Agroresursu un ekonomikas institūts

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai

Ex-ante novērtējums Lauku attīstības programmai 2021-2027

2.posma atskaite

Pārskatu 2021. gada 30.novembrī uz 371 lappusi iesniedza :

Elita Benga

AREI Lauku attīstības novērtēšanas

daļas vadītāja

SATURS

(SM1) Speciālais mērķis Nr.1: Stiprināt pārtikas nodrošinājumu, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Savienībā 4
SVID izvērtējums 4
Vajadzību analīze 8
(SM2) Speciālais mērķis Nr.2: Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairot konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvaru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju 11
SVID izvērtējums 11
Vajadzību analīze 14
(SM3) Speciālais mērķis Nr.3: Uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanās ķēdē 17
SVID izvērtējums 17
Vajadzību analīze 20
(SM4) Speciālais mērķis 4: Dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgoties tām un attīstīt ilgtspējīgu enerģētiku 22
SVID izvērtējums 22
Vajadzību analīze 25
(SM5) Speciālais mērķis 5: Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu 28
SVID izvērtējums 28
Vajadzību analīze 31
(SM6) Speciālais mērķis 6: Palīdzēt aizsargāt bioloģisko daudzveidību, stiprināt ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas 34
SVID izvērtējums 34
Vajadzību analīze 37
(SM7) Speciālais mērķis Nr.7: Piesaistīt gados jaunus lauksaimniekus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos 40
SVID izvērtējums 40
Vajadzību analīze 45
(SM8) Speciālais mērķis Nr.8: Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, tostarp veicināt bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību 48
SVID izvērtējums 48
Vajadzību analīze 54
(SM9) Stratēģiskais mērķis 9: Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu pārtiku, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību. 57
SVID izvērtējums 57
Vajadzību analīze 61
Horizontālais mērķis: Ar zināšanām, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu 63
SVID izvērtējums 63
Vajadzību analīze 68
SM1 analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks 73
SM1 analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze 77
SM1 analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze 83
SM1 analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs 85
SM1 analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste 87
SM2 analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks 88
SM2 analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze 100
SM2 analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze 116

SM2 analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....123
SM2 analītiskā Tabula 6 Aktīva partneru iesaiste....127
SM3: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID is saskanīgs, pilnīgs un specifisks....128
SM3: Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze....135
SM3: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....143
SM3: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs...147
SM 3: Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste....150
SM 4: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks....152
SM 4: Analītiskā Tabula 2. SVID pierādījumu bāze....166
SM 4: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....179
SM 4: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs..183
SM 4: Analītiskā tabula 6.. Ieinteresēto pušu iesaistes novērtējums....186
SM 5: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks....187
SM 5: Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze....192
SM 5: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....201
SM 5: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs..205
SM 5: 6. Tabula. Ieinteresēto pušu iesaistes novērtējums....207
SM 6: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks....209
SM 6: Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze....216
SM 6: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....228
SM 6: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs..232
SM 6: 6. Tabula. Ieinteresēto pušu iesaistes novērtējums....235
Stratēģiskais mērķis Nr.7....237
Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks....237
Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze....241
Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....253
Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs....256
Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste....258
Stratēģiskais mērķis Nr.8....259
Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks....259
Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze....268
Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....293
Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs....297
Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste....299
Stratēģiskais mērķis Nr.9....300
Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks....300
Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze....311
Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....341
Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs....348
Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste....350
Stratēģiskais mērķis HORIZONTĀLAIS....351
Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks....351
Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze....356
Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze....365
Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs....368
Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste....371

(SM1) SPECIĀLAIS MĒRĶIS NR.1: STIPRINĀT PĀRTIKAS NODROŠINĀJUMU, ATBALSTĪT LAUKU SAIMNIECĪBU IENĀKUMU PIETIEKAMĪBU UN SAIMNIECĪBU IZTURĒTSPĒJU VISĀ SAVIENĪBĀ

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ir strukturēts, balstoties uz 1.speciālo mērki. SVID ir balstīts uz pašreizējo situāciju jomā, uz kuru attiecas KLP SP, un sniedz kopumā izvērstu ainu, kurā ietverta valstī pieejamā informācija..

SVID aprakstā " stiprās puses" un " iespējas" ir nodalītas kopumā atbilstoši, izņemot, var atzīmēt, ka 1." stiprā puse" (S) un 1." iespēja" (I) ir formulētas līdzīgi. Vairākos S formulējumos ir minēts vārds " salīdzinoši", kas būtu lietojams tad, ja salīdzina ar kādu citu valsti, reģionu vai citiem datiem. Savukārt "vājās puses" (V) un " draudi" (D) nav nodalīti pietiekami skaidri, jo vairāki ārējos draudos iekļautie SVID elementi ir attiecināmi uz iekšējām vājajām pusēm. Līdzīgas problēmas formulējumi atrodami jau V sadaļā, tādēļ ieteicams pārformulēt dažus D elementus, liekot akcentu uz ārpus lauksaimniecības izcelsmes negatīvo faktoru ietekmi. Vēlams papildināt SVID sadaļu ar jauniem elementiem, kuri izriet no situācijas analīzes (sk. sadaļu Ieteikumi).

Attiecīgie teritoriālie, nozaru, ekonomiskie, sociālie, strukturālie un vides aspekti SVID ir iekļauti daļēji (skat.1.tabulu). Teritoriālais aspekts ir analizēts tikai atsevišķiem ekonomiskajiem rādītājiem (neto pievienotā vērtība kopumā un galvenajos specializācijas virzienos), kā arī ievērtēti vides raksturlielumi (zemes kvalitatīvais novērtējums ballēs un veģetācijas sezonas vidējais ilgums). Nozaru (atsevišķu lauksaimniecības sektoru) aspekts izvērtēts ievērojami detalizētāk – gandrīz visiem apskatītajiem rādītājiem. Nozaru analīze iztrūkst strukturālo pārmaiņu raksturojumā, līdz ar to nav noteikts, kurās nozarēs un cik lielā mērā tās ir notikušas. Līdzīgi, nav veikta analīze apvienotā skatījumā (saimniecību lielums un nozares), tādēļ no pašreizējā izvērtējuma nav redzams, cik lielā mērā atšķirīgie rezultāti saimniecību lieluma grupās ir saistīti ar nozaru struktūru.

Strukturālie aspekti ir analizēti, vērtējot saimniecību skaita, LIZ un standarta izlaides dinamiku, nodarbinātību, NPV, tiešmaksājumu apmēru. Lai arī analīze kopumā norāda uz būtiskām atšķirībām saimniecību grupās, tomēr trūkst skaidri formulētu secinājumu pietiekamiem ienākumiem. Būtu jānorāda grupas, kurās ienākumi ir nepietiekami vai zemi, taisnīgu ienākumu nodrošināšanas kontekstā.

Vides aspekti ir analizēti, vērtējot taisnīgu (pietiekamu) ienākumu nodrošināšanas iespējas reģionālā kontekstā. Eiropas kontekstā (salīdzinājums ar citām ES dalībvalstīm) ir aplūkots ļoti minimāli – tikai ienākumu ziņā pret ES vidējo (LEK dati), tuvāk neizvērtējot atšķirību iemeslus un vēlamās darbības ienākumu pietiekamības kontekstā.

Ārējo faktoru un to izmaiņu analīze veikta ierobežotā apmērā. Galvenokārt šāda analīze ir saistībā ar risku analīzi.

Cik lielā mērā SVID ir specifisks?

Valsts un teritoriālās īpatnības kopumā ir analizētas un atspoguļotas SVID elementos. Atsevišķu lauksaimniecības apakšnozaru analīze ir izvērsta, iespējams, pat pārlieku detalizēti un aizņem lielu apjomu. Piemēram, 2.3.sadaļa "Lauksaimniecības ienākumu attīstība sektoros" aizņem 8 lpp., lai arī iepriekš tekstā ir jau veikta atsevišķu apakšnozaru analīze. Tādējādi citi specifiski aspekti, kuri ienākumu nodrošinājumā ir ne mazāk būtiski, piemēram, saimniecību lielums un atrašanās vieta, ir analizēti ievērojami mazāk.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

SVID satur ar lauksaimniecības ienākumiem saistīto jautājumu analīzi. Kopumā SVID pamatojumā iekļautā analīze ienākumu nodrošināšanas sakarā ir vispārīga. Samērā maza uzmanība veltīta to saimniecību grupu identificēšanai, kurām ienākumu atbalsts būtu visvairāk nepieciešams, attiecīgo vērtējumu, pamatojot ar skaitļiem. Liela uzmanība veltīta atsevišķu lauksaimniecības apakšnozaru izvērtējumam, ražošanas struktūrai utt., taču šādas analīzes secinājumi attiecībā uz ienākumu nodrošinājumu nav pietiekami skaidri formulēti. Tikpat kā nav pievērsta uzmanība līdzšinējo atbalsta pasākumu efektivitātei un devumam. Ir pieminēts, ka Latvijā vidējie lauksaimnieku ienākumi ir vieni no zemākajiem ES, taču nav izvērsta analīze par šādas situācijas iemesliem.

SVID un vajadzībās nav iekļauti pārtikas nodrošinājuma aspekti. Tomēr jāņem vērā, ka SVID un vajadzību apraksts ir gatavoti pirms COVID-19 pandēmijas, kas rada un iespējams, arī nākotnē radīs jaunus izaicinājumus. Tādēļ var pieņemt, ka SM1 pirmajai daļai „stiprināt pārtikas nodrošinājumu" turpmāk tiks pievērsta lielāka uzmanība. Tādēļ ieteikums Vadošajai iestādei SVID pie šī mērķa analizēt Latvijas pārtikas nodrošinājumu un ieviest attiecīgas vajadzības, lai apdraudējumu gadījumā būtu pietiekami daudzveidīga pārtika. Kopš 2000. gada ir bijušas vairākas epidēmijas – SARS, MERS, Ebola, cūku gripa u.t.t.. To cēloņi nav novērsti, bet gluži otrādi, tādēļ reāla vajadzība ir Latvijas lauksaimniekiem un pārtikas rūpniecībai būt gataviem Latvijas iedzīvotājus nodrošināt ar pietiekami daudzveidīgu pārtiku ārkārtas situācijās. Tieši un konkrēti norādot - kas ir galvenais, ko sabiedrībai no šī tautsaimniecības sektora vajag un tādēļ rodas pamatojums mērķtiecīgi ieguldīt publiskā atbalsta līdzekļus.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

SVID analīze kopumā ir balstīta uz pierādījumiem. SVID ir balstīts uz pašreizējo situāciju, iekļaujot iespējami jaunāko informāciju. SVID pierādījumi ir balstīti uz oficiālo statistiku (CSP, Eurostat, EK), valsts datu bāzes - LAD (maksājumu aģentūra) u.c. valsts iestāžu datiem kā arī SUDAT, kas ir vienīgais starptautiski salīdzināmais ekonomiskās informācijas avots par lauku saimniecībām. Tādēļ ir pamats uzskatīt, ka izmantotā informācija ir kvalitatīva un ticama.

Kopējie konteksta rādītāji (CCI) izmantoti kopumā atbilstoši, tomēr ir dažas piezīmes. Rādītājs C.25 *Lauksaimniecības uzņēmējdarbības ienākumi* ir pareizi izmantoti salīdzinājumam ar vidējām algām visā ekonomikā, tomēr šī rādītāja vērtība nav aprēķināta atbilstoši darba dokumentā 2018/0216 (COD) norādītajai metodikai. Kā paskaidrots dokumentā (rādītāja C.25 apraksts), tiek izmantoti 3 apakšrādītāji, no kuriem pirmajos divos, kas paredz dalītājā izmantot kopējo lauksaimniecībā nodarbināto pilno darba vienību skaitu, skaitītājā jāiekļauj ne tikai tīrie uzņēmējdarbības ienākumi (A variantā), bet arī atlīdzība nodarbinātajiem (*compensation of employees*). B variants paredz FADN datu izmantošanu, šajā gadījumā pie saimniecību tīrajiem

ienākumiem pieskaitot algotā darba izmaksas. Ja tās netiek iekļautas, lauksaimnieku saņemtie ienākumi tiek mākslīgi samazināti, tādēļ aprēķinātais ienākumu līmenis lauksaimniecībā pret vidējo visā ekonomikā tiek iegūts zemāks nekā faktiski. Piemēram, saskaņā ar Latvijas nosūtītajiem LEK datiem, atbilstošais rādītājs (C.25 A variants) 2018.gadam ir 7422 EUR/ GDV (nevis 4620).

Situācijas analīzē ir analizēta arī lauksaimniecības produktivitāte, lai arī nav izmantoti konteksta rādītāji, kuri raksturo produktivitāti lauksaimniecībā (C.28, C.29). Turpretī pieminēta zema graudaugu ražība, piena izslaukums utt., kas attiecas tikai uz dažām nozarēm un arī ir minimāla analīze ES kontekstā. Tādēļ nav īsti skaidrs mērķis to iekļaušanai aprakstos.

Pierādījumu klāsts papildināts arī ar citiem kvantitatīviem rādītājiem (skat. pielikuma tabulu).
Atsevišķos gadījumos pierādījumu apjoms ir nepietiekams, lai varētu viennozīmīgi izteikt konkrēto apgalvojumu, un atsevišķos norādītajos gadījumos pamatojuma trūkst. Kopumā labāk pamatotas ir stiprās un vājās puses (t.i. iekšējie faktori), taču ārējie faktori ir mazāk analizēti, tādēļ to pamatojums ir mazāk balstīts uz pierādījumiem. Piemēram, lai arī ir pamats uzskatīt, ka *saimniecību skaita un nodarbināto skaita samazinājums rada lauku apdzīvotības samazināšanās risku, jo nav sekotāju, kas turpinātu lauksaimniecisko darbību,* tomēr minētā saistība aprakstā nav parādīta. Līdzīgi nav atrodams skaitliskais pamatojums SVID elementam *ražošanas attīstība un ienākumu pieaugums tradicionālajās lauksaimniecības nozarēs iespējams, palielinoties patēriņam un pieprasījumam pēc kvalitatīviem un konkurētspējīgiem produktiem.*
Savukārt iespējas ir identificētas nelielā skaitā, un novērtētāju skatījumā, esošā analīze ļauj identificēt vairāk iespēju ienākumu paaugstināšanai un stabilizācijai.

Vērtējot atsevišķu nozaru rentabilitāti (2.6.-2.18.attēli), ir iekļautas ieņēmumu un izmaksu prognozes, kurām nav skaidri norādīts avots, turklāt prognozēs (sākot no 2021.gada) nav iekļauti vairāki atbalsta veidi, kuri ir paredzēti līdz 2020.gadam. Šī iemesla dēļ prognozētie rezultāti nav uzskatāmi par korektiem. Būtībā ir izdarīts pieņēmums, ka attiecīgie maksājumi turpmāk netiks piešķirti, bet tas nav pamatots.

Kvalitatīvo datu avotu izmantošana analīzes daļā nav aprakstīta, trūkst kvantitatīvo un kvalitatīvo datu sasaistes. Var atzīmēt, ka ieinteresēto pušu pieredzes / skatījuma apkopojums ir veikts un dokumentēts, un liela daļa fiksēto ierosinājumu ir iekļauta SVID un vajadzībās, taču situācijas aprakstā uz to trūkst atsauces. Tomēr atsevišķos gadījumos ieinteresēto pušu pārstāvju viedokļi ir pretrunīgi un izteikti subjektīvi. Tādēļ vēlama plašāka ekspertu vērtējumu / pētījumu, novērtējumu un iepriekšējās KLP instrumentu izmantošanas pieredzes izmantošana.

Piekļuve finansējumam šajā SVID nav analizēta, izņemot 2.6.sadaļu "Riski, kas ietekmē lauksaimnieku ienākumus". Tajā ir aprakstīti līdzšinējie pasākumi zaudējumu kompensācijai un risku mazināšanai. Tomēr arī šeit nav aprēķinu, cik lielā apjomā risku mazināšanas pasākumi būtu nepieciešami.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1 Aprakstā būtu jāpārvērtē, vai visa tajā iekļautā informācija ir pietiekami saistīta ar SM1 uzdevumu – stiprināt pārtikas nodrošinājumu, sekmēt ienākumu pietiekamību un saimniecību ilgtspēju. Ieteicams samazināt lauksaimniecības un tās apakšnozaru vispārējā raksturojuma daļu (1.daļa), kas lielā mērā var attiekties arī uz citiem virzieniem, bet sniegt konkrētu skaidrojumu, kas tiek saprasts ar pietiekamiem ienākumiem, un uz ko būs orientēta KLP šajā mērķī. Informācijas sniegšanā lietderīgi vairāk koncentrēties uz tiem datiem, kuri paskaidro problēmu un ir cieši saistīti ar identificētajiem SVID elementiem un vajadzībām,

tajā skaitā, ienākumu apjomi, dinamiku un tendenču iemeslu analīzi, saistībā ar KLP. Jāsniedz pamatojums, kādēļ ienākumi tiek raksturoti ar neto pievienoto vērtību.

2 Sadaļu 2.3. *"Lauksaimniecības ienākumu attīstība sektoros"* iespējams parādīt koncentrētāk, neveicot atsevišķu apakšnozaru analīzi tik augstā detalizācijas pakāpē. Vēlama pārskatāmāka informācija par ienākumu atšķirībām dažādās nozarēs. Ienākumu nodrošinājuma sakarā vienlīdz būtu atspoguļojami arī teritoriālie un saimniecību lieluma aspekti, kuri SM1 sakarā ir pat iespējams būtiskāki.

3 Sadaļu 2.6. *"Riski, kas ietekmē lauksaimnieku ienākumus"* vēlams aprakstīt koncentrētāk, izvairoties no garas aprakstošās daļas par vēsturiskiem notikumiem. Akcents būtu liekams uz to, kam un kādā apmērā ir atbalsta vajadzības, kādi ir iespējamie atbalsta mehānismi.

4 Uzlabot atsevišķu SVID elementu formulējumus, t.sk. lai izvairītos no nekorektas kategorizācijas (sk, SVID apraksta 1.&3.tabulu).

5 Uzlabot atsevišķu SVID elementu pamatojumu, atbilstoši SVID apraksta 1.&3.tabulā norādītajam. Tajā skaitā, precizēt rādītāju *Uzņēmējdarbības ienākumi lauksaimniecībā uz vienu strādājošo salīdzinājumā ar vidējām algām visā ekonomikā* (2.1.tabula aprakstā), atbilstoši EK darba dokumentā 2018/0216(COD) noteiktajam lauksaimniecības rādītāja aprēķinam (A variants), iekļaujot arī atlīdzību nodarbinātajiem.

6 Situācijas aprakstā un SVID elementu pamatojumā izmantot zinātniskos pētījumus un LAP novērtētāju ziņojumus par līdzšinējo atbalsta instrumentu darbību, tematiskajiem pētījumiem par lielajām un mazajām saimniecībām, atsaukties uz iepriekšējo periodu pieredzi, akcentējot to, ko nepieciešams mainīt.

7 Izskatīt iespēju papildināt SVID ar dažiem elementiem, atsevišķos gadījumos papildinot aprakstu (atbilstoši komentāriem zemāk):

7.1. Pie stiprajām pusēm:

Vairākās nozarēs sasniegts pašnodrošinājums, ir eksportspējīgas nozares (graudi, piens, pākšaugi). Ar datiem pamatots apraksts pašlaik sniegts par pākšaugiem, līdzīgi būtu papildināms par pienu un graudiem.

7.2. Pie vājajām pusēm:

- Ienākumi lauksaimniecībā ir nestabili - mēdz būt lielas ikgadējas svārstības. (Pamatojums jau iekļauts).
- Daudziem produktiem nav sasniegts pašnodrošinājums (mājputni, cūkas, augļi utt.). Attiecīgo produktu sadaļās papildināma informācija.
- Latvijas lauksaimnieku ienākumi būtiski atpaliek no ES vidējiem. Šeit būtu vēlams konkretizēt, tieši kurās saimniecību grupās (teritoriāli, lielums u.c.) ir lielākās grūtības nodrošināt pietiekamus ienākumus. Datu avots SUDAT.

7.3. Pie iespējām:

- *Netradicionālo nozaru, nišas produktu attīstības veicināšana.* Pašreizējā aprakstā šīm nozarēm nav pievērsta liela uzmanība, bet dažādošanas nepieciešamība uzsvērta vairākos pētījumos un novērtējumos, t.sk. GĪZ`2019.

- *Esošo lauksaimniecības zemju intensīvāka apsaimniekošana, jo īpaši mazajās un vidējās saimniecībās, kā arī mazāk labvēlīgās teritorijās*. Par šo liecina dati par iegūstamo produkciju (standarta izlaidi) uz 1 nodarbināto un 1 ha (t.sk. LAND veiktie pētījumi par lielajām un mazajām saimniecībām).
- *Apdrošināšanas, kopfondu utt. attīstība ienākumu stabilizācijai.* Par to pieminēts jau esošajā aprakstā, kā arī LAND novērtējumos (Lielo saimniecību ieguldījuma izpēte, GĪZ`2019 KNJ nr.7).
- *Eksportspējīgu nozaru attīstība, importa aizvietošana.* Šajā sakarā ir minētas nozares, kurās imports pārsniedz eksportu, dažviet ir pieminēts eksporta potenciāls. Tomēr būtu lietderīga detalizētāka analīze.

7.4. Pie draudiem:

- *Lauku apdzīvotības samazināšanās samazina cilvēku loku, kas var un vēlas turpināt lauksaimniecisko darbību.*
- *Publiskā atbalsta mehānismi veido lielu un pieaugošu lauksaimnieku atkarību no publiskā atbalsta, kas rada risku atbalsta samazināšanas gadījumā.*

Lai arī netiešā veidā minētie draudi izriet no esošās situācijas analīzes, skaidrākam pamatojumam būtu vēlams pievienot atbilstošus datus par lauku apdzīvotību un atbalsta apjomu pa gadiem un īpatsvaru ienākumos (CSP, LEK/ SUDAT dati) un veiktie pētījumi.

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Izvēlētās vajadzības ir skaidri izrietošas no SVID. Uz katru vajadzību ir tieši attiecināmi viens vai vairāki SVID elementi. Vienlaikus analīze rāda, ka SVID ir plašāks nekā uz šo mērķi attiecinātās vajadzības, jo daļa SVID elementu neatspoguļojas vajadzībās.

Ceļš no SVID uz attiecīgajām vajadzībām kopumā ir skaidrs un pamatots, lai arī ar dažiem iebildumiem, kuri aprakstīti SVID apraksta 4.&5.tabulās. Finanšu instrumentu izmantošana lielākajai daļai vajadzību nav vērtēta un nav attiecināma, izņemot 5.vajadzībai "nodrošināt ienākumu stabilitāti". Minētajai vajadzībai ir veikta analīze par izmantotajiem un iecerētajiem finanšu instrumentiem, ieskaitot apdrošināšanas pakalpojumu pieejamību, kā arī iemeslus, kas kavēja lauksaimniekiem iesaistīties kopfondā risku mazināšanai.

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir visaptveroša, specifiska un pilnīga?

Visas vajadzības ir attiecināmas uz KLP SP, tomēr uz to iztrūkst specifiskas norādes. Lielākā daļa vajadzību ir specifiskas. Šo vajadzību novērtējumā ir iekļauta konkrētu reģionu (teritoriju), nozaru un saimniecību grupu specifiskā situācija. Tomēr dažas ir vispārējas (piemēram, ienākumu tuvināšana tautsaimniecības vidējiem), un šajos gadījumos būtu iespējams konkrētāks vērtējums, tieši uz kādu lauksaimnieku daļu tas attiecas.

Riska vadības vajadzības novērtējums ir iekļauts.

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Skaidra vajadzību prioritizācija SM1 ietvaros nav veikta. Atbilstoši sniegtajiem apskaidrojumiem to plānots darīt visas KLP ietvaros. *Ex-ante* vērtētāji ir veikuši indikatīvu SM1

vajadzību prioritizāciju, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu. Saskaņā ar šo novērtējumu vajadzības ir novērtētas pievienotajā SVID aprakstu 4.tabulā norādot svarīgumu. Vajadzības ir piesaistītas konkrētajam mērķim.

AKIS elementi vajadzību identifikācijai ir ņemti vērā, tomēr tie nav norādīti.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process tika uzsākts pietiekami savlaicīgi, lai varētu veikt vairākas plašākas apspriešanas un iesaistīt speciālistus, kā arī ieinteresētās puses (nozares pārstāvjus). Partneru iesaiste ir notikusi gan nacionālā, gan reģionālā līmenī, organizējot nacionāla līmeņa darba grupas, kā arī reģionālās konferences (katrā NUTS3 reģionā). Ieinteresēto pušu rekomendācijas kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās, lai arī bieži vien vispārīgā veidā. Jāņem vērā, ka rekomendācijas bieži vien ir savstarpēji pretrunīgas.

SVID sagatavošanā ir izmantots plašs informācijas klāsts, tomēr atzīmējams, ka dažkārt informācija atspoguļota, iespējams, pārlieku detalizēti, bet iztrūkst visu elementu pamatojums vienlīdzīgā pakāpē, jo maz vai nemaz nav izmantoti iepriekšējie novērtējumi un pētījumi. Kopumā SVID izpildījums ir visaptverošs un saskanīgs. Dažādu institūciju / organizāciju iesaiste šajā darbā ir bijusi galvenokārt konsultāciju līmenī.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Vajadzību uzskaitījumu būtu lietderīgi papildināt ar šādām vajadzībām, kuras izriet no jau esošajiem SVID elementiem, taču pašreizējā vajadzību sarakstā netiek formulētas kā vajadzības:

- *Attīstīt nozares ar augstāku pievienoto vērtību, t.sk. netradicionālās nozares un nišas produktus (augsta vajadzība)*
- *Sekmēt lauksaimniecības zemju atgriešanu (zema vajadzība)*
- *Sekmēt jaunu tehnoloģiju ieviešanu un attīstību (vidēja vajadzība)*

2. Rindojot vajadzības, ieteicams izmantot vērtētāju izveidoto vajadzību rangu (augsta – vidēja – zema), kas izveidots, ņemot vērā vajadzību un tām atbilstošo SVID elementu saistības intensitāti, kā arī katra SVID elementa svarīgumu.

3. Precizēt vajadzību pamatojumu un formulējumus atbilstoši SVID aprakstu tabulā apkopotajiem ierosinājumiem. Tajā skaitā, iekļaut atsauces uz iepriekšējiem novērtējumiem un iepriekšējo periodu pieredzi. Skat. Secinājumus un ieteikumus no Ex-post 2007-2013, GĪZ`2019, novērtējumiem "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" (LAND, 2017.g.), "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" (LAND, 2018.g.).

4. Apsvērt vajadzību, kas saistīta ar pašnodrošinājuma sekmēšanu tajās nozarēs, kurās līdz šim tas nav sasniegts. Tādā gadījumā situācijas apraksts un SVID būtu jāpapildina ar attiecīgu analīzi.

(SM2) SPECIĀLAIS MĒRĶIS NR.2: PASTIPRINĀT ORIENTĒŠANOS UZ TIRGU UN VAIROT KONKURĒTSPĒJU, TOSTARP AR LIELĀKU UZSVARU UZ PĒTNIECĪBU, TEHNOLOĢIJĀM UN DIGITALIZĀCIJU

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID analīze 2. specifiskajam mērķim (SM2) ir veikta, balstoties uz situācijas aprakstu saistībā ar šo mērķi. SVID analīzes rezultātā tiek identificēti SVID elementi. Identificēto SVID elementu atbilstība specifiskajam mērķim ir atkarīga no situācijas analīzes aptvēruma un iekļautajiem kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem pierādījumiem. Pēc SVID elementu identificēšanas no tiem tiek veidotas stratēģijas izvēles, tās grupējot atbilstoši plašākām vajadzībām.

Situācijas aprakstā ir iekļautas atsevišķas sadaļas, kurās sniegtā informācija nav tieši saistāma ar SM2, piemēram, saimniecību skaits statistiskajos reģionos un saimniecību lieluma grupās, saimniecību sadalījums LIZ platību grupās, saimniecību sadalījums specializācijas grupās, lauksaimniecībā izmantojamā un izmantotā zeme, izmantoto platību sadalījums augkopības kultūru grupās.

Plaši analizēts meliorēto platību izvietojums, turpretī SVID elementos analīzes rezultāti nav iekļauti. Savukārt veiktā analīze saistībā ar mežaudžu ražību nav attiecināma uz SM2, bet gan uz SM8, kurā iekļauts ilgtspējīgas mežsaimniecības apakšmērķis.

Situācijas aprakstā iekļauti dati par nodarbinātību nozarē. Šī informācija nav tieši attiecināma uz SM2, bet gan uz SM8, kurā iekļauts apakšmērķis veicināt nodarbinātību lauku apvidos.

Attiecīgie teritoriālie, nozaru, ekonomiskie, sociālie, strukturālie un vides aspekti SVID ir iekļauti daļēji (skat. SVID apraksta 1.tabulu).

Situācijas aprakstā analizēta *Neto pievienotā vērtība* (NPV) „produktivitāte", tomēr šis rādītājs nav pietiekami piemērots produktivitātes tendenču noteikšanai. Piemērotāks rādītājs ir *kopējā faktoru produktivitāte* graudkopībā, lopkopībā un piensaimniecībā, kas nav analizēts. Saistībā ar cūkkopības sektoru nav analizēta barības konversijas pakāpe, kas ir vispārpieņemts produktivitātes rādītājs gaļas lopkopībā un putnkopībā. Putnkopības sektora produktivitātes analīze situācijas aprakstā nav iekļauta.

Situācijas aprakstā iekļauta ilgtermiņa ieguldījumu attīstības dinamika. Paustais viedoklis, ka *bruto ieguldījumi pamatkapitālā (jeb precīzāk - bruto pamatkapitāla veidošana)* ir viens no galvenajiem elementiem, lai novērtētu lauksaimniecības sektora konkurētspējas attīstības nākotnes tendences, ir diskutabls. Turklāt Latvijas atrašanās ES valstu „līderpozīcijās", vērtējot šādu ieguldījumu salīdzinošo vērtību pret radīto bruto pievienoto vērtību, tiek interpretēta pozitīvi, lai gan šāda rādītāja vērtība, tieši pretēji, jāuztver kā „trauksmes signāls", jo tā liecina par relatīvi zemu investīciju atdevi. Situācijas aprakstā iekļautā informācija liecina, ka Latvijā lauksaimniecības produkcijas izlaides attiecība pret saņemto atbalstu ir viszemākā starp ES-28 valstīm, gandrīz 3 reizes atpaliekot no vidējā līmeņa. Norādīts, ka visbūtiskāk pieauguši ieguldījumi zemes resursos, bet nav analizēta zemes kā ražošanas faktora produktivitāte.

Situācijas aprakstā analizētas arī bilances īstermiņa un ilgtermiņa saistības, kurām nav tiešas saistības ar produktivitāti.

Atsevišķā situācijas apraksta sadaļā aprakstīti saimniecību ienākumi un izdevumi, lai gan tie nav attiecināmi uz SM2, bet gan uz SM1. Šie rādītāji nav tieši saistāmi ar konkurētspēju un produktivitāti. Jāmin arī, ka saimniecību ienākumi tur nav tieši aprakstīti, tikai pieminēta produkcijas vērtība un tās struktūra.

Atsevišķā situācijas apraksta sadaļā minēti citi produktivitāti ietekmējoši faktori. Tādu atbalsta pasākumu kā aizdevumi zemes iegādei, apgrozāmajiem līdzekļiem, daļēja kredītprocentu dzēšana un kredītgarantijas uzskatīšana par produktivitāti ietekmējošiem ir apšaubāma. Iekļaušanas gadījumā ieteicams atsaukties uz pētījumiem vai citu pamatojošu informāciju, kas raksturo minēto faktoru ietekmi uz produktivitāti.

Saistībā ar lauksaimniecības produktu pārstrādi tiek analizēta sektora pievienotā vērtība, tās īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā, kā arī nodarbinātība. *Darba ražīgums* sektorā, kas ir tieši saistāms ar mērķi, nav analizēts. Nodarbinātības analīze nav tieši saistāma ar nevienu no SM2 mērķiem, bet ir iekļauta aprakstā.

Analizēta graudu, gaļas un piena izejvielu izmantošanas dinamika, lai gan lietderīgāka būtu analizēt *ārējās tirdzniecības bilances saldo dinamika nepārstrādātām lauksaimniecības precēm un pārstrādes produktiem.*

Pārstrādes konkurētspējas novērtējums ir vienpusīgs, jo tas balstās vienīgi uz datiem par eksporta plūsmām. Produktu vispārējās konkurētspējas noteikšanai nepieciešama arī importa plūsmu analīze. Konkurētspēja vietējā tirgū analizēta vairākām produktu grupām, tomēr pievienotās diagrammas skaidri nenorāda vietējo ražotāju daļu pašmāju tirgū.

Situācijas aprakstā veikti koncentrācijas indeksu aprēķini galvenajos pārstrādes sektoros, tomēr izdarītie secinājumi ir neviennozīmīgi. Turklāt netiek norādīts, vai iespējami augstāka koncentrācija ir uzskatāma par konkurētspēju paaugstinošu faktoru.

Situācijas aprakstā ir iekļautas inovācijas pārstrādē, tomēr to analīze nav veikta saistībā ar pētniecības, tehnoloģiju un digitalizācijas apakšmērķiem. Saistībā ar pētniecību vienīgi vispārīgi pieminēti zināšanu pārneses pasākumi, un nav norādītas iespējamās pētniecības iestādes un pētniecības jomas. Saistībā ar digitalizāciju minēta digitālā revolūcija (kura notikusi pagājušā gadsimta 90’ gados), atbilstoši pierādījumi situācijas aprakstā nav iekļauti. Nav aprakstīta situācija saistībā ar tādiem digitālo tehnoloģiju pamatnosacījumiem kā fiziskā pieejamība, savienojamība un pieejamība cenu ziņā. Nav analizētas digitālo stratēģiju valsts atbalsta politikas nostādnes un programmas, e-pārvaldība, izglītošana informācijas un komunikāciju tehnoloģijās (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulas).

Vairāki SVID elementi nav tikuši identificēti, tādējādi atsevišķas vajadzības (nr.5-7, kā arī ārpus SM2 īstenojamās) ir formulētas, balstoties uz situācijas aprakstu, vai arī uz tādiem iesaistīto pušu ieteikumiem, kuri nav iekļauti situācijas aprakstā.

Lielai daļai ar lauksaimniecību saistīto SVID elementu stiprajās un vājajās pusēs nav veikta reģionālā analīze. Lauksaimniecības sektoru sadalījumā sniegta analīze vienīgi attiecībā uz stiprās puses elementu „Sasniegts pašnodrošinājums piena un graudu nozarēs (neto eksportētāji)”.

Iekšējās stiprajās pusēs elements „Palielinājies uz tirgu orientēto saimniecību skaits" ir zināmā pretrunā ar vājo pušu elementu „Liels pašpatēriņa, tirgum neražojošu saimniecību īpatsvars". Šis elements pilnā mērā neraksturo situāciju saistībā ar tirgus saimniecībām, jo tas sniegts absolūtā izteiksmē. Elementam „Mazie ražotāji piedāvā plašu specifisku un augstas kvalitātes pārtikas produktu klāstu" nav ne kvantitatīvu, nedz kvalitatīvu pierādījumu. Nav skaidrs, vai ar vārdu „ražotāji" jāsaprot lauksaimnieciskie ražotāji vai pārstrādes uzņēmumi. Elements „Pieaug bioloģisko saimniecību skaits" nav tiešā veidā saistīts ar SM2, jo tas nedod iespēju novērtēt bioloģisko produktu konkurētspēju tirgū. Līdzīgi, arī par būtisku daļu citu SVID elementu vērtētāji ir konstatējuši vai nu neatbilstību SM2, vai nepietiekamu pamatojumu, kā arī ir ieteikts tos konkretizēt, mainīt kategoriju u.tml. Attiecīgie priekšlikumi un komentāri ir apkopoti SVID apraksta1.&3.tabulās.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

SVID analīzē ir iekļauti ar virzību uz tirgu un konkurētspējas uzlabošanu saistītie jautājumi lauksaimnieciskās ražošanas un pārtikas pārstrādes sektoros. Tomēr daļa analīzē identificēto elementu nav tiešā veidā attiecināmi uz SM2.

Saistībā ar pētniecības, tehnoloģiju un digitalizācijas apakšmērķiem veiktā analīze ir virspusēja un tās aptvērums ir niecīgs. Iespējams, ka analīzes kvalitāti nosaka kopējo konteksta rādītāju neiekļaušana situācijas aprakstā. Kopējais konteksta rādītājs *C.30 Lauksaimniecības imports un eksports (I.7)* izmantots tikai netieši, jo situācijas analīzē nav iekļautas ārējās tirdzniecības bilances saldo izmaiņas nepārstrādātiem, vidēji pārstrādātiem un pārstrādātiem produktiem. Kopējais konteksta rādītājs *C.28 Saimniecību produktivitātes celšana* netiek izmantots, jo nav analizēts rādītājs *Kopējā faktoru produktivitāte lauksaimniecībā (TFP).*

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

SVID analīze ir balstīta uz situācijas aprakstā iekļauto iespējami jaunāko informāciju. Kvantitatīvie SVID elementu pierādījumi ir balstīti uz oficiālo statistiku (CSP, Eurostat, EK), maksājuma aģentūras (LAD) datiem, kā arī uz ZM veiktajiem aprēķiniem.

Kvalitatīvajos SVID elementu pierādījumos tiek izmantota AREI tematiskajās atskaitēs iekļautā informācija, kā arī tematiskajās darbā grupās sniegtie lauksaimnieku un lauksaimnieku organizāciju ieteikumi.

Kvalitatīvajos SVID elementu pierādījumos tiek izmantotas arī iepriekšējās mācības un pieredzes no AREI LAP 2014 - 2020 novērtēšanas paplašinātajam ikgadējam īstenošanas ziņojumam 2019. gadam.

Zināms skaits SVID elementu ir identificēti, nesniedzot pierādījumus (skat. SVID aprakstu 3.tabulu), tādēļ, nemainot pierādījumu kopu, tie nebūtu izmantojami stratēģijas iespēju veidošanā.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1. Ar SM2 nesaistītā informācija situācijas aprakstā nebūtu ietverama, un, pēc papildus analīzes, iespējams iekļaujama atbilstošo SM situācijas aprakstos. Situācijas apraksta veidošanā būtu vēlams izmantot hierarhisku pieeju, sākotnēji analīzi balstot uz Kopējiem konteksta rādītājiem (CCI), turpmāk to strukturējot saistībā ar attiecīgajiem ietekmes, rezultāta un iznākuma rādītājiem.

2. Situācijas apraksta 3.nodaļu "Saimniecību (ienākumi un) izdevumi" būtu ieteicams pārdēvēt, vārda "ienākumi" vietā liekot "produkcijas vērtība" vai "ieņēmumi".

3. Atbilstoši SVID apraksta 1.&3.tabulā minētajiem ieteikumiem, būtu pārskatāms SVID elementu uzskaitījums un formulējums. Tie SVID elementi, kuri netiek izmantoti stratēģijas vajadzību veidošanā, no elementu saraksta būtu jāizslēdz. Tāpat būtu izslēdzami tie SVID elementi, kuri nav attiecināmi uz SM2. Gadījumos, kad atsevišķas vajadzības ir formulētas, balstoties uz situācijas aprakstu, vai arī uz tādiem iesaistīto pušu ieteikumiem, kuri nav iekļauti situācijas aprakstā, nepieciešams identificēt atbilstošu SVID elementu un iekļaut to elementu sarakstā.

4. Daļu SVID elementu, kuri saturiski ir atbilstoši, vēlams pārformulēt, lai skaidrāk un precīzāk raksturotu to būtību. Atsevišķos gadījumos elementu lietderīgi formulēt īsāk. SVID elementu formulējumus būtu vēlams veidot neizceļot darbības vārdus (skat. SVID apraksta 1.tab.).

5. Produktivitātes tendenču analīzei var izmantot tādu rādītāju kā to saimniecību īpatsvars, kurām ir traktors. Šāds rādītājs tiek izmantots ES valstu savstarpējos salīdzinājumos.

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

SVID analīzes rezultātā ir identificētas septiņas uz SM2 attiecināmās vajadzības, no kurām četras vajadzības ir pamatotas ar SVID analīzes elementiem veidotām stratēģijas iespējām.

Skaidra un pamatota virzība no situācijas apraksta un SVID analīzes līdz vajadzību formulējumiem ir saskatāma 2. un 3. vajadzību (numerācija šeit un turpmāk – saskaņā ar SM2 aprakstā noteikto) identificēšanā.

Savukārt 1. vajadzības identificēšanā trūkst skaidras un pamatotas virzības, jo pievienotās vērtības veidošanās ķēdes analīze nav iekļauta situācijas aprakstā. Turklāt šāda vajadzība pamatā ir attiecināma uz SM3. No piesaistītajiem SVID elementiem izveidotās stratēģijas izvēles nosedz lielāko daļu no vajadzībā minētā, tomēr pietrūkst pamatojuma tam, ka atsevišķi izdalīta pievienotās vērtības veidošanās ķēdes attīstība bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Lai arī 4.vajadzības identificēšanā ir skaidra un pamatota virzība, tomēr mērķētu finanšu instrumentu paredzēšana ir uzskatāma nevis par atsevišķu vajadzību, bet gan līdzekli (pasākumu) pārējo identificēto vajadzību apmierināšanai. Turklāt vajadzība ir identiska SVID norādītajai iespējai „Mērķētu finanšu instrumentu radīšana un izmantošana, lai risinātu saimniecību finanšu pieejamības grūtības, kas kavē tālāku attīstību".

Finanšu instrumentu izmantošana ir vērtēta saistībā ar 1. un 2. vajadzībām, bet tie būtu attiecināmi arī uz pārējām vajadzībām.

Trūkst skaidras un pamatotas virzības *5., 6. un 7.* vajadzību identificēšanā. Šīs vajadzības nav pietiekami pamatotas, jo nav norādīts neviens SVID elements atbilstošo stratēģijas izvēļu veidošanai. Vajadzība ir vispārīga.

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir visaptveroša, specifiska un pilnīga?

Visas vajadzības ir attiecināmas uz KLP SP, tomēr kā iepriekš norādīts, dažām no uz SM2 attiecinātajām vajadzībām trūkst saistības ar attiecīgā mērķa SVID. Tām papildus, ir minētas arī 3. horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās konkurētspējas sekmēšanas vajadzības, kā arī divas

ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm. Tādēļ ir pamats uzskatīt, ka vajadzību noteikšana ir visaptveroša, specifiska un pilnīga. Nepietiekoši izskatīta iespēja papildināt vajadzību klāstu, kas tieši attiecināmas uz SM2, saistībā ar pētniecību, virzību uz jaunām tehnoloģijām un digitalizāciju. Tomēr jāpiebilst, ka daļēji šis dublējas ar SM3 SVID analīzi un tajā formulētajām vajadzībām.

Lielākā daļa uz SM2 attiecināto vajadzību ir vispārīgas, t.i. izveidotās izvēles ir attiecināmas uz lauksaimnieciskās ražošanas un pārstrādes sektoriem kopumā. Specifiska lielā mērā ir 2. vajadzība, jo vairums izvēlnes ietver atsevišķas saimniecību grupas. Par specifisku uzskatāma arī 4.vajadzība, jo ir minēti konkrēti finanšu instrumenti un mērķgrupas, tomēr tie būtu uzskatāmi drīzāk kā līdzeklis citās vajadzībās iekļauto mērķu sasniegšanai.

Specifiska prasība ir iekļauta 3.vajadzībā sekmēt eksportspējīgu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu, tomēr šāda izvēle nav pietiekami pamatota ar atbilstošiem SVID elementiem.

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Sākotnējā prioritizācija ir atbilstoša 2. un 3.vajadzībām, un tām izveidoto stratēģijas opciju skaits un nozīmīgums ir augsts. Prioritizācija uzskatāma par daļēji atbilstošu 1.vajadzībai, jo no esošajiem SVID elementiem izveidoto stratēģijas izvēļu skaits un to nozīmīgums ir nepietiekams, lai to atzītu par augsta līmeņa vajadzību. Atbilstoši veiktajam ranžējumam, tā atbilst vidēja līmeņa vajadzībai. Savukārt, 5., 6. un 7.vajadzības nav iespējams prioritizētas sakarā ar atbilstošu SVID elementu un no tiem izrietošo stratēģijas izvēļu trūkumu.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process tika uzsākts pietiekami savlaicīgi, lai varētu veikt vairākas plašākas apspriešanas un iesaistīt speciālistus, kā arī ieinteresētās puses (nozares pārstāvjus). Partneru iesaiste ir notikusi gan nacionālā, gan reģionālā līmenī, organizējot nacionāla līmeņa darba grupas, kā arī reģionālās konferences (katrā NUTS3 reģionā). Ieinteresēto pušu rekomendācijas ir iekļautas SVID un vajadzībās.

SVID un vajadzību sagatavošanā ir izmantots plašs daudzveidīgas kvantitatīvās un kvalitatīvās informācijas apjoms. Tomēr atsevišķas situācijas apraksta sadaļas nav pilnā mērā attiecināmas uz SM2. Informācijas analīze dažviet ir bijusi pārāk izvērsta, turpretī detalizācijas pakāpe atsevišķos gadījumos ir nepietiekama. Daļa SVID elementu ir veidoti, balstoties vienīgi uz kvalitatīvo informāciju. Tematisko atskaišu un iepriekšējo novērtējumu pieredzes un gūto mācību izmantošana ir adekvāta. Kopumā SVID analīze ir daļēji konsekventa un saskanīga. SVID analīzi un vajadzību identificēšanu ir veikusi Vadošā iestāde, izmantojot iesaistīto pušu rekomendācijas.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Prioritizējot vajadzības, ieteicams izmantot vērtētāju izveidoto vajadzību rangu (augsta - vidēja - zema), kas izveidots, ņemot vērā vajadzību identificēšanā no SVID elementiem izveidoto stratēģijas opciju skaitu un atbilstošo SVID elementu nozīmīgumu skalā no 1 līdz 3.

2. No vajadzību saraksta izslēgt 4.vajadzību, jo tā ir uzskatāma par SVID iespēju, kura izmantojama citu vajadzību apmierināšanai veidojamās stratēģijas opcijās.

3. Izslēgt no vajadzību saraksta 6. vajadzību, to pārvietojot uz SM8.

4. Identificēt atbilstošo stratēģijas izvēļu veidošanai nepieciešamos SVID elementus 5. un 7. vajadzībām.

5. Nav pamatojuma 5.vajadzībai situācijas aprakstā, un tās formulējums netiešā veidā iegūts no iesaistīto pušu rekomendācijām tematisko darba grupu sanāksmēs, tādēļ būtu izvērtējama tās iekļaušanas nepieciešamība, iekļaušanas gadījumā sniedzot atbilstošu kvantitatīvu pamatojumu.

6. Gan vajadzību, gan SVID formulējumos, kur tas nepieciešams, būtu lietderīgi skaidrāk nošķirt, kuros gadījumos formulējums attiecas uz primāro lauksaimniecisko ražošanu, bet kuros – uz pārtikas ražošanu.

7. Pārdomāt vajadzības saskaņā ar piedāvāto aprakstu un komentāriem SVID apraksta 3.un 4.tabulās.

(SM3) SPECIĀLAIS MĒRĶIS NR.3: UZLABOT LAUKSAIMNIEKU STĀVOKLI PIEVIENOTĀS VĒRTĪBAS VEIDOŠANĀS ĶĒDĒ

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ir strukturēts, balstoties uz 3. specifisko mērķi (SM3). SVID elementu izvēle ir balstīta uz pašreizējo situāciju jomā, uz kuru attiecas KLP SP, un tā sniedz pietiekami plašu priekšstatu, kurā ietverta pieejamā informācija.

Situācijas aprakstā norādīts, ka kooperācijas loma kopējā izlaidē pieaug, kā arī pieaug kooperatīvos iesaistīto lauksaimnieku skaits. Lielākā daļa sektoru ir iekļauti aprakstā, tomēr nav analīzes reģionu dalījumā. Norādītā stiprā puse „*Spēcīgi attīstīta kooperācija graudkopības nozarē, vērojama kooperatīvu konsolidēšanās*" var radīt pārpratumus, jo nav skaidrs, vai konsolidēšanās ir attiecināma tikai uz graudkopības nozari, vai arī kooperatīviem kopumā. Atsevišķi SVID elementi nav vienozīmīgi saprotami, un tie ne vienmēr attiecināmi uz mērķi SM3 (skat. Ieteikumus un SVID aparaksta 1.&3.tab.). SVID elements „*Piena un graudu nozarēs augsta pašnodrošinājuma, bet gaļas nozarēs tirgus konjunktūras ietekmē lieli eksporta apjomi*" ir attiecināms uz diviem dažādiem sektoriem. Pārtikas pašnodrošinājums nav attiecināms uz SM3, bet gan uz SM1, kurā iekļauta pārtikas nodrošinājuma sekmēšana. Apgalvojums, ka augsts pašnodrošinājums ar piena un graudu produktiem nodrošina spēcīgākas pozīcijas lauksaimniekiem pievienotās vērtības ķēdē, ir nepamatots. Turpretī gaļas nozarēs attīstīti eksporta kanāli nozīmē plašākas realizācijas alternatīvas un tādēļ spēcīgākas pozīcijas.

Situācijas aprakstā norādīts, ka saimniecību struktūra ir sadrumstalota, bet nav analīzes reģionu dalījumā. SVID elementos norādīts, ka lauksaimniekiem ir maza tirgus vara. Analīze veikta piena, gaļas un graudu sektoros, tomēr tās nav skatīta reģionu dalījumā. Apgalvojums, ka kooperatīvi nespēj nodrošināt saviem biedriem ienākumu līmeni tirgus krīžu laikā, nav pamatots ar pierādījumiem. Turklāt ienākumu līmeņa nodrošināšana nav saistāma ar lauksaimnieku pozīcijām pievienotās vērtības ķēdē, un tā ir attiecināma uz SM1. SVID elementā „*Piena nozarē maz kooperatīvu ar pārstrādi, lieli svaigpiena apjomi tiek izvesti pārstrādei ārpus Latvijas*" ietvertie divi apgalvojumi, kas tikai daļēji ir savstarpēji saistīti. Svaigpiena eksports paplašina produkcijas noieta tirgu, novērš pārprodukciju un lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības ķēdē var pozitīvi ietekmēt (piemēram, graudkopības sektorā eksporta apjomi ievērojami pārsniedz vietējai pārstrādei pārdotos apjomus). SVID elements „*Neveidojas jauni kooperatīvi augļu un dārzeņu nozarē*" nav uzskatāms par vājo pusi, jo lielāks augļu un dārzeņu audzētāju kooperatīvu skaits nespēj radīt stāvokļa uzlabošanos pievienotās vērtības ķēdē. Turklāt stiprajās pusēs norādītais SVID elements „*Attīstīta kooperācija primārās produkcijas savākšanā ...augļu un dārzeņu nozarē*" ir pretrunā ar šādu apgalvojumu. SVID elementa "*Neražo produktus ar pievienoto vērtību*" formulējums ir neskaidrs. Iespējams, ka elementā ir domāta produktu ar augstāku pievienoto vērtību ražošana. Lai ražošanai būtu jēga, ilgtermiņā produktam ir jābūt pievienotai vērtībai. Tad arī apstiprināsies apgalvojums, ka pārejot uz vērtību ķēdes augstāku

posmu, ieguvumi kļūs lielāki. SVID elementam „*Primāro ražotāju daļa pārtikas ķēdē ir zema*" nav pierādījumu. Tieši pretēji, situācijas aprakstā norādīts, ka Latvijas primāro lauksaimniecības produktu ražotāju daļa pārtikas ķēdē pārsniedz ES-28 vidējo līmeni.

Atsevišķi SVID elementi nav korekti kategorizēti, piemēram, formulējumu „*Produktu ar augstāku pievienoto vērtību ražošana*" nevar uzskatīt par iespēju, kuras izmantošana tiešā veidā var uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības ķēdē. Šādu produktu ražošanas uzsākšana ir saistīta ar ieiešanu jaunos tirgos. Vairāki SVID elementi ir neatbilstoši kategorijai (stiprā vai vājā puse) vai arī to formulējums ir pārāk neskaidrs (skat. SVID apraksta 1&3.tab.). Daži no SVID elementiem (konkrēti, iespējas) esošajā formulējumā ir uzskatāmi par pasākumiem vai rīcības virzieniem. Iespējas ir ārēji faktori, kuriem var būt pozitīva ietekme vai kurus var izmantot, nevis jau konkrēti pasākumi (skat. piezīmes SVID apraksta 1&3.tab

Situācijas aprakstā norādīts, ka pastāv nelabvēlīgu klimatisko apstākļu draudi. Šie draudi neietekmē lauksaimnieku pozīcijas pievienotās vērtības ķēdē, bet gan ienākumus. Tādējādi šis SVID elements ir attiecināms uz SM1, nevis uz SM3. Vairāki elementi nav saistāmi ar SM3, bet gan SM1 (skat.SVID aprakstu 1.tab.) Atsevišķu draudu novēršana ir iespējama vienīgi ar risku vadību, kura nav saistāma ar lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanās ķēdē. Teritoriālie, nozaru, ekonomiskie, sociālie un strukturālie aspekti situācijas aprakstā ir iekļauti daļēji (skat.SVID aprakstu 1.tabulu). Lielākā daļa no situācijas apraksta secinājumiem attiecas uz visu valsti. Teritorālais izvietojums ir norādīts tikai atsevišķu nozaru kooperatīviem. Sadalījums nozīmīgākajos lauksaimnieciskās ražošanas sektoros ir pietiekams. Atsevišķos gadījumos situācijas aprakstā veiktās analīzes pārāk augstā detalizācijas pakāpe nav nepieciešama, piemēram, attiecībā uz piena sektoru, jo tā netiek atspoguļota SVID elementos. Strukturālie aspekti ir analizēti atsevišķā sadaļā sākumā (1.1.punkts), tomēr SVID elementos un vajadzībās konkrētu saimniecību grupu situācija un vajadzības netiek iekļautas. Vides aspekti nav analizēti. Atsevišķi rādītāji ir analizēti Eiropas kontekstā (salīdzinājums ar ES vidējo), kviešu cenas salīdzinātas arī ar ASV biržu cenu. Arī ārējo faktoru un to izmaiņu analīze veikta ierobežotā apmērā, galvenokārt saistībā ar draudu novērtējumu.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

SVID analīzē ir iekļauti ar lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības ķēdē saistītie jautājumi. Situācijas apraksts ir ļoti plašs, ietverot arī pievienotās vērtības ķēdes citu posmu izvērtējumu (pārstrāde, tirdzniecība). Vienlaikus nav noliedzams, ka šāda analīze ir saistīta ar vajadzību uzlabot lauksaimnieku stāvokli ķēdē, ņemot vērā vertikālo integrāciju. Vērtētas arī inovatīvu risinājumu iespējas un problēmas. Pozitīvi, ka ir sniegtas atsauces uz līdzšinējiem atbalsta pasākumiem un vērtēta to efektivitāte.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

SVID analīze ir balstīta uz pašreizējo situāciju, iekļaujot jaunāko pieejamo informāciju. Pierādījumi SVID elementiem ir balstīti uz oficiālo statistiku (CSP, Eurostat, EK), kā arī maksājuma aģentūras (LAD), nevalstisko organizāciju, piemēram, LLKA (Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācija) datiem, kas izskaidrojams ar datu specifisko raksturu.

Liela daļa SVID elementu ir pamatoti galvenokārt ar kvalitatīvo analīzi, t.sk. lauksaimnieku organizāciju viedokļiem. Kopējie konteksta rādītāji (CCI) izmantoti adekvāti, jo uz šo mērķi tieši attiecināms tikai viens rādītājs - C.11 *Bruto pievienotā vērtība*, tajā skaitā izdalot primāro lauksaimniecības ražotāju daļu. Sniegta detalizēta papildu informācija par galveno lauksaimniecības produktu cenām un to dinamiku, t.sk. salīdzinājumā ar ES vidējo, par ražotāju organizāciju darbību un to apgrozījuma īpatsvaru no valstī kopējā u.tml.

Analīzē ir iekļauti atsevišķi zinātnieku pētījumi, kā arī līdzšinējās atbalsta pieredzes vērtējums. Tomēr tas attiecināms tikai uz dažiem SVID elementiem, arī līdzšinējā pieredze ir visai maz izmantota, tai skaitā nav sniegtas atsauces uz līdzšinējiem LAP 2007-2013 un LAP 2014-2020 novērtējumiem – ex-post un GĪZ.

Pierādījumu bāze katram SVID elementam ir detalizēti izvērtēta un ilustrēta SVID aparakstu1.tabulā. Analīzē norādīts, ka lauksaimniekiem ir maza tirgus vara. Līdzīgs ir apgalvojums „Primāro ražotāju daļa pārtikas ķēdē ir zema". Tomēr situācijas analīzē sniegtā kvantitatīvā informācija liecina, ka Latvijā lauksaimnieku daļa pievienotās vērtības veidošanās ķēdē pārsniedz ES vidējo līmeni, turklāt šī daļa pastāvīgi nedaudz palielinās. Analīzē norādīts, ka kooperatīvi nespēj nodrošināt saviem biedriem ienākumu līmeni tirgus krīžu laikā. Šāds apgalvojums netiek pamatots ar pietiekamiem pierādījumiem. Norādīts, ka zināšanas par kooperācijas ieguvumiem ir nepietiekamas, pastāv līderu trūkums, un, ka kooperatīvu biedru vidū ir svārstīga atbildības noturība un izpratne par kooperācijas būtību un ieguvumiem. Šādi apgalvojumi netiek pamatoti ar kvalitatīvajiem pierādījumiem, piemēram, aptauju rezultātiem. Apgalvojumam „Nav tehniskais nodrošinājums kooperatīvu izveidei" nav sniegti nekādi pierādījumi, un netiek sniegta šī nodrošinājuma specifika.

Atsevišķu SVID elementu izvēlei trūkst pietiekamu kvantitatīvo vai kvalitatīvo pierādījumu. Būtu nepieciešams norādīt esošo vertikālās integrācijas līmeni atsevišķos lauksaimnieciskās ražošanas sektoros (piemēram, kopējo saražotās produkcijas daļu, kura nosegta ar piegādes līgumiem).

Latvijas pārtikas mazumtirdzniecības sektora koncentrācijas novērtējums ir kļūdains, jo 2019. gadā Hiršmana-Herfindāla (HHI) nozares koncentrācijas indeksa aprēķinātā vērtība nepārsniedz 2250 (vidēja koncentrācija). Koncentrācija ir uzskatāma par augstu, ja HHI vērtībai pārsniedzot 2500.

Piekļuve finansējumam šajā SVID nav tieši analizēta, izņemot atsauci uz augstām inovāciju izmaksām (5.5.sadaļā), pie SVID elementa „ *Finansējuma trūkums un pārāk augstās inovāciju izmaksas*". Arī šajā gadījumā finansējuma trūkums nav vērtēts detalizētāk.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1 Aprakstā būtu jāpārvērtē, vai visa tajā iekļautā informācija ir pietiekami saistīta ar SM3 mērķi – uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības ķēdē un formulētajiem SVID elementiem. Vēlams būtu izveidot pārskatāmāku struktūru, koncentrējoties uz to informāciju, kas tieši tiek izmantota SVID un vajadzību pamatojumā.

2 Būtu vēlams plašāk izvērtēt līdzšinējo pieredzi dažādu atbalsta pasākumu izmantošanā, tajā skaitā izmantojot NNS novērtējumus, ieskaitot ex-post, GĪZ`2017 UN GĪZ`2019.

3 Pārskatīt atsevišķu SVID elementu piederību SM3, kā arī uzlabot to formulējumus, atbilstoši augstākminētajā aprakstā un SVID apraksta 1.&3.tabulā apkopotajiem ieteikumiem.

4 Uzlabot atsevišķu SVID elementu pamatojumu, atbilstoši SVID apraksta 1.&3.tabulā norādītajam. Īpaša uzmanība būtu pievēršama tiem rādītājiem, kuriem norādīts par pamatojuma trūkumu. Atsevišķus SVID elementus, atbilstoši ieteikumiem, var izslēgt.

5 Atbilstoši aprakstā minētajam pamatojumam, izskatīt iespēju papildināt SVID ar jaunu iespēju: Lauksaimniekiem un to kooperatīviem piederošas *bioloģiskās pārstrādes attīstīšana*. Formulējumu var papildināt, ņemot vērā, ka tas sekmētu primāro bioloģisko ražotāju pozīcijas pievienotās vērtības ķēdē, pievienotās vērtības palielināšanu, līdz ar pieaugošām iespējām produktu pārdot kā bioloģisku. Šai iespējai ir skaidrs pamatojums apraksta 72. un 73.rindkopās, līdzīgs elements kā trūkums ir iekļauts vājajās pusēs, tomēr tā ir vērtējama arī kā iespēja. Jāizvērtē arī, kā tālāk šo SVID elementu iekļaut vajadzībās.

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Izvēlētās vajadzības ir izrietošas no SVID. Uz katru vajadzību ir tieši attiecināmi viens vai vairāki SVID elementi.

Ceļš no SVID uz attiecīgajām vajadzībām ir skaidrs un pamatots, lai arī ar dažiem iebildumiem. Vajadzībā nr.3 digitālo tehnoloģiju, pētniecības un eksperimentālās ražošanas izmantošanas vajadzības nav pamatotas ar SVID elementiem. Vajadzībai nr.5 norādītie SVID elementi neveido tiešu saikni ar vajadzību.

Finanšu instrumentu izmantošana vajadzībās nav tieši vērtēta. Daļai no vajadzībām, (1., 3. un 4.), finanšu instrumentu izmantošana var būt nepieciešama, tomēr aprakstos tas nav tieši uzsvērts. Vajadzības nr.4 formulējumā uzsvērta atbalsta nepieciešamība (tas parādās jau SVID formulējumos), lai gan atbalsts pats par sevi nevarētu būt vajadzība.

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir visaptveroša, specifiska un pilnīga?

Vajadzību formulējums ir samērā plašs, lai pēc iespējas aptvertu plašo SVID analīzi, kurā ir ļoti daudz elementu.

Visas vajadzības ir attiecināmas uz KLP SP, tomēr uz to iztrūkst specifiskas norādes. Lielākā daļa vajadzību ir vispārējas. Šo vajadzību novērtējumā nav izdalīta konkrētu reģionu (teritoriju), nozaru un saimniecību grupu specifiskā situācija. Lai arī situācijas analīzē atsevišķi vērtējumi ir attiecināmi uz konkrētu nozaru situāciju, kas daļēji atspoguļots arī SVID elementos, vajadzību formulējumi ir vispārīgi. Piemēram, vajadzība nr.1 balstīta uz konkrētāk formulētiem SVID elementiem, kuri atspoguļo situāciju dažādās nozarēs un saimniecību grupās, tādēļ būtu iespējams arī vajadzības konkrētāks, specifiskāks formulējums.

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Skaidra vajadzību prioritizācija SM3 ietvaros nav veikta. *Ex-ante* vērtētāji ir veikuši indikatīvu SM3 vajadzību prioritizāciju, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu. Saskaņā ar šo novērtējumu, vajadzībām ir norādīts to svarīgums- augsta, vidēja vai zema (skat. SVID apraksta 4.tab.). Šis novērtējums balstīts uz SVID elementu nozīmīguma vērtējumu, kā arī katras vajadzības saikni ar SVID elementiem. Vajadzības ir piesaistītas konkrētajam mērķim.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process tika uzsākts pietiekami savlaicīgi, lai varētu veikt vairākas plašākas apspriešanas un iesaistīt speciālistus, kā arī ieinteresētās puses (nozares pārstāvjus). Partneru iesaiste ir notikusi gan nacionālā, gan reģionālā līmenī, organizējot nacionāla līmeņa darba grupas, kā arī reģionālās konferences (katrā NUTS3 reģionā). Ieinteresēto pušu rekomendācijas ir iekļautas SVID un vajadzībās, izņemot tādas, kuras galvenokārt nav attiecināmas uz KLP, bet vairāk uz pašu kooperatīvu organizāciju, izglītības sistēmu u.tml. Piemēram, kooperācijas juridiskā ietvara izmaiņu vajadzība; kooperācijas jautājumu aptvēruma uzlabošana izglītības sistēmā; kooperācijas informācijas pieejamības uzlabošana.

SVID sagatavošanā ir izmantots plašs informācijas klāsts, tomēr jāatzīmē, ka dažkārt informācija atspoguļota ļoti detalizēti, bet daži elementi balstīti uz kvalitatīvo vērtējumu, galvenokārt ieinteresēto pušu viedokļiem. Maz izmantoti iepriekšējie novērtējumi un pieredze. Kopumā SVID izpildījums ir konsekvents un saskanīgs. Dažādu institūciju / organizāciju iesaiste šajā darbā ir bijusi galvenokārt konsultāciju līmenī, bet pamatdarbu veikusi Vadošā iestāde.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Prioritizējot vajadzības, ieteicams izmantot vērtētāju izveidoto vajadzību rangu (augsta – vidēja – zema), kas izveidots, ņemot vērā vajadzību un tām atbilstošo SVID elementu saistības intensitāti, kā arī katra SVID elementa svarīgumu (piem.,piešķirot koeficientus 1-3).
2. Precizēt vajadzību pamatojumu un formulējumus atbilstoši šajā aprakstā apkopotajiem ierosinājumiem. Īpaši saistībā uz 5.vajadzības pamatojumu un saikni ar SVID elementiem. Vēlams pamatojumos iekļaut atsauces uz iepriekšējiem novērtējumiem un iepriekšējo periodu pieredzi. Skat. secinājumus un ieteikumus no Ex-post 2007-2013, GĪZ`2019, novērtējumiem " Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" (LAND, 2017.g.).

(SM4) SPECIĀLAIS MĒRĶIS 4: DOT IEGULDĪJUMU KLIMATA PĀRMAIŅU MAZINĀŠANĀ, PIELĀGOTIES TĀM UN ATTĪSTĪT ILGTSPĒJĪGU ENERĢĒTIKU

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ietver lielāko daļu no specifiskā mērķa definējuma komponentēm. Aprakstā ir pietiekami izvērsts stipro un vājo pušu pamatojums, bet trūkst iespēju un draudu jeb ārējo faktoru ietekmes apraksts. Šī situācija atspoguļojas arī SVID elementos. Lielākā daļa SVID "iespēju" un "draudu" elementu nav ārēju faktoru noteikti un ir attiecīgi pārvietojami uz citām SVID elementu grupām vai pārveidojami. Nav izvērtēta tādu faktoru, kā ES Zaļā kursa vadlīniju un regulu iekļaušana. ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija, ES ilgtspējīgu finanšu stratēģija un ES Zaļā taksonomija atstās ievērojamu ietekmi uz izvirzītajiem mērķiem. Vairāku SVID elementu formulējums nav skaidrs, tāpēc grūti novērtēt to piederību attiecīgai kategorijai. (skat. SVID apraksta 1. tabulu). Lielākā daļa no uzskaitītajiem SVID elementiem atbilst SM4, atsevišķi no tiem ir saistīti ar SM5,SM6 un SMH, taču klimata aktualitāšu saistība ar vides un zināšanu mērķiem ir loģiska un pamatota. Diskutabls ir ar meliorācijas sistēmu apsaimniekošanu saistīto ieguvumu apraksts SM4 situācijas analīzē un ar to saistītie SVID elementi. Atzīmējams, ka potenciālie ieguvumi CO_2 piesaistē atšķiras lauksaimniecības un meža zemēs - lauksaimniecības zemēs uz minerālaugsnēm un organiskajām augsnēm, kā arī dažādu augšanas tipu meža zemēs, tāpēc situācijas analīzē aprakstam jābūt pietiekami detalizētam.

Ne viss situācijas aprakstā ietvertais ir saistīts ar SVID elementiem, piemēram, ilggadīgo zālāju nodaļai šādas sasaistes nav. Atsevišķu SVID elementu izvirzīšanai, aprakstā trūkst attiecīga pamatojuma vai arī ir nepieciešami precizējumi un sektoriāls vai cita veida apraksts (skat. SVID apraksta 1.&3. tabulas). Atsevišķi SVID elementi ietver apgalvojumus un norādes, kam situācijas aprakstā nav atrodams atbilstošs pamatojums, piemēram, par biogēno piesārņojumu Latvijā un tā mazināšanas iespējām. ZIZIMM sektora aprakstā izmantotā terminoloģija un interpretācija nav viennozīmīga un skaidri saprotama.

Cik lielā mērā SVID ir specifisks?

SVID skatījums SM4 veidots nacionālā līmenī, aprakstā maz informācijas reģionālā un nozaru griezumā. Taču tas galvenokārt saistīts ar to, ka Latvijā specifisku pētījumu reģionālā vai atsevišķu nozaru griezumā ir salīdzinoši maz. Lielākoties SVID elementos izteikti nodalītas nozares, jo daudzi konstatējumi attiecas tikai uz lauksaimniecības vai mežsaimniecības aspektiem.

Atsevišķu SVID elementu pamatošanai, piemēram, resursu izmantošanas efektivitātei, trūkst nozaru izvērsums, jo emisiju apjomā uz saražotās produkcijas vienību ir vērojamas būtiskas atšķirības piena, gaļas, graudkopības, tehnisko kultūru nozarēs. Savukārt augšņu rādītāji (t.sk., organisko augšņu un skābums) ir atšķirīgi teritoriālā griezumā, taču situācijas analīzē tas nav attēlots (skat. SVID apraksta 1.&3. tabula).

Situācijas analīzē nepietiekami tiek analizēti ārējie faktori, to ietekme un tendences. Tostarp, klimata politikas mērķi iezīmēti tikai lauksaimniecības sektoram, nepieskaroties zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektoram specifiski noteiktajam mērķim un izrietošajām vajadzībām. Trūkst sasaistes ar tematiski saistītajiem starptautiskajiem procesiem, piemēram, iniciatīvu "4 ‰: augsnes pārtikas nodrošinājumam un klimatam", kurai Latvija ir pievienojusies.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

Situācijas analīzes apraksts un SVID elementi nosedz galvenos Latvijai specifiskos aspektus saistībā ar klimata mērķa tematiku, un kopumā SVID elementi ir pamatoti pieejamo datu ietvaros. Atzīmējams, ka joprojām Latvijā SM4 kontekstā iegūtās zināšanas un uzkrātā pieredze ir salīdzinoši neliela, tas ietekmē arī situācijas analīzes detalizācijas pakāpi un īpašu prasību noteikšanu. Atsevišķiem SVID elementiem nav izmantoti pētījumos bāzēti pamatojumi (skat. SVID apraksta 3. tabulu). Situācijas aprakstā ir plaši aprakstīta gan lauksaimniecības, gan meža nozare, tomēr zemes izmantošanas, tās izmaiņu un mežsaimniecības SEG emisiju ziņošanas sektora aprakstā vērojamas problēmas ar terminoloģiju un tā attiecināta tikai uz meža nozari, bet tas ir nepamatots sašaurinājums – sektors ietver arī aramzemes un zālājus.

Aprakstā tiek minēta informācija par bioekonomiku, tomēr trūkst datos balstīta plašāka pamatojuma SVID elementam par bioekonomikas attīstībai labvēlīgajiem priekšnosacījumiem Latvijā. Atjaunojamās enerģijas analīze ir izvērsta valsts līmenī, ietverot visus AER veidus, tomēr specifiski SVID elementi, kuri attiektos konkrēti uz lauksaimniecības un mežsaimniecības resursu izmantošanas tendencēm atjaunojamās enerģijas ieguvei, nav definēti.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

Kopumā SVID analīzei izmantoti pieejamie nacionālā līmeņa rādītāji, statistikas dati un pētījumi, tomēr atsevišķu elementu pamatojumā trūkst datu avotu vai pilnīgākas atsauces uz pētījumiem. SVID elementu pamatojumā iztrūkst papildu elementi, kas nodrošinātu tematiski visaptverošāku analīzi (skat. SVID analīzes 3. tabulu). Aprakstā atsevišķos gadījumos ir ietverti arī apgalvojuma formā izteikti konstatējumi, kuriem trūkst atbilstoša pamatojuma kvantiatīvās vai kvalitatīvās analīzes formā, piemēram, par ilgtspējīgas lauksaimniecības prakses ieviešanā gūtās pieredzes ietekmi vai par zemo lauksaimniecības resursu izmantošanas efektivitāti salīdzinājumā ar pārējām ES dalībvalstīm, kā arī attiecībā uz vairākiem meža nozares elementiem (skat. SVID apraksta 3. tabulu).

Kopumā pamatojumā izmantotā kvantitatīvā informācija ir ticama un aktuāla, datu avoti ir atbilstoši un reprezentabli, tomēr to analītiskais apraksts būtu precizējams, piemēram, attiecībā uz SEG emisiju inventarizācijas datiem ZIZIMM sektorā.

Situācijas analīze pamatā aprobežojas ar nacionālo līmeni, faktiski nav skarts reģionālais aspekts, nedaudz ieskicētas ES līmeņa aktualitātes, bet nav salīdzinošās analīzes un nav nekādas atsauces

vai analīze starptautiskās klimata politikas un ietekmju kontekstā. Kopumā aprakstā varētu tikt skaidrāk identificēts kvantitatīvo datu trūkums gan nacionālā, gan ES dalībvalstu līmenī.

Aprakstā un SVID tematiski nav skarts viens no konteksta indikatoriem C.39 Organiskās vielas daudzums aramzemēs (*Soil organic matter in arable land),* kas ir būtisks gan Latvijas specifisko vajadzību, gan klimata mērķa kontekstā.

SVID veidošanā un apspriešanā tika iesaistīts pietiekami plašs ieinteresēto pušu loks. Galvenokārt sniegti priekšlikumi saistībā ar mežsaimniecības un lopkopības attīstības izaicinājumiem SM4 kontekstā. Ieinteresēto pušu ieteikumi situācijas analīzē ir iekļauti, taču atsevišķiem no tiem vairāk saistāmi ar konkurētspējas palielināšanu un tiem nav pietiekams pamatojums par ieguldījumu SM4, kurš būtu balstīts datu analīzē, piemēram, meliorācijas sistēmu uzturēšana.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1. Veikt SVID elementu pārgrupēšanu, papildināšanu, precizēšanu un situācijas analīzes apraksta papildināšanu (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulās);
2. Precizēt terminoloģiju, kas tiek lietota situācijas analīzes 4. nodaļā Mežu nozare.
3. Ietvert SVID aprakstā pilnīgāku Latvijas klimata mērķu aprakstu lauksaimniecības un mežsaimniecības nozaru kontekstā, t.sk. attiecībā uz ZIZIMM sektoru un pieskaroties ES un starptautiskajam līmenim un ietekmēm (īpaši būtiski saistībā ar ES straujo virzību uz 2030. gadam noteikto klimata mērķa vērtību pārskatīšanu un palielināšanu). Šāda pieeja dotu iespēju skaidrāk saskatīt specifiskā mērķa bāzes vērtības un ceļu virzībai uz šā mērķa sasniegšanu.
4. Sniegt izvērstāku pamatojumu meliorācijas sistēmu apsaimniekošanas devumam SM4 kontekstā.
5. Papildināt situācijas analīzi un SVID aprakstu ar informāciju par augsnes apsaimniekošanas nozīmi SM4 kontekstā, t.sk., organiskajām augsnēm.
6. Izskatīt iespēju papildināt SVID ar zemāk norādītajiem elementiem

Stiprās puses:

- Ievērojamas platības LIZ ar zemu augsnes auglību, kas ir pieejamas apmežošanai un CO2 piesaistes palielināšanai biomasā un augsnē;
- Zinātnisko institūciju pieredze klimata pārmaiņu mazināšanas pētījumu veikšanā lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoros.

Vājās puses:

- Trūkst informācijas par augsnes oglekļa krājumiem.

Iespējas:

- Veģetācijas sezonas pagarināšanās radīto iespēju izmantošana lauksaimniecības produktivitātes kāpināšanai;
- Izmantot jaunākās tehnoloģiskās iespējas zināšanu ietilpīgas bioekonomikas nozares attīstībai.

Draudi:

- Ieviešot ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju 2030, var samazināties pieejamie koksnes biomasas resursi.

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

SEG emisiju samazinošo pasākumu un CO_2 piesaistes veicināšanas vajadzības ir izrietošas no SVID analīzes (uz katru no šīm vajadzībām ir attiecināmi vairāki SVID elementi), un šīm divām vajadzībām kopumā ir pietiekams pamatojums situācijas aprakstā. Savukārt uz klimata pārmaiņu pielāgošanās vajadzību attiecināmi tikai atsevišķi SVID elementi un apraksts ir vispārīgs, līdz ar to saikne ar SVID elementiem ir vāja, trūkst konkrētu datu, kuri pamatotu, jo īpaši lauksaimniecības sektora, pielāgošanās vajadzību. Situācijas analīzes apraksts un SVID elementi saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām drīzāk saistāmi ar risku mazināšanas aspektu, kas tiek plānots caur citu SM.

Vairākiem SVID elementiem saikne ar vajadzībām ir vāja. Piemēram, vajadzības nenosedz SVID elementus, kas vērsti uz ilgtspējīgas enerģētikas un bioekonomikas nozares attīstību (S06, S07, V10), kā arī uz zemes resursu efektīvu izmantošanu.

SEG emisiju samazinošo pasākumu īstenošanas vajadzība šobrīd nav attiecināma uz meža sektoru, tomēr arī meža apsaimniekošanā rodas emisijas (organiskās augsnes) un tāpat kā lauksaimniecības sektorā ir nepieciešama produktivitātes kāpināšana. Savukārt emisiju piesaistes vajadzībai aprakstā trūkst pamatojuma – kāpēc CO_2 piesaiste ir nozīmīga, jo īpaši tas attiecināms uz lauksaimniecību. Trūkst informācijas par esošo stāvokli ZIZIMM sektorā, kāds ir ZIZIMM mērķis, kura sasniegšanā vajadzība ir būtiska.

Tikai atsevišķi SVID elementi saistāmi ar finanšu pieejamību, taču apraksts par finanšu iespējām un nepieciešamību situācijas analīzē nav ietverts.

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir pārskatāma, specifiska un pilnīga?

Informācija par vajadzību novērtēšanas procesu no situācijas apraksta un SVID elementiem nav iegūstama, jo vajadzības tikai nosauktas, nesniedzot nekādu aprakstošo informāciju par SVID elementu un vajadzību sasaisti, kas ļāvusi identificēt tieši šīs konkrētās vajadzības. Līdz ar to vajadzību novērtēšana nav pietiekami pārskatāma.

Tomēr, ņemot vērā pieejamo informāciju, ir iespējams novērtēt, ka definētās vajadzības kopumā nosedz galvenās SVID analīzē identificētās specifiskās jomas, izņemot dažas, kas minētas SVID apraksta 4.&5. tabulās. Definētās vajadzības un ar tām saistītie SVID elementi pamatā ir tieši attiecināmi uz KLP, līdz ar to nav definētas vajadzības, kuras attiektos uz citiem fondiem vai ieviešamas ārpus KLP. Vislabākā sasaiste ar daudziem SVID elementiem ir vajadzībai par SEG emisiju samazinošo pasākumu īstenošanu lauksaimniecībā. Uz šo vajadzību attiecināmi vairāki stipro un vājo pušu elementi, kā arī iespējas un draudi. Abas pārējās vajadzības ir definētas vispārīgi. Vajadzība par SEG emisiju samazinošo pasākumu īstenošanu lauksaimniecībā arī atbilst KLP stratēģiskajiem mērķiem. Vajadzība par pielāgošanos klimata pārmaiņām un CO_2 piesaistes pasākumiem KLP stratēģiskajiem mērķiem atbilst daļēji, jo stratēģiskajos uzstādījumos nav iekļauta mežsaimniecība klimata mērķu kontekstā.

Lai gan situācijas aprakstā un SVID elementos ir iekļauta AER analīze, tā nav iekļauta definētajās vajadzībās. Lai gan saistībā ar AER liela nozīme ir ar KLP nesaistītiem ārējiem faktoriem, tomēr Latvijā enerģētiskās koksnes resursi ir krietni lielāki, salīdzinot ar pašreiz izmantoto.

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Situācijas aprakstā nav ietverts apraksts par kritērijiem vajadzību definēšanai, līdz ar to nav iespējams novērtēt to vai un kā tās ir prioritizētas. Izrietoši no SVID apraksta kopējās struktūras, var pieņemt, ka visas vajadzības tiek uzskatītas par vienlīdz svarīgām, tomēr norāžu par to nav. Vajadzību apraksta un ranžējuma trūkums liedz iespēju novērtēt plānoto vajadzību svarīgumu un atbilstību KLP SP.

Ex-ante vērtētāji ir veikuši indikatīvu vajadzību prioritizāciju, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu (skat. SVID apraksta 4.tabulu). Saskaņā ar šo novērtējumu, vajadzībām ir norādīts to svarīgums - augsta, vidēja vai zema (skat. SVID apraksta 4.tab.). Šis novērtējums balstīts uz SVID elementu nozīmīguma vērtējumu, kā arī katras vajadzības saikni ar SVID elementiem.

Kā nozīmīgākā atzīmējama vajadzība par SEG emisiju samazinošo pasākumu veicināšanu lauksaimniecībā. Savukārt vajadzība par CO_2 piesaistes pasākumiem, balstoties uz situācijas analīzi un SVID elementiem, vērtējama kā prioritāra mežsaimniecībā. Veiktais novērtējums liecina, ka vajadzība par pielāgošanos klimata pārmaiņām vērtējama ar zemāku prioritāti.

Latvijā kā viens no prioritāriem attīstības virzieniem ir noteikta zināšanu ietilpīga bioekonomika. Šī virziena attīstība ir ļoti nozīmīga SM4 kontekstā, tāpēc pie vājajām pusēm iekļauti vairāki SVID elementi, taču tie nav iekļauti definētajās vajadzībās.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process ir uzsākts savlaicīgi un iesaistot nozaru speciālistus, politikas veidotājus, lauksaimniekus, mežsaimniekus un vietējos iedzīvotājus nacionālā un reģionālā līmenī. Uzklausīts visu ieinteresēto pušu viedoklis un iespēju robežās ņemti vērā priekšlikumi, kas iekļauti situācijas aprakstā, izvēlētajos SVID elementos un vajadzībās.

Tomēr attiecībā uz klimata mērķi, šāda atvērta pieeja SVID izstrādes sākuma stadijā ir diskutabla, jo klimata mērķa plānošana prasa ļoti specifiskas zināšanas par pasākumu faktisko SEG samazināšanas potenciālu, kas ne vienmēr ir pieejamas plašai auditorijai. Līdz ar to saņemtie ieinteresēto pušu priekšlikumi var nebūt pietiekami vērsti klimata pārmaiņu mazināšanas virzienā vai pat būt tam pretēji. Tāpēc neviennozīmīgi vērtējama tādu priekšlikumu kā *meliorācijas sistēmu rekonstrukcija* vai *nestabili ienākumi dēļ laikapstākļiem* nozīme SM4 plānotajā intervencē.

SVID analīze un vajadzību definēšana SM4 veidots nacionālā līmenī atbilstoši pieejamajiem datiem. Tas galvenokārt saistīts ar to, ka Latvijā specifisku pētījumu reģionālā vai atsevišķu nozaru griezumā ir salīdzinoši maz.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Nepieciešams pārformulēt vajadzības, uzsverot nevis pasākumu īstenošanu, bet gan to, kāda vajadzība jāapmierina, ieviešot pasākumus, piemēram, jāsamazina SEG emisijas u.tml., kā arī jādefinē precīzākas vajadzības izvairoties no plašām un vispārīgām vajadzībām (skat. SVID apraksta 4.un 5.tabulu).
2. Iespējams papildināt vajadzības, identificējot arī jaunas. Ieteicams ietvert šādas vajadzības:
    - Sekmēt zināšanu ietilpīgas bioekonomikas attīstību, veicinot maksimāli efektīvu vietējo resursu izmantošanu un samazinot produkcijas SEG emisiju ietilpību;
    - Palielināt AER īpatsvaru enerģētikā.
3. Nepieciešams papildināt situācijas aprakstu ar vajadzību pamatojuma izklāstu (skat. SVID apraksta 4.un 5. tabulu).
4. Jāizvērtē ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas, ES ilgtspējīgu finanšu stratēģijas un ES Zaļā taksonomijas ietekme.
5. Izvērtēt vajadzības, ņemot vērā rindošanu.

(SM5) SPECIĀLAIS MĒRĶIS 5: VEICINĀT ILGTSPĒJĪGU ATTĪSTĪBU UN DABAS RESURSU – ŪDENS, AUGSNES UN GAISA – EFEKTĪVU PĀRVALDĪŠANU

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ietver specifiskajā mērķī minēto ūdens, augsnes un gaisa aizsardzību. Praktiski visi SVID elementi atbilst specifiskajam mērķim SM5. Tikai atsevišķi SVID elementi saistāmi arī ar SM2, SM4, SM6 un SMH par zināšanu pārnesi, taču minētā atbilstība citiem specifiskajiem mērķiem ir loģiska un pamatota. Papildus vērtējams, vai saistībā ar SM5 saglabājami SVID elementi par apsaimniekoto LIZ īpatsvaru (S03) un klimata ietekmi uz ekonomiskajiem aspektiem (D03). Vienam SVID elementam par zināšanu pārnesi nepieciešama kategorijas maiņa (I03 iekļaujot to arī pie vājajām pusēm) un formulējuma precizēšana (skat. SVID apraksta 1. tabulu). Situācijas aprakstā un SVID elementos nav pietiekami ietverta bioloģiskā lauksaimniecība un tās potenciāls, lai gan līdz šim tas bijis apjomīgākais pasākums vides kontekstā. Situācijas aprakstā iekļaujams vairāk informācijas no UBA plāniem tieši saistībā ar izkliedēto (difūzo) piesārņojumu no lauksaimniecības un plānotajām rīcībām/pasākumiem piesārņojuma mazināšanai.

Cik lielā mērā SVID ir specifisks? Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

Pieeja SM5 aprakstā veidota nacionālā līmenī, tomēr daudziem SVID elementiem dota analīze teritoriālā griezumā, aprakstos iekļaujot kartoshēmas. Kopumā Latvijā specifisku pētījumu nozaru vai teritoriālā griezumā par lauksaimniecības ietekmi uz ūdens, augsnes vai gaisa kvalitāti ir salīdzinoši maz, lielākoties pieejamā informācija situācijas aprakstā ir izmantota. Saistībā ar S06 precizējama informācija, jo SVID konstatējumā minēts, ka dzīvnieku skaits uz aramzemes platībām kopumā Latvijā ir zemāks par noteiktajiem mēslošanas ierobežojumiem (1,7 dzīvnieku vienību uz ha), taču vietās, kurās atrodas lielās novietnes, šis rādītājs var būt augstāks. Saistībā ar amonjaka emisijām sniegta informācija nozaru griezumā (skat. SVID apraksta 1.&3. tabula). Aprakstos iekļaujama detalizētāka informācija par Nitrātu jutīgām teritorijām un riska ūdensobjektiem.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

Kopumā SVID analīzei izmantoti Latvijā pieejamie rādītāji par augsnes un ūdens kvalitāti, kā arī statistikas dati un pētījumi. Lielākā daļa SVID elementu izriet no sniegtā pamatojuma, jo īpaši saistībā ar ūdens un gaisa kvalitāti. Savukārt vairāki SVID elementi pamatoti tikai daļēji, kas saistīts gan ar to, ka nav pieejamu aktuālu pētījumu rezultātu, gan situācijas aprakstā sniegtais pamatojums nav atbilstošs. Piemēram, nav dots pamatojums, kā apsaimniekotās LIZ, salīdzinot ar neapsaimniekotām platībām, uzlabo augsnes un ūdens kvalitāti.

Saistībā ar augsnes kvalitātes rādītājiem situācijas aprakstā iekļaujama detalizētāka informācija, bet ūdens kvalitātes stāvokļa novērtējumā nepieciešams izmantot aktuālāku informāciju par 2018. un 2019. gadu no monitoringa atskaitēm, kura jau ir pieejama. Atbilstoši SM5 tematiskajam ietvaram situācijas aprakstā nozīmīgākie izmantotie konteksta rādītāji ir – virszemes un pazemes ūdens kvalitāte (C.38.) (nitrātu un fosfora koncentrācija), amonjaka emisijas (C.46.), lopu vienības uz platību (C.23.), organiskās vielas daudzums aramzemēs (C.39.), augsnes ūdens erozija (C.40.). Tā kā Latvijā nav pieejama informācija par visiem konteksta rādītājiem, tad situācijas aprakstā izmantoti atbilstoši papildus kvantitatīvie rādītāji un atsauces uz pētījumiem. SVID elementu pamatojumā nepieciešams iekļaut informāciju no LLU pētījumiem (t.sk., par pasākumu efektivitāti). Lai gan minētie pētījumi veikti par SEG emisijām, tie ir būtiski arī gaisa un ūdens kvalitātes kontekstā. Situācijas aprakstā un SVID elementos praktiski nav iekļauta informācija par ūdens izmantošanas problēmām sausuma periodos, jo īpaši dārzkopībā (skat. SVID analīzes 3. tabulu). Papildināma arī informācija par pārrobežu piesārņojuma apjomiem, nevis tikai noteces apjomu.

SVID veidošanā un apspriešanā tika iesaistīts pietiekami plašs ieinteresēto pušu loks - lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, vides NVO, vides institūcijas, zinātnieki u.c. Ieinteresēto pušu ieteiktās rekomendācijas situācijas analīzē un SVID lielākoties ir iekļautas. Atzīmējams, ka daudzi saņemtie priekšlikumi attiecināmi uz konkrētiem vides pasākumiem vai atbalsta saņemšanas nosacījumiem, tāpēc šajā stadijā nav pilnvērtīgi novērtējami. Reģionālajās konferencēs priekšlikumi saistībā ar vides stāvokļa uzturēšanu un aizsardzību saņemti salīdzinoši maz, galvenokārt saistībā ar precīzo tehnoloģiju lietošanu un bioloģisko lauksaimniecību. Līdz šim sagatavotajā materiālā minētie priekšlikumi iekļauti vispārīgi, SM5 kontekstā nepietiekami analizēts bioloģiskās lauksaimniecības devums un potenciāls sasniegt vides mērķus. Organizētajās diskusijās par bioloģisko lauksaimniecību galvenokārt tika apspriesti jautājumi par bioloģiskās produkcijas ražošanu, pārdošanas iespējām, taču netiek pievērsta pietiekama uzmanība bioloģiskās lauksaimniecības devumam vides stāvokļa uzlabošanā.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

7. Veikt SVID elementu papildināšanu un precizēšanu (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulās).
8. No deviņiem SVID elementiem vājajās pusēs pieci ir saistīti ar augsni, ieteicams daļu no tiem apvienot.
9. Situācijas analīzē iekļaujama informācija, ka Latvijā ir nevienlīdzīgs vides pasākumu telpiskais sadalījums, kas rada būtiskus riskus vides mērķu nesasniegšanai.
10. Sniegtā informācija situācijas analīzē vairākās vietās būtu izvēršama ar plašāku skaidrojumu un precizējama, piemēram:

    - SM5 aprakstos ļoti maz vai vispār neparādās informācija par Bioloģisko lauksaimniecību Latvijā, kas līdz šim bijusi nozīmīga KLP saistībā ar vides mērķi. Tāpat situācijas analīzē vairāk iekļaujama informācija par intensīvas un ekstensīvas lauksaimniecības rādītājiem un tendencēm. Kopējā lauksaimniecības devuma vides jautājumu risināšanā būtu izmantojams gan ZM gatavotais apraksts, gan AREI veiktais novērtējums kopējiem (vides) jautājumiem no GĪZ 2019, kā arī atsevišķi pētījumi, piemēram, par bioloģisko lauksaimniecību (AREI, 2019), par vides pasākumiem (BEF, 2019) u.c;

- Saistībā ar ūdens kvalitātes aprakstu minams, ka 2021. gadā būs pieejami jaunie upju baseinu apsaimniekošanas plāni, kuri būtiski var mainīt mērķteritorijas, kurās pastiprināti veicami pasākumi piesārņojuma no lauksaimniecības samazināšanai;
- Situācijas aprakstā par ūdens kvalitāti aktualizēt informāciju ar jaunākajiem datiem;
- Par pasākumiem 1.2. sadaļā 8. un 9. rindkopā minētais pārceļams uz 4. sadaļu pie dažādu pasākumu apraksta. Ņemot vērā situācijas analīzē konstatēto par augšņu stāvokli un ūdens kvalitāti, ieteicams līdzvērtīgi iekļaut informāciju par potenciāliem pasākumiem, kuri samazina piesārņojumu no lauksaimniecības, izvēloties agrotehnoloģiskos risinājumus uz lauka (LLVN, precīzās tehnoloģijas, tauriņziežu un/vai uztvērējaugu audzēšana, kultūraugu maiņa u.c.), nevis jau pēc tam cīnoties ar piesārņojuma sekām ūdens vidē;
- Sadaļā 1.6. *Ūdens izmantošana* sniegtā informācija ir attiecināma uz situācijas analīzi kopumā Latvijā, taču nepieciešams vairāk akcentēt ūdens apgādes problēmas lauksaimniecībā, jo īpaši dārzkopībā u.tml. Minēt līdzšinējās problēmas un mācības no piedzīvotajiem sausuma periodiem un plūdu situācijām;
- Izvērtēt, vai ir lietderīgi atstāt atsevišķas *1.7. Meliorācija* un *1.8. Klimata pārmaiņas* sadaļas situācijas aprakstā, ja tajās iekļauts tik maz apraksta teksta. Informācija par klimata pārmaiņām jau parādās sadaļās par ūdens kvalitāti.
- Vai Latvijā joprojām nav pieejami kaut vai aptuveni dati par meliorēto platību veidiem, par meliorētajām platībām, kurās būtu nepieciešama rekonstrukcija? Būtu jāiekļauj informācija, cik meliorācijas objektos pēdējos gados ir izveidoti vides objekti (elementi), kādas sateces baseinu platības tas ietekmē. Situācijas analīzē arī nepieciešams minēt pamatojumu meliorācijas nozīmei ūdens un augsnes kvalitātes rādītāju uzlabošanā;
- Sadaļas *Augsnes resursu raksturojums* saturs nav atbilstošs nosaukumam, jo tiek aprakstīta arī LIZ struktūra un izmaiņu tendences. LIZ izmaiņu analīze būtu pārceļama uz SM6 vai citu specifisko mērķi. 2. nodaļā par augsni būtu nepieciešama analīze par LIZ izmantošanu un tās ietekmi uz augsnes kvalitātes rādītājiem, kā arī informācija par kultūraugu maiņu, ziemāju īpatsvaru (ietekmē eroziju), kultūraugu struktūru aramzemēs u.tml.;
- Nodaļa 4. *Īstenotie pasākumi* ir būtiski pilnveidojama ar informāciju no LAP novērtēšanas ietvaros veiktajiem pētījumiem, kā arī citiem pētījumiem par vides pasākumiem. Tajā iekļaujama arī informācija par dažādiem potenciāliem vides pasākumu veidiem;
- Ja situācijas aprakstā iekļautie konstatējumi nāk no ieinteresēto pušu sniegtās informācijas, tad tekstā jānodrošina uz to atsauces.

11. Nepieciešams papildināt SVID ar šādiem elementiem.

Stiprās puses:

- Latvijā ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apsaimniekoti 14% no LIZ platībām.

Vājās puses:

- Latvijā netiek ieviesti uz rezultātiem balstīti agrovides pasākumi mērķteritorijās;
- Latvijā izveidojies nevienmērīgs vides pasākumu teritoriālais sadalījums - platībās ar vislielāko ietekmi uz vidi no lauksaimniecības ar augsnes un ūdens kvalitātes uzlabošanu saistīti agrovides pasākumi tiek realizēti vismazāk;
- Lauksaimniekiem trūkst zināšanu par vidi saudzējošām metodēm.

Iespējas:

- Latvijā ilgstoši tiek ieviesti agrovides pasākumi ar pamata prasībām, tādējādi ievērojamās LIZ platības veido piemērotu potenciālu ieviest mērķtiecīgus agrovides pasākumus.

Draudi:

- Vairāku vides un klimata stratēģijās definēto vides mērķu nesasniegšana;
- Pieaugot sausuma periodiem klimata izmaiņu ietekmē, var tikt apgrūtināta lauksaimnieciskā ražošana, jo īpaši dārzkopības nozarē.

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Kopumā SM5 definētas piecas vajadzības – augsnes kvalitātes uzlabošana, ūdens kvalitātes uzlabošana, amonjaka emisiju samazināšana, ūdens resursu efektīva izmantošana un zināšanu pārnese. Vajadzība - *Augsnes kvalitātes uzlabošana, veicinot augsnes struktūras uzlabošanos un mazinot barības vielu noteci* – ir atbilstoši pamatota un izriet no SVID. Sasaiste ar atsevišķiem SVID elementiem šai vajadzībai ir daļēji pamatota, jo vairāki no saistītajiem SVID elementiem uz vajadzību attiecināmi netieši, piemēram, S02, S06, V04, V05. Šīs vajadzības kontekstā situācijas aprakstā papildus analizējama augsnes apsaimniekošanas nozīme, atbilstošas kultūraugu maiņas ievērošana u.c. Vajadzība - *Ūdens kvalitātes uzlabošana, mazinot barības vielu noteci no lauksaimniecības zemēm īpaši riska ūdens objektu teritorijās* – arī ir atbilstoši pamatota un izriet no SVID. Tās sasaiste ar atsevišķiem SVID elementiem ir netieša. Ar vajadzību saistītajos SVID elementos nepieciešams vairāk izcelt mērķteritorijas (t.sk., riska ūdensobjektus, nitrātu jutīgās teritorijas). Vajadzība - *Īstenot amonjaka emisijas samazinošus pasākumus* – ir atbilstoši pamatota. Sniegtā informācija par amonjaka emisijām ir konspektīva, taču tā apliecina vajadzības aktualitāti. Vajadzība - *Nodrošināt ūdens pieejamību un efektīvi izmantot ūdens resursus, īpaši tādās nozarēs kā dārzkopība, tādējādi īstenojot klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumus* – nav pietiekami pamatota un tā neizriet no SVID elementiem. Ar šo vajadzību saistāms tikai viens SVID elements, pie tam no stiprajām pusēm (S01). Savukārt vajadzība - *Veicināt zināšanu pilnveidošanos un pieredzes apmaiņu ilgtspējīgu lauksaimniecisko darbību īstenošanai praksē* - daļēji izriet no SVID un tās sasaiste ar atsevišķiem SVID elementiem ir daļēji pamatota. Nepieciešams pamatojumā vairāk izcelt ne tikai datu, pētījumu un zināšanu trūkumu, bet arī zināšanu nozīmi vides mērķu sasniegšanā (skat. 4.&5. tabulās).

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir pārskatāma, specifiska un pilnīga?

Informācija par vajadzību novērtēšanas procesu no situācijas apraksta un SVID elementiem nav iegūstama, jo esošajā materiālā vajadzības tikai nosauktas, nesniedzot nekādu aprakstošo informāciju par SVID elementu un vajadzību sasaisti, kura ļāvusi identificēt tieši šīs konkrētās vajadzības. Līdz ar to esošajā dokumentā vajadzību novērtēšana nav pietiekami pārskatāma, nav izsekojams, vai un kā notikusi vajadzību definēšana un vai ir bijušas vajadzības, kuras tiks risinātas ar citiem instrumentiem.

Trīs no piecām definētajām vajadzībām ir pamatots to nozīmīgums, lai gan vajadzībām par augsnes un ūdens kvalitātes uzlabošanu nepieciešami atsevišķi precizējumi pamatojumā. Savukārt divām vajadzībām par zināšanu pārnesi un ūdens resursu efektīvu izmantošanu nav pietiekami pamatots to nozīmīgums. Kopumā visas piecas vajadzības ir definētas kā vispārīgas, izņemot vajadzība par ūdens kvalitātes saglabāšanu, īpaši uzsverot riska ūdensobjektus,

atzīstama kā specifiska. Tanī pat laikā atzīmējams, ka situācijas aprakstā un SVID elementos riska ūdensobjekti kā nozīmīgas mērķteritorijas nav pietiekami izcelti. KLP stratēģiskā plāna materiālos augsnes, ūdens un gaisa kvalitātes (SM5) rādītāji nav ietverti, jo uzsvars galvenokārt likts uz efektīvu resursu izmantošanu SEG emisiju kontekstā un bioloģisko daudzveidību.

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Situācijas aprakstā nav ietverts apraksts par kritērijiem vajadzību definēšanai, līdz ar to nav iespējams novērtēt, vai un kā vajadzības ir prioritizētas. Izrietoši no SVID apraksta kopējās struktūras, var pieņemt, ka visas vajadzības tiek uzskatītas par vienlīdz svarīgām, tomēr norāžu par to nav. Vajadzību apraksta un ranžējuma trūkums liedz iespēju novērtēt definēto vajadzību svarīgumu.

Novērtēšanas procesā veikta indikatīva vajadzību prioritizācija, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu (skat. SVID apraksta 4.tabulu). Kā nozīmīgākās atzīmējamas trīs definētās vajadzības - *Augsnes kvalitātes uzlabošana, veicinot augsnes struktūras uzlabošanos un mazinot barības vielu noteci; Ūdens kvalitātes uzlabošana, mazinot barības vielu noteci no lauksaimniecības zemēm, īpaši riska ūdens objektu teritorijās; Īstenot amonjaka emisijas samazinošus pasākumus.* Savukārt, balstoties uz sagatavoto situācijas aprakstu un SVID elementiem, vajadzības - *Nodrošināt ūdens pieejamību un efektīvi izmantot ūdens resursus, īpaši tādās nozarēs kā dārzkopība, tādējādi īstenojot klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumus* un *Veicināt zināšanu pilnveidošanos un pieredzes apmaiņu ilgtspējīgu lauksaimniecisko darbību īstenošanai praksē* vērtējamas ar zemāku prioritāti.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID analīzes un vajadzību formulēšanas process ir uzsākts savlaicīgi, iesaistot lauksaimnieku organizācijas, nozaru speciālistus, politikas veidotājus, lauksaimniekus, vides institūciju pārstāvjus un vietējos iedzīvotājus nacionālā un reģionālā līmenī. Uzklausīts visu ieinteresēto pušu viedoklis un iespēju robežās ņemti vērā priekšlikumi, kas iekļauti situācijas aprakstā, izvēlētajos SVID elementos un definētajās vajadzībās. Ieinteresēto pušu ieteiktās rekomendācijas (saistībā ar zināšanu pārnesi, precīzo tehnoloģiju lietošanu, slāpekli piesaistošu kultūraugu audzēšana u.c.) situācijas analīzē, SVID un vajadzībās ir iekļautas daļēji. Atzīmējams, ka daudzi saņemtie priekšlikumi attiecināmi uz konkrētiem pasākumiem vai pat atbalsta saņemšanas nosacījumiem, tapēc šajā *ex-antes* stadijā nav pilnvērtīgi novērtējama to iekļaušana programmā. SM5 aprakstos maz minēta bioloģiskā lauksaimniecība, lai gan saistībā ar to no ieinteresētajām pusēm sniegti vairāki priekšlikumi. Diskusijās par bioloģisko lauksaimniecību galvenokārt tika apspriesti jautājumi par bioloģiskās produkcijas ražošanu, pārdošanas iespējām, taču netika pievērsta pietiekama uzmanība vajadzībām saistībā ar bioloģiskās lauksaimniecības nozīmi vides stāvokļa uzlabošanā.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Nepieciešams iekļaut aprakstu ar vajadzību pamatojuma izklāstu un sasaisti ar SVID elementiem.
2. Prioritizēt definētās vajadzības.
3. Pilnveidot vajadzību par ūdens resursu izmantošanu un zināšanu pārnesi saikni ar SVID elementiem un pierādījumiem situācijas analīzē.
4. Precizēt vajadzību par augsnes kvalitāti, izņemot no tās barības vielu noteci un akcentējot augsnes kvalitātes uzlabošanu caur augsnes apsaimniekošanas pasākumiem, t,sk., optimālu kultūraugu maiņu un agrotehnoloģiskajiem risinājumiem.
5. Papildināt vajadzības, identificējot arī jaunas:
    - Palielināt ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apsaimniekoto platību un saražotās produkcijas īpatsvaru, veicinot ieguldījumu vides stāvokļa uzlabošanā;
    - Nodrošināt mērķtiecīgu Agrovides pasākumu ieviešanu īpaši jutīgās platībās un riska ūdensobjektos ar nozīmīgu izkliedētā piesārņojuma ietekmi.

(SM6) SPECIĀLAIS MĒRĶIS 6: PALĪDZĒT AIZSARGĀT BIOLOĢISKO DAUDZVEIDĪBU, STIPRINĀT EKOSISTĒMU PAKALPOJUMUS UN SAGLABĀT BIOTOPUS UN AINAVAS

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ietver daļu no specifiskajā mērķī ietvertajām komponentēm. Apraksts saistāms ar bioloģiskās daudzveidības un ainavu aizsardzību, taču salīdzinoši maz ietverta ekosistēmas pakalpojumu pieeja. Praktiski visi SVID elementi atbilst specifiskajam mērķim SM6, tikai daži saistāmi arī ar SMH par zināšanu pārnesi. Šādiem SVID elementiem būtu jāparādās atbilstošā detalizācijā arī pie SMH.

Vairākiem SVID elementiem nepieciešama kategorijas maiņa un formulējuma precizēšana. Piemēram, stiprajās pusēs pirmie divi SVID elementi ir pašsaprotami, taču tos iespējams precizēt/pārveidot, lai tie būtu atbilstošāki. Vajadzības pēc zināšanām saistībā ar bioloģisko daudzveidību ir aktuālas joprojām, lai gan iepriekšējā periodā ir sniegts nozīmīgs ieguldījums, tāpēc apmācības nebūtu iekļaujamas pie stiprajām pusēm. Tāpat konstatēts, ka iespējās un draudos ir iekļauti vairāki iekšējie SVID elementi, tie būtu pārveidojami par stipro vai vājo pušu SVID elementiem (skat. SVID apraksta 1. tabulu).

Izvērtējot SM6 situācijas analīzi, ieteicams tajā veikt papildinājumus. Lai SVID pamatojums būtu visaptverošs, iekļaujama informācija no Prioritāro rīcību ietvara (PAF) Natura 2000 teritorijām Latvijā un ar tām saistīto zaļo infrastruktūru, ko izstrādājusi VARAM. Šajā dokumentā ir definētas vajadzības un prioritātes 2021-2027. gada periodam Natura 2000 tīkla īstenošanai un zaļās infrastruktūras izveidei, precizējot šo pasākumu finansēšanas vajadzības un saistot tās ar attiecīgajām ES finansēšanas programmām, t.sk., ar KLP. Tāpat aprakstā nav atsauces uz "Natura 2000 teritoriju nacionālo aizsardzības un apsaimniekošanas programmu 2018-2030", kurā ir iekļauta SVID analīzei nozīmīga informācija, piemēram, par potenciāli aizsargājamu zālāju un mežu biotopu veidošanas par aizsargājamiem biotopiem nepieciešamību (7.5.nod.), Natura 2000 teritoriju prioritizēšana teritoriālā skatījumā (9.3.nod.), kā arī nepieciešamība ekstensīvi apsaimniekot daļēji dabiskus biotopus.

SVID analīze SM6 veidota nacionālā līmenī atbilstoši pieejamajiem datiem. Tas galvenokārt saistīts ar to, ka Latvijā specifisku pētījumu reģionālā vai atsevišķu nozaru griezumā ir salīdzinoši maz.

Cik lielā mērā SVID ir specifisks?

SVID skatījums SM6 veidots nacionālā līmenī, aprakstā maz informācijas teritoriālā un/vai nozaru griezumā. Taču tas galvenokārt saistīts ar to, ka Latvijā specifisku pētījumu teritoriālā griezumā ir salīdzinoši maz. SVID elementos izteikti ir nodalītas nozares, jo konstatējumi pamatā attiecas tikai uz lauksaimniecības vai atsevišķi uz mežsaimniecības aspektiem. Savukārt lauksaimniecības apakšnozares situācijas analīzē nav atsevišķi nodalītas, lai gan mērķtiecīgākas agrovides aktivitāšu nodrošināšanai tas būtu nepieciešams. Līdz šim KLP ietvarā bioloģiskā

daudzveidība Latvijā lielākoties tiek asociēta ar zālāju platību aizsardzību, salīdzinoši maz tiek aptverti citi aspekti – laukmales/buferjoslas kā ekoloģiskie koridori, ainavu elementi, specifiski biotehniski pasākumi dārzkopībā u.tml. Tāpēc pozitīvi vērtējams fakts, ka situācijas analīzē un SVID elementos ietverti ainavu un to elementu aizsardzības jautājumi. Saistībā ar meža zemēm iekļautā informācija vairāk attiecināma uz kompensācijām par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem, taču iztrūkst informācija par meža biotopu stāvokli kopumā Natura 2000 teritorijās (skat. SVID apraksta 1.&3. tabula). Atzīmējams, ka situācijas analīzē nav apzinātas iespējas agrovides (biotehniskajiem) pasākumiem privātajos mežos bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā un aizsardzībā. Galvenokārt pamatojums vērsts tikai kompensāciju par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem kontekstā. Situācijas analīzē nav sniegti pamatoti argumenti (atsauces uz pētījumiem) apgalvotajam, ka kompensācijas mežos ir "neadekvāti zemas".

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

Situācijas analīzē īpašas prasības bioloģiskās daudzveidības, ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanā, ainavu un to elementu aizsardzībā nav definētas. Taču zināmā mērā tādas izriet no sniegtā pamatojuma, kurā norādīts uz biotopu aizsardzības stāvokli Latvijā un Lauku putnu indeksa kritumu pēdējos gados. SVID elementu vājās puses šie konstatējumi ir iekļauti. Tāpat situācijas analīzē un SVID elementos ir iekļauta informācija par invazīvajām sugām, t.sk., latvāņa izplatības karte.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

Kopumā SVID analīzei izmantoti Latvijā pieejamie rādītāji (biotopu aizsardzības stāvoklis, LPI u.c.), statistikas dati un pētījumi. Tikai atsevišķiem SVID elementiem par ainavu daudzveidību, kompensācijām meža zemēs, ekstensīvas lauksaimniecības ietekmi un invazīvo sugu ekspansiju būtu nepieciešama papildu informācija, izmantojot kvantitatīvos (t.sk., konteksta) rādītājus un kvalitatīvo pamatojumu.

SVID elementu pamatojumā izmantotie nozīmīgākie konteksta rādītāji ir aizsargājamo zālāju biotopu stāvoklis (C.36.), lauku putnu indekss (C.35.), LIZ platības Natura 2000 teritorijās (C.19.). Ievērojamai daļai SVID elementu saikne ar šiem rādītājiem ir norādīta situācijas analīzē, bet vairākiem SVID elementiem šāda saikne pastāv, bet tieši nav norādīta. Rādītājiem par lauksaimniecības intensitāti (C.33.) un ainavu elementiem (C.21.) Latvijā nav apkopotu skaitlisko vērtību, tāpēc izmantoti papildu rādītāji par LIZ struktūru un atsauces uz tematiskiem pētījumiem. Saistībā ar kompensācijām par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem iztrūkst informācijas, kura balstīta ekonomiskos aprēķinos (skat. SVID analīzes 3. tabulu). Kopumā pētījumi par KLP ietekmi uz bioloģisko daudzveidību Latvijā netiek veikti pietiekamā apmērā, taču pieejamie pētījumi situācijas analīzē SVID elementu pamatošanai ir izmantoti.

SVID veidošanā un apspriešanā tika iesaistīts pietiekami plašs ieinteresēto pušu loks - Lauksaimnieku/mežsaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, vides NVO, vides institūcijas, zinātnieki u.c. Ieinteresēto pušu ieteiktās rekomendācijas situācijas analīzē un SVID lielākoties ir iekļautas. Atzīmējams, ka daudzi saņemtie priekšlikumi attiecināmi uz konkrētiem

vides pasākumiem vai atbalsta saņemšanas nosacījumiem, tāpēc šajā stadijā nav pilnvērtīgi novērtējami. Kā atsevišķi priekšlikumi, kuri nav ietverti, minami - migrējošo putnu radīto zaudējumu kompensēšana, specifisks atbalsts zālāju uzturēšanai Zemgalē (upju ielejās un palienēs).

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1. Veikt SVID elementu papildināšanu un precizēšanu (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulās).
2. Sniegtā informācija situācijas analīzē vairākās vietās būtu izvēršama ar plašāku skaidrojumu un precizējama, piemēram:
   - Nepieciešams norādīt informācijas avotu un skaidrot dabiska meža definīciju 29. rindkopai - "Latvijas meži lielākoties ir dabiski, 14% ir stādīti meži";
   - Ar jaunāko 2018. un 2019. gada informāciju aktualizējami dati par LPI, jo tie jau ir publiski pieejami (www.daba.gov.lv);
   - Uzlabojama situācijas analīzes struktūra, piemēram, iekļautā sadaļa "Klimata pārmaiņas un bioloģiskā daudzveidība" nav saistīta ar SVID elementiem. Šai nodaļai vajadzētu atspoguļot, kāda ir situācija ar biodaudzveidību Latvijā klimata pārmaiņu kontekstā un norādīt uz ekosistēmu pieejas pielāgošanās klimata pārmaiņām iedzīvināšanas nepieciešamību;
   - Sadaļa par kukaiņiem liekama kā apakšnodaļa, jo tajā ir ļoti maz informācijas;
   - Par mežiem jāiekļauj jaunākā informācija par meža putnu indeksu un informācija no sugu aizsardzības plāniem (https://www.daba.gov.lv), jo tajos mazajam ērglim un sešām pūču sugām ir sniegti priekšlikumi agrovides pasākumu veidošanai, kas vērsti uz šo sugu saglabāšanu;
   - Jāietver precīzāks izvērtējums par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem – t.sk., par to, cik % no kopējās meža platības Natura 2000 teritorijās un kopējas Latvijas meža platības mežsaimnieciskie ierobežojumi pastāv (privāto un valsts mežu griezumā);
   - Nepieciešams meža biotopu stāvokļa aprakstā ievietot tabulu par to aizsardzības stāvokli (Biotopu direktīvas 17. panta ziņojums), kā tas ir izdarīts nodaļā par zālāju biotopu stāvokli.
3. Situācijas aprakstam ir jābalstās uz valstī izstrādātiem vides pārskatiem, kas iekļauj papildu nozīmīgu informāciju līdzās jau izmantotajiem Biotopu direktīvas 17. panta un 11. panta ziņojumiem, piemēram:
   - OECD (2019), *ESAO Vides raksturlielumu pārskats par Latviju 2019.gads*, OECD Publishing, Paris/State Language Centre, Rīga, https://doi.org/10.1787/f42e7030-lv;
   - Nacionālais ziņojums par vides stāvokli 2012.-2015., kur ir arī jaunākie dati par 2018.gadu. http://www2.meteo.lv/varam/2015/;
   - Meža nozares attīstības novērtējums. Latvijas meža ilgtspējīgas apsaimniekošanas novērtējums (Saskaņā ar 2013. gada 7. maija noteikumiem Nr. 248„Meža ilgtspējīgas apsaimniekošanas novērtēšanas kārtība") https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/ZM/mezhi/meza%20pamatnostadnes/1_pielikums.pdf;
   - Aizsargājamo meža biotopu apsaimniekošanas pieredze Eiropā (literatūras apskats, G. Brūmelis);

- Rendenieks, Z., Nikodemus, O. & Brūmelis, G. 2015. *The implications of stand composition, age and spatial patterns of forest regions with different ownership type for management optimisation in northern Latvia. Forest Ecology and Managemen*t, 335, 216-224.

4. Situācijas aprakstā ieteicams sniegt analīzi par ilggadīgo zālāju izmaiņām ilgākā periodā, jo tas ir arī viens no rādītājiem, ko Latvija pastāvīgi monitorē un tiek uzņemtas saistības noteikta ilggadīgo zālāju īpatsvara nodrošināšanai.
5. Papildināt situācijas analīzi ar informāciju no "Prioritāro rīcību ietvara Natura 2000 teritorijām" un "Natura 2000 teritoriju nacionālo aizsardzības un apsaimniekošanas programma 2018-2030".
6. Papildināt situācijas analīzi un SVID aprakstu ar informāciju par ekosistēmu pakalpojumiem.
7. Nepieciešams papildināt SVID ar šādiem elementiem.

Stiprās puses:

- Salīdzinoši liela daļēji ielabotu ilggadīgo zālāju platība, ar potenciālu uzlabot bioloģiskās daudzveidības stāvokli un nodrošināt pārvietošanās koridorus ES zālāju biotopu sugām.

Vājās puses:

- Ārpus Natura 2000 tīkla atrodas vairāk nekā 60% no ES zālāju biotopiem un daļa no ES meža biotopiem ārpus valsts meža platībām, un šīs platības ir atkarīgas no LAP atbalsta, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību;
- Latvijā nav apzināta lauksaimniecības radīto ekosistēmas pakalpojumu vērtība un nozīme. (piemēram, ES zālāju biotopu radītie produkti nav atpazīstami tirgū);
- Zālāju apsaimniekošana nav ekonomiski izdevīga;
- Latvijā nav apzinātas iespējas agrovides (biotehniskajiem) pasākumiem privātajos mežos bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā un aizsardzībā.

Iespējas:

- Izveidojusies laba sadarbība starp Dabas aizsardzības pārvaldi un Lauku atbalsta dienestu bioloģiskās daudzveidības atbalsta pasākumu administrēšanai, kuru nepieciešams paplašināt.

Draudi:

- Mežsaimniecības intensifikācija un ciršanas caurmēra samazināšana apdraud meža bioloģisko daudzveidību (samazina ES mežu biotopu noturību pret malas efektu un samazina konektivitāti).

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Definētās vajadzības saistībā ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, ekosistēmu pakalpojumu stiprināšanu, biotopu un ainavu saglabāšanu noteiktas vispārīgi, līdz ar to tās saistāmas ar praktiski visiem SVID elementiem. Jo īpaši tas attiecināms uz vajadzību - *Veicināt bioloģiskās daudzveidības rādītāju uzlabošanos, ainavas elementu saglabāšanu*, kura tieši attiecināma uz 14 SVID elementiem no 22. Sniegtais pamatojums situācijas analīzē šai vajadzībai ir pietiekams un saistība ar SVID elementiem ir izsekojama. Vajadzība *Veicināt bioloģiskās daudzveidības kvalitatīvo rādītāju uzlabošanos meža zemē* saistāma ar sešiem SVID elementiem, taču daļai no

tiem saikne ar vajadzību ir pašsaprotama, netieša un vāja. Saistībā ar šo vajadzību izsekojama saikne galvenokārt kompensāciju kontekstā par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem. Taču arī tā nav pietiekami pamatota ar aktuāliem ekonomiskiem aprēķiniem par kompensāciju atbilstību neiegūtai peļņai un devumu bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā, kā arī pieejamā finansējuma izvērtēšanu kopumā. SVID elementos un situācijas analīzē trūkst informācijas par iespējām uzlabot bioloģisko daudzveidību meža teritorijās. Vajadzība *Sabiedrības, lauksaimnieku/mežsaimnieku, kā arī zemes īpašnieku izglītošana par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un saglabāšanas nepieciešamību un iespējām* izriet no SVID elementiem gan ar tiešu saistību, gan netiešu. Pierādījumi galvenokārt balstīti ekspertu viedoklī, taču tie ir atbilstoši pamatoti un aprakstīti.

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir pārskatāma, specifiska un pilnīga?

Informācija par vajadzību novērtēšanas procesu no situācijas apraksta un SVID elementiem nav iegūstama, jo vajadzības tikai nosauktas, nesniedzot nekādu aprakstošo informāciju par SVID elementu un vajadzību sasaisti, kas ļāvusi identificēt tieši šīs konkrētās vajadzības. Līdz ar to esošajā dokumentā vajadzību novērtēšana nav pietiekami pārskatāma, nav izsekojams, vai un kā notikusi vajadzību definēšana, un vai ir bijušas vajadzības, kuras tiks risinātas ar citiem instrumentiem.

Ņemot vērā pieejamo informāciju, ir iespējams novērtēt, ka definētās vajadzības kopumā nosedz galvenās SVID analīzē identificētās specifiskās jomas (skat. 4.&5. tabulās), jo īpaši tas attiecināms uz 1. un 3. vajadzību. Savukārt vajadzībai *Veicināt bioloģiskās daudzveidības kvalitatīvo rādītāju uzlabošanos meža zemē,* t.sk., kompensācijām par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem pamatojums nav pietiekams. Patlaban visas 3. definētās vajadzības ir vispārīgas, lai gan 1. un 2. vajadzību ir iespējams veidot specifisku.

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Situācijas aprakstā nav ietverts apraksts par kritērijiem vajadzību definēšanai, līdz ar to nav iespējams novērtēt to vai un kā tās ir prioritizētas. Izrietoši no SVID apraksta kopējās struktūras, var pieņemt, ka visas vajadzības tiek uzskatītas par vienlīdz svarīgām, tomēr norāžu par to nav. Vajadzību apraksta un ranžējuma trūkums liedz iespēju novērtēt plānoto vajadzību svarīgumu un arī atbilstību KLP SP.

Novērtēšanas procesā veikta indikatīva vajadzību prioritizācija, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu (skat. SVID apraksta 4.tabulu). Kā nozīmīgākā atzīmējama vajadzība *Veicināt bioloģiskās daudzveidības rādītāju uzlabošanos, ainavas elementu saglabāšanu.* Tāpat nozīmīga ir vajadzība *Sabiedrības, lauksaimnieku/mežsaimnieku, kā arī zemes īpašnieku izglītošana par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un saglabāšanas nepieciešamību un iespējām.* Savukārt vajadzība *Veicināt bioloģiskās daudzveidības kvalitatīvo rādītāju uzlabošanos meža zemē* vērtējama ar zemāku prioritāti.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID analīzes un vajadzību formulēšanas process ir uzsākts savlaicīgi, iesaistot nozaru speciālistus, politikas veidotājus, lauksaimniekus, mežsaimniekus, vides institūciju pārstāvjus un

vietējos iedzīvotājus nacionālā un reģionālā līmenī. Uzklausīts visu ieinteresēto pušu viedoklis un iespēju robežās ņemti vērā priekšlikumi, kas iekļauti situācijas aprakstā, izvēlētajos SVID elementos un vajadzībās. Reģionālajās konferencēs priekšlikumi saistībā ar bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu un aizsardzību saņemti ļoti maz, galvenokārt saistībā ar kompensācijām par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem un migrējošo putnu radītajiem zaudējumiem. Darba grupu sanāksmēs ieinteresēto pušu ieteiktās rekomendācijas situācijas analīzē, SVID un vajadzībās lielākoties ir iekļautas. Atzīmējams, ka daudzi saņemtie priekšlikumi attiecināmi uz konkrētiem pasākumiem vai atbalsta saņemšanas nosacījumiem, tāpēc šajā *Ex-ante* stadijā vēl nav pilnvērtīgi vērtējami.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Nepieciešams papildināt situācijas aprakstu ar vajadzību pamatojuma izklāstu.
2. Izvērtēt vajadzības, ņemot vērā rindošanu.
3. Pilnveidot vajadzības par meža zemēm saikni ar SVID elementiem un pierādījumiem situācijas analīzē.
4. Patlaban definētās SM6 vajadzības ir pārāk vispārīgas, rosinām pilnveidot formulējumu, nesaistot to ar "rādītāju uzlabošanos", kas ir jau pakārtota tendence vajadzības īstenošanai.
5. Iespējams papildināt vajadzības, identificējot arī jaunas. Nepieciešams ietvert šādas vajadzības:
   - Uzlabot bioloģisko daudzveidību aizsargājamos zālājos;
   - Nodrošināt tipisko lauksaimniecības zemju ainavu un to elementu aizsardzību, saglabājot daudzveidīgu, vizuāli pievilcīgu un ekoloģiski funkcionālu ainavu struktūru un elementu daudzveidību;
   - Palielināt bioloģiskās lauksaimniecības un vides pasākumu ieguldījumu ekosistēmas pakalpojumu sniegšanā;
   - Nodrošināt atbilstošas kompensācijas par ierobežojumiem bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai.

(SM7) SPECIĀLAIS MĒRĶIS NR.7: PIESAISTĪT GADOS JAUNUS LAUKSAIMNIEKUS UN VEICINĀT DARĪJUMDARBĪBU LAUKU APVIDOS

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ir strukturēts, balstoties uz 7.speciālo mērki (SM7). Situācijas apraksts ir balstīts uz pašreizējo situāciju jomā, uz kuru attiecas KLP SP, un tajā ietverta pieejamā informācija no publiskajām datu bāzēm un ieinteresēto pušu konsultācijām tematiskajās darba grupās.

Aprakstā SVID elementi gandrīz visos gadījumos ir kategorizēti atbilstoši. Tomēr atsevišķi tā elementi nav skaidri formulēti (skat. SVID apraksta 1.tabulu). SVID elements *Jauno lauksaimnieku (līdz 35) proporcija pret tiem, kam pāri 65* nav "vājā puse", bet kā rādītājs var liecināt par "vājo pusi" vai "stipro pusi" SVID aprakstā.

Attiecīgie teritoriālie, nozaru, ekonomiskie, sociālie, strukturālie un vides aspekti SVID ir iekļauti daļēji (skat. SVID apraksta 1.tabulu). Teritoriālais aspekts ir analizēts jauno lauksaimnieku tiešmaksājumiem pieteikto platību un pārstāvēto reģionu apskatā un finanšu resursu izvērtējumā darbības uzsākšanai, norādīts par konsultāciju un padomdevēja atbalsta iespējām, kā arī aprakstot cilvēku migrāciju un dzimstības samazināšanos. Tomēr vairākiem rādītājiem, kuriem teritoriālais aspektam var būt svarīgs, tas nav analizēts (skat. SVID apraksta 1.tabulā).

Nozaru (atsevišķu lauksaimniecības sektoru) aspekts nav izvērtēts, lai gan tam ir nozīme gan nepieciešamo finanšu resursu apjoma plānošanā, gan zemes resursu apzināšanā un pieejamībā, gan arī nacionāli prioritārajos virzienos (saskaņā ar AREI iesniegtajiem ieteikumiem par KLP SP SM1 aprakstu).

Ekonomiskie faktori ir analizēti tikai nedaudz, aprakstot *investīciju atbalsta saņēmēju nozīmīgu neto apgrozījuma kāpumu* LAP 2007-2013 ietvaros. Tomēr, lai arī dota atsauce uz LAP 2007-2013 ex-post novērtējumu, tekstā (67.lpp.) ir pieminēta 2014.-2020.gada programma. Kopumā esošo jauno lauksaimnieku ekonomiskie aspekti ir nepietiekami izvērtēti. Nav analizēta ne darījumdarbība lauku apvidos, ne jauno lauksaimnieku darījumdarbība.

Sociālie aspekti netiek analizēti, lai gan tematisko darba grupu ietvaros tika vairākkārtīgi norādīts par sociālekonomisko faktoru (dzīvojamais fonds, ceļu infrastruktūra, internets, publisko pakalpojumu pieejamība) nozīmi gados jaunu lauksaimnieku piesaistei lauksaimnieciskajai darījumdarbībai.

Strukturālie aspekti ir analizēti, vērtējot saimniecību īpašnieku vecumstruktūras saistību ar vidējo saimniecību platību, tiešmaksājumu apmēru gados jaunajiem lauksaimniekiem (JAL) un izmaksu

jauno lauksaimnieku apsaimniekotajām platībām dažādos reģionos, saimniecību vadītāju vecuma struktūru un izglītību.

Vides aspekti ir iekļauti, vērtējot zemes resursa pieejamību un norādot uz *Natura 2000* ierobežojumiem saimnieciskās darbības veikšanā.

Piekļuve finansējumam situācijas aprakstā ir detalizēti aprakstīta. Atbalsta finansējuma ietekmes pozitīvajam novērtējumam *par nozīmīgu neto apgrozījuma kāpumu* jauno lauksaimnieku saimniecībās izmantots LAP 2007-2013 Ex-post novērtējums. Trūkst analīzes par to, kādā mērā līdzšinējais atbalsts gados jauno lauksaimnieku piesaistei ir bijis atbilstošs potenciālajam pieprasījumam, ja tiešmaksājumus JAL 2018. gadā saņem 3208 jaunie lauksaimnieki, bet atbalstu līdz šim LAP 2014-2020 ietvaros jaunajiem lauksaimniekiem ir saņēmuši 395 lauksaimnieki, kas ir tikai nedaudz vairāk nekā 382 jaunie lauksaimnieki LAP 2007-2013 periodā. Nav analizēts, cik lielā mērā pieejamais atbalsts atbilst pieprasījumam, vai būtu nepieciešams palielināt pieejamā atbalsta kopējo apjomu, lai atbalstītu un piesaistītu vairāk gados jaunos lauksaimniekus. Šis aspekts vairākkārt ticis vērtēts LAP novērtētāju ziņojumos gan par 2007.-2013., gan 2014.-2020.g.periodu. Nav izvērtēta ne *Altum* aizdevumu atvieglojumu efektivitāte jaunajiem lauksaimniekiem, ne Latvijas zemes fonda atbalsts, kurā 1,5 gadu laikā (2015.-2017.gads) zeme tika iznomāta tikai 10 jaunajiem lauksaimniekiem, atbalsta ietekme (vēlams norādīt aktuālāku informāciju par atbalstu jaunajiem lauksaimniekiem - arī par 2018. un 2019.gadu).

Cik lielā mērā SVID ir specifisks?

Valsts un teritoriālās īpatnības ir analizētas un atspoguļotas SVID elementos. JAL analīze ir izvērsta, arī LAP 2007-2013 atbalsta jaunajiem lauksaimniekiem ietekme uz saimniecību apgrozījuma palielināšanos, tomēr ne visos aspektos ir vērojama vienāda detalizācijas pakāpe, piemēram, pieprasījums pēc LAP atbalsta jaunajiem lauksaimniekiem. SVID aprakstā nav vērtēts jauno lauksaimnieku īpatsvars un tā izmaiņu dinamika lauksaimniecības nozaru un saimniecību ekonomisko rādītāju kontekstā. Netiek vērtēta arī darījumdarbība lauku apvidos – ne gados jauno lauksaimnieku grupā, ne tautsaimniecības sektoru dalījumā.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

Situācijas apraksts ir veidots atbilstoši SM7 problēmjautājumam par gados jaunu lauksaimnieku iesaisti nozarē, bet ne par darījumdarbības veicināšanu lauku apvidos, kas arī ietverts šajā mērķi. Situācijas aprakstā netiek analizēta darījumdarbības vide un tās attīstības dinamika ne lauku apvidos, ne jauno lauksaimnieku grupā.

Situācijas aprakstā ir analizēts plašs jauno lauksaimnieku problēmjautājumu loks – jauno lauksaimnieku skaits un izglītība, demogrāfisko izmaiņu iespējamā ietekme, zemes resursu pieejamība, ārējā finansējuma iespējas, nodokļu sistēmas atvieglojumi. Tomēr netiek analizēta līdzšinējā jauno lauksaimnieku skaita, izglītības un uzņēmējdarbības dinamika, izvēlētās lauksaimniecības nozares, praksē pastāvošie šķēršļi un priekšnoteikumi gados jauno lauksaimnieku iesaistei nozarē.

Situācijas aprakstā ir pievērsta nepietiekama uzmanība atbalsta pasākumu efektivitātei un devumam līdzšinējo plānošanas periodu ietvaros. Ir norādīts LAP 2007-2013 pasākuma jaunajiem lauksaimniekiem pozitīvā ietekme uz saimniecību neto apgrozījumu palielināšanos, tomēr trūkst atsauces uz LAP 2014-2020 rezultātiem.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

Situācijas apraksts ir balstīts uz pierādījumiem, tomēr ne visiem situācijas aprakstā izmantotajiem pierādījumiem ir norādīti informācijas avoti. Situācijas apraksts ir balstīts uz pašreizējo situāciju, daļēji iekļaujot jaunāko informāciju. Aprakstā iekļautie pierādījumi ir balstīti uz oficiālo statistiku (CSP), valsts datu bāzēs pieejamo informāciju (LAD, VZD) un iepriekš veiktiem pētījumiem (OECD, LLU, LAP 2007-2013 Ex-post novērtējums). SVID analīzē nav izmantota ES oficiālā statistika (Eurostat) un EK ziņojumi, kas ļautu salīdzināt Latvijas situāciju gados jauno lauksaimnieku piesaistē un līdzšinējo pasākumu ieviešanā ar ES dalībvalstu rādītājiem.

Atbilstošie kopējie konteksta rādītāji izmantoti daļēji. Ir izmantoti rādītāji C14 (CMEF C23) Lauku saimniecību vadītāju vecuma struktūra (*Age structure of farm managers)* un C.15 (CMEF C24) Lauku saimniecību vadītāju apmācības lauksaimniecībā (*Agricultural training of farm managers)*, tomēr izmantotais dalījums un datu avots atšķiras no EK sniegtā rādītāju apraksta. C14 rādītājs paredz noteikt attiecību starp saimniecību vadītājiem, jaunākiem par 40 gadiem, un vadītājiem, kuri vecāki par 55 gadiem. Šāds dalījums ir pieejams Eurostat datu bāzē. Savukārt nav izmantots rādītājs C.16 Jaunie lauksaimnieki (*New farmers)*, kas ir vērtējams kā ļoti būtisks šī SM sakarā. Tas norāda, cik pēdējos 3 gados ir uzsākuši saimniekot jauni saimniecību vadītāji, tajā skaitā cik no tiem ir gados jauni vadītāji. Bez šiem rādītājiem nav pietiekama aina par paaudžu maiņas intensitāti lauksaimniecībā.

Vispārējam situācijas aprakstam izmantoti arī citi konteksta rādītāji - C.01 (CMEF C.01) Iedzīvotāju skaits *(Population*), C.03 (CMEF C.02) Iedzīvotāju vecuma struktūra *(Age structure)*, C.12 (CMEF C.17) Lauku saimniecības *(Agricultural holdings (farms))*, C.17 (CMEF C.18) Lauksaimniecības zemju platības *(Agricultural area,*) C.19 (CMEF C.34) Natura 2000 teritorijas (*Natura 2000 areas)* un C.32 (CMEF C.19) Bioloģiski apsaimniekotās platības (*Agricultural area under organic farming)*.

Atsevišķiem SVID elementiem trūkst kvantitatīva datu pamatojuma (sk. SVID apraksta 3.tabulu). Daļēji tas ir aizstāts ar kvalitatīvo vērtējumu, tomēr vērojamas nepilnības.

SVID "stipro pušu" elementa "*Jaunie lauksaimnieki ir atvērti inovācijām un jauniem risinājumiem*" apgalvojumam iztrūkst pamatojuma, un pamatojumam kļūdaini (nevietā) interpretēts OECD pētījuma Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība Latvijā (*2019., 23.lpp. Pieejams: https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/inovacijas-lauksaimniecibas-produktivitate-un-ilgtspejiba-latvija_279bde8c-lv#page1*) secinājums par inovācijām uzņēmējdarbībā (apraksta 21.rindkopa). OECD pētījumā teikts: "Jaunu tehnoloģiju un iekārtu ieviešana un ārvalstu pieredze ir svarīgs inovāciju elements, tomēr ir pieejams maz informācijas par lauksaimnieku līdzdalību šādās aktivitātēs, un tās netiek uzraudzītas un

uzskaitītas", kā arī "Ir maz zināms par faktoriem, kas veicina inovāciju ieviešanu saimniecību līmenī".

SVID "stipro pušu" elementa "*Atbalsts kopumā ir veicinājis lauksaimniecībā esošo saimnieku zināšanu līmeņa palielināšanos*" pamatojumā nav analizēts, cik lielā mērā veicinātas tieši jauno lauksaimnieku zināšanas, kā arī to atšķirība dažādās nozarēs. Nav izvērtēts LLU un tās Mūžizglītības centra piedāvājums un ietekme, citu mācību institūciju piedāvāto 160 st. un 320 st. apmācību programmu ietekme uz kopējo rādītāju dinamiku.

Statistiskie dati ne visos gadījumos ir salīdzināmi un atspoguļo kopējo tendenču virzību, jo nav sniegti par vienādu laika periodu vai nav pietiekoša laikrinda, kā piemēram, *iedzīvotāju skaita izmaiņu raksturojumam* tiek izmantoti 2019. gada dati, *demogrāfiskās slodzes aprakstam* 2018. gada dati, *migrācijas novērtējumam* 2017. gada dati (SVID apraksta 1.nodaļa), lai gan šī informācija ir pieejama kā aktuālie dati uz 2019. gada sākumu. Tāpat arī par JAL tiek izmantots 2017. gads (5.nodaļa), par lauksaimnieku izglītību un saimniecību vadītāju vecuma struktūru - 2016. gads (2.nodaļa).

Atsevišķos gadījumos pierādījumu apjoms ir nepietiekams, lai varētu viennozīmīgi izteikt konkrēto apgalvojumu, un atsevišķos norādītajos gadījumos pamatojuma trūkst. Piemēram, apgalvojums *jaunajiem lauksaimniekiem uzsākt lauksaimniecisko ražošanu ir gandrīz neiespējami trūkstošās pieredzes, izglītības, sākuma kapitāla un aizdevuma nodrošinājuma dēļ* aprakstā nav atbilstoši pamatots un *gandrīz neiespējami* vietā drīzāk būtu lietojams *grūti/sarežģīti*. Līdzīgi nav atrodams atbilstošs faktoloģiskais pamatojums SVID elementam *Jaunie lauksaimnieki atgūst un atgriež lauksaimnieciskā darbībā tās lauksaimniecības zemes, kas nav tikušas izmantotas pēdējos gados*.

Kvalitatīvo datu avotu izmantošana analīzes daļā vietām tiek minēta, piemēram, *par nodokļu nepastāvību*. Aprakstā trūkst kvantitatīvo un kvalitatīvo datu sasaistes. Var atzīmēt, ka ieinteresēto pušu pieredzes/skatījuma apkopojums ir veikts un dokumentēts, un liela daļa dokumentēto ierosinājumu ir iekļauta SVID un vajadzībās, taču situācijas aprakstā uz to ir maz atsauču.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1 Uzlabot atsevišķu SVID elementu formulējumus (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulu).

2 Uzlabot atsevišķu SVID elementu pamatojumu, atbilstoši SVID apraksta 1.&3.tabulā norādītajam.

3 SVID elementu *Pieaug vidējais lauku saimniecību vadītāju vecums* ieteicams formulēt, uzsverot SM7 problēmjautājumu *Samazinās gados jauno lauksaimnieku skaits,* kas tiek aprakstīts un pamatots situācijas aprakstā.

4 Situācijas aprakstā SVID elementu pamatojumam izmantot zinātniskos pētījumus, OECD pētījumu "Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība Latvijā (2019)" un LAP novērtētāju ziņojumus par līdzšinējo atbalsta instrumentu darbību, atsaukties uz iepriekšējo periodu pieredzi, akcentējot to, ko nepieciešams mainīt (īpaši LAP2013-2017 ex-post,

LAP2014-2020 GĪZ19, LAP 2014-2020 atbalsta ietekme uz bioloģiskās lauksaimniecības attīstību ziņojumus).

5 Teksta "*mirstības pārsvars pār dzimstību un iedzīvotāju emigrācijas pārsvars pār imigrāciju*" vietā lietot "negatīva dabiskā ieauguma un negatīva migrācijas saldo" (3.rindkopa).

6 Ieteicams aprakstīt demogrāfijas datus nevis par vecuma grupu *līdz 54 gadiem*, bet *līdz 44 gadiem*, kas vairāk raksturotu *gados jaunu lauksaimnieku* (kas ir līdz 40 gadiem) grupu un dinamiku.

7 Izvērtēt iespēju papildināt kvantitatīvo pamatojumu, tajā skaitā pielietot EK materiālos ieteiktos konteksta rādītājus (skat. apraksta sadaļu), kuri būtu salīdzināmi ar citām ES dalībvalstīm, un iespēju robežās papildināt situācijas aprakstu ar salīdzinājumu ar citām ES dalībvalstīm. Tas ļautu raksturot, vai Latvijas situācija ir labāka vai sliktāka ES un reģiona kontekstā.

8 Precizēt, kuros gadījumos tiek runāts par saimniecību īpašniekiem un kurā par vadītājiem, un kuros gadījumos tiek runāts par īpašniekiem, kuri vienlaicīgi ir arī saimniecību vadītāji (2.nodaļa).

9 Precizēt tiešmaksājumu gados jaunajiem lauksaimniekiem (JAL) saņēmēju skaitu (kas atšķiras 62.rindkopā un 1.15. attēlā par rādītājiem 2017. gadā).

10 Precizēt, kur situācijas aprakstā tiek runāts par gados jaunajiem lauksaimniekiem un kur – par jaunajiem lauksaimniekiem.

11 Precizēt, vai 67.rindkopā ir domāts LAP 2007-2013 periods?

12 Iekļaut pamatojumu SVID elementam *Jaunie lauksaimnieki atgūst un atgriež lauksaimnieciskā darbībā tās lauksaimniecības zemes, kas nav tikušas izmantotas pēdējos gados.*

13 Iekļaut pamatojumu SVID elementam *Jaunie lauksaimnieki ir atvērti inovācijām un jauniem risinājumiem*.

14 Papildināt situācijas aprakstu ar līdzšinējā jauno lauksaimnieku skaita, izglītības un uzņēmējdarbības dinamiku, jauno lauksaimnieku izvēlētās lauksaimniecības nozares, praksē pastāvošos šķēršļus un priekšnoteikumus jauno lauksaimnieku iesaistei nozarē.

15 Izvērtēt, cik lielā mērā ir veicinātas tieši jauno lauksaimnieku zināšanas un to atšķirību dažādās nozarēs, iekļaujot LLU un citu mācību institūciju piedāvājumu un ietekmi.

16 Labot 1.13. attēlā virsrakstu, vārdu *novadi* nomainot ar *reģioni*. Aprakstīt pieprasījumu pēc atbalsta gados jaunajiem lauksaimniekiem, izmantojot Ex-post un GĪZ 19 ziņojumus.

17 Ieteicams pārskatīt 1.1-1.4., kā arī 1.7. attēlu noformējumu, padarot tos uzskatāmākus. Vēlams akcentēt periodā notikušās izmaiņas, kā arī norādīt attiecību starp jaunajiem lauksaimniekiem un gados vecāko lauksaimnieku grupu.

18 Vēlams iekļaut informāciju par jauno lauksaimnieku interesi izmantot tiem paredzētos LAP atbalsta pasākumus, ņemot vērā finansējuma trūkuma dēļ noraidīto pietiekumu skaitu (par to pieminēts arī LAP novērtēšanas ziņojumos, t.sk. ex-post un GĪZ).

19 Izvērtēt *Latvijas zemes fonda* kā atbalsta rīka efektivitāti jauno lauksaimnieku atbalstam.

20 Izvērtējumā par *Altum* atbalstu jaunajiem lauksaimniekiem izmantot aktuālāku informāciju par atbalstu jaunajiem lauksaimniekiem arī 2018. un 2019. gadā.

21 Izmantot salīdzināmus statistiskos datus, sniedzot un izvērtējot tos par vienādu laika posmu.

22 Izvērtēt, vai SVID elementa "*Lauksaimniecības kā nodarbošanās veida popularizēšana, lai veicinātu jauniešu motivāciju apgūt ar nozari saistītas profesijas*" nodoms ir popularizēt lauksaimniecības nozari vai piesaistīt jauniešus lauksaimniecības nozarē, un atbilstoši precizēt formulējumu.

23 Izvērtēt, vai SVID elementa "*Atbalsts kopumā ir veicinājis lauksaimniecībā esošo saimnieku zināšanu līmeņa palielināšanos*" "stiprā puse" ir atbalsta pieejamība visiem, vai tikai gados jauniem lauksaimniekiem, vai zināšanu līmeņa palielināšanās.

24 Izskatīt iespēju papildināt SVID ar šādiem elementiem (atbilstoši komentāriem zemāk):

24.1 Pie Stiprajām pusēm (S):

- *Pieejama zeme lauku saimniecību izveidei* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 31.-33.rindkopās)

24.2 Pie Iespējām (I):

- *Paaudžu nomaiņas iespējas, ņemot vērā saimniecību īpašnieku vecuma struktūru* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 10.rindkopā)
- *Pieejami nodokļu atvieglojumi gados jauniem lauksaimniekiem* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 56.-60.rindkopās)
- *Finanšu resursu pieejamība (*pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 52., 69.-72. rindkopās*)*
- *Lauksaimnieciskās izglītības pieejamība (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 22.-23.rindkopās)*

24.3 Pie Draudiem (D):

- *Gados veco lauksaimnieku ilgstoša palikšana nozarē* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 10.rindkopā)
- *Profesionālās lauksaimnieciskās izglītības sistēmas kvalitātes problēmas (tematiskās darba grupas. Pamato arī Horizontālo specifisko mērķu vajadzības.)*

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Šim mērķim ir izdalītas 4 vajadzības, kuras attiecas tieši uz šo SM7, 4 horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības, kā ar 2 vajadzības, kas risināmas ārpus KLP SP, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm.

Analizējot tieši uz SM7 attiecinātās vajadzības, varam secināt, ka:

Ceļš no SVID uz vajadzībām ir skaidri pamatots divām vajadzībām *Finanšu resursu pieejamība darbības uzsākšanai (..)* un *Veicināt saimniecību nodošanu jaunajai paaudzei*. Tomēr vajadzību novērtējums ir nepilnīgs, jo divas no četrām vajadzībām *Nodrošināt infrastruktūras uzlabošanu* un *Kooperācijas stiprināšana (jauno lauksaimnieku iesaistīšanās, kā arī sadarbības sekmēšana)*

nav pamatotas ar pierādījumiem un SVID elementiem. Vajadzībai *Nodrošināt infrastruktūras uzlabošanu* nav skaidrs, kāda infrastruktūra tiek domāta.

Visskaidrāk ir pamatota vajadzība *Finanšu resursu pieejamība darbības uzsākšanai (..)*, kas uzsvērta arī SVID elementos. Finanšu instrumentu izmantošana vērtēta vajadzībai *Finanšu resursu pieejamība darbības uzsākšanai*, kam ir veikta analīze par pieejamo atbalstu izlietojumu. Vajadzība *Veicināt saimniecību nodošanu jaunajai paaudzei* visplašāk jaušama SVID elementos, tomēr tai trūkst detalizētāka pamatojuma par saimniecību nodošanu/pārņemšanu, jo SVID aprakstā tiek lielākoties analizēti pieejamie zemes un finanšu resursi saimniecības izveidei.

Papildus mērķa specifiskajām vajadzībām ir ietvertas *Horizontālā mērķa* ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības un *Ārpus KLP SP* risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm, kas daļēji ir pamatotas ar SVID elementiem. Vajadzība *Veicināt lauksaimniecības izglītības kvalitātes paaugstināšanu* nav pamatota situācijas aprakstā, kur nav izvērtēta lauksaimnieciskās izglītības kvalitāte (skat. SVID apraksta 4.&5.tab.).

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir visaptveroša, specifiska un pilnīga?

Trīs specifiskās vajadzības *Finanšu resursu pieejamība darbības uzsākšanai (..), Veicināt saimniecību nodošanu jaunajai paaudzei* un *Kooperācijas stiprināšana (jauno lauksaimnieku iesaistīšanās, kā arī sadarbības sekmēšana)* ir attiecināmas uz KLP SP. Šo vajadzību novērtējumā daļēji ir iekļauta konkrētu reģionu (teritoriju) un saimniecību grupu specifiskā situācija. Tomēr vajadzība *Nodrošināt infrastruktūras uzlabošanu* ir vispārēja un tai nav ietverts konkrētāks vērtējums, tieši uz kādu lauksaimnieku daļu tas attiecas. Bez pamatojuma, kas tiktu ietverts SM7 aprakstā, šī būtu drīzāk attiecināma uz sadaļu *Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm.* Spriežot no tematisko grupu diskusijās apkopotajām problēmām – ceļu kvalitāte, skolu trūkums u.tml., šāda infrastruktūra nebūtu attiecināma uz KLP SP. Ja ar šo vajadzību ir saprasta tāda infrastruktūra, kuru var atbalstīt ar KLP SP, tas būtu jānorāda.

Nozaru pārstāvji tematisko grupu diskusijās ir norādījuši ne vien uz izglītības kvalitāti, bet arī tās pieejamību, kā arī dažādām problēmām tās apguvē (prakses vietu trūkums u.tml.). Savukārt situācijas aprakstā šie aspekti nav ietverti, tieši otrādi – vērtēts, ka profesionālā izglītība ir pietiekami pieejama. Turpretī no 1.1. tabulas datiem izriet, ka mežsaimniecībā ir tikai viena iestāde visā valstī. Būtisks ir pieejamo apmācību klāsts un tā kvalitāte, apmācāmo skaita dinamika izglītības iestādēs.

Pozitīvi, ka vajadzību sarakstā ir iekļautas arī tādas vajadzības, kuras nav tieši attiecināmas uz KLP SP, bet ir aktuālas SM7. Būtu vēlama atsauce uz to, kādā veidā šīs vajadzības ir plānots risināt (ar kādu institūciju, kādu atbalsta mehānismu palīdzību utt.).

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Skaidra vajadzību prioritizācija SM7 ietvaros nav veikta. *Ex-ante* vērtētāji ir veikuši indikatīvu SM7 vajadzību prioritizāciju, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu.

Saskaņā ar šo novērtējumu vajadzības ir novērtētas pievienotajā SVID apraksta 4.tabulā, norādot nozīmīgumu. Vajadzības ir piesaistītas konkrētajam mērķim.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process tika uzsākts savlaicīgi, lai varētu veikt plašākas apspriešanas un iesaistīt speciālistus, kā arī ieinteresētās puses (nozares pārstāvjus). Partneru iesaiste ir notikusi gan nacionālā, gan reģionālā līmenī, organizējot nacionāla līmeņa darba grupas, kā arī reģionālās konferences (katrā NUTS3 reģionā). Ieinteresēto pušu rekomendācijas kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās, lai arī bieži vien vispārīgā veidā.

SVID sagatavošanā ir par maz izmantoti iepriekšējie novērtējumi un pētījumi. Piemēram, trūkst atsauču uz LAP 2014-2020 novērtējumiem (GĪZ).

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Ja tiek saglabāta vajadzība *Nodrošināt infrastruktūras uzlabošanu* kā attiecināma uz KLP SP, nepieciešams to precizēt, norādot, par kādu infrastruktūru ir runa, saistīt ar atbilstošiem SVID elementiem un pārbaudīt saistību ar KLP SP iespējām.
2. Precizēt vajadzību pamatojumu un formulējumus atbilstoši SVID apraksta 4.&5.tabulā apkopotajiem ierosinājumiem. Iekļaut atsauces uz iepriekšējiem novērtējumiem un iepriekšējo periodu pieredzi. Skat. Secinājumus un ieteikumus no Ex-post 2007-2013, GĪZ`2019 novērtējumiem.
3. Iekļaut vajadzību, kas saistīta ar darījumdarbības attīstīšanu, papildinot situācijas aprakstu un SVID elementus ar attiecīgu analīzi.
4. Rindojot vajadzības, ieteicams izmantot vērtētāju izveidoto vajadzību rangu (augsta – vidēja – zema), kas izveidots, ņemot vērā vajadzību un tām atbilstošo SVID elementu saistības intensitāti, kā arī katra SVID elementa svarīgumu (skalā no 1 līdz 3).
5. Norādīt Horizontālā mērķa vajadzību sasaisti ar SM7 situācijas aprakstā.
6. Pārdomāt horizontālo vajadzību definējumu, kas tādejādi var palīdzēt apvienot dažās no tām. Iespējamie varianti būtu:
    a. *Profesionālās lauksaimniecības izglītības pieejamības un kvalitātes stiprināšana* (kas iekļautu gan *Veicināt lauksaimniecības izglītības kvalitātes paaugstināšanos*, gan *Veicināt mācībspēku/konsultantu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu lauksaimnieciskajā izglītībā* , gan *Veicināt lauksaimnieciskās izglītības apgūšanu*).
    b. *Veicināt lauksaimniecības popularizēšanu gan skolas vecuma bērnu un jauniešu vidū, gan sabiedrībā kopumā*.

(SM8) SPECIĀLAIS MĒRĶIS NR.8: VEICINĀT NODARBINĀTĪBU, IZAUGSMI, SOCIĀLO IEKĻAUTĪBU UN VIETĒJO ATTĪSTĪBU LAUKU APVIDOS, TOSTARP VEICINĀT BIOEKONOMIKU UN ILGTSPĒJĪGU MEŽSAIMNIECĪBU

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ir strukturēts, balstoties uz 8.speciālo mērķi (SM8). Situācijas apraksts ir balstīts uz pašreizējo situāciju jomā, uz kuru attiecas KLP SP, un tajā ietverta pieejamā informācija no publiskajām datu bāzēm un ieinteresēto pušu konsultācijām tematiskajās darba grupās.

Lai gan kopumā aprakstā ir iekļauta ļoti plaša informācija, tomēr ne vienmēr tā ir saskaņota un pilnīga. Situācijas aprakstā nepilnīgi nodalīti iekšējie un ārējie faktori un to ietekme. Ne visiem faktoriem un apraksta nodaļām ir ņemtas vērā izmaiņas un tendences, piemēram, Zaļā kursa stratēģijas un COVID-19 iespējamā ietekme uz lauku apvidos attīstītajām tautsaimniecības nozarēm un darba tirgus izmaiņām.

Kopumā SM aptver vairāk nekā tikai vienu prioritāti. Trūkst skaidrs redzējums par izvēlēto rādītāju sasaisti ar mērķi. Nav skaidrs, kādēļ bioekonomika ir ietverta sadaļā zem nodarbinātības. Tie ir dažāda mēroga jautājumi un ir nodalāmi. Bioekonomikas joma nepietiekami aprakstīta, kaut gan ar to tiek saistīta lauku tertitoriju galveno tautsaimniecības nozaru turpmākā izaugsme. (skat. SVID aprakstu 1.&3. tabulas.).

Situācijas apraksts ir ļoti plašs, bet tikai daļa no tā tiek izmantota tālākajam pamatojumam SVID un vajadzību formulējumos. Aprakstā SVID elementi gandrīz visos gadījumos ir kategorizēti atbilstoši. Tomēr atsevišķi tā elementi nav skaidri formulēti un trīs SVID elementi, kas definēti kā *Draudi*, pēc būtības ir *Vājā puse* (skat. SVID apraksta 1.tabulu).

Teritoriālie, nozaru, ekonomiskie, sociālie, strukturālie un vides aspekti SVID ir iekļauti daļēji (skat. SVID apraksta 1.tabulu). Teritoriālais aspekts visplašāk ir analizēts, definējot reģionālās atšķirības iedzīvotāju skaita, darbaspēka, atalgojuma un uzņēmējdarbības juridiskās formas aspektos, tomēr SVID elementā "*Latvijas lauku teritorijā ir vērojama izteikta apdzīvotības blīvuma samazināšanās (trešais zemākais rādītājs starp ES valstīm), it īpaši attālinoties no galvaspilsētas*" atsauce uz statistiskajiem reģioniem nepilnīgi raksturo teritoriālās atšķirības, ko labāk spētu raksturot dati pašvaldību līmenī vai administratīvo teritoriju līmenī. NUTS sadalījumam ir vairāk ES tipoloģiska nozīme, lai veidotu vienotu izpratni un salīdzinošus datus, kas Latvijas gadījumā maz ko raksturo. DEGURBA sadalījums visai aptuveni nošķir pilsētas un laukus, jo ir daudzas mazas pilsētas, kas pēc savas būtības ir lauku teritorijas un Pierīgas lauku teritorijas bez pilsētas statusa, kas būtībā kļuvušas par urbānām teritorijām un funkcionāli ar tām ir saaugušas. Vairākiem rādītājiem, kur teritoriālam aspektam var būt būtiska nozīme, tas nav analizēts (skat. SVID apraksta 1.tabulā). Nav minēts, kā risinās Administratīvi teritoriālās reformas (ATR) negatīvo blakni saistībā ar pilsētu/lauku teritoriju definējumu un to ietekmi SM8 mērķu sasniegšanā. ATR kontekstā lietotā definīcija nav pamatota. Piemēram, Jaunmārupe un

Skulte ir lauki, bet Rauna (administratīvais centrs) nav, lai gan iedzīvotāju skaits/blīvums Jaunmārupē ir lielāks. Trūkst apraksts par Pierīgas pašreizējiem novadiem un to centriem, kas krasi atšķiras no pārējiem Latvijas novadiem un tamdēļ arī vajadzības ir atšķirīgas. Tas attiecīgi prasītu atšķirīgu pieeju jautājumā par VRG izveidi un to mērķiem.

Nozaru (atsevišķu tautsaimniecības sektoru) aspekts ir nepietiekami izvērtēts, lai gan tam ir liela nozīme gan nepieciešamo atbalsta pasākumu, gan finanšu resursu apjoma plānošanā. SVID apraksts koncentrējas uz lauksaimniecības nozares ieguldījumu, bet nepietiekami ir aprakstīta mežsaimniecības nozares situācija un iespējas, nepietiekami tiek novērtēts tūrisma nozares ieguldījums lauku apvidu izaugsmē, un nav analizētas citas tautsaimniecības nozares, tostarp – dabas resursu izmantošanas potenciāls (ārpus bioekonomikas ietvara).

Ekonomiskie faktori, kas saistīti ar nodarbinātību, atalgojumu un IKP ir analizēti pietiekami. SM8 aprakstā pie detalizētajiem statistikas datiem iztrūkst secinājumi par rādītāju attīstības dinamiku un novērtējums, vai tas sekmē vai kavē SM8 mērķu sasniegšanu (piemēram, informācija par darba algu dažādos reģionos – fakts, ka tā reģionos ir zemāka nekā Rīgā un Pierīgā, ir vērtējama labi, jo uzņēmējdarbībā ir pieejams lēts darbaspēka resurss, vai slikti, jo pakļauj iedzīvotājus nabadzības riskam un sekmē lauku apvidu depopulāciju ekonomiskās migrācijas rezultātā?).

Sociālie aspekti – nabadzības un sociālās atstumtības risks lauku apvidos ir detalizēti analizēts, tomēr nav skaidri saprotami termini "sociālā atstumtība" un "sociāli maznodrošinātās personas" (4.3.nodaļā), jo abas šīs grupas ir definētas Ministru Kabineta (MK) noteikumos un nav uztverams kā viens un tas pats. Sociālās atstumtības riskam pakļautās grupas ir definētas MK noteikumos Nr.173 (27.03.2018) "Noteikumi par sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupām un sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanas, reģistrēšanas un uzraudzības kārtību", kas izdoti saskaņā ar Sociālā uzņēmuma likumu, bet sociāli mazaizsargātās grupas noteiktas MK noteikumos Nr.32 (11.01.2005) "Noteikumi par sociāli mazaizsargāto personu grupām", kas izdoti saskaņā ar Sabiedriskā labuma organizāciju likumu. Aprakstā nav precizēts, vai tiek paredzēts atbalstīt tikai sociālo uzņēmējdarbību, jo tad attiecināms būtu sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu definējums, vai arī sabiedriskā labuma organizāciju aktivitātes, kam būtu atbilstošs sociāli mazaizsargātu personu definējums. Nepilnīga ir sociālekonomisko faktoru (dzīvojamais fonds, ceļu infrastruktūra, internets, publisko pakalpojumu pieejamība) analīze – interneta pieejamība ir analizēta pietiekoši, tomēr ceļu infrastruktūra netiek analizēta reģionālā aspektā, kā arī netiek analizēts dzīvojamais fonds un publisko pakalpojumu pieejamība un tā ietekme uz SM8 mērķa sasniegšanu.

Strukturālie aspekti ir analizēti, vērtējot uzņēmējdarbības juridiskās formas, iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes, nodarbinātības un bezdarba struktūru, nodarbināto struktūru pēc saimniecisko darbību veidu grupas un ekonomiski aktīvo uzņēmumu iedalījumu. Iztrūkst vērtējums par dažādu tautsaimniecības sektoru ieguldījumu un lomu lauku apvidos, kas ļautu pamatoti izvērtēt uzņēmējdarbības vides un nodarbinātības potenciālu reģionos.

Vides aspekti tiek minēti kā lauki - dabas resurss izaugsmes veicināšanai lauku apvidos, tomēr nav iekļauts dabas resursu apraksts, to apsaimniekošanas potenciāls un devums reģiona izaugsmē. SM8 aprakstā nav iekļauts Eiropas Zaļā kursa un ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijsas mērķu un potenciālās ietekmes izvērtējums vai vismaz atsauce uz to un potenciālo ietekmi.

Piekļuve finansējumam situācijas aprakstā ir detalizēti izvērtēta, uzsverot MVU grūtības ārējā finansējuma piesaistē.

Esošajā SVID aprakstā iztrūkst SVID elementu sasaiste ar visām teksta nodaļām SVID elementiem būtu jāveidojas no visiem apskatītajiem pamatjautājumiem– nodarbinātības, bioekonomikas, izaugsmes, sociālās iekļautības.

SVID definētās *Iespējas* esošajā formulējumā drīzāk uzskatāmas par *Stiprajām pusēm*. Tāpat arī *Draudi* faktiski nav analizēti, jo pašreiz ietvertie elementi faktiski ir *Vājās puses* (skat. SVID aprakstu 1.tabulu).

Cik lielā mērā SVID ir specifisks?

Valsts un teritoriālās īpatnības ir analizētas un atspoguļotas SVID elementos.

Lai gan teritoriālie un nacionāla līmeņa dati tiek analizēti, dažkārt tie nesniedz izpratni par būtību un apgrūtina turpmāku SVID elementu formulējumus.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktajam mērķim?

Situācijas apraksts ir veidots atbilstoši SM8 problēmjautājumam. Reģionālās atšķirības, kas ietekmē izaugsmi lauku apvidos, ir analizētas.

Situācijas aprakstā ir pievērsta nepietiekama uzmanība dažādu tautsaimniecības nozaru ietekmei lauku apvidu sociālekonomiskā izaugsmē, nevienmērīgi ir vērtēti publisko pakalpojumu un infrastruktūras pieejamības aspekti un to atšķirības reģionos.

Situācijas aprakstam iztrūkst lauku apvidos pastāvošo problēmu un to cēloņu izvērtējums pēc tā būtības, un lauku apvidu attīstības vīzijas un mērķu definējums, kas būtu pamats SM8 apraksta veidošanā. Esošajā SM8 aprakstā ir apkopota detalizēta un plaša statistiskā informācija, bet trūkst šo datu interpretējuma un secinājumi saistībā ar SM8 mērķi. Kopumā no SM8 aprakstā minētajiem datiem var izsecināt galvenos problēmjautājumus saistībā ar lauku apvidu izaugsmi un vietējo attīstību.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

Situācijas apraksts ir balstīts uz pierādījumiem. Situācijas apraksts ir balstīts uz pašreizējo situāciju, daļēji iekļaujot jaunāko informāciju. Aprakstā iekļautie pierādījumi ir balstīti uz oficiālo statistiku (EUROSTAT, Eiropas Centrālā banka, CSP), valsts datu bāzēs pieejamo informāciju (LAD, VZD, Latvijas Valsts ceļi, Dabas aizsardzības pārvalde) un iepriekš veiktiem pētījumiem (OECD, LLU, LAP 2007-2013 Ex-post novērtējums, LAP 2014 - 2020 novērtēšana paplašinātajam Ikgadējam īstenošanas ziņojumam 2019" atskaite). Ieteicams izvērtēt iespēju papildināt kvantitatīvo pamatojumu un atsaukties uz ieteiktajiem informācijas avotiem (skat.

SVID apraksta 3.tabulu) kolonnā "*Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu*" SVID apraksta pilnveidošanai.

Vispārējam situācijas aprakstam izmantoti vairāki konteksta rādītāju - *C.01 (CMEF C.01) Iedzīvotāju skaits (Population numbers); C.02 (CMEF C.04) Iedzīvotāju blīvums (Population density); C.03 (CMEF C.02) Iedzīvotāju vecuma struktūra (Age structure of the population); C.06 (CMEF C.05) Nodarbinātības līmenis (Employment rate); C.07 (CMEF C.07) Bezdarbs (Unemployment rate); C.08 (CMEF C.11, C.13) Nodarbinātība - reģionālā, sektorālā, pēc ekonomiskās aktivitātes (Employment by sector, by type of region, by economic activity); C.09 (CMEF C.08) IKP uz iedzīvotāju (GDP per capita); C.10 (CMEF C.09) Nabadzības līmenis (Poverty rate); C.31 (CMEF C.30) Tūrisma infrastruktūra (Tourisms infrastructure).*

Atsevišķiem SVID elementiem trūkst kvantitatīva datu pamatojuma (skat. SVID apraksta 3.tabulu). Daļēji tas ir aizstāts ar kvalitatīvo vērtējumu, tomēr ar turpmāk aprakstītajiem iebildumiem.

Statistiskie dati ne visos gadījumos ir salīdzināmi un atspoguļo kopējo tendenču virzību, jo nav sniegti par vienādu laika posmu vai nav pietiekoša laikrinda, piemēram, par emigrējušiem darbspējas vecuma iedzīvotājiem ir izmantoti 2019. gada dati (12.rindkopa), bet par reemigrācijas rādītājiem 2018. gada dati (13.-14.rindkopa), par ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu 2018. gada dati (16. rindkopa) un par nodarbināto skaitu 2019. gada dati (17.rindkopa).

Ne visos gadījumos izvēlēti dati raksturo būtību, piemēram, par iedzīvotāju skaitu. Ņemot vērā Pierīgas lauku teritoriju (Garkalnes, Ādažu, Carnikavas, Ķekavas, Mārupes, Babītes, Stopiņu un Ropažu teritorijās) iedzīvotāju skaita pieaugumu, lauku teritorijās iedzīvotāju skaits ir sarucis vēl vairāk. Būtu labi, ja šos datus ietvertu skaidrojumā.

Atsevišķos gadījumos pierādījumu apjoms ir nepietiekams, lai varētu viennozīmīgi izteikt konkrēto apgalvojumu, un atsevišķos norādītajos gadījumos pamatojuma trūkst. Piemēram, apgalvojums *Lauki ir nozīmīgāko dabas resursu, tai skaitā bioekonomikas un ekosistēmu pakalpojumu avots, dzīves, darba un atpūtas vide, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daudzveidības krātuve un sargātāja* aprakstā nav pamatots. Līdzīgi nav atrodams datu pamatojums SVID elementam *Vietējo resursu produktīva izmantošana, pievienotās vērtības radīšanā - bioekonomikas izmantošana* un *Sabiedrības pieprasījums pēc apkārtējās vides kā kvalitatīvas dzīves un rekreācijas telpas.* SM8 apraksts neietver pamatojumu arī definētajām iespējam *Sadarbības stiprināšana starp pilsētu un lauku teritorijām* un *Sociālā uzņēmējdarbība*.

No aprakstiem nav skaidri norādīts vai tiek runāts par plānošanas vai statistiskajiem reģioniem, jo tas nav viens un tas pats (piem., 36.rindkopa). Aprakstā iekļauta atsauce/skaidrojums, ka tekstā minētie ir statistiskie reģioni.

Par LEADER pieejas izmantošanu un VRG nozīmi (76. un 80. rindkopas) AREI veiktajā analīzē minēts, ka stratēģijas ir pakārtotas ES regulējumam un noteiktajiem pasākumiem, kas ne vienmēr atbilst vietējām interesēm. Rezultātā tā sinerģija nav tik efektīva, kā deklarēts.

Kvalitatīvo datu avotu izmantošana analīzes daļā netiek minēta. Aprakstā trūkst kvantitatīvo un kvalitatīvo datu sasaistes. Var atzīmēt, ka ieinteresēto pušu pieredzes/skatījuma apkopojums ir

veikts un dokumentēts, un liela daļa dokumentēto ierosinājumu ir iekļauta SVID un vajadzībās, taču situācijas aprakstā uz to ir maz atsauču.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1 Uzlabot atsevišķu SVID elementu formulējumus (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulu).

2 Izvērtēt iespēju papildināt kvantitatīvo pamatojumu un atsaukties uz ieteiktajiem informācijas avotiem (skat. SVID apraksta 3.tabulu) kolonnā "*Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu*" SVID apraksta pilnveidošanai.

3 Teksta "*mirstības pārsvars pār dzimstību un iedzīvotāju emigrācijas pārsvars pār imigrāciju*" vietā lietot "negatīva dabiskā ieauguma un negatīva migrācijas saldo" (10.rindkopa).

4 SVID *Iespēju* elementa "*Sociālā uzņēmējdarbība*" vietā lietot tekstu "*Zema nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju iesaiste*", jo tas iekļautu abas definētās grupas un precīzāk risinātu definēto problēmu par nabadzības un sociālās atstumtības riska mazināšanu.

5 Precizēt, kas domāts ar apzīmējumu "*sociālekonomiskā apdzīvotība*" (22.rindkopa).

6 Precizēt, vai 3.2. apakšnodaļā bioekonomika tiek novērtēta kā nodarbinātības (sociāls) potenciāls vai kā izaugsmes (ekonomisks) potenciāls.

7 Precizēt, kā uz SM8 attiecas teikums "*Salīdzinot ar 2018. gadu, vidējā alga pakāpās virs vidējā rādītāja valstī veselības nozarē (1 105 eiro, 2018. gadā – 976 eiro).*" (28.rindkopa).

8 Izmantot vienādu vērtības skaitli, norādot darba samaksas līmeni Latgales reģionā (30. un 31. rindkopa).

9 Precizēt teikumu "No 2013.gada strauji ir audzis to uzņēmumu skaits (1.20.attēls), kas nodarbina paši sevi un līdz 9 darbiniekiem" (38.rindkopa).

10 4.2. nodaļas 41.rindkopa par Valsts Lauku tīkla organizētām mācībām jaunajiem un topošajiem lauku uzņēmējiem ir attiecināma uz SM7.

11 4.4.2. apakšnodaļu "Tūrisma infrastruktūra" papildināt ar tekstu "Lai tūrisma nozare valstī sekmīgi attīstītos, būtiska ir sinerģija starp transporta un tūrisma nozares politiku. Tās efektīvi pārvaldot, iespējams uzlabot apmeklētāju mobilitāti gan uz galamērķiem, gan arī to ietvaros, vienlaikus veicinot arī apmeklētāju apmierinātības līmeņa pieaugumu. Turklāt, apkalpojot gan vietējos iedzīvotājus, gan viesus, tiek paaugstināta arī vietējo transporta sistēmu un pakalpojumu ekonomiskā dzīvotspēja. Līdz ar to, prasmīgi salāgojot transporta pieejamību un tūrisma infrastruktūras attīstību, ir iespējams palielināt sociāli ekonomiskos ieguvumus no tūrisma attīstības arī reģionos." no pētījuma "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas reģionos (2018)" 26.lpp. un tad uz šo rindkopu atsaukties pie SVID Vājās puses elementa "Zemas kvalitātes ceļu infrastruktūra (60)".

12 4.4.2. apakšnodaļu "Tūrisma infrastruktūra" papildināt ar tekstu "Tūrisms veicina ekonomisko izaugsmi un reģionu attīstību, kā arī pozitīvi ietekmē nodarbinātības rādītājus. Tūrisma veicināšana var sekmēt dabas un kultūras vērtību saglabāšanas nozīmīguma apzināšanos. Tūrisms var veicināt vietu pozitīvas atpazīstamības pieaugumu, popularizējot tās ne vien kā pievilcīgu tūrisma galamērķi, bet arī kā potenciālu dzīves, darba un brīvā laika pavadīšanas vidi." no pētījuma "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas reģionos (2018)" 32.lpp. un tad uz šo rindkopu atsaukties pie SVID Stiprās puses elementa (pārdefinētā) "*Attīstīts lauku tūrisma piedāvājums (56., 59.)*" (šobrīd sākotnējā SM8 apraksta tekstā "*Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu*

kultūrvēsturisko mantojumu, tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, mežsaimniecību un amatniecību, sadzīves tradīcijām un mākslinieciskо jaunradi, veidojot nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai (55, 59)"

13 4.4.4. apakšnodaļa par dabas resursiem un vides kvalitāti nav analizēti saistībā ar lauku apvidu attīstību. No sadaļas nav skaidrs, kā tas kvantitatīvi saistās ar izaugsmi.

14 Šobrīd kā SVID elements *Iespējas* tiek norādīts bioekonomikas attīstība (kas nozīmē lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmējdarbības attīstību), ražošanas uzņēmumu attīstība un sociālā uzņēmējdarbība, bet netiek norādīta uzņēmējdarbības pakalpojumu nozarē attīstība. Lauku apvidu izaugsmei ir nozīmīgi attīstīt visas tautsaimniecības nozares.

15 Izskatīt iespēju papildināt SVID ar šādiem elementiem (atbilstoši komentāriem zemāk):

15.1 Pie Vājajām pusēm (V):

- *Attālums līdz Rīgai ietekmē MVU veidošanos reģionos* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 40. rindkopā)

15.2 Pie Iespējām (I):

- *Attālinātas nodarbinātības sekmēšana* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 40.rindkopā).
- *Digitālo pakalpojumu un uzņēmējdarbības attīstība* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 40. un 50.rindkopā) + Sadaļā par interneta pieejamību (pēc 50.rindkopas) un pirms tūrisma nozares apraksta (varētu būt kā apakštematu sasaistošs punkts) iekļaut tekstu "Lai vecinātu reģionālo tūrismu, jāstiprina tūrisma infrastruktūra. Digitālās revolūcijas laikmetā nozīmīga ir digitālu risinājumu nodrošināšana, lai diversificētu piedāvājumu un mazinātu izmaksas salīdzinājumā ar tradicionālajām mārketinga pieejām. Prasmīga sociālo tīklu izmantošana un tiešsaistes tirgus aktivitātes mūsdienās izvirzās tūrisma mārketinga aktivitāšu priekšplānā." no pētījuma "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas reģionos (2018)" 26.lpp. un tad uz šo rindkopu atsaukties.)
- *Agro-tūrisma attīstība* (pamatojums jau ir iekļauts situācijas apraksta 56. un 59.rindkopā)
- *Teritoriālu klasteru un mikroklasteru veidošana reģionu tūrisma attīstībai, izmantojot VRG kapacitāti.* (Pamatojumam tekstā pievienot tekstu "Reģionālā tūrisma attīstība nav iedomāja bez risinājumiem tūrisma pārvaldības uzlabošanai, kas sekmētu dažādu spēlētāju koordināciju un sadarbību, vienlaikus novēršot nesamērīgu regulāciju un neefektīvu resursu izmantošanu. Plānojot un ieviešot risinājumus reģionālā tūrisma veicināšanai Latvijā, ir svarīgi ņemt vērā kā līdz šim apzinātos ieguvumus, tā arī riskus." no pētījuma "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas reģionos (2018)" 24.lpp. un tad uz šo rindkopu atsaukties pie norādītās "SVID Iespējas").

15.3 Pie Draudiem (D):

- *Sociāliem mērķiem novirzīto (paredzēto) līdzekļu trūkums valstī turpinās*
- *Darbaspēka nodokļu politikas maiņas nelabvēlīgi ietekmēs uzņēmējdarbību* (Avots: Tautsaimniecības attīstības gada ziņojums; "KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS2019. gada ziņojums par Latviju Pavaddokuments dokumentam KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,

PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EUROGRUPAI 2019. gada Eiropas pusgads - novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti{COM(2019)150final} (Briselē, 27.2.2019, SWD(2019) 1013 final)" https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf)

- COVID epidēmijas tālākā attīstība,
- ATR ietekme uz atsevišķiem pagastiem un novadiem.

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Šim mērķim ir izdalītas 5 vajadzības, kuras attiecas tieši uz SM8, 1 horizontālā mērķa ietvaros īstenojamā izglītību sekmējošā vajadzība, kā ar 1 vajadzība, kas risināma ārpus KLP SP, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm.

Analizējot tieši uz SM8 attiecinātās vajadzības, ir izdarīti šādi vērtējumi:

Lai gan loģiskā ķēde pārsvarā ir izsekojama, reizēm trūkst paša pamatojuma SVID elementiem, uz ko balstās vajadzību definēšana (Skat SVID aprakstu 3.&4.tabulas).

Ceļš no SVID uz vajadzībām ir skaidri pamatots trīs vajadzībām *Nodarbinātības un ienākumu iespējas, atbalstot uzņēmējdarbību un ražošanu, t.sk., bioekonomikas veicināšana alternatīvu ienākumu gūšanai un papildus nodarbinātības iespēju radīšanai*, *Sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm kompleksi risināmi lauku teritoriju izaicinājumi kvalitatīvas dzīves vides saglabāšanai un izveidei, nodrošinot pakalpojumu pieejamību (t.sk., medicīna, izglītība, kultūra, komercbankas), infrastruktūras pieejamību (ceļi, interneta pārklājums, elektroenerģijas pieslēgumi, dzīvojamais fonds, mobilitāte), kā rezultātā saglabātos apdzīvotība laukos* un *Finanšu resursu pieejamība uzņēmējdarbībai (īpaši, mazajiem un vidējiem)*. Vajadzība *Teritorijas identitāte (t.sk., teritoriju zīmoli)* ir daļēji pamatota un netieši izriet no apraksta. Bet vajadzība *Kopdarbības atbalsts, t.sk., zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai, īsajām piegādes ķēdēm* aprakstā nav pamatota.

Visskaidrāk ir pamatota vajadzība *Nodarbinātības un ienākumu iespējas, atbalstot uzņēmējdarbību un ražošanu, t.sk., bioekonomikas veicināšana alternatīvu ienākumu gūšanai un papildus nodarbinātības iespēju radīšanai*, kas uzsvērta arī SVID elementos.

Papildus mērķa specifiskajām vajadzībām ir ietvertas *Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības* un *Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm,* kas daļēji ir pamatotas ar SVID elementiem. Horizontālā vajadzība *Kvalitatīva izglītība un zināšanas – pieejamība, gan kvalifikācijas celšana, gan pārkvalificēšanās*" nav pamatota SM8 situācijas aprakstā – citu SM aprakstos ir ietverta ar lauksaimniecības nozari saistītuie izglītības jautājumi, bet nav analizēta saistībā ar citām nozarēm (skat. SVID apraksta 4.+5.tab.).

Ne visas vajadzības ir pilnīgi pamatotas ar analīzi (1, 2, 3., 5. vajadzība).

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir visaptveroša, specifiska un pilnīga?

Izvirzītās vajadzības ir vispārīgas un iztrūkst specifiskās vajadzības, ko plāno risināt KLP SP ietvaros. Vajadzību formulējumi ir plaši un vispārīgi.

Specifiskas ir vajadzības *Teritorijas identitāte (t.sk., teritoriju zīmoli)* un *Kopdarbības atbalsts, t.sk., zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai, īsajām piegādes ķēdēm*, bet tām nav skaidra pamatojumu SM8 aprakstā.

Izvirzītā trešā vajadzība *Sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm kompleksi risināmi lauku teritoriju izaicinājumi kvalitatīvas dzīves vides saglabāšanai un izveidei, nodrošinot pakalpojumu pieejamību (t.sk., medicīna, izglītība, kultūra, komercbankas), infrastruktūras pieejamību (ceļi, interneta pārklājums, elektroenerģijas pieslēgumi, dzīvojamais fonds, mobilitāte), kā rezultātā saglabātos apdzīvotība laukos* ir definēta pārlieku plaši un nesniedz konkrētu vajadzības definējumu. Šāda vajadzība ietver gan ar KLP SP saistāmus jautājumus, gan ārpus KLP SP risināmas vajadzības.

Pozitīvi, ka vajadzību sarakstā ir iekļautas arī tādas vajadzības, kuras nav tieši attiecināmas uz KLP SP, bet ir aktuālas SM8. Tomēr SM8 aprakstā nav pamatojuma *Ārpus KLP SP risināmai* vajadzībai *Atvieglota nodokļu politika mazajiem uzņēmējiem lauku teritorijā, īpaši, uzsācējiem*.

Aprakstā iztrūkst skaidrojums kādā veidā definētās *Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās* un *ārpus KLP SP īstenojamās vajadzības* ir plānots risināt (ar kādu institūciju, kādu atbalsta mehānismu palīdzību utt.).

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Skaidra vajadzību prioritizācija SM8 ietvaros nav veikta. *Ex-ante* vērtētāji ir veikuši indikatīvu SM8 vajadzību prioritizāciju, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu. Saskaņā ar šo novērtējumu vajadzības ir novērtētas pievienotajā SVID apraksta 4.tabulā, norādot nozīmīgumu. Vajadzības ir piesaistītas konkrētajam mērķim.

Aprakstā arī nav norādes, kā vajadzības ir sarindotas, kādi ir kritēriji un kad tas tiks veikts. Netiek sniegts apraksts, kā vajadzības ir saistītas ar citiem konkrētajiem mērķiem.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process tika uzsākts savlaicīgi, lai varētu veikt plašākas apspriešanas un iesaistīt speciālistus, kā arī ieinteresētās puses (nozares pārstāvjus). Partneru iesaiste ir notikusi gan nacionālā, gan reģionālā līmenī, organizējot nacionāla līmeņa darba grupas, kā arī reģionālās konferences (katrā NUTS3 reģionā). Ieinteresēto pušu rekomendācijas kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Precizēt vajadzību pamatojumu un formulējumus atbilstoši SVID apraksta 4.&5.tabulā apkopotajiem ierosinājumiem.

2. Rindojot vajadzības, ieteicams izmantot vērtētāju izveidoto vajadzību rangu (augsta – vidēja – zema), kas izveidots, ņemot vērā vajadzību un tām atbilstošo SVID elementu saistības intensitāti, kā arī katra SVID elementa svarīgumu (skalā no 1 līdz 3).
3. Precizēt tekstu *Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās konkurētspējas sekmēšanas vajadzības*, jo vajadzība *"Kvalitatīva izglītība un zināšanas – pieejamība, gan kvalifikācijas celšana, gan pārkvalificēšanās*" ir vairāk saistīta ar izglītības sekmēšanu.
4. Situācijas aprakstā iekļaut *Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm* sasaisti ar SM8.

(SM9) STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS 9: UZLABOT ES LAUKSAIMNIECĪBAS SPĒJU REAĢĒT UZ SABIEDRĪBAS PRASĪBĀM PĀRTIKAS UN VESELĪBAS JOMĀ, TOSTARP UZ PRASĪBĀM PAR NEKAITĪGU, UZTURVIELĀM BAGĀTU UN ILGTSPĒJĪGI RAŽOTU PĀRTIKU, PAR PĀRTIKAS ATKRITUMIEM UN PAR DZĪVNIEKU LABTURĪBU.

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

SVID pamatojuma apraksts ir strukturēts, balstoties uz 9. specifisko mērķi (SM9). SVID ir balstīta uz pašreizējo situāciju, uz kuru attiecas KLP SP SM9 situācijas apraksts ietverot publiskajās datu bāzēs pieejamo kvantitatīvo un kvalitatīvo datu avotu analīzi.

SVID aprakstā " stiprās puses" un " iespējas" ir nodalītas atbilstoši, savukārt "vājās puses" un " draudi" nav nodalīti pietiekami skaidri, jo vairāku "draudu" formulējums norāda uz faktiski iekšējo vājumu un vairākas "vājās puses" pēc formulējuma norāda uz "draudiem". Atsevišķu SVID elementu formulējumi nav skaidri un viennozīmīgi saprotami. Pamatojoties uz nozaru datu bāzēs publicēto informāciju ir iespēja definēt papildu SVID elementus, kuri izriet no padziļinātas situācijas analīzes. Atsevišķi SVID elementi nav saistāmi ar SM9 (skat. SVID apraksta 1.tab.).

Attiecīgie teritoriālie, nozaru, ekonomiskie, sociālie, strukturālie un vides aspekti SVID ir iekļauti daļēji (skat. SVID aprakstu 1.&3.tabulu).

Šī mērķa SVID elementu izstrādei un pamatojumam nav veikta teritoriālo aspektu analīze, lai gan atsevišķos gadījumos tam ir nozīme, piemēram, vērtējot paaugstinātas kvalitātes pārtikas produktu noieta veicināšanu ZPI.

Nozaru griezums (atsevišķu lauskaimniecības sektoru) ir analizēts nepilnīgi vai nav analizēts vispār, īpaši sadaļā par pārtikas kvalitātes shēmām,bioloģiskās un integretās lauksaimniecības darbību, dzīvnieku veselību un labturību, kā arī AML izlietojumu, un ZPI paaugstinātas kvalitātes produktu nodrošinājums pa preču grupām, pārtikas zudumiem.

Ekonomiskie aspekti ir daļēji analizēti. Ekonomiskos aspektus būtu jāpamato arī ar ekonomisko aprēķinu metodēm, ne tikai balstoties uz kvalitatīvo informāciju bez norādēm uz pētījumiem, darba grupu rekomendācijām. Ekonomiskos aspektus vairāk nepieciešams analizēt sadaļās par bioloģisko lauksaimniecību, pārtikas zudumiem un labturības prasībām. Tas varētu sekmēt atsevišķu secinājumu formulējumu, palīdzēt/ precizēt stiprās – vājās puses.

Sociālo aspektu analīze nav veikta, bet nepieciešama, jo akcentē drošas pārtikas un pilnvērtīga uztura nozīmi attiecībā uz sabiedrības veselību. Sociālo aspektu analīzes kontekstā nav ietverts uz riska analīzi balstīts ķīmiskā un bioloģiskā piesārņojuma monitorings "no fermas līdz galdam" datu analīze.

Vides aspektu analīze veikta par pārtikas iepakojumu, bioloģisko un integrēto lauksaimniecību, NPKS, dzīvnieku labturības prasībām un AAL lietošanu.

Strukturālie aspekti ir analizēti, vērtējot bioloģiski sertificētās lauksaimniecības kultūru platības, bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas saražotos apjomus.

Cik lielā mērā SVID ir specifiska?

Valsts īpatnības attiecībā uz SM9 ir daļēji analizētas un atspoguļotas SVID elementos. Formulējumos un kvantitatīvo datu analīzē nav nošķirta bioloģiskās lauksaimniecības shēma, kas ir NPKS sastāvdaļa, un bioloģiskā lauksaimniecība, jo NPKS var tikt saistītas ar atšķirīgiem atbalsta pasākumiem un tai piesakās ierobežots bioloģisko saimniecību skaits. Būtisks faktoloģisko materiālu un datu trūkums par situāciju Latvijā ir situācijas apraksta 4.2. sadaļā. Tas ierobežo iespēju atbilstoši izvērtēt attiecīgos SVID elementus.

Situācijas apraksts aptver nacionālo mērogu. Analīze nav veikta reģionālā līmenī, kas tādejādi neparāda attīstības tendences dažādos Latvijas reģionos. Analizēti nozares aspekti, kas saistās ar bioloģisko un integrēto lauksaimniecību un NPKS, lauksaimniecības dzīvnieku labturības prasībām un preventīviem pasākumiem.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktiem mērķiem?

SVID satur ar pārtikas nekaitīgumu un kvalitatīvas lauksaimniecības produkcijas ražošanu saistīto jautājumu analīzi, tostarp ietverot videi un patērētājam draudzīga iepakojuma aspektus un valsts publisko pārtikas iepirkumu. SVID pamatojumā iekļautā analīze ir kopumā vispusīga. Attiecībā uz vidi un patērētājam draudzīgu iepakojumu, kā arī pārtikas zudumiem un parstrādes procesa piesārņojuma līmeni pārtikā ir traktēti normatīvie akti par ES vai nacionālā līmeņa nosacījumu ieviešanas izpildi, bet nav analizēta pašreizējā situācija valstī lauksaimniecības nozarē. Kopējais analizētais jautājumu loks ir samērā šaurs un neietver vispusīgu skatījumu par lauksaimniecības produkcijas un pārtikas ražotāju attīstības perspektīvām, lai ražotu kvalitatīvu un konkurētspējīgu pārtiku.

Situācijas aprakstā akcentēts pārtikas iepakojumam izvirzītās prasības, kas nav pārtikas ražotāju un pārstrādātāju jautājums, bet gan iepakojuma piegādātāju jautājums. Pašreizējais apraksts ir formāls, akcentējot vien sasniedzamos rādītājus. Pēc situācijas apraksta nav izprotams, cik lielā mērā plastmasas ietekme uz vidi, videi un patērētājiem draudzīgs iepakojums saskan ar SM9 uzstādījumiem. Nav saprotams cik lielu finansiālu ietekmi rada jauno nosacījumu pieņemšana un ieviešana saimnieciskajā darbībā, jo plastmasas atkritumu savākšana, pārstrādes apjoma palielināšana pārtikas ražotājus varētu ietekmēt tikai ar cenu, kas jāmaksā par izstrādājumu saistībā ar depozīta sistēmas ieviešanu un iespējams dārgākiem atkritumu izvešanas pakalpojumiem (lai gan pārsvarā par šķirotiem atkritumiem izvešanas tarifs samazinās vai pat nav). Līdz ar to pārtikas ražotājiem (nelieliem) varētu būt problēmas ar vietu, telpu nodrošināšanu, kur izvietot šķirotos atkritumus. Tajā pašā laikā depozīta sistēmas ieviešana vairāk būs problēma pārtikas tirgotājiem, kuriem būs jānodrošina depozīta objektu pieņemšana. Arī plastmasas pārstrāde nav izaicinājums pārtikas nozarei, bet gan atkritumu apsaimniekotājiem.

Attiecībā par dzīvnieku labturības prasībām t.sk. dzīvnieku turēšanas, kopšanas, pārvadāšanas un kaušanas prasībām, kā arī prasībām attiecībā uz izskatu pārveidojošu operāciju izdarīšanu un preventīviem pasākumiem dzīvnieku veselības nodrošināšanai nav analizēti publisko datu bāžu dati, kas pamato SVID ietvertos elementus attiecībā uz dzīvnieku labturību. Situācijas apraskta 3. nodaļā par ZPI norādīts, ka maziem lauksaimniekiem ir grūtības piedalīties ZPI, bet nav skaidri formulēti konkrētie risinājumi, lai paaugstinātu šo saimniecību konkurētspēju valsts pārtikas

iepirkumos. Situācijas apraksts neietver informāciju par bioloģiskās pārtikas kvalitātes shēmu, kā arī nav noteikts faktoru kopums, kas ietekmē BLS produkcijas nonākšanu konvencionālās lauksaimniecības sistēmā. Nav pamata uzskatīt, ka to ietekmē tikai BLS pārstrādes trūkums. Nav saprotams, kā SM9 situācijas apraksta 2.5. sadaļa sasaucas ar mērķi. Situācijas aprakstā ietvertie statistikas dati lielākajā daļā gadījumu nav analizēt vismaz trīs gadu griezumā, līdz ar to ir grūtības noteikt attīstības tendences, lai raksturotu SVID elementus. Situācijas aprakstā nav pievērsta uzmanība līdzšinējo atbalsta pasākumu efektivitātei un devumam. Īpaši situācijas apraksta 4.2. sadaļā, lai noteiktu LAP 2014-2020 projektveidīgo pasākumu ietekmi dzīvnieku labturības jautājumu uzlabošanas kontekstā.

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

SVID analīze pamatā ir balstīta uz pierādījumiem. Daļa SVID pierādījumu ir balstīti uz oficiālo statistiku (CSP, Eurostat, EFSA, ESVAC, FAO), valsts datu bāzēm – LAD, ZM u.c. valsts iestāžu datiem. Atsevišķi SVID elementi tekstā būtu jāpapildina ar kvalitatīvo informāciju (piemēram, atsaucēm uz pētījumiem, konsultācijām ar ekspertiem, darba grupām) un kvantitatīvo informāciju. Būtisks statistisko datu trūkums ir par lauksaimniecības dzīvnieku labturības prasībām. Statistiskie dati ne visos gadījumos ir salīdzināmi un atspoguļo kopējo tendenču virzību, piemēram, *bioloģiski sertificēto kultūraugu īpatsvars 2018. gadā; bioloģiski saražotās produkcijas apjoms pa preču grupām 2016., 2017. un 2018. gadā; pārstrādatās bioloģiskās pārtikas īpatsvars kopējā produkcijas apjomā Latvijā 2018. gadā.*

Kopējie konteksta rādītāji (KKR) izmantoti atbilstoši. Rādītājs *C32* – Bioloģiskās lauksaimniecības platības *(Agricultural area under organic farming)* analizēts situācijas paraksta 2.2.1 sadaļā sasaistē ar SVID "stipro" pušu 1. un 2. elementu. Rādītājs *C47* - Antimikrobiālo līdzekļu tirdzniecība produktīvajiem dzīvniekiem (*Antimicrobials sales in food producing animals) (* I.26)* analizēts situācijas apraksta 4.3. sadaļā izmantojot ESVAC datus un ir sasaistīts ar SVID iespējām un draudiem. Rādītājs *C48* – Pesticīdu riski un iespējas *(Risk and impacts of pesticides) (* I.27)* ir analizēts situācijas apraksta 4.4. sadaļā izmantojot EFSA, Eurostat un CSP datus un argumentē SVID vājo pušu 9. elementu.

Atsevišķos gadījumos pierādījumu apjoms SVID elementiem ir nepietiekams, lai varētu viennozīmīgi izteikt konkrēto apgalvojumu (skat., SVID aprakstu 1.&3.tabulu).

Kvalitatīvo datu avotu izmantošana analīzes daļā nav aprakstīta, trūkst kvantitatīvo un kvalitatīvo datu sasaistes. Kvantitatīvo pierādījumu triangulācija ar attiecīgo ieinteresēto pušu vērtējumu ir veikta un dokumentēta, bet situācijas aprakstā uz to nav atsauces. Atsevišķos gadījumos ieinteresēto pušu viedokļi ir pretrunīgi un izteikti subjektīvi.

Piekļuve finansējumam nav analizēta.

Ieteikumi Situācijas aprakstam un SVID:

1. Uzlabot atsevišķu SVID elementu formulējumus, t.sk. lai izvairītos no nekorektas kategorizācijas (skat., SVID aprakstu 1.&3.tabulu).
2. Uzlabot atsevišķu SVID elementu pamatojumu, atbilstoši SVID aprakstu 1.&3.tabulā norādītajam un norādīt informācijas atsauces.

3. Izskatīt iespēju papildināt SVID ar zemāk norādītajiem elementiem:

Stiprās puses

- Latvijā AAL lieto būtiski mazāk nekā vidēji ES, un AAL atliekvielu klātbūtne lauksaimniecības produkcijā Baltijas jūras reģiona un arī ES mērogā ir zema.

Vājās puses

- Vāji attīstītas pārtikas zudumu un izšķērdēšanas samazināšanas iniciatīvas (61.)
- Nepietiekams vaislas materiāla nodrošinājums BLS (23.)

4. Izskatīt iespēju izslēgt no SVID elementiem apgalvojumus, kas nav tiešā veidā saistāmi ar SM9 (sk. SVID aprakstu 1.&3.tabulu).
5. Situācijas apraksta 61. rindkopas 3. punktā norādīts, ka *projektam ir pagarināts saskaņošanas periods ar Eiropas Komisiju līdz 2020. gada janvāra beigām*. Lūdzu precizēt projekta pašreizējo statusu.
6. Vēlama plašāka pētījumu, un iepriekšējo LAP novērtējumu izmantošanas pamatojumu iekļaušana situācijas aprakstā.
7. Sadaļā "Videi un patērētājam draudzīgs iepakojums" vēlams akcentēt tās lauksaimniecības nozares, kuru darbību tiešā veidā ietekmē jaunās EK prasības attiecībā uz iepakojumu un formulēt galvenās problēmas, kas kavē iespēju pielāgoties šīm prasībām. Plastmasas salmiņus var aizstāt ar papīra salmiņiem, kas jau tagad ir pieejami, lai komplektētu piena porciju iepakojumus. Garāks pārejas periods varētu būt nepieciešams, ja ir iepirkti ļoti lieli salmiņu krājumi vairākiem gadiem uz priekšu. Turklāt piena porciju iepakojumus var pasūtīt arī ar skrūvējamiem korķiem, līdzīgiem kā sporta dzērieniem, tā iztiekot bez salmiņa.
8. Bisfenolu (BPA) pārsvarā satur polikarbonāta plastmasas (PC). Pārtikā tās parasti ir lielās 18,9 l dzeramā ūdens pudeles. Piena, dažādu dzērienu pudeles pārsvarā izgatavotas no cita veida plastmasām, kas nesatur bisfenolu. Arī konservu kārbām, kuru iekšējie pārklājumi, lakas var saturēt bisfenolu, jau tagad ir pieejami alternatīvi risinājumi – pārklājumi bez bisfenola, turklāt cenu starpība ir neliela. Bisfenola problēma varētu būt izaicinājums iepakojuma ražotājiem, kas nav SM9 mērķauditorija. Turklāt plastmasas izstrādājumu ražotāji jau tagad, tirgus prasību spiediena rezultātā, aktīvi strādā pie dažādu bisfenolu nesaturošu materiālu izmantošanas iepakojumos (piemēram, tritāna pudeļu ražošanas).
9. Sadaļā "*Augstākas kvalitātes produkts un to atpazīstamība*" vēlams pārskatīt strukturālo dalījumu. Ar to saprotot, ka būtu jāizdala atsevišķi bioloģiskās lauksaimniecības shēmas darbības faktoloģiskie materiāli un bioloģiskās lauksaimniecības dati. Tas varētu sekmēt atsevišķu secinājumu formulējumu, palīdzēt/ precizēt stiprās / vājās puses.
10. Precizēt gadus, kas norādīti *1.2.attēlā.* Bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas apjomi, tūkst.t*.
11. Vēlams izvairīties no nepārdomātiem teikumu formulējumiem, piem., 24. rindkopā norādīts, ka *kopumā sertificēto pārstrādes uzņēmumu skaits samazinājies no 71 uzņēmuma 2012. gadā uz 59 pārstrādes uzņēmumiem 2018. gadā*, savukārt 26. rindkopā norādīts, ka *lai arī palielinās uzņēmumu skaits, to ražošanas jaudas ir salīdzinoši nelielas, bioloģiskajā pārstrādē darbojas ļoti daudz mazie un mājražošanas uzņēmumi (piemēram, gaļas pārstrādē no 45 pārstrādes uzņēmumiem 26 ir mājražotāji), kas savukārt ir saistīts ar iedzīvotāju salīdzinoši zemo pirktspēju.*

12. Situācijas apraksta 30. rindkopā norādīts, ka *lai veicinātu bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu un pārstrādi, kā arī nodrošinātu bioloģisko produktu nokļūšanu tirgū, ir pieejams atbalsts no valsts subsīdijām produkcijas ražotājiem par dalību bioloģiskās lauksaimniecības shēmā, kā arī atbalsta maksājumi par bioloģiski apsaimniekotu platību un lielāka atbalsta intensitāte investīciju projektiem.* Informācija par lielāku atbalsta intensitāti būtu jāprecizē, norādot laika periodu vai precīzus investīciju projektus un kārtas, kad tas ir bijis.
13. Lūdzam precizēt tekstu 38.rindokā par Priekuļu pētniecības centru un šķirņu nodrošinājumu, jo tas ir **Agroresursu un ekonomikas institūta (AREI)** Priekuļu pētniecības centrs, kas nodrošina augstu kategoriju sēklas izaudzēšanu un pārdošanu sēklaudzētājiem. Savukārt maiznieku vajadzības ir jānodrošina graudaugu audzētajiem - zemniekiem, kas iepērk kvalitatīvu sēklas materiālu no sēklaudzētajiem.

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Izvēlētās vajadzības ir izrietošas no SVID. Uz katru vajadzību ir tieši attiecināmi vairāki SVID elementi. Vienlaikus analīze rāda, ka SVID ir plašāks nekā uz šo mērķi attiecinātās vajadzības, jo daļa SVID elementu neatspoguļojas vajadzībās, (sk. SVID aprakstu 4.&5. tab.).

Ceļš no SVID uz attiecīgajām vajadzībām visumā ir skaidrs un pamatots, lai arī ne visām vajadzībām (sk. SVID aprakstu 4.&5.tabulās). Finanšu instrumentu izmantošana nav analizēta, daļai vajadzību tā arī nav attiecināma.

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir pārskatāma, specifiska un pilnīga?

Visas vajadzības ir attiecināmas uz KLP SP, tomēr uz to iztrūkst specifiskas norādes. Daļa vajadzību ir specifiskas. Šo vajadzību novertējumā ir iekļauti konkrēti darbības virzieni, jomas un nozares. Tomēr 2 vajadzības ir vispārējas un vienai nav identificējama joma vai nozare uz ko faktiski vajadzība ir attiecināma (skat. SVID apraksta 5.tab.).

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Skaidra vajadzību prioritizācija SM9 ietvaros nav veikta. *Ex-ante* vērtētāji ir veikuši indikatīvu SM9 vajadzību prioritizāciju, ņemot vērā SVID analīzi un attiecīgo SVID elementu svarīgumu, ir novērtētas izveidoto vajadzību rangs (augsta – vidēja – zema) un tie redzami SVID aprakstu 4.tabulā atbilstoši svarīgumam. Vajadzības ir piesaistītas konkrētajam mērķim.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process tika uzsākts pietiekami savlaicīgi, lai varētu veikt vairākas plašākas apspriešanas un iesaistīt speciālistus, kā arī ieinteresētās puses (nozares pārstāvjus). Partneru iesaiste ir notikusi gan nacionālā, gan reģionālā līmenī, organizējot nacionāla līmeņa darba grupas, kā arī reģionālās konferences (katrā NUTS3 reģionā). Ieinteresēto pušu rekomendācijas kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās. Apkopotie priekšlikumi ļauj secināt, ka ne SVID, ne vajadzībās nav iekļautas rekomendācijas par kooperācijas attīstību un sadarbību ar zinātniekiem un pārstrādatājiem, kā arī nav norādīta nepieciešamība veikt LIZ augšņu analīzes, lai uzlabotu ražības rādītājus BLS. SVID nav

norādīts, ka Latvijā ir zems augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas līmenis salīdzinājumā ar citām ES valstīm.

SVID sagatavošanā ir izmantots plašs informācijas klāsts, bet iztrūkst visu elementu pamatojums vienlīdz labā kvalitātē.Nav izmantoti iepriekšējie LAP novērtējumi un pētījumi. Situācijas aprskatā ir sadaļas, kas balstītas pamatā uz normatīvo aktu nosacījumu izpildi.

Kopumā SVID izpildījums ir konsekvents un saskanīgs. Dažādu institūciju/ organizāciju iesaiste šajā darbā ir bijusi galvenokārt konsultāciju līmenī.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Vajadzību uzskaitījumu būtu lietderīgi papildināt ar šādām vajadzībām, kuras izriet no jau esošajiem SVID elementiem, taču pašreizējā vajadzību sarakstā netiek formulētas kā vajadzības:
    - *Sekmēt bezatlikumu tehnoloģiju attīstību (Zema vajadzība)*
    - *Veicināt tradicionālo grauduagu un zālaugu šķirņu saglabāšanu un attīstību (Vidēja vajadzība)*
2. Prioritizējot vajadzības, ieteicams izmantot vērtētāju izveidoto vajadzību rangu (augsta – vidēja – zema), kas izveidots, ņemot vērā vajadzību un tām atbilstošo SVID elementu saistības intensitāti, kā arī katra SVID elementa svarīgumu (novērtētāju piešķirts koeficients 1-3).
3. Precizēt vajadzību pamatojumu un formulējumus atbilstoši SVID aprakstu 4.&5.tabulā apkopotajiem ierosinājumiem. Tajā skaitā, iekļaut atsauces uz iepriekšējiem novērtējumiem un iepriekšējo periodu pieredzi. Skat. Secinājumus un ieteikumus no Ex-post 2007-2013, pētījumu par LAP 2014-2020 atbalsta ietekme uz bioloģiskās lauksiamniecības attīstību.

<u>*Ieteikumi saistībā ar datiem turpmākiem pamatojumiem*</u>

- *Nepieciešams izstrādāt antimikrobiālo līdzekļu (AML) patēriņa datu bāzi, lai nepārtraukti varētu sekot līdzi/ monitorēt AML patēriņu konkrētās dzīvnieku novietnēs, kā arī tās klasificēt pēc patēriņa apjomiem. Vienlaikus šo datu bāzi izmantot, regulāri aktualizējot Nacionālo AMR mazināšanas rīcības plānu.*
- *Izveidot "dzīvnieku labturības novērtēšanas sistēmu", kas ļautu nodrošināt mūsdienīgu labturības monitoringu dzīvnieku saimniecībās un sekot līdzi tendencēm.*

HORIZONTĀLAIS MĒRĶIS: AR ZINĀŠANĀM, INOVĀCIJU UN DIGITALIZĒŠANU MODERNIZĒT LAUKSAIMNIECĪBU UN LAUKU APVIDUS, VEICINOT JAUNĀ APGŪŠANU, KOPĪGOŠANU UN TĀLĀKU IZPLATĪŠANU

SVID IZVĒRTĒJUMS

Cik lielā mērā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un saskaņots?

Situācijas apraksts ir strukturēts balstoties uz horizontālo mērķi (SMH). Tas iekļauj zināšanu pārnesi un informēšanu, digitalizāciju, inovācijas, EIP un AKIS. Strukturējums ir atbilstošs izvirzītajam mērķim. Apraksts sniedz vispārīgu ieskatu par situāciju valstī un ietver pieejamo informāciju publiskajās datu bāzēs, atsevišķos pētījumos un citos avotos. Tomēr tam nepieciešami papildinājumi.

Attiecīgie teritoriālie, nozaru, ekonomiskie, sociālie, strukturālie un vides aspekti ir iekļauti daļēji (skat. SVID apraksta 1.un 3.tabulu). Teritoriālais aspekts būtībā netiek analizēts, līdzīgi kā nozaru griezums, kas ir tikai daļēji analizēts par zināšanu pārneses tematiku, tomēr nav izvērsts citās jomās. (skat. SVID apraksta 1.tabulu). Trūkst atsauce uz nozaru un tematisko darba grupās izdiskutēto.

SVID elementu pamatojumā tiek ņemtas vērā ārējās izmaiņas KLP un tendences Latvijā par inovācijām, jauniem lauksaimniekiem, AKIS u.tml., bet nepieciešama papildus informācija, kas ļautu veidot visaptverošu, pilnīgu un saskaņotu SVID.

Situācijas apraksts balstās uz šādiem kritērijiem: zināšanu pārnese (visā SVID), digitālā infrastruktūra (stiprās, vājajās pusēs un iespējās), digitālie pakalpojumi (visā SVID), zinātne un inovācijas (vājajās pusēs, iespējās un draudos), AKIS (iespējās un draudos). AKIS elementi ir analizēti arī stiprajās un vājajās pusēs, kas ietver zinātni un inovācijas. Kopumā kritēriji ir analizēti pietiekoši plaši, bet SVID elementu formulējumi ir neskaidri, ietver garus teikumus, kas ne vienmēr ļauj izprast formulētā SVID elementa jēgu. Grūtības saprast SVID elementus ir arī tāpēc, ka vienā elementā ir iekļauti vairāki savstarpēji attāli pēc nozīmes jēdzieni. Piemēram, *Inovāciju trūkums nozarē – kavē arī taisnīgu ienākumu gūšanu*. Atsevišķi formulējumi nav saistāmi ar SVID iekšējo un ārējo vidi, laika dimensiju, kas ne vienmēr ir ievērota. Piemēram, draudu formulējums *Nepietiekama zināšanu pilnveides pakalpojumu pieejamība...* vairāk attiecas uz vājajām pusēm. Iespēju formulējumi – attiecas daļēji uz iekšējo vidi, daļa uz vājajām pusēm nevis iespējām, piemēram, *Konsultantu kapacitātes stiprināšana*- no apraksta nevar secināt, vai tā ir nozares (iekšēja) vai arī ārēja problēma. Tajā pašā laikā, atbilstošais elements vājajās pusēs nav minēts un nav analizēts apraksta pamatojumā.

Tā kā horizontālais mērķis aptver visu programmu, tad tika skatīts citos SM (vērtētājiem nebija pieejami apraksti par SM2, SM8) ietvertās sadaļas, kas attiecas uz horizontālo mērķi. Par zināšanām un inovācijām minēts gandrīz visos SM, izņemot SM1. Ņemot vērā citu SM situācijas aprakstu, definētos SVID elementus, un atsevišķos SM nodefinētās vajadzības saistībā ar SMH, iztrūkst savstarpējā sasaiste ar SMH situācijas analīzē minēto un vajadzībās definēto. Piemēram, SM7 situācijas aprakstā norādītās SMH ietvaros risināmās vajadzības nesakrīt ar SMH

definētajām vajadzībām. Nav ievērota konsekvence vajadzību izklāstā attiecībā uz SMH. Piemēram, SM3, SM 5, SM6, SM9 uz SMH attiecināmi ir gan definētie SVID elementi, gan vajadzības. Bet SM4 ir minēti tikai SVID elementi, bet nekas nav minēts vajadzībās. Atsevišķos specifiskajos mērķos (SM7, SM9) zināšanas ir izdalītas kā atsevišķas horizontālās vajadzības, citos SM tās ir integrētas vajadzībās un SVID elementos. Iztrūkst vienots un saskaņots apraksts visos SM saistībā ar zināšanām un inovācijām.

Cik lielā mērā SVID ir specifiska?

Horizontālā mērķa elementi *zināšanas, inovācijas un digitalizācija* ir atbilstoši analizēti situācijas aprakstā un minēti SVID elementos, kas balstās uz iepriekš minētajiem kritērijiem (skat. iepriekšējā sadaļā). Formulējumos nav nošķirti lauki un lauksaimniecība, kas var tikt saistīti ar atšķirīgiem pasākumiem. Piemēram, digitālās prasmes nav saistītas ar teritoriju vai lauksaimniecību, bet gan ar izglītības un ienākumu līmeni. Aprakstā ir maz informācijas par to, kāda ir iepriekšējā pieredze (ir atsauces uz iznākuma rādītājiem, piemēram, pasākumu skaits un dalībnieku skaits mācībās, konsultācijās, demonstrējumos, apmeklējumos, EIP projektu skaits), cik sekmīgi darbojas *jaunā apgūšana, kopīgošana un tālāka izplatīšana*. Ir skatīts nacionālais mērogs. Nav analizēta situācija reģionālā līmenī dažādās teritorijās, īpaši tas attiektos uz digitizāciju, pakalpojumu pieejamību laukos, jo aprakstā un SVID elementos ir minēts, ka pastāv atšķirības starp pilsētām un laukiem (*Nepietiekama zināšanu pilnveides pakalpojumu pieejamība iedzīvotāju digitālo pamatprasmju attīstībai, jo īpaši lauku teritorijās. (38., 39.)*) un *...infrastruktūras nepieejamība atsevišķās lauku teritorijās...., kas kavē ... digitalizācijas procesus (28.))*. Ir analizēti nozares aspekti, kas saistās ar zināšanu līmeni, zināšanu pārnesi, inovācijām, AKIS. Tomēr, minētie aspekti nav detalizēti izklāstīti (faktoloģiskais materiāls ir nepietiekošs), kas apgrūtina saskatīt pamatojumu SVID elementiem. Piemēram, ir informācija par inovācijām, salīdzinot Latviju un ES, bet nav kādas inovācijas ir nepieciešamas laukiem (piem., nav minētas sociālās inovācijas, kas prasa jaunas zināšanas, izpratni, informācijas un izglītības pasākumus) un kādas nozarēm. Situācijas analīze veikta par zināšanu pārnesi šajā plānošanas periodā, bet nav minēts par mācību, konsultāciju kvalitāti, nepieciešamajām vajadzībām, pieejamību u.tml. Dažkārt nav pieejami kvantitatīvi dati par minētajiem jautājumiem, un tie nav aizvietoti ar kvalitatīvu vērtējumu ietverot tematiskajās darba grupās minēto, iepriekšējo pieredzi.

Cik lielā mērā SVID ņem vērā īpašās prasības noteiktiem mērķiem?

Situācijas aprakstā ietver informāciju par LLKC, AKIS un ar to saistīto struktūru darbību, kā arī par esošajām iniciatīvām inovāciju un digitalizācijas jomā lauksaimniecības nozarē. LLKC nav vienīgais pakalpojumu sniedzējs, tomēr par citiem pakalpojumu sniedzējiem dokumentā nav minēts gandrīz nekas. Situācijas aprakstā uzsvērta nepieciešamība visu pakalpojumu klāstu koncentrēt LLKC, bet trūkst argumentēta pamatojuma. Nav sniegta informācija par pašu pakalpojumu sniedzēju kompetences līmeni un nepieciešamību to paaugstināt. Maz pamatoti ar datiem ir digitālie publiskie pakalpojumi un savienojamība laukos. Lai gan aprakstā ir minēti trūkumi AKIS veiksmīgā funkcionēšanā, tie nav sīkāk izklāstīti un neparādās vājajās pusēs, bet minēti tikai kā iespējas un draudi. Nav pieminēti citi lauku attīstības aģenti, piemēram, pašvaldības, kam ir savi plāni attālināto pakalpojumu iedzīvotājiem nodrošināšanā, uzņēmumi,

kas nodrošina sakaru pakalpojumus. Lauku attīstības jēdziens paredz holistisku, teritoriālu, starpnozaru pieeju. Nav norādes par sadarbību starp potenciāli iesaistītajām pusēm, plānu un darbību koordināciju ar pašvaldībām. Pastāv risks, ka paliks nenoklātas jomas vai arī pasākumi dublēsies.

Tiek sniegta analīze par mācību un konsultāciju pieredzi, kas atspoguļots ar apmācīto un konsultēto skaitu, esošā perioda atbalsta virzieniem, tomēr nav analīzes par to, kā šie pasākumi darbojas kopumā, kur ir trūkumi, kam jāpievērš uzmanību plānotajā periodā. Piemēram, *Zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveide ...* ir definēta kā iespēja, no kā izriet, ka pastāv problēmas, kas nav analizētas kā vājā puse. Minēts sadarbības trūkums starp zinātniskām institūcijām un ražotāju, bet nav analizēti cēloņi un iespējamie risinājumi.

SVID elementu pamatojumā ir ietverta informācija par esošajām iniciatīvām jauninājumu un digitalizācijas jomā lauksaimniecības nozarē. Tomēr, digitalizācija minēta kā pārvaldības aspekts, bet ne pašu tehnoloģiju lietošana saimniecībās.

Situācijas aprakstā sniegta specifiska informācija, kas paskaidro SVID elementus, saskaņā ar pieejamajiem datiem, piemēram, par zināšanu līmeni, vecuma grupām, jaunajiem lauksaimniekiem u.tml. Tomēr nav iekļauta informācija no tematiskajām darba grupām. Tematiskās darba grupās tika aktualizētas vajadzības risināt jautājumus par datu (īpaši, augšņu un klimata izmaiņu, meliorācijas) nepieciešamību, par lauksaimnieciskās izglītības saistību ar lauku praksēm nodrošināšanu, lauksaimniecības izglītības atbilstības nozares vajadzībām nodrošināšanu, konsultantu kvalifikācijas celšanu, pētījumu un analīžu nepieciešamību, tai skaitā, investīcijām laboratorijas izveidē, patērētāju informēšanas pasākumiem par pārtikas produktiem, vietējo un bioloģisko produktu patēriņa veicināšanu, līderu apmācībām, kooperācijas veicināšanu u.c.

Vajadzības, kas saistītas ar SMH minētas arī citos SM – gan SVID elementos, gan vajadzību uzskaitījumā (skat. 1. pielikumu).

Cik lielā mērā SVID ir balstīta uz pierādījumiem?

Situācijas aprakstā iekļauta publiskajās datu bāzēs pieejamā jaunākā informācija. Ietvertā informācija ir balstīta uz datiem no LAD, CSP, DG AGRI, EUROSTAT, SFC, DG *Growth*, pētījumiem, projektiem, ZM datiem un aprēķiniem. Izmantotā informācija ne visos gadījumos ir adekvāta un pamatota, piemēram, plaši tiek analizēts izglītības līmenis, tajā skaitā vecumgrupās, tomēr, netiek analizēta izglītības kvalitāte. Līdzīgi tas attiecas uz zināšanu pārnesi. Digitalizācijas sadaļas izmantotie dati attiecas vairāk uz vispārēju raksturojumu, bet nesniedz pamatojumu lauku un lauksaimniecības digitalizācijai. Situācijas aprakstā bieži trūkst atsauces uz avotu.

Ņemot vērā horizontālā mērķa specifiku, pamatojumam ne vienmēr ir izmantojami konteksta rādītāji. Situācijas aprakstā izmantoti sekojoši konteksta rādītāji: C12 Lauku saimniecību skaits (*Agricultural holdings (farms)*); C14 Saimniecību vadītāju vecumstruktūra (*Age structure of farm managers)*; C15 Lauku saimniecību vadītāju apmācības lauksaimniecībā (*Agricultural training of farm managers*). Maz izmantoti kvalitatīvie dati, kas sašaurina SVID elementu

formulējumu pamatojumu. Iztrūkst atsauces uz triangulāciju ar iesaistītajiem dalībniekiem, ekspertiem, darba grupu viedokļiem.

SVID elementiem ne vienmēr ir pamatojumi situācijas aprakstā. Piemēram, no 18 SVID elementiem pamatojums ir 9 elementiem, citiem tā trūkst vai ir nepilnīgs. Piemēram, vājajai pusei *Inovāciju trūkums nozarē – kavē arī taisnīgu ienākumu gūšanu* trūkst pamatojums saiknei starp inovāciju trūkumu un taisnīgiem ienākumiem. Pamatojuma būtiskuma līmenis ir atšķirīgs dažādiem SVID elementiem. Izvēlētie pierādījumi ne vienmēr ir būtiski, AKIS raksturojumam, digitalizācijai, inovācijām. Piemēram, lai gan aprakstā ir nosaukti AKIS dalībnieki un esošā perioda pasākumi, netiek analizēta dalībnieku kompetence, gatavība sadarboties. Kā šķēršļi ir minēts nepietiekošs finansējums. Inovāciju sadaļā ir izmantoti starptautiski pētījuma dati par inovācijām Latvijā kopumā, kas neliecina par inovācijām lauksaimniecībā vai mežsaimniecībā, un no tā nevar automātiski formulēt SVID elementu. Līdzīgi digitalizācijai – aprakstā ir minēts, ka Latvijā ir augsts nodrošinājums ar digitālo infrastruktūru, bet zems iedzīvotāju digitālo prasmju līmenis. No apraksta nav skaidrs, kādēļ ir šāda plaisa un kas būtu darāms. Izvēlētie rādītāji neatbild uz šo jautājumu, bet konstatē situāciju.

Vairums apgalvojumu ir balstīti uz datiem, tomēr atsevišķiem apgalvojumiem trūkst faktoloģiskās informācijas, kas liek apšaubīt to ticamību. Piemēram, konsultāciju kvalitāte un konsultantu kapacitāte netiek pamatota ne ar datiem, ne ar atsaucēm uz pētījumiem vai iepriekšējām pieredzēm. Kopumā situācijas aprakstā pamatojumiem netiek izmantoti iepriekš veiktie pētījumi (minēts tikai viens pētījums) un pieredzes. Atsevišķu elementu atsauces nav īsti korektas, piemēram, 24. un 43. rindkopā. Dažkārt rindkopās minētais, uz ko sniedz atsauci pie attiecīgā SVID elementa, ir drīzāk apgalvojums, kas nebalstās uz datiem. Tikai daļai SVID elementu atrodams atbilstošs datu pamatojums (skat. SVID apraksta 1.&3.tab.). Nav atsauces uz citām SM darba grupām un to vajadzībām, kas saistītas ar horizontālo mērķi.

Atsevišķos gadījumos pierādījumu apjoms ir nepietiekams, lai formulētu SVID elementus (skat. SVID apraksta 3.tabulu). Mazāk analizētas ir iespējas un draudi. No esošā situācijas apraksta, piemēram, nevar definēt vājo elementu: *Nepietiekama (vāja) zinātnisko institūciju un nozaru uzņēmumu sadarbība,* jo tekstā nav pamatojuma šim apgalvojumam. Trūkst kvalitatīvo un kvantitatīvo datu sasaistes vai atsauces uz šādu datu izmantošanu.

Piekļuve finansējumam vajadzīgajiem SVID elementiem nav veikta.

Ieteikumi situācijas aprakstam un SVID:

1 Uzlabot apraksta struktūru pārdomājot iekļauto rindkopu būtiskumu, lai būtu saprotama to iekļaušana tekstā. Esošajā situācijas aprakstā no iekļautajām 65 rindkopām pamatojums SVID elementiem ir atrodams tikai 22 rindkopās (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulu).

2 Uzlabot atsevišķu SVID elementu pamatojumu, atbilstoši ietverot reģionālo un sektoru analīzi, atsauci uz kvantitatīvajiem datiem, iepriekšējo pieredzi, finanšu pieejamību, kur tas attiecas (skat. SVID apraksta 1.&3.tabulas).

3 Kvantitatīvo datu trūkumu būtu jāaizvieto ar kvalitatīvajiem datiem – pētījumiem, iepriekšējo pieredzi, tematisko darba grupu materiāliem u.tml. liekot atsauces uz šādu informāciju. (skat. SVID apraksta 3.tabulu).

4 Uzlabot atsevišķu SVID elementu formulējumus, kas rada neskaidrību un nekorektu SVID elementu kategorizāciju. Priekšlikumi formulējumiem iekļauti SVID apraksta 1.tabulā.

5 Papildināt sadaļas - *Inovācijas un EIP-AGRI* – ar pierādījumiem par zinātnieku vājo sadarbību un inovāciju trūkuma cēloņiem, izmantojot, piemēram: https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/OECD_petijums_LAT.pdf vai https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/c9c4ec1d-en.pdf?expires=1588868620&id=id&accname=guest&checksum=9F41A7A3431BB49639124F2CB9E673FB. Sadaļā *Zināšanu pārnese un informācijas pasākumi, konsultācijas* – zināšanu (konsultāciju) kvalitātes sakarā izmantot, piem.,GIZ-19, *LAP 2014-2020 atbalsta ietekme uz bioloģiskās lauksaimniecības attīstību, 2019*.

6 Situācijas apraksts jāpapildina ar sekojošiem konteksta rādītājiem: C13 Lauksaimniecībā nodarbinātie (*Farm labor force*), kas pamato pirmos trīs stipro pušu elementus un C16 Jaunie lauksaimnieki (*New farmers*)(atbilstoši PMEF klasifikācijai (2019.g. oktobris)), kas pamato SVID elementu *Saimniecību vadītāju un darbinieku nepietiekamās profesionālās zināšanas – kavēta saimniecību konkurētspējas celšana*.

7 Pamatojumā jāmin viennozīmīgi fakti, kas liecina par problēmas būtību. Piemēram, platjoslas interneta pieejamība vai digitālās prasmes ir tikai divi no faktoriem, kas ievērojami mainītu uzņēmējdarbības vidi laukos. Nepieciešams arī pieminēt par neizmantoto infrastruktūru (pēdējās jūdzes problēma, skat. https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/informacija-par-valsti-latvija; https://www.lvrtc.lv/uploads/4/2/4/6/42463025/karte_1_k%C4%81rta_piesl%C4%93gumi__2018_03.pdf). 4G un 5G (nākotnē) var nodrošināt lauksaimniecības digitalizācijas procesus (skat. https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/5g-europes-digital-transformation-brochures, https://lvportals.lv/norises/302919-platjoslas-internets-regionos-nodrosinats-pakalpojumu-sanemeju-maz-2019).

8 Analīzē nodalīt digitālo infrastruktūru un pakalpojumus.

9 Papildināt pamatojumu vajadzībai "*Nepieciešams atbalsts pētniecībai un inovācijas attīstībai*" –ar esošajiem un paredzamajiem finansējuma datiem. (skat. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/R_%26_D_expenditure#R_.26_D_expenditure_by_sector_of_performance).

10 Analīzē papildināt ar citu ministriju atbildībām par lauku attīstību, minot iesaistītos aģentus/ institūcijas.

11 Iesakām izvērtēt un papildināt SVID ar dažiem elementiem, papildinot aprakstu atbilstoši zemāk minētajam:

Pie stiprajām pusēm:

- Pieejama atbilstoša zinātnisko institūciju bāze. Pamatojums ir LLU ar mūžizglītības iespējām un esošie nozares pētniecības institūti, kuri ir (projektu skaits M16 pasākumā un tajos iesaistītie zinātniskie institūti) un var tikt iesaistīti inovāciju radīšanā un nozares problēmu risināšanā (AREI, DI, Silava, u.c.).

Pie vājajām pusēm:

- Pierādījumos balstītu datu un informācijas trūkums (izriet no tematiskajām darba grupām un SVID elementiem, SM3, SM4, SM5, SM6, SM9 aprakstiem).

- Nepietiekama konsultantu kvalifikācija (izriet no tematiskajām darba grupām, un veiktā pētījuma *Pētījums par lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārtikas ražotāju nepieciešamajām konsultācijām un apmācībām*. AREI, 2013.g.)
- Pētījumu un atbilstošu datu trūkums nozarē (izriet no tematiskajām darba grupām un SVID elementiem, SM3, SM4, SM5, SM6, SM9 aprakstiem)

Pie iespējām:

- Lauksaimnieciskās izglītības iespēju un lauku prakšu attīstība (izriet no tematiskajām darba grupām)

Pie draudiem:

- Lauksaimniecības izglītības neatbilstība nozares pašreizējām vajadzībām (izriet no tematiskajām darba grupām, SM7 SVID elementiem).

VAJADZĪBU ANALĪZE

Cik lielā mērā vajadzību novērtējums ir pamatots ar pierādījumiem un SVID analīzi?

Izvēlētās vajadzības ir izrietošas no SVID elementiem. Uz katru vajadzību ir tieši attiecināms viens vai vairāki SVID elementi. Tomēr, ir SVID elementi, kas neparādās vajadzībās, piemēram, AKIS. SVID elementi galvenokārt ietver horizontālā mērķa formulējumus, kas saistāms ar programmu. Vajadzības atspoguļo programmā ietvertos atbalsta virzienus.

Ceļš no SVID elementiem uz attiecīgajām vajadzībām ir saprotams, bet daļēji iztrūkst pamatojums aprakstā. Piemēram, no apraksta nav skaidrs, kā valsts varētu atbalstīt eksperimentālo ražošanu, kas ir augsta riska investīcijas. Tāpat valsts atbalstam jaunajiem lauksaimniekiem jābūt mērķētākam un tādam, kas izrietētu no attiecīgo datu analīzes. Investīcijas IKT laukos, lai nodrošinātu pieslēgumus lietotājiem, nav skaidra pamatojuma, un no SVID elementiem neizriet vajadzība *Lauksaimniecības popularizēšana un prestiža celšana*, piemēram, skolās ir ieguldīti lieli līdzekļi (skat. https://www.esfondi.lv), bet tieši profesionālās skolās ir zemākais sekmju līmenis (skat., https://www.la.lv/visc-skaidro-kapec-ir-tik-slikti-eksamenu-videjie-rezultati). Skolās ir investēti līdzekļi gan no pašvaldības, gan ES fondiem mācību kabinetu izveidei, tehnoloģiju iegādei, bet rezultātu pagaidām nav. Jau vairāk nekā 20 gadus publiskajās diskusijās tiek pieminēts, ka vajag motivēt skolēnus mācīties eksaktās zinātnes. Taču katru gadu skolēnu skaits, kas kārto eksāmenu ķīmijā vai fizikā nepalielinās. Tie ir pāris simts skolēnu (skat., https://www.cfla.gov.lv/lv/jaunumi/2019/ar-es-fondu-atbalstu-dazadas-latvijas-pilsetas-audzekni-jauno-macibu-gadu-uzsakusi-modernakas-un-labak-aprikotas-skolas un https://www.la.lv/visc-skaidro-kapec-ir-tik-slikti-eksamenu-videjie-rezultati).

SVID elementi vajadzību pamatojumā nedublējas, bet balstās uz SVID elementiem un situācijas aprakstu, kaut gan ir vērojamas neskaidrības, kas aprakstītas iepriekš SVID vērtējumā.

Pieeja finansējumam nav aprakstīta.

Cik lielā mērā vajadzību novērtēšana ir pārskatāma, specifiska un pilnīga?

Vajadzību formulējumi ne vienmēr ir skaidri. Tie ietver dažādus apgalvojumus, kā rezultātā nav skaidri saprotams, kāda tad ir konkrētā vajadzība. Piemēram, *Konsultantu kapacitātes/kvalifikācijas stiprināšana. Izglītības kvalitāte, t.sk., materiāltehniskās bāzes*

stiprināšana valsts līmenī... Tas apgrūtina vajadzības fokusējumu - vai te ir vajadzība pēc konsultantu kvalifikācijas vai izglītības kvalitātes, kam ir dažāda līmeņa un atbildības kā arī finansēšanas avoti. Piemēram, zināšanu pārneses jomā nozīme ir arī dažādām izglītības formām (blakus vispārējai izglītības sistēmai arī neformālā, pieaugušo izglītība, NVO un augstskolu organizētie izglītības kursi). Iztrūkst norādes uz sadarbības un pasākumu koordinēšanas nepieciešamību.

Visas vajadzības ir attiecināmas uz KLP, tomēr uz to iztrūkst specifiskas norādes situācijas aprakstā. Grūti izsekot vajadzību pamatotību tekstā, kā tās ir veidotas un kā attiecas uz programmu. AKIS gadījumā institucionālās kapacitātes vērtējums ir nepilnīgs. Nav vērtēts, kas ir šķēršļi sistēmas ieviešanā (ir minēts tikai finansējuma trūkums), kādas ir šo dalībnieku lomas un iespējas. Vajadzības ir pārsvarā vispārīgas, nav specifiskas, izņemot vajadzību *Konsultatīvā atbalsta pieejamība, īpaši, jaunajiem lauksaimniekiem un uzsācējiem*. Vajadzības daļēji atspoguļo mērķgrupu specifiku. Vajadzības daļēji atspoguļo nozaru griezumu, nav ietverts teritoriālais aspekts.

Cik lielā mērā vajadzības ir prioritizētas?

Vajadzību prioritizācija horizontālajam mērķim nav veikta. Aprakstā arī nav norādes, kā vajadzības ir rindotas, kādi ir kritēriji un kad tas tiks veikts. Netiek sniegts apraksts, kā horizontālā mērķa vajadzības ir saistītas ar citiem specifiskajiem mērķiem. Var pieņemt, ka vajadzības ir sakārtotas pēc to svarīguma. Ex-ante vērtētāji ir veikuši indikatīvu vajadzību prioritizāciju, ņemot vērā SVID analīzi un izvēlētos SVID elementus. Saskaņā ar šo vajadzības ir novērtētas SVID apraksta 4.tabulā, norādot svarīgumu (augsta-vidēja-zema). Minētās vajadzības ir sakārtotas atbilstoši un pamatoti.

Aprakstā ir analīze par vides un klimata jautājumu atspoguļojumu zināšanu pārnesē, sadarbībā, bet vajadzību formulējumos tas neparādās.

Cik lielā mērā SVID un vajadzību novērtēšanas process ir bijis labi sagatavots un iekļaujošs?

SVID un vajadzību formulēšanas process ir uzsākts savlaicīgi. Ir notikušas vairākas tematiskās darba grupas vairākās kārtās, reģionālās konferences, kas saistās ar konkrētajiem mērķiem. Ir iesaistīti dažāda līmeņa nozaru speciālisti, politikas veidotāji, lauksaimnieki, iedzīvotāji nacionālā un reģionālā līmenī. Nav bijusi horizontālās prioritātes darba grupa nacionālajā līmenī, kas paredzēta vēlākā programmas izstrādes posmā.

Ieinteresēto pušu rekomendācijas kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās. Priekšlikumi konkrēto mērķu analīzē, saņemtie priekšlikumi no darba grupu dalībniekiem ir atšķirīgi. Vērtētāji ir apkopojuši šos priekšlikumus un secina, ka ne SVID, ne vajadzībās nav iekļauts datu trūkums, kas minēts darba grupās, konkrēto mērķu SVID analīzē. Ar datiem šeit saprotot pierādījumos balstītu informāciju, par dažādiem lauku un nozaru jautājumiem, tajā skaitā – augšņu kvalitātes, klimata izmaiņu, vides raksturojošiem, sociālajiem vai ekonomiskajiem datiem, kas balstās analīzēs, pētījumos, apsekojumos u.tml., pamatojot nepieciešamās politikas un rīcību izmaiņas.

Darba grupu sanāksmes ir dokumentētas – ir dalībnieku saraksti, komunikācija ar dalībniekiem e-pasta veidā, kur tiek nosūtīta informācija par sanāksmēs notikušo, priekšlikumiem,

sagatavotajiem materiāliem. Iztrūkst pamatojums, kā un kādēļ atsevišķi priekšlikumi tiek vai netiek ņemti vērā. Pašlaik tas attiecas uz specifiskajiem mērķiem, kas veido horizontālā mērķa pieprasījuma daļu. SVID veidošanas procesā atbilstošā komunikācija par horizontālo jomu nav notikusi – nav bijusi sanāksme, kur tiktu integrēti skatīti zināšanu jautājumi. To daļēji aizvieto SM sanāksmes, kur SMH ir pieminēts. Situācijas aprakstā nav sniegts skaidrojums par šo jautājumu.

Vajadzību sagatavošanā ir izmantots plašs informācijas klāsts, dažkārt tā atspoguļota nevienmērīgi. Ir sadaļas, kas ir plaši aprakstītas, piemēram, EIP, ietverot plašu projektu analīzi, tajā pašā laikā, Inovāciju sadaļa balstās tikai uz vienu pētījumu un iztrūkst informācija par inovāciju lomu laukos un lauksaimniecībā.

Kopējais SVID un vajadzību definēšanas process ir konsekvents un saskanīgs. Dažādu institūciju / organizāciju iesaiste šajā darbā ir bijusi galvenokārt konsultāciju līmenī, bet pamatdarbu veikusi Vadošā iestāde.

Nav organizēta horizontālā mērķa darba grupa, kas fokusētos uz kompleksiem risinājumiem AKIS sistēmas kontekstā.

Ieteikumi Vajadzību aprakstam:

1. Vajadzību uzskaitījumu būtu lietderīgi papildināt ar šādu vajadzību, kas izriet no jau esošajiem SVID elementiem, taču pašreizējā vajadzību sarakstā netiek formulēta kā vajadzība:
    - Pierādījumos balstīta datu ieguve un uzkrāšana. (vajadzību pamato iztrūkstošā kvantitatīvā un kvalitatīvā informācija par zināšanu radīšanu, pārnesi, inovācijām, digitalizāciju, AKIS, lauku sociālajiem, vides, klimata, ekonomiskajiem aspektiem.). Minētā vajadzība būtu risināma sadarbībā ar citām iesaistītajām institūcijām un finansēšanas avotiem.
2. Papildināt aprakstu ar vajadzībām iztrūkstošo pamatojumu (sk. SVID apraksta 4 un 5. tab.) iekļaujot atsauces uz iepriekšējiem novērtējumiem un iepriekšējo periodu pieredzi, tai skaitā GIZ19, LAP 2007-2013 ex-post ziņojumu, "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" (LAND, 2017.g.), "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" (LAND, 2018.g.).
3. Precizēt vajadzību formulējumus, tos padarot vairāk specifiskus.
4. Ietvert AKIS institucionālās kapacitātes vērtējumu.
5. Ietvert skaidrojumu, kā šajā mērķi definētās vajadzības saistās ar pārējiem SM.
6. Aprakstā sniegt skaidrojumu par vajadzību rindošanas pieeju, izvēlētajiem kritērijiem
7. Rindojot vajadzības, ieteicams izmantot vērtētāju izveidoto vajadzību rangu (augsta – vidēja – zema), kas izveidots, ņemot vērā vajadzību un tām atbilstošo SVID elementu saistības intensitāti, kā arī katra SVID elementa svarīgumu.
8. Sniegt aprakstu, kā SVID elementu definējumā un vajadzību novērtējumā ir ņemti vērā ieinteresēto personu viedokļi, ar pamatojumu; kā izvērtēti dažādu sanāksmju un semināru ieinteresēto personu viedokļi.

9. SMH elementi (ja tie ir svarīgi atbilstošam SM) ir jābūt minētiem aprakstā, SVID elementos un vajadzībās, tā nodrošinot savstarpēju izsekojamu saikni. Katrā SM varētu vajadzībās izdalīt elementus, kas attiecas uz SMH. SMH definētie SVID elementi un vajadzības prasa ciešāku integrāciju ar pārējiem SM, kas pašreizējos aprakstos iztrūkst. Horizontālajā mērķī būtu paredzamas atsauces un sasaiste ar citiem SM.

Papildus būtu jāņem vērā, kā Eiropas zaļā kursa politikas transformēs līdzšinējo ražošanas izpratni un pieeju, tāpēc nepieciešams izstrādāt jaunas rekomendācijas ilgtspējīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības īstenošanai.

Izvērtējums veikts balstoties uz SM aprakstiem, kas bija pieejams. Var tikt papildināts pēc visu aprakstu saņemšanas.

SM1 analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM 1: Stiprināt pārtikas nodrošinājumu, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Savienībā.

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategori-zācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	piezīmes
1	Palielinās apsaimniekotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības, kas nodrošina papildu resursu ienākumu gūšanai no lauksaimnieciskās darbības	S	SM1		Ražošanai ir pieejamas un pieaug apsaimniekotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības	Reģionālais aspekts nav analizēts	Visi nozīmīgie sektori analizēti	
2	Notiek strukturālās pārmaiņas un palielinās vidējās saimniecības lielums, kas nodrošina produkcijas un ienākumu pieaugumu saimniecībā	S	SM1		Saimniecībās, īpaši lielajās, palielinās ražošanas efektivitāte un produktivitāte	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Stiprā puse ir nevis strukturālās pārmaiņas pašas par sevi, kā arī produkcijas un ienākumu apjoma pieaugums lielajās saimniecībās absolūtos skaitļos, kā ir noprotams no esošā formulējuma, bet gan efektivitātes, produktivitātes pieaugums
3	Salīdzinoši augsti ienākumi ir graudkopības saimniecībās, iepretim lopkopības saimniecībām	S	SM1		Augkopības saimniecības ir pierādījušas ienākumu gūšanas spēju	Visi reģioni analizēti	Visi nozīmīgie sektori analizēti	

4	Salīdzinoši zems atbalsta īpatsvars ienākumos ir dārzeņkopības un augļkopības saimniecībām	S	SM1		Ieteicams izvairīties no "salīdzinoši", skat. iepriekšējā rindā komentāru. Ja dati to viennozīmīgi apliecinātu, formulējums varētu būt šāds - "dārzeņkopības un augļkopības saimniecības spēj strādāt rentabli bez ievērojamas atkarības no publiskā atbalsta"	Reģionālais aspekts nav analizēts		
1	Lauksaimnieku ienākumi ir zemāki par vidējiem tautsaimniecības ienākumiem	V	SM1			Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālā pārklājumā nav analizēts	2.1. attēlā nav korekti atspoguļots. Skaidrojums tekstā
2	Atšķirīga ir neto pievienotā vērtība dažāda lieluma saimniecībās – mazajās un vidējas lauku saimniecībās ir izteikti mazāka neto pievienotā vērtība uz nodarbināto	V	SM1		Mazajās un vidējās lauku saimniecībās ir izteikti mazāka neto pievienotā vērtība uz nodarbināto	Reģionālais aspekts analizēts, taču ne lieluma grupās	Apvienotā skatījumā (lielums+sektori) nav analizēts	Šajā analīzē lieluma mērs ir fiziskais - LIZ hektāri, kas ne vienmēr raksturo reālos saimniekošanas apjomus
3	Ienākumi ir būtiski zemāki lopkopības nozarēs, kas apdraud to pastāvēšanu atbalsta samazināšanās gadījumā	V	SM1		Lopkopības nozare ir lielā mērā atkarīga no publiskā atbalsta	Reģioni analizēti tikai ganāmo mājlopu sektorā	Galvenie sektori analizēti, trūkst putnkopība u.c.	Atsevišķu sektoru analīze objektīvi apgrūtināta to nelielās pārstāvniecības dēļ (mazs skaits saimniecību)
4	Atšķirīga ir neto pievienotā vērtība reģionu griezumā – izteikti zemāki ir ienākumi Latgales un Vidzemes reģionā, ko ietekmē arī	V	SM1		Izteikti zemāki ienākumi ir Latgales un Vidzemes reģionos	Visi reģioni analizēti	Galvenie sektori analizēti	Salīdzinot tikai reģionus vienu ar otru, pietiekami neparādās teritoriālās atšķirības; tās var būt būtiskas arī reģionu ietvaros

	zemāka augsnes kvalitāte un īsāks veģetācijas perioda ilgums šajos reģionos							
5	Samazinās kopējais saimniecību skaits, un galvenokārt mazo un vidējo saimniecību skaits, samazinoties ieņēmumu gūšanas iespējām no lauksaimnieciskās darbības	V	SM1			Reģionālais aspekts nav analizēts	Visi sektori analizēti	
6	Zemi ir lauksaimniecības produktivitātes rādītāji Latvijā, kas būtiski atpaliek no ES rādītājiem – zema graudaugu ražība, piena izslaukums un izlaide uz darbaspēka vienību	V	SM1			Reģionālais aspekts nav analizēts	Visi sektori analizēti	
1	Palielinoties lauksaimniecībā izmantojamās zemes platībām, pieaug potenciālo ieņēmumu gūšanas resurss	I	SM1		Iespējams kāpināt lauksaimniecības nozares ieņēmumus, paplašinot lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības	Reģionālais aspekts nav analizēts	Visi sektori analizēti	
2	Ražošanas izmaksas, ražošanas resursu patēriņu var samazināt un savukārt ražības, produktivitāti kāpināt izmantojot ar vien vairāk jaunās tehnoloģijas	I	SM1		JO Ieviešanai pieejamās jaunās tehnoloģijas var samazināt ražošanas izmaksas, uzlabot resursu izlietojuma efektivitāti, paaugstināt ražību un produktivitāti	Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālā pārklājumā nav analizēts	

3	Ražošanas attīstība un ienākumu pieaugums tradicionālajās lauksaimniecības nozarēs iespējams palielinoties patēriņam un pieprasījumam pēc kvalitatīviem un konkurētspējīgiem produktiem	I	SM1			Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav skaidrs pamatojums sektorālā griezumā	
1	Nestabili un zemi ienākumi lauku saimniecībās, salīdzinājumā ar ienākumiem vidēji tautsaimniecībā, rada lauksaimniecības zemes pamešanas risku	D	SM1	jābūt V	Zema motivācija jaunajiem l/s pārņemt saimniecības, radot saimniecību skaita, nodarbināto un lauku apdzīvotības samazināšanās risku	Reģionālais aspekts nav analizēts	Visi sektori iekļauti, taču ne salīdzinājumā ar tautsaimniecībā vidējo	Trūkst pamatojuma, ir līdzīgi formulējumi, var piedāvāt pārformulēt kā ieteikumā, akcentējot ārējo momentu
2	Saimniecību skaita un nodarbināto skaita samazinājums rada lauku apdzīvotības samazināšanās risku, jo nav sekotāju, kas turpinātu lauksaimniecisko darbību	D	SM1	jābūt V	Lauku apdzīvotības samazināšanās samazina (sašaurina?) cilvēku loku, kas var turpināt lauksaimniecisko darbību	Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektori vērtēti saimniecību skaita dinamikā	Ja šo klasificē kā draudu, tad nepieciešams pārformulēt, akcentējot ārējo faktoru ietekmi, ne iekšējo
3	Augu un dzīvnieku slimību izplatības pieaugums, ekstremālu laikapstākļu biežuma pieaugums, politisko konfliktu ietekme rada lauksaimnieciskās darbības ienākumu samazinājuma un svārstību risku un apdraudējumu lauksaimniecības nozaru saglabāšanai.	D	SM1			Reģionālais aspekts nav analizēts	Analizēti sektori ar lielākajām problēmām iepriekšejos gados	Minētie draudi ir globāla rakstura, taču mūsu valsti tie ietekmē mazāk nekā konkurentus globālajā lauksaimniecības tirgū. Tādēļ šie globālie draudi var radīt Latvijas lauksaimniekiem iespējas

SM1 analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM 1: Stiprināt pārtikas nodrošinājumu, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Savienībā.

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Palielinās apsaimniekotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības, kas nodrošina papildu resursu ienākumu gūšanai no lauksaimnieciskās darbības	S	SM1	Jā	C.17 Agricultural area	J, aramzemes sadalījums 2005-2016 (Eurostat)	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu - arī citos p. Tikai skaitliskā analīze, bet ja runa par faktiem, ar to arī pietiek		

2	Notiek strukturālās pārmaiņas un palielinās vidējās saimniecības lielums, kas nodrošina produkcijas un ienākumu pieaugumu saimniecībā	S	SM1	Ienākumu aspekts ir izvērtēts, produkcijas aspekts nav skaidri analizēts	C.17 / C.12 Agricultural area / Agricultural holdings (farms)	J, neto pievienotā vērtība uz darba vienību LIZ platību grupās, 2017 (SUDAT)			
3	Salīdzinoši augsti ienākumi ir graudkopības saimniecībās, iepretim lopkopības saimniecībām	S	SM1	Daļēji - situācija nav viennozīmīga, jo ne tikai cūkkopības un putnkopības, bet arī piensaimniecības nozare spēj gūt līdzīgus ienākumus. Turklāt augkopībā liela nozīme ienākumos ir atbalstam.	N	J, neto pievienotā vērtība uz darba vienību apakšnozarēs,2013-2017 (SUDAT) un prognoze			
4	Salīdzinoši zems atbalsta īpatsvars ienākumos ir dārzeņkopības un augļkopības saimniecībām	S	SM1	Nepietiekami skaidri. Nav redzama būtiski labāka situācija salīdzinājumā ar citiem augkopības sektoriem.	N	Dārzeņkopības rentabilitāte EUR/ha (SUDAT) (tomēr dati nenorāda uz viennozīmīgu secinājumu)	Reģionālās konferences - ierosinājums šīm nozarēm piešķirt vairāk atbalsta, ņemot vērā to darbietilpību		
1	Lauksaimnieku ienākumi ir zemāki par vidējiem tautsaimniecības ienākumiem	V	SM1	Ir tikai vidējie radītāji, nav skatīts dalījumā (saimniecību lielums, apakšsektors,	C.25 Agricultural entrepreneurial income (sk. aili " piezīmes")	J, uzņēmējdarbības ienākumi lauksaimniecībā prt vidējām algām visā ekonomikā 2007-2018 (Eurostat)			Nav norādes par finanšu instrumentiem

				reģions)					
2	Atšķirīga ir neto pievienotā vērtība dažāda lieluma saimniecībās – mazajās un vidējas lauku saimniecībās ir izteikti mazāka neto pievienotā vērtība uz nodarbināto	V	SM1	J, pietrūkst detalizētākas analīzes, t.sk. dinamika	C.26 Farm net value added	J, neto pievienotā vērtība uz darba vienību pēc platības, 2017 (SUDAT)	Tematiskā darba grupa - tiešie maksājumi 30.04.2019.	Vairāki iepriekšējie novērtējumi (ex-post 2007-2013; GĪZ '17, '19, u.c.), bet aprakstā trūkst atrsauces	Nav norādes par finanšu instrumentiem
3	Ienākumi ir būtiski zemāki lopkopības nozarēs, kas apdraud to pastāvēšanu atbalsta samazināšanās gadījumā	V	SM1	Daļēji - lai arī kopumā ienākumi lopkopībā ir mazāki, situācija dažādos sektoros ir atšķirīga	C.26 Farm net value added	J, neto pievienotā vērtība uz darba vienību galvenajos sektoros, 2013-2017 (SUDAT) un prognoze	Ieinteresēto pušu viedoklis (reģionālās konferences)		Nav norādes par finanšu instrumentiem
4	Atšķirīga ir neto pievienotā vērtība reģionu griezumā – izteikti zemāki ir ienākumi Latgales un Vidzemes reģionā, ko ietekmē arī zemāka augsnes kvalitāte un īsāks veģetācijas perioda ilgums šajos reģionos	V	SM1	Ne gluži. No norādītajiem ienākumu datiem neizriet izteikti būtiskas atšķirības starp reģioniem, īpaši attiecībā pret Vidzemi.	C.26 Farm net value added	J, neto pievienotā vērtība uz darba vienību un uz LIZ ha, t.sk. galvenajos sektoros 2013-2017 (SUDAT); dati par augsnes kvalitāti un veģetācijas perioda ilgumu	Tematiskā darba grupa - tiešie maksājumi 30.04.2019.		Nav norādes par finanšu instrumentiem

5	Samazinās kopējais saimniecību skaits, un galvenokārt mazo un vidējo saimniecību skaits, samazinoties ieņēmumu gūšanas iespējām no lauksaimnieciskās darbības	V	SM1	Y	C.12 Agricultural holdings (farms)	J, saimniecību skaita izmaiņas dalījumā pa platību grupām (2003-2016, CSP) un ekonomiskā lieluma grupām (2005-2016, Eurostat)	Ieinteresēto pušu viedoklis apstiprina šo tendenci (tematiskās darba grupas)	Vairāki iepriekšējie novērtējumi (ex-post 2007-2013; GĪZ '17, '19, u.c.), MVS pētījums, bet aprakstā uz tiem nav atsauces	
6	Zemi ir lauksaimniecības produktivitātes rādītāji Latvijā, kas būtiski atpaliek no ES rādītājiem – zema graudaugu ražība, piena izslaukums un izlaide uz darbaspēka vienību	V	SM1	Nē. Trūkst salīdzinājuma ar ES rādītājiem; nepietiekami izvērtēts teritoriālais un reģionālais aspekts	N (varētu izmantot C.28 Total factor productivity un C.29 Labour productivity)	N, nav salīdzinājuma ar ES (tikai pieminēts graudaugi pret ES vidējo)	N		
1	Palielinoties lauksaimniecībā izmantojamās zemes platībām, pieaug potenciālo ieņēmumu gūšanas resurss	I	SM1	Iespējas nav pietiekami analizētas	C.17 Agricultural area	J	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas)		
2	Ražošanas izmaksas, ražošanas resursu patēriņu var samazināt un savukārt ražības, produktivitāti kāpināt izmantojot ar vien vairāk jaunās	I	SM1	Situācijas aprakstā nav attiecīgās iespēju analīzes	C.24 Agricultural factor income, C.25 Agricultural entrepreneurial income, C.26	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas)		

	tehnoloģijas				Farm net value added				
3	Ražošanas attīstība un ienākumu pieaugums tradicionālajās lauksaimniecības nozarēs iespējams palielinoties patēriņam un pieprasījumam pēc kvalitatīviem un konkurētspējīgiem produktiem	I	SM1	Esošās situācijas aprakstā nepietiekami analizēts pieprasījums Latvijā un pasaulē	N	Nav izmantoti dati	N		
1	Nestabili un zemi ienākumi lauku saimniecībās, salīdzinājumā ar ienākumiem vidēji tautsaimniecībā, rada lauksaimniecības zemes pamešanas risku	D	SM1	Nav pietiekama pamatojuma šādam apgalvojumam, nav izvērtēts teritoriālais skatījums	C.25 Agricultural entrepreneurial income (sk. piezīmi tekstā)	neparādās zemes pamešanas risks	pamatojums nav atrodams		
2	Saimniecību skaita un nodarbināto skaita samazinājums rada lauku apdzīvotības samazināšanās risku, jo nav sekotāju, kas turpinātu lauksaimniecisko darbību	D	SM1	KM1 aprakstā trūkst pamatojuma. (Varbūt citos KM?)	C.12 Agricultural holdings (farms), C.14 Age structure of farm managers/ C.01 Population numbers, tomēr C.01 nav analizēts	nav parādīta saistība	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas)	Vairāki iepriekšējie novērtējumi (ex-post 2007-2013; GĪZ '17, '19, u.c.), tomēr aprakstā trūkst atsauces	

3	Augu un dzīvnieku slimību izplatības pieaugums, ekstremālu laikapstākļu biežuma pieaugums, politisko konfliktu ietekme rada lauksaimnieciskās darbības ienākumu samazinājuma un svārstību risku un apdraudējumu lauksaimniecības nozaru saglabāšanai.	D	SM1	J	N	galvenokārt apraksta veidā	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas)	GĪZ 2017 KNJ nr.7 (aprakstā nav atsauces)	Iekļauts valsts un ES atbalsta pamatojums

SM1 analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM 1: Stiprināt pārtikas nodrošinājumu, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Savienībā.

Vajadzības	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
Augsta vajadzība: Jānodrošina ienākumu tuvināšana tautsaimniecības vidējiem	Lauksaimnieku ienākumi ir zemāki par vidējiem tautsaimniecības ienākumiem (V) Nestabili un zemi ienākumi lauku saimniecībās, salīdzinājumā ar ienākumiem vidēji tautsaimniecībā, rada lauksaimniecības zemes pamešanas risku (D)	Nav pietiekami skaidri. Iztrūkst analīzes sektora iekšienē, vai un cik lielā mērā tas ir aktuāli reģionālā, lieluma un apakšsektoru sadalījumā	Nav attiecināms
Zema vajadzība: Nodrošināt taisnīgus ienākumus starp reģioniem, ņemot vērā ierobežojošos ienākumu gūšanas apstākļus	Atšķirīga ir neto pievienotā vērtība reģionu griezumā – izteikti zemāki ir ienākumi Latgales un Vidzemes reģionā, ko ietekmē arī zemāka augsnes kvalitāte un īsāks veģetācijas perioda ilgums šajos reģionos (V)	Daļēji pamatoti; SVID minēts tikai vienā elementā, maza sasaiste ar pārējiem; nepietiekama detalizācijas pakāpe	Nav attiecināms
Augsta vajadzība: Līdzsvarot ienākumus dažādu specializāciju saimniecībās	Salīdzinoši augsti ienākumi ir graudkopības saimniecībās, iepretim lopkopības saimniecībām (S) Ienākumi ir būtiski zemāki lopkopības nozarēs, kas apdraud to pastāvēšanu atbalsta samazināšanās gadījumā (V)	Skaidri un pamatoti	Nav attiecināms

Vidēja vajadzība: Nodrošināt ienākumu stabilitāti	Augu un dzīvnieku slimību izplatības pieaugums, ekstremālu laikapstākļu biežuma pieaugums, politisko konfliktu ietekme rada lauksaimnieciskās darbības ienākumu samazinājuma un svārstību risku un apdraudējumu lauksaimniecības nozaru saglabāšanai (D) Nestabili un zemi ienākumi lauku saimniecībās, salīdzinājumā ar ienākumiem vidēji tautsaimniecībā, rada lauksaimniecības zemes pamešanas risku (D)	Skaidri, bet par plašu. Detalizēti aprakstītas izmaksātās summas u.tml. Aprakstu var saīsināt, uzskatāmi attēlojot ienākumu svārstības, t.sk. pa nozarēm un vēlamo rīcību	Jā

SM1 analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM 1: Stiprināt pārtikas nodrošinājumu, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Savienībā.

Vajadzības	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)
Augsta vajadzība: Jānodrošina ienākumu tuvināšana tautsaimniecības vidējiem	N, apraksts norāda uz būtiskām atšķirībām saimniecību srtruktūrā, kas visticamāk ir būtiskāks aspekts.	Vispārīga	J		Daļēji. Pamatojumā ir norādīts, ka ienākumu tuvināšana ir aktuāla galvenokārt mazajām un vidējām saimniecībām, tomēr tas nav ietverts vajadzības formulējumā
Zema vajadzība: Nodrošināt taisnīgus ienākumus starp reģioniem, ņemot vērā ierobežojošos ienākumu gūšanas apstākļus	J, dati nav viennozīmīgi un situācijas aprakstā maz reģionālās analīzes; vajadzība maz akcentēta iesaistīto pušu vērtējumos	Specifiska	J		Jā, ņemtas vērā reģionālās atšķirības. Reģionos ar sliktākiem dabas apstākļiem identificēta ienākumus līdzvsarojoša mehānisma vajadzība
Augsta vajadzība: Līdzsvarot ienākumus dažādu specializāciju saimniecībās	J, kvantitatīvā analīze, apstiprināta ar iesaistīto pušu viedokli	Specifiska	J		Jā, saistīts ar būtiskām ienākumu atšķirībām dažādos sektoros
Vidēja vajadzība: Nodrošināt ienākumu stabilitāti	J, kvantitatīvā analīze un situācijas apraksts, papildināts ar iesasitīto pušu viedokli	Vispārīga	J		Nē, netiek saistīta ar konkrētiem sektoriem vai teritorijām

SM1 analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste

SM 1: Stiprināt pārtikas nodrošinājumu, atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju visā Savienībā.

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, mītiņš, vadības komiteja,u.tml.)	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	Visi	Nacionālais, reģionālais	Reģionālās konferences	5	Jā	J, kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās, taču jāņem vērā ka daļa rekomendāciju ir savstarpēji pretrunīgas
Lauksaimnieku organizācijas, politikas veidotāji, zinātnieki	SM1	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	2	Jā	J, kopumā rekomendācijas ir iekļautas, lai arī bieži vien vispārīgā veidā
ZM, LAD, LLKC, zinātnieki	SM1	Nacionālais	Speciālās darba grupas	2	Jā	Kopumā rekomendācijas ir iekļautas

SM2 analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM2: Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairot konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvaru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Sasniegts pašnodrošinājums piena un graudu nozarēs (neto eksportētāji)	S	SM2			Reģionālais aspekts nav analizēts	Attiecīgie sektori analizēti	Analizēts vienīgi eksports, importa dinamika nav norādīta. Konteksta rādītājs ietver bilances saldo nepārstrādātiem, vidēji pārstrādātiem un pārstrādātiem produktiem. Pilnīgāka analīze, iespējams parādītu vēl kādu SVID elementu, piemēram, pārstrādes produktu bilances saldo pieaugums (S)
2	Palielinājies uz tirgu orientēto saimniecību skaits	S	SM2		Pieaug uz tirgu orientēto saimniecību īpatsvars	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Uz tirgu orientēto saimniecību skaita vietā būtu lietderīgi izmantot tādu saimniecību īpatsvaru saimniecību kopskaitā, kuras mazāk par 50% no saražotā patērē uz vietas saimniecībā
3	Mazie ražotāji piedāvā plašu specifisku un augstas kvalitātes pārtikas produktu	S	SM2		Mazie pārstrādes uzņēmumi piedāvā plašu specifisku un	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Situācijas aprakstā SVID elements norādīts pārstrādes sadaļā, tādējādi elementa formulējumā vārdu "ražotāji" nepieciešams aizstāt ar vārdu "pārstrādātāji". SVID

	klāstu				augstas kvalitātes produktu klāstu			elementam ir balstīts vienīgi uz kvalitatīviem apgalvojumiem, netiek sniegts šo produktu sortimenta aptvērums un īpatsvars pārtikas mazumtirdzniecības apgrozījumā
4	Pieaug bioloģisko saimniecību skaits	S	SM2		Pieaug Latvijas saimniecību bioloģiski pārdoto produktu apjoms	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Bioloģisko saimniecību skaita vietā būtu lietderīgi izmantot bioloģiski pārdotās produkcijas apjomus
5	Pieaug lielo saimniecību efektivitāte	S	SM2		Pieaug lielo saimniecību produktivitāte	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elementu ieteicams mainīt, efektivitātes vietā norādot kopējo vai atsevišķu faktoru produktivitāti. Lietderīgi būtu veikt aprēķinus atbilstoši PMEF metodikai, un pēc tam izdarīt secinājumus. AREI pētījumi neliecina par viennozīmīgu ražošanas efektivitātes kāpumu. Tai pašā laikā tādā rādītāja kā izlaides palielinājums uz vienu LIZ ha Latvijā ir augstākais ES
6	Mazo saimniecību skaita samazināšanās rezultātā zemes resurss koncentrējas lielu saimniecību rokās, bet vidējo saimniecību platības pieaug daudz lēnāk	V	SM1		Lēni pieaug mazo un vidējo saimniecību konkurētspēja	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elementa formulējums jāmaina, jo zemes resursu koncentrācijai nav viennozīmīgas ietekmes uz orientēšanos uz tirgu vai konkurētspēju. Izmainītajam elementam nepieciešams norādīt atbilstošu pamatojumu

7	Sadrumstalota saimniecību struktūra	V	SM1		Liels maza ekonomiskā lieluma saimniecību, kuras nav orientētas uz tirgu, īpatsvars saimniecību kopskaitā	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVIID elements ir nekorekti formulēts, jo lauksaimniecības sektora izlaides koncentrācija saimniecību lieluma grupās ir augsta. Iespējams, ka formulējums attiecināms uz to, ka saimniecību struktūrā ir liels tādu mazo saimniecību īpatsvars, kuras nav orientētas uz tirgu
8	Bioloģiskā lauksaimniecība attīstās tur, kur intensīvākai lauksaimniecībai nav nepieciešamo priekšnosacījumu (augsnes auglība, reljefs, tirgus pieejamība)	V	SM4;SM5;SM6			Visi reģioni analizēti	Galvenie sektori analizēti	SVID elements jāsvītro, jo bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai nav ietekmes uz orientēšanos uz tirgu vai konkurētspēju. Elements lielākā mērā ir attiecināms uz "vides" mērķiem
9	Liels pašpatēriņa, tirgum neražojošu saimniecību īpatsvars	V	SM2			Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elements ir zināmā pretrunā ar SVID elementu "Palielinājies uz tirgu orientēto saimniecību skaits". Būtu vēlams no šiem elementiem izveidot vienu elementu atkarībā no relatīvās Latvijas situācijas ES valstu kopskaitā (S vai V)
10	Saimniecību efektivitāte un produktivitāte zema	V	SM2		Zema faktoru produktivitāte lauksaimniecībā (tomēr tas būtu pierādāms ar skaitļiem)	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Būtu nepieciešams konkretizēt, un kādām saimniecību grupām kādā mērā tas attiecas

11	Produkcijas realizācijas iespēju trūkums apgrūtina saimniecību tirgus orientāciju	**V**	SM2	Ārējs faktors (D)	**Apgrūtināta saimniecību orientācija uz tirgu sakarā ar mazapjoma produkcijas realizācijas iespēju trūkumu**	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elements ir balstīts tikai uz kvalitatīvo informāciju. Gadījumā, ja elements ir attiecināts uz realizācijas problēmām mazām saimniecībām ar nelieliem apjomiem, tas jāpārformulē. Pretējā gadījumā elements ir attiecināms uz ārējo vidi un ietverams pie draudiem
12	Neskaidrības par valsts politiku, administratīvo un finansēšanas regulējumu kavē saimniecību attīstību	**V**	SM2	Ārējs faktors (D)	Neskaidra valsts politika, administratīvais un finansēšanas regulējums	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elements ir balstīts tikai uz kvalitatīvo informāciju
13	Finanšu un ražošanas resursu piesaistīšanas grūtības (īpaši mazām un vidējām saimniecībām)	**V**	SM2			Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elementu ieteicams sadalīt, atsevišķi norādot finanšu un citus resursus. Turklāt finansējuma piesaistīšanas grūtības ir ietvertas SVID elementā "Nepietiekama finansējuma pieejamība"
14	Atbalsta (gan platību, gan investīciju) pieejamība būtiski ietekmē saimniecību spēju attīstīties un to darbības rezultātus	**V**	SM2	Ārējs faktors (D) atkarīgs , kas domāts	Saimniecību spēju attīstīties nosaka investīciju atbalsta pieejamība un platībmaksājumu lielums	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Nepieciešams precizēt, vai elements ir attiecināts uz kādai saimniecību daļai nepietiekami pieejamo atbalst, vai arī par zemāku TM līmeni attiecībā pret ES vidējo

15	Mazo saimniecību skaita samazināšanās būtiski ietekmē nodarbinātības un lauku teritoriju attīstības aspektus	**V**	SM8		Mazo saimniecību skaita samazināšanās būtiski ietekmē nodarbinātību un lauku teritoriju attīstību	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elements nav attiecināms uz mērķi, to nepieciešams svītrot unpārcelt uz SM8, kur tā trūkst
16	Mazajās un vidējās saimniecībās ir nepietiekams nodrošinājums ar mūsdienīgu tehniku un būvēm ražošanas vajadzībām, zemi ilgtermiņa ieguldījumi	**V**	SM2		Mazajās un vidējās saimniecībās ir zemi ilgtermiņa ieguldījumi, nepietiekami nodrošinot ražošanu ar mūsdienīgu tehniku un būvēm	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Piedāvāts redakcionāli pārformulēt, norādot uz cēloņsakarību - zem iilgtermiņa ieguldījumi rada nepietiekamu nodrošinājumu ar tehniku un būvēm
17	Nepietiekama finansējuma pieejamība	V	SM2; SM7	**Ārējs faktors (D)**	Nepietiekama finansējuma pieejamība mazajām un vidējām saimniecībām, tostarp grūtības saņemt aizdevumus	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Būtu konkretizējams, tieši kurām grupām ir nepietiekama finansējuma pieejamība, jo tas nav attiecināms uz visām saimniecībām. Jauno lauksaimnieku problēmas tiek risinātas SM7

18	Ražošanas izmaksas kāpj straujāk nekā izlaide	V	SM2		Ražošanas izmaksu attiecības pret izlaidi pieaugums	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Nepieciešama papildus analīze. Situācijas apraksta 1.33 attēls liecina, ka 2013.-2018.g. pastāv pretēja tendence, un izmaksu attiecība pret izlaidi nedaudz samazinājusies
19	Augsts energoresursu, lopbarības, mēslošanas līdzekļu izmaksu īpatsvars un ierobežotas iespējas optimizēšanai, ņemot vērā Latvijas attālo atrašanos no šo resursu tirgiem	V	SM2		Zināšanu, tehnoloģiju trūkuma ietekmē augsts resursu patēriņš (energoietilpība, barības konversija u.c.)	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	Attālinātība no piegādātājiem situācijā, kad pārsvarā piegādes tiek veiktas globālajos izplatīšanas tīklos, nav uzskatāma par situāciju ietekmējošu faktoru. SVID elementā būtu nepieciešams norādīt citus produktivitāti ietekmējošus faktorus
20	Saimniecību vadītāju un darbinieku nepietiekamās profesionālās zināšanas	V	SM2			Reģionālais aspekts nav analizēts		
21	Darbaspēka trūkums lauksaimniecības un pārtikas nozarē (arī darbietilpīgums (augstas izmaksas), kvalificēta	V	SM2		Darbaspēka trūkums un tā zema produktivitāte lauksaimniecības un pārtikas nozarē	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēti apakšsektori	SVID elementu būtu nepieciešams sadalīt vairākos elementos, izdalot darbaspēka un kvalificēta darbaspēka trūkumu, kā arī darbietilpīgumu lauksaimniecībā un pārstrādē

	darbaspēka trūkums)							
22	Salīdzinoši zema pārstrādes efektivitāte uz nodarbināto	V	SM2		Salīdzinoši zems darba ražīgums pārstrādē (jāņem vērā, ka zināmā mērā dublējas ar iepriekšējo)		Nav analizēti apakšsektori	Situācijas aprakstā jāiekļauj analīze par darba ražīguma dinamiku pārstrādē, kā arī salīdzinājumus ar citām ES valstīm
23	Sadrumstaloti pārtikas un dzērienu ražošanas uzņēmumi	V	SM2		LV pārtikas ražošanas uzņēmumi ir nelieli Eiropas mērogā, tādēļ tiem ir mazs tirgus spēks ārējā tirgū		Nav analizēti apakšsektori	Elementa formulējumu nepieciešams mainīt, jo katrā sektorā ir diezgan augsta koncentrācija LV mērogā.
24	Zema inovāciju kapacitāte. Līdzīgi kā citos inovāciju rādītājos, arī inovatīvo pārtikas uzņēmumu jomā Latvija atpaliek no citām valstīm, tajā skaitā no Igaunijas un Lietuvas	V	SM2		Zema inovāciju aktivitāte (īpatsvars?) lauksaimniecības un pārtikas sektoros		Nav analizēti apakšsektori	zems inovāciju īpatsvars? par kapacitāti diez vai vajag spriest, jo pamatojuma tam tekstā nav

25	Sadrumstalots piedāvājums - jākoncentrē (pārstrāde, piens, gaļa, augļi un dārzeņi)	V	SM2		(atkārtojas - līdzīgs formulējums 23.elementam)		Nav analizēti apakšsektori	Nav skaidrs, kas domāts ar piedāvājuma sadrumstalotību - atsevišķu produktu nosaukumu skaits produktu grupās, un, vai piedāvājuma koncentrēšana nozīmētu šo produktu nosaukumu skaita samazinājumu, spēju piegādāt lielāku produkcijas apjomu. SVID elementu nepieciešams svītrot, jo tam nav ne kvantitatīva, nedz kvalitatīva pamatojuma vai konkretizēt un sniegt pamatojumu.
26	Zema Latvijas ražotāju atpazīstamība, nav spēcīgu zīmolu ārējos tirgos (ar dažiem izņēmumiem)	V	SM2				Nav analizēti apakšsektori	Nav minēti esošie spēcīgie zīmoli, nav norādīti sektori un tirgi, kuros šādu zīmolu izveide būtu lietderīga
27	Neskatoties uz diezgan augsto koncentrāciju, Latvijas pārtikas nozares uzņēmumu tirgus spēks ārējā tirgū ir salīdzinoši neliels	V	SM2		skat.piezīmju aili		Nav analizēti apakšsektori	SVID elements ir pretrunā ar SVID elementu "Sadrumstaloti pārtikas un dzērienu ražošanas uzņēmumi". Sektors nevar būt vienlaicīgi gan sadrumstalots, gan augsti koncentrēts. Iespējams, ka elementu nepieciešams svītrot. Jāapvieno 23. un 27. SVID elementi un jākonkretizē formulējums, piemēram, kā ieteikts pie 23. elementa

28	Vidējais apgrozījums pārtikas nozarē kopš 2010.gada Latvijā ir samazinājies	V	SM2		Pārtikas ražošanas nozares pievienotai vērtībai ir tendence samazināties		Nav analizēti apakšsektori	Nav norādīti šī samazinājuma cēloņi (pašmāju vai eksporta pieprasījuma samazinājums, konkurētnespēja ar importu)
29	Neizmantotas pārstrādes jaudas	I	SM2	Jaudu rezerve pārstrādē (S)	Iespējas izmantot nenoslogotās jaudas		Nav analizēti apakšsektori	Nav norādīta vidējās jaudu noslodzes dinamika. Lai šādu iespēju pamatotu, būtu vajadzīga analīze par perspektīvām esošo jaudu noslodzes uzlabošanai. Turklāt jaudu rezerve ir uzskatāma par iekšējo stipro pusi
30	Specializēšanās, nišas produkti un pārtikas kvalitātes shēmu produkti	I	SM2					Trūkst konkrētas analīzes, kas šo iespēju pamatotu. Nav norādīts caur kvalitātes shēmām pārdoto produktu vērtības īpatsvars un dinamika
31	Diversifikācija, dažādošana	I	SM2		Lauksaimnieciskās darbības dažādošana; lauku saimniecību diversifikācija (?)			Nav norādīts, vai dažādošanas iespējas pastāv pārstrādē vai lauksaimniecībā (lauksaimnieciskā vai nelauksaimnieciskā dažādošana). AkadTerm datubāze liecina, ka diversifikācija un dažādošana ir ar vienādu nozīmi
32	Darbības pārorientēšana uz efektīvāku saimniekošanas veidu, kur ar mazākiem ražošanas resursiem var gūt lielākus ieņēmumus,	I	SM2		Efektīvāku ražošanas tehnoloģiju ieviešana papildus pievienotās vērtības radīšanā			Apgalvojumam, ka papildus pievienoto vērtību iespējams radīt ar mazākiem ražošanas resursiem, nav sniegts pamatojums

	piemēram, ražojot ienesīgākus produktus, radot papildus pievienoto vērtību (piemēram, pārstrādājot)							
33	Daļu no nekoptajām un aizaugušajām platībām atgriezt lauksaimnieciskajā ražošanā	I						SVID elements jāsvītro, jo platību atgriešanai nav ietekmes uz orientēšanos uz tirgu vai konkurētspēju
34	Mērķētu finanšu instrumentu radīšana un izmantošana, lai risinātu saimniecību finanšu pieejamības grūtības, kas kavē tālāku attīstību	I	SM2		FI radīšana			Nepieciešams konkretizēt ieviešamo finanšu instrumentu mērķauditoriju (iespējams, norādot mazās un vidējās saimniecības.
35	Kooperēšanās un specializācija veicinās mazo un vidējo saimniecību piedāvājuma koncentrēšanu un ražīguma celšanu	I	SM2;SM3		Kooperēšanās un specializācija veicinās mazo un vidējo saimniecību piedāvājuma koncentrēšanu (tirgusspēju)			Apgalvojumam, ka kooperācija varētu veicināt ražīguma celšanu, nav pamatojuma. Turpretī piedāvājuma koncentrēšana lielākā mērā ir attiecināma uz pozīciju uzlabošanu piegādes ķēdē
36	Pārtikas uzņēmumu	I	SM2	Tā ir S vai V atkarībā no				Nav ne kvantitatīva, nedz kvalitatīva pamatojuma

	modernizācija un digitalizācija, lai aizstātu trūkstošo darba spēku ar modernām tehnoloģijām			formulējuma				
37	Noieta tirgu meklēšana pārtikas produktu eksportam	I	SM2		Pārtikas produktu eksporta veicināšana			Nav ne kvantitatīva, nedz kvalitatīva pamatojuma. Nav norādīts, kādi pasākumi būtu nepieciešami noieta tirgu meklējumos
38	Latvijas lielo uzņēmumu potenciāls eksporta spējas celšanai	I	SM2	**Iekšējs faktors (S)**	Latvijas pārstrādes uzņēmumu augsts eksporta potenciāls			Nav kvantitatīvo pierādījumu, jo netiek norādīts lielo uzņēmumu īpatsvars pārstrādes produktu realizācijas kopvērtībā
39	Latvijas valsts tēla un pārtikas produktu eksporta zīmola izveide un atpazīstamības veicināšana eksporta tirgos	I	SM2		Pārstrādes produktu eksporta veicināšana. Latvijas valsts nacionālo pārtikas produktu eksporta zīmolu atpazīstamības veicināšana ārvalstu tirgos			SVID elementu būtu nepieciešams apvienot ar SVID elementu "Latvijas valsts tēla un pārtikas produktu eksporta zīmola izveide un atpazīstamības veicināšana eksporta tirgos", un to pārformulēt Precizēt, ietverot ka zīmols jau tika izveidots. Varbūt, iespējas popularizēt Latvijas produkciju, ņemot vērā videi draudzīgākas tehnoloģijas? Vai tas jau nav kādā citā mērķī?
40	Globālā tirgus svārstības, tai skaitā, ģeopolitikas ietekmē	D	SM2		Globālā tirgus svārstības			Faktori mainās, tagad būtu aktuāli arī skatīt situāciju Covid-19 ietekmē. Iespējams, analīze būtu papildināma ar specifiskiem draudiem vai iespējām, kas saistīti ar Covid-19

	(Krievijas embargo)							
41	Pārskatāmā termiņā grūti prognozējama ES un valsts politika un sarežģīts regulējums (nodokļu, atbalsta politika)	D	SM2		Pārskatāmā termiņā grūti prognozējama valsts politika un sarežģīts regulējums (nodokļu, atbalsta politika)			SVID elementam nav pamatojuma, jo situācijas aprakstā nav norādīts, ka ES politika būtu grūti prognozējama. Pamatā problēmas ar LV ilgtermiņa stratēģiskā redzējuma neesamību. Šis SVID elements pārklājas ar 12. elementu, ieteicams pārklāšanos novērst
42	Mazs ekonomiskais mērogs, tālu no eksporta gala tirgiem un izejvielu piegādātājiem	D	SM2	**Iekšējs faktors (V)**	Mazs ekonomiskais mērogs, attālinātība no eksporta gala tirgiem un izejvielu piegādātājiem			Nav skaidrs, uz ko attiecas "mazs ekonomiskais mērogs" - pārstrādes uzņēmumiem, saimniecībām, valsti? Valsts ekonomiskais mērogs ir ilgtermiņa raksturlielums, kuru ir iespējams izmainīt ilgākā laika periodā, uzņēmumu mērogu - īsākā. Attālinātība no eksporta tirgiem un izejvielu piegādātājiem globalizācijas apstākļos nav uzskatāma par vājo pusi. SVID elementu nepieciešams svītrot

SM2 analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM2: Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairot konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvaru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Sasniegts pašnodrošinājums piena un graudu nozarēs (neto eksportētāji)	S	J	C.30 Agricultural imports and exports (I.7)	Nav norādīts datu avots diagrammām "Graudu kā izejvielas izmantošanas rādītāji 2005.-2018.gadā." un "Latvijas piena produktu ražotāju tirgus daļas 2000.-2018. gadā"	Pārstrādes atbalsts, lai palielinātu pievienotās vērtības produktu īpatsvaru eksporta struktūrā (lai neeksportētu izejvielu) (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		
2	Palielinājies uz tirgu orientēto saimniecību skaits	S	N, SVID elementu nepieciešams mainīt un veikt papildus izpēti	N	CSP dati par saimniecību grupējumu pēc pārdošanai saražotā lauksaimniecības produkcijas īpatsvara Latvijā 2010.-2016. gadā			
3	Mazie ražotāji piedāvā plašu specifisku un augstas kvalitātes	S	N, SVID elements nav balstīts uz pierādījumiem	N	N	Atbalsts nišas produktu ražošanai pārstrādes jomā; LEADER - laba		

	pārtikas produktu klāstu					iespēja nišas produktu ražošanas (pārstrādes) veicināšanai un mājražotājiem; (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		
4	Pieaug bioloģisko saimniecību skaits	S	Daļēji, tomēr nepieciešams veikt papildus izpēti	N	Nav norādīts datu avots par bioloģisko saimniecību skaitu	Papildus pievienotās vērtības radīšanas iespējas (t.sk., pārstrāde); Bio produkta atbilstība patērētāja prasībām (tālākai pārstrādei vai gala patēriņam) - tematiskā darba grupa "Bioloģiskā lauksaimniecība un integrētā augu audzēšana" 19.03.2019	Var izmantot AREI Tematisko novērtējumu "Lauku attīstības programma 2014-2020. LAP 2014-2020 atbalsta ietekme uz bioloģiskās lauksaimniecības attīstību", 2020	
5	Pieaug lielo saimniecību efektivitāte	S	Daļēji, nepieciešams veikt papildus izpēti	C.28 Increasing farm productivity	AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 33.lpp.	Lielo saimniecību atbalsts - tikai eksporta veicināšanai (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		

6	Mazo saimniecību skaita samazināšanās rezultātā zemes resurss koncentrējas lielu saimniecību rokās, bet vidējo saimniecību platības pieaug daudz lēnāk	V	J	N	CSP 2016.gada lauku saimniecību struktūras apsekojuma rezultāti; CSP dati par saimniecību skaita un izmantotās LIZ platības izmaiņām periodā no 2010. - 2016.gadam dalījumā pa saimniecību lieluma grupām; AREI tematiskā novērtējuma "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" atskaite, 13.lpp.	Atbalsta griesti investīciju atbalstam - lai mazinātu noraidīto ("zem svītras") projektu skaitu; Līmenī ar SI līdz 70000EUR atsevišķi jāizdala uzsācēji; (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		ZM un Altum aizdevumu programma lauku saimnieciskās darbības veicējiem, veicinot iedzīvotāju iesaistīšanos saimnieciskajā darbībā un palielinot finanšu resursu pieejamību saimnieciskās darbības veicējiem, kuri darbojas vai plāno uzsākt darboties lauksaimniecības, lauku attīstības vai zivsaimniecības nozarēs; Altum pirmpirkuma tiesības lauksaimniecības zemes darījumos, iznomājot lauksaimniekiem zemes platības uzņēmējdarbības paplašināšanai; ZM aizdevumi zemes iegādei un apgrozāmajiem līdzekļiem, kredītgarantijas,

								daļēja kredītprocentu dzēšana
7	Sadrumstalota saimniecību struktūra	V	N, nepieciešams veikt papildus izpēti	N	LDC; CSP Lauksaimniecības skaitīšanas dati 2016.g.		Var izmantot AREI Tematisko novērtējumu "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 18.lpp.	
8	Bioloģiskā lauksaimniecība attīstās tur, kur intensīvākai lauksaimniecībai nav nepieciešamo priekšnosacījumu (augsnes auglība, reljefs, tirgus pieejamība)	V	N	N	AREI tematiskais novērtējums "Lauku attīstības programma 2014-2020. LAP 2014-2020 atbalsta ietekme uz bioloģiskās lauksaimniecības attīstību", 2020, 11.lpp.	Bioloģiskās izejvielas trūkums, jo ir apstiprināts stratēģiskais projekts piena nozarē, bet apturēta pieteikšanās bioloģiskajam atbalstam (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		

9	Liels pašpatēriņa, tirgum neražojošu saimniecību īpatsvars	V	N, nepieciešams veikt papildus izpēti	N	CSP dati par saimniecību grupējumu pēc pārdošanai saražotā lauksaimniecības produkcijas īpatsvara Latvijā 2010.-2016. gadā; AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 18.lpp.		Var izmantot AREI Tematisko novērtējumu "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 18.lpp.	
10	Saimniecību efektivitāte un produktivitāte zema	V	J, tomēr nepieciešams veikt papildus izpēti	Uz šo attiektos C.28 , bet rādītājs nav aprēķināts	Eurostat dati par izlaidi uz LIZ ha 2018.gadā ES valstīs; AREI tematiskā novērtējuma "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" atskaite, 53.lpp.; SUDAT, 2018.; ZM aprēķins, pamatojoties uz EUROSTAT datiem	Konkurētspējas pieauguma potenciāls ir mazo/vidējo saimniecību segmentā (investēt tur, kur zema produktivitāte, lai veicinātu) (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)	Salīdzinājumi ar citām valstīm pieejami AREI tematiskajos novērtējumos par mazajām (2017) un lielajām (2018) saimniecībām	
11	Produkcijas realizācijas iespēju trūkums apgrūtina saimniecību tirgus orientāciju	**V**	N, SVID elements nav balstīts uz pamatotiem un izvērstiem pierādījumiem	N	AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017 (saimniecību aptaujas			

					rezultāti)			
12	Neskaidrības par valsts politiku, administratīvo un finansēšanas regulējumu kavē saimniecību attīstību	**V**	N	N	AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017 (saimniecību aptaujas rezultāti)			
13	Finanšu un ražošanas resursu piesaistīšanas grūtības (īpaši mazām un vidējām saimniecībām)	**V**	Daļēji, tomēr nepieciešams veikt papildus izpēti	N	ZM aprēķini pēc SUDAT datiem; AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017 (saimniecību aptaujas rezultāti)			
14	Atbalsta (gan platību, gan investīciju) pieejamība būtiski ietekmē saimniecību spēju attīstīties un to darbības rezultātus	**V**	J	N	SUDAT, 2018. 32.lpp.; AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017 (saimniecību aptaujas rezultāti)		AREI "LAP 2014 - 2020 novērtēšana paplašinātajam Ikgadējam īstenošanas ziņojumam 2019" atskaite, 2019, 30.lpp.	
15	Mazo saimniecību skaita samazināšanās būtiski ietekmē nodarbinātības un lauku teritoriju	**V**	N	N	ZM pēc AREI un CSP datiem; AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 17.-			

	attīstības aspektus				18.lpp., 27.lpp.			
16	Mazajās un vidējās saimniecībās ir nepietiekams nodrošinājums ar mūsdienīgu tehniku un būvēm ražošanas vajadzībām, zemi ilgtermiņa ieguldījumi	**V**	J	Attiecas rādītājs C.27 Gross fixed capital formation in agriculture (tomēr būtu jāizmanto ne dati par visu valsti bet tieši mērķa grupu)	ZM aprēķins pēc SUDAT datiem; AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 43.lpp.	Kompleksi investīciju risinājumi mazajām un vidējām saimniecībām; Jāvērtē, ko ir rentabli darīt "mazajās" platībās, lai nemotivētu nesaprātīgu investēšanu; (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		Pašu finansējuma trūkums, vai ierobežotās iespējas piesaistīt ārējo finansējumu. Pašlaik ir pieejami LAD administrēto programmu granti vai nebanku kreditētāju aizdevumi, bet to procentu likmes ir pārāk augstas, lai saimnieciskās darbības veicēji varētu atļauties šādus aizdevumus un attīstītu saimniecisko darbību
17	Nepietiekama finansējuma pieejamība	V	J	N	ZM aprēķins pēc SUDAT datiem; AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 73.lpp.; ZM aprēķins pēc LAD datiem.			Mērķētu finanšu instrumentu paredzēšana darbības uzsākšanai, apgrozāmajiem līdzekļiem, lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei, infrastruktūras uzlabošanai, kā arī

								dzīvojamā fonda būvniecībai lauku teritorijās (piemēram, lai attīstoties saimniecībai attālos lauku reģionos, būtu iespēja piesaistīt pastāvīgu darbaspēku utt.) un rekonstrukcijai. Īpaši izteiktas vajadzības pastāv jaunajiem lauksaimniekiem
18	Ražošanas izmaksas kāpj straujāk nekā izlaide	V	Nepieciešama papildu izpēte	Uz šo attiektos C.28 , bet rādītājs nav aprēķināts	ZM aprēķins pēc EUROSTAT datiem		AREI. Tematiskā novērtējuma "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" atskaite, 55.lpp	
19	Augsts energoresursu, lopbarības, mēslošanas līdzekļu izmaksu īpatsvars un	V	J	N	ZM aprēķins pēc EUROSTAT datiem; AREI tematiskā novērtējuma "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta			

	ierobežotas iespējas optimizēšanai, ņemot vērā Latvijas attālo atrašanos no šo resursu tirgiem				ietekmi" atskaite, 55.lpp.			
20	Saimniecību vadītāju un darbinieku nepietiekamās profesionālās zināšanas	V	J	N	AREI. Tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017; OECD pētījums "Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība Latvijā" (2019)			
21	Darbaspēka trūkums lauksaimniecības un pārtikas nozarē (arī darbietilpīgums (augstas izmaksas), kvalificēta darbaspēka trūkums)	V	J	N	CSP dati par Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju skaitu darbspējas vecumā no 2010. gada līdz 2019. gadam	Investīciju veidi - viedās tehnoloģijas un automatizācija, lai risinātu darbaspēka trūkuma problēmu (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		
22	Salīdzinoši zema pārstrādes efektivitāte uz nodarbināto	V	J	N				
23	Sadrumstaloti pārtikas un dzērienu	V	J	N	CSP. SBG010. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji. Pieejams:			

	ražošanas uzņēmumi				http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn__uzndarb/SBG010.px/table/tableViewLayout1/; Eurostat. Annual detailed enterprise statistics for industry (NACE Rev. 2, B-E) [sbs_na_ind_r2]. Annual enterprise statistics by size class for special aggregates of activities (NACE Rev. 2) [sbs_sc_sca_r2];			
24	Zema inovāciju kapacitāte. Līdzīgi kā citos inovāciju rādītājos, arī inovatīvo pārtikas uzņēmumu jomā Latvija atpaliek no citām valstīm, tajā skaitā no Igaunijas un Lietuvas	V	J	N	Eurostat. Enterprises by NACE Rev. 2 activity and size class [inn_cis10_type]. Product and/or process innovative enterprises by type of innovation activity, NACE Rev. 2 activity and size class [inn_cis10_iact]. Product innovative enterprises that have introduced new or significantly improved products by NACE Rev. 2 activity and size class [inn_cis10_prodn]. Turnover of product innovative enterprises from new or significantly improved products, by NACE Rev. 2 activity and size class [inn_cis10_prodt]; OECD pētījums "Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība			

					Latvijā" (2019)			
25	Sadrumstalots piedāvājums - jākoncentrē (pārstrāde, piens, gaļa, augļi un dārzeņi)	V	J	N	N			
26	Zema Latvijas ražotāju atpazīstamība, nav spēcīgu zīmolu ārējos tirgos (ar dažiem izņēmumiem)	V	J		N			
27	Neskatoties uz diezgan augsto koncentrāciju, Latvijas pārtikas nozares uzņēmumu tirgus spēks ārējā tirgū ir salīdzinoši neliels	V	J	C.30 Agricultural imports and exports (I.7)	ZM, Latvijas lauksaimniecība 2019, 93.lpp.; CSP. SBG020. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji pēc nodarbināto skaita. Pieejams: http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn__uzndarb/SBG020.px/; CSP. SBG010. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji. Pieejams: http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn__uzndarb/SBG010.px/table/tableViewLayout1/; Eurostat. Annual detailed enterprise statistics for			

					industry (NACE Rev. 2, B-E) [sbs_na_ind_r2]. Annual enterprise statistics by size class for special aggregates of activities (NACE Rev. 2) [sbs_sc_sca_r2]			
28	Vidējais apgrozījums pārtikas nozarē kopš 2010.gada Latvijā ir samazinājies	V	J	N	ZM pēc CSP; CSP. SBG020. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji pēc nodarbināto skaita. Pieejams: http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn__uzndarb/SBG020.px/; CSP. SBG010. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji. Pieejams: http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/uzn/uzn__uzndarb/SBG010.px/table/tableViewLayout1/; Eurostat. Annual detailed enterprise statistics for industry (NACE Rev. 2, B-E) [sbs_na_ind_r2]. Annual enterprise statistics by size class for special aggregates of activities (NACE Rev. 2) [sbs_sc_sca_r2]			
29	Neizmantotas pārstrādes jaudas	I	J	N				
30	Specializēšanās, nišas produkti un pārtikas kvalitātes shēmu produkti	I	Daļēji, tomēr nepieciešams veikt papildus izpēti	N	N			

31	Diversifikācija, dažādošana	I	J	N	AREI tematiskā novērtējuma "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" atskaite, 67.lpp.			
32	Darbības pārorientēšana uz efektīvāku saimniekošanas veidu, kur ar mazākiem ražošanas resursiem var gūt lielākus ieņēmumus, piemēram, ražojot ienesīgākus produktus, radot papildus pievienoto vērtību (piemēram, pārstrādājot)	I	J	N	AREI tematiskā novērtējuma "Mazo un vidējo saimniecību attīstības iespējas un ieteicamie risinājumi LAP kontekstā" atskaite, 2017, 83.lpp.; LLU (2016). Zinātniskā pētījuma "Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam" projekta atskaite. https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Lauksaimniecibas%20attistibas%20prognozes%202050.pdf; CSP; AREI tematiskā novērtējuma "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" atskaite, 58.lpp.			
33	Daļu no nekoptajām un aizaugušajām platībām atgriezt lauksaimnieciskajā ražošanā	I	J	N	LLU (2016). Zinātniskā pētījuma "Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam" projekta atskaite. https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Lauksaimniecibas%20			

					attistibas%20prognozes%202050.pdf			
34	Mērķētu finanšu instrumentu radīšana un izmantošana, lai risinātu saimniecību finanšu pieejamības grūtības, kas kavē tālāku attīstību	I	J	N	Esošo atbalsta instumentu analīze situācijas aprakstā		Nav	Nav
35	Kooperēšanās un specializācija veicinās mazo un vidējo saimniecību piedāvājuma koncentrēšanu un ražīguma celšanu	I	J	N	AREI tematiskā novērtējuma "Lielo saimniecību ieguldījums lauksaimniecības attīstībā, ņemot vērā LAP atbalsta ietekmi" atskaite, 67.lpp.	Veicināt pievienotās vērtības radīšanu un sadarbību ar pārstrādātājiem, kooperāciju bioloģiskajā lauksaimniecībā (tematiskā darba grupa "Bioloģiskā lauksaimniecība, integrētā augu audzēšana un pārtika 11.07.2019) drošuma un kvalitātes jomā))		
36	Pārtikas uzņēmumu modernizācija un digitalizācija, lai aizstātu trūkstošo darba spēku ar	I	J	N	N	N		

	modernām tehnoloģijām							
37	Noieta tirgu meklēšana pārtikas produktu eksportam	I	J	C.30 Agricultural imports and exports (I.7)	Eksporta situācijas un iespēju analīze situācijas aprakstā	N		
38	Latvijas lielo uzņēmumu potenciāls eksporta spējas celšanai	I	J	C.30 Agricultural imports and exports (I.7)	N	Pārstrādes aploksnes dalīšana vietējā tirgus ražotājiem (bet jāvērtē ilgtspēja vai izdzīvos) un eksporta produktu ražošanai (lielajiem uzņēmumiem); Pārstrādē jāpatur vietējās izejvielas kritērijs (tematiskā darba grupa "Investīcijas"15.04.2019)		
39	Latvijas valsts tēla un pārtikas produktu eksporta zīmola izveide un atpazīstamības veicināšana eksporta tirgos	I	J	C.30 Agricultural imports and exports (I.7)	N	N		
40	Globālā tirgus svārstības, tai skaitā, ģeopolitikas ietekmē (Krievijas embargo)	D	J	C.30 Agricultural imports and exports (I.7)	ZM pēc Eurostat datiem			

41	Pārskatāmā termiņā grūti prognozējama ES un valsts politika un sarežģīts regulējums (nodokļu, atbalsta politika)	D	N	N				
42	Mazs ekonomiskais mērogs, tālu no eksporta gala tirgiem un izejvielu piegādātājiem	D	J	C.30 Agricultural imports and exports (I.7)	N			

SM2 analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM2: Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairot konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvaru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)

1	**Augsta vajadzība:** 2. Sekmēt saimniecību konkurētspējas celšanu un tirgus orientāciju, mērķtiecīgi atbalstot mazās, vidējās saimniecības un jaunos lauksaimniekus.	Specializēšanās, nišas produkti un pārtikas kvalitātes shēmu produkti (I) Diversifikācija, dažādošana (I) Darbības pārorientēšana uz efektīvāku saimniekošanas veidu, kur ar mazākiem ražošanas resursiem var gūt lielākus ieņēmumus, piemēram, ražojot ienesīgākus produktus, radot papildus pievienoto vērtību (I) Mērķētu finanšu instrumentu radīšana un izmantošana, lai risinātu saimniecību finanšu pieejamības grūtības, kas kavē tālāku attīstību (I) Kooperēšanās un specializācija veicinās mazo un vidējo saimniecību piedāvājuma koncentrēšanu un ražīguma celšanu (I) Globālā tirgus svārstības, tai skaitā, ģeopolitikas ietekmē (D) Sadrumstalota saimniecību struktūra (V) Liels pašpatēriņa, tirgum neražojošu saimniecību īpatsvars (V) Saimniecību efektivitāte un produktivitāte zema (V) Mazo saimniecību skaita samazināšanās rezultātā zemes resurss koncentrējas lielu saimniecību rokās, bet vidējo saimniecību platības pieaug daudz lēnāk (V) Finanšu un ražošanas resursu piesaistīšanas grūtības (īpaši mazām un vidējām saimniecībām) (V) Atbalsta (gan platību, gan investīciju) pieejamība būtiski ietekmē saimniecību spēju attīstīties un to darbības rezultātus (V) Produkcijas realizācijas iespēju trūkums apgrūtina saimniecību tirgus orientāciju (V) Pieaug lielo saimniecību efektivitāte (S) Sadrumstalots piedāvājums - jākoncentrē (pārstrāde, piens, gaļa, augļi un dārzeņi) (V) Zema Latvijas ražotāju atpazīstamība, nav spēcīgu zīmolu ārējos tirgos (ar dažiem izņēmumiem) (V)	Skaidri un pamatoti	Attiecināms, ir minēts

2	Augsta vajadzība: 3. Veicināt eksportspējīgu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu (arī bioloģisko).	Pārtikas uzņēmumu modernizācija un digitalizācija, lai aizstātu trūkstošo darba spēku ar modernām tehnoloģijām (I) Neizmantotas pārstrādes jaudas (I) Salīdzinoši zema pārstrādes efektivitāte uz nodarbināto (V) Sadrumstaloti pārtikas un dzērienu ražošanas uzņēmumi (V) Noieta tirgu meklēšana pārtikas produktu eksportam (I) Latvijas lielo uzņēmumu potenciāls eksporta spējas celšanai (I) Latvijas valsts tēla un pārtikas produktu eksporta zīmola izveide un atpazīstamības veicināšana eksporta tirgos (I) Globālā tirgus svārstības, tai skaitā, ģeopolitikas ietekmē (D) Zema inovāciju kapacitāte (V) Zema Latvijas ražotāju atpazīstamība, nav spēcīgu zīmolu ārējos tirgos (ar dažiem izņēmumiem) (V) Neskatoties uz diezgan augsto koncentrāciju, Latvijas pārtikas nozares uzņēmumu tirgus spēks ārējā tirgū ir salīdzinoši neliels (V) Pieaug lielo saimniecību efektivitāte (V)	Skaidri un pamatoti	Attiecināms, bet nav minēts

3	Vidēja vajadzība: 1. Sekmēt pievienotās vērtības radīšanu, produktivitātes celšanu, vērtības veidošanās ķēdes attīstību - primārais ražotājs un pārstrāde (t.s.k, bioloģiskajā lauksaimniecībā).	Neizmantotas pārstrādes jaudas (I) Specializēšanās, nišas produkti un pārtikas kvalitātes shēmu produkti (I) Darbības pārorientēšana uz efektīvāku saimniekošanas veidu, kur ar mazākiem ražošanas resursiem var gūt lielākus ieņēmumus, piemēram, ražojot ienesīgākus produktus, radot papildus pievienoto vērtību (I) Noieta tirgu meklēšana pārtikas produktu eksportam (I) Latvijas lielo uzņēmumu potenciāls eksporta spējas celšanai (I) Latvijas valsts tēla un pārtikas produktu eksporta zīmola izveide un atpazīstamības veicināšana eksporta tirgos (I) Sasniegts pašnodrošinājums piena un graudu nozarēs (neto eksportētāji) (S) Mazie ražotāji piedāvā plašu specifisku un augstas kvalitātes pārtikas produktu klāstu (S) Palielinājies uz tirgu orientēto saimniecību skaits (S) Mazo saimniecību skaita samazināšanās rezultātā zemes resurss koncentrējas lielu saimniecību rokās, bet vidējo saimniecību platības pieaug daudz lēnāk (V) Zema inovāciju kapacitāte (V) Zema Latvijas ražotāju atpazīstamība, nav spēcīgu zīmolu ārējos tirgos (ar dažiem izņēmumiem) (V) Neskatoties uz diezgan augsto koncentrāciju, Latvijas pārtikas nozares uzņēmumu tirgus spēks ārējā tirgū ir salīdzinoši neliels (V)	Nav skaidri un pamatoti, jo vērtības veidošanās ķēdes analīze nav iekļauta situācijas aprakstā. Turklāt šāda vajadzība lielākā mērā ir attiecināma uz KM3	Attiecināms, ir daļēji minēts
	Zema vajadzība: 4. Risināt finanšu un ražošanas resursu pieejamības problēmu, paredzot mērķētus finanšu instrumentus, t.sk., to kombinēšanu ar grantiem.	Mērķētu finanšu instrumentu radīšana un izmantošana, lai risinātu saimniecību finanšu pieejamības grūtības, kas kavē tālāku attīstību (I) Finanšu un ražošanas resursu piesaistīšanas grūtības (īpaši mazām un vidējām saimniecībām) (V) Atbalsta (gan platību, gan investīciju) pieejamība būtiski ietekmē saimniecību spēju attīstīties un to darbības rezultātus (V)	Skaidri un pamatoti, tomēr mērķētu finanšu instrumentu paredzēšana ir uzskatāma nevis par atsevišķu vajadzību, bet gan līdzekli (pasākumu) pārējo identificēto vajadzību apmierināšanai. Vajadzību ieteicams	Attiecināms, ir minēts

			svītrot, jo pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu, jau iepriekš ir norādīts SVID elementu vērtējumā. Turklāt vajadzība ir identiska SVID norādītajai iespējai	
	Zema vajadzība: 5. Stiprināt sadarbību investīciju jomā, t.sk., pārstrādes apjomu un veidu stimulējošs atbalsts, loģistikas un uzglabāšanas atbalsts, atbalsts produkcijas nogādāšanai uz tirdzniecības vietām, ostām attālos reģionos strādājošām saimniecībām.		Nav skaidri un pamatoti. Nav norādīts neviens SVID elements	Attiecināms, bet nav minēts
	Zema vajadzība: 6. Veicināt produktīvu un noturīgu mežaudžu veidošanu.		Nav skaidri un pamatoti. Nav norādīts neviens SVID elements	Nav attiecināms
	Zema vajadzība: 7. Sekmēt ražošanas infrastruktūras izveidi (attīstību) lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.		Nav skaidri un pamatoti. Nav norādīts neviens SVID elements	Attiecināms, bet nav minēts
	Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības Zemāk minētās vajadzības ir saistītas ar zināšanām, jaunām tehnoloģijām, inovācijām, nevis paaudžu nomaiņu, kā minēts sadaļas nosaukumā			
1	Veicināt zināšanu un prasmju celšanu saimniecību vadītājiem, kā		Nav skaidri un pamatoti. Nav norādīts neviens SVID elements	

	arī saimniecību un pārtikas uzņēmumu darbiniekiem. Veicināt inovāciju izmantošanu un radīšanu.			
2	Jaunu tehnoloģiju, t.sk., digitālo tehnoloģiju izmantošana. Veicināt pētniecību un eksperimentālo ražošanu. Zinošo kooperatīvu līderi, vadītāji un biedri.	Zema inovāciju kapacitāte. Līdzīgi kā citos inovāciju rādītājos, arī inovatīvo pārtikas uzņēmumu jomā Latvija atpaliek no citām valstīm, tajā skaitā no Igaunijas un Lietuvas (V24)	Tikai viens SVID elements	
3	Sekmēt lauksaimniekiem un sabiedrībai informācijas pieejamību, mācību iespējas, pieredzes apmaiņu un demo saimniecību pastāvēšanu, konsultāciju pieejamību, pētniecību un zinātni.		Nav skaidri un pamatoti. Nav norādīts neviens SVID elements	
	Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm			
1	Paredzēt nodokļu atvieglojumus, uzsākot saimniekošanu.	Neskaidrības par valsts politiku, administratīvo un finansēšanas regulējumu kavē saimniecību attīstību (V12)	Nav skaidri, pamatoti. Definētā vajadzība nerisina problēmu, kas definēta SVID - nesamazina neskaidrību	
2	Radīt iespējas dzīvojamā fonda būvniecībai/ rekonstrukcijai, paredzot atbalstu mērķētu finanšu instrumentu veidā		Nav skaidri un pamatoti. Nav norādīts neviens SVID elements	
	Papildus nosacījumi sekmīgai identificēto vajadzību īstenošanai.			
1	Nodrošināt līdzsvarotu investīciju atbalsta pieejamību, pārskatot investīciju atbalsta griestus.			

2	Paredzēt reģionalizācijas principu, lai nodrošinātu līdzvērtīgu reģionu attīstību.			
3	Investīciju vajadzības – mērķtiecīga/ilgtspējīga pieeja.			

SM2 analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM2: Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairot konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvaru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju

Nr.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)
1	**Augsta vajadzība:** 2. Sekmēt saimniecību konkurētspējas celšanu un tirgus orientāciju, mērķtiecīgi atbalstot mazās, vidējās saimniecības un jaunos lauksaimniekus.	J, jo vajadzības prioritizāciju nosaka piesaistīto SVID elementu skaits un to nozīmīgums	Specifiska, norādītas atsevišķas saimniecību grupas	J		J. No piesaistītajiem SVID elementiem izveidotās stratēģijas opcijas pilnā mērā nosedz visus vajadzībā minētos pasākumus
2	Augsta vajadzība: 3. Veicināt eksportspējīgu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu (arī bioloģisko).	J, jo vajadzības prioritizāciju nosaka piesaistīto SVID elementu skaits un to nozīmīgums	Vispārīga	J		J. Daļēji. No piesaistītajiem SVID elementiem izveidotās stratēģijas opcijas ietver eksportspējīgu augstas pievienotās vērtības produktu ražošanu, tomēr nav iespējams izveidot opciju augstas pievienotās vērtības eksportspējīgu bioloģisko produktu ražošanai

3	**Vidēja vajadzība**: 1. Sekmēt pievienotās vērtības radīšanu, produktivitātes celšanu, vērtības veidošanās ķēdes attīstību - primārais ražotājs un pārstrāde (t.s.k, bioloģiskajā lauksaimniecībā).	Daļēji, jo no esošajiem SVID elementiem izveidoto stratēģijas opciju skaits un to nozīmīgums ir nepietiekams, lai to atzītu par augsta līmeņa vajadzību	Vispārīga	J		J. Daļēji. No piesaistītajiem SVID elementiem izveidotās stratēģijas opcijas nosedz visus vajadzībā minētos pasākumus, tomēr nav iespējams izveidot opciju vērtības veidošanās ķēdes attīstībā bioloģiskajā lauksaimniecībā
4	**Zema vajadzība**: 4. Risināt finanšu un ražošanas resursu pieejamības problēmu, paredzot mērķētus finanšu instrumentus, t.sk., to kombinēšanu ar grantiem.	J, jo vajadzības prioritizāciju nosaka piesaistīto SVID elementu skaits un to nozīmīgums	Specifiska, norādīti atsevišķi finanšu instrumenti un to pielietojums			J. Daļēji. Piesaistīto SVID elementu skaits ir nepietiekams, lai vajadzības prioritizācija būtu augsta
5	**Zema vajadzība:** 5. Stiprināt sadarbību investīciju jomā, t.sk., pārstrādes apjomu un veidu stimulējošs atbalsts, loģistikas un uzglabāšanas atbalsts, atbalsts produkcijas nogādāšanai uz tirdzniecības vietām, ostām attālos reģionos strādājošām saimniecībām.	J, jo vajadzības prioritizācijas noteikšanai nav piesaistīti SVID elementi	Vispārīga			N
6	**Zema vajadzība**: 6. Veicināt produktīvu un noturīgu mežaudžu veidošanu.	J, jo vajadzības prioritizācijas noteikšanai nav piesaistīti SVID elementi	Vispārīga			N
7	**Zema vajadzība:** 7. Sekmēt ražošanas infrastruktūras izveidi (attīstību) lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.	J, jo vajadzības prioritizācijas noteikšanai nav piesaistīti SVID elementi	Vispārīga			N

	Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības Zemāk minētās vajadzības ir saistītas ar zināšanām, jaunām tehnoloģijām, inovācijām, nevis paaudžu nomaiņu, kā minēts sadaļas nosaukumā					
1	Veicināt zināšanu un prasmju celšanu saimniecību vadītājiem, kā arī saimniecību un pārtikas uzņēmumu darbiniekiem. Veicināt inovāciju izmantošanu un radīšanu.					
2	Jaunu tehnoloģiju, t.sk., digitālo tehnoloģiju izmantošana. Veicināt pētniecību un eksperimentālo ražošanu. Zinošo kooperatīvu līderi, vadītāji un biedri.					
3	Sekmēt lauksaimniekiem un sabiedrībai informācijas pieejamību, mācību iespējas, pieredzes apmaiņu un demo saimniecību pastāvēšanu, konsultāciju pieejamību, pētniecību un zinātni.					
	Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm					
1	Paredzēt nodokļu atvieglojumus, uzsākot saimniekošanu.					
2	Radīt iespējas dzīvojamā fonda būvniecībai/rekonstrukcijai, paredzot atbalstu mērķētu finanšu instrumentu veidā					

	Papildus nosacījumi sekmīgai identificēto vajadzību īstenošanai.					
1	Nodrošināt līdzsvarotu investīciju atbalsta pieejamību, pārskatot investīciju atbalsta griestus.					
2	Paredzēt reģionalizācijas principu, lai nodrošinātu līdzvērtīgu reģionu attīstību.					
3	Investīciju vajadzības – mērķtiecīga/ilgtspējīga pieeja.					

SM2 analītiskā Tabula 6 Aktīva partneru iesaiste

SM2: Pastiprināt orientēšanos uz tirgu un vairot konkurētspēju, tostarp ar lielāku uzsvaru uz pētniecību, tehnoloģijām un digitalizāciju

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode (workšops, mītiņš, vadošā komiteja, ...)**	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, atsevišķi lauksaimnieki	Visi mērķi	Reģionālais	Reģionālās konferences	Piecas konferences 2019.g. 27.03. - 18.04.	Y	J, daļa rekomendāciju ir ņemtas vērā
Lauksaimnieku organizācijas, atsevišķi lauksaimnieki, politikas veidotāji, zinātnieki	KM2	Nacionālais	Darba grupa	2019.g. 19.03	Y	J, visas rekomendācijas ir iekļautas
Lauksaimnieku organizācijas, atsevišķi lauksaimnieki, politikas veidotāji, zinātnieki	KM2;KM3;KM8	Nacionālais	Darba grupa	2019.g. 15.04	Y	J, visas rekomendācijas ir iekļautas
Lauksaimnieku organizācijas, atsevišķi lauksaimnieki, politikas veidotāji, zinātnieki	KM2;KM7;KM8	Nacionālais	Darba grupa	2019.g. 27.06	Y	Rekomendācijas attiecas tikai un vienīgi uz atbalsta saņemšanas nosacījumiem (reģionalizāciju), kuras principi tiek saglabāti
Lauksaimnieku organizācijas, atsevišķi lauksaimnieki, politikas veidotāji, zinātnieki	KM2;KM9	Nacionālais	Darba grupa	2019.g. 11.07	Y	J, iekļauta viena uz SM2 attiecināma rekomendācija

SM3: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID is saskanīgs, pilnīgs un specifisks

SM3: Uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanās ķēdē

SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
Kooperācijas loma kopējā izlaidē pieaug. 1.3 / 2.1	S	SM3			Nav analīzes reģionu sadalījumā	Ir analīze lielākajā daļā sektoru	
Kooperatīvos iesaistīto lauksaimnieku skaits pieaug 1.2 / 1.3.	S	SM3			Nav analīzes reģionu sadalījumā	Ir analīze lielākajā daļā sektoru	
Spēcīgi attīstīta kooperācija graudkopības nozarē, vērojama kooperatīvu konsolidēšanās. 1.2 / 2.1 / 4.1	S	SM3			Piensaimniecības un graudkopības sektoros ir analīze reģionu sadalījumā	Ir analīze lielākajā daļā sektoru	Ieteicams precizēt, vai "vērojama kooperatīvu konsolidēšanās" attiecas tikai uz graudkopības nozari, vai arī kooperatīviem kopumā
Attīstīta kooperācija primārās produkcijas savākšanā piena, augļu un dārzeņu nozarēs. 1.2 / 2.1	S	SM3					

Augļu un dārzeņu nozarē caur RO, un graudu nozarē caur kooperatīviem attīstās produkcijas pārstrāde. 1.3 / 2.1	S	SM3					
Cūkgaļas nozarē sasniegts augsts koncentrācijas līmenis, neveidojot kooperatīvus. 4.1	S	SM3		Cūkkopībā sasniegts augsts koncentrācijas līmenis, neveidojot kooperatīvus			Saimniecībās ar cūku skaitu virs 5000 koncentrēti 70 līdz 80% cūku (2015-2019) http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/lauks/lauks__05Lopk__ikgad/LLG250.px/table/tableViewLayout1/?rxid=a39c3f49-e95e-43e7-b4f0-dce111b48ba1
Piena un graudu nozarēs augsta pašnodrošinājuma, bet gaļas nozarēs tirgus konjunktūras ietekmē lieli eksporta apjomi 4.1	S	SM1/SM3		vēlams sadalīt un 1.daļu izslēgt			Vai domāta "augsta pašnodrošinājuma pakāpe"? Augsta pašnodrošinājuma pakāpe ar piena un graudu produktiem tieši nenodrošina spēcīgākas pozīcijas lauksaimniekiem pievienotās vērtības ķēdē
Sadrumstalota saimniecību struktūra. 1.1 / 4.1	V	SM3			Nav analīzes reģionu sadalījumā	Visi sektori analizēti	
Lauksaimniekiem maza tirgus vara. 1.1 / 4.1	V	SM3			Nav analīzes reģionu sadalījumā	Ir analizēti piena, gaļas un graudu sektori	

Sadrumstaloti piena nozares kooperatīvi, tiem pienu nodod tikai trešā daļa no visiem piena ražotājiem. 1.2 / 1.3 / 4.1	V	SM3			Nav analīzes reģionu sadalījumā		
Piena nozarē maz kooperatīvu ar pārstrādi, lieli svaigpiena apjomi tiek izvesti pārstrādei ārpus Latvijas. 1.3	**V**	SM3		Zems piena nozares kooperatīvu pārstrādātā piena īpatsvars	Nav analīzes reģionu sadalījumā		Būtu vēlams īsi paskaidrot, ja pieejami dati vai pētījumi, kā šis apstāklis ietekmē lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības ķēdē
Neveidojas jauni kooperatīvi augļu un dārzeņu nozarē. 1.2	**V**	SM3					Nav skaidrs, vai šī ir vājā puse, jo stāvoklim pievienotajā ķēdē svarīgāks ir neliels skaits spēcīgu kooperatīvu ar lielāku tirgus varu.
Vāji attīstīta kooperācijas gaļas nozarē un bioloģiskajā lauksaimniecībā. 1.2 / 1.3 / 3 / 4.1	**V**	SM3		Vāji attīstīta kooperācija gaļas lopkopībā un bioloģiskajā lauksaimniecībā.	Piensaimniecības sektors ir analizēts reģionu sadalījumā	Visi sektori analizēti	
Kooperatīvi nespēj nodrošināt saviem biedriem ienākumu līmeni tirgus krīžu laikā. 2.1	**V**	SM3		Kooperatīvi nepietiekamā mērā mazina ienākumu līmeņa krituma riskus tirgus satricinājumu periodos	Nav analīzes reģionu sadalījumā	Analizēts galvenokārt piensaimniecības sektors	Šis būtu pārvērtējams, ņemot vērā kooperatīvu praktiskās iespējas risku mazināšanu veikt

Nepietiekamas zināšanas par kooperācijas ieguvumiem, līderu trūkums. 1.2 / 5.1	**V**	SM3		Iespējams apvienot ar nākamo, līdzīgs saturs			
Kooperatīvu biedru vidū svārstīga atbildības noturība un izpratne par kooperācijas būtību un ieguvumiem. 5.1	**V**	SM3		Nepietiekamas zināšanas par kooperācijas būtību un ieguvumiem, līderu trūkums, kooperatīvu biedru atbildība. 1.2 / 5.1			
Nav tehniskais nodrošinājums kooperatīvu izveidei. 1.2	**V**	SM3					Kas trūkst, ko nevar biedri nodrošināt?
Neražo produktus ar pievienoto vērtību. 1.3	**V**	SM3				Galvenokārt attiecināts uz piena sektoru	Kaut gan apgalvojums attiecināts uz primāro sfēru, tajā tomēr tiek radīta pievienotā vērtība. Ierosinām precizēt formulējumu Ja neražo PV, tad kāda jēga pastāvēt?
Primāro ražotāju daļa pārtikas ķēdē ir zema. 2.2	V	SM3					Ierosinām precizēt, uz ko attiecas "daļa". Vai radītās pievienotās vērtības daļa?
Trūkst bioloģiskās pārstrādes. 3	V	SM3		Neattīstīta bioloģiski audzētās lauksaimniecības produkcijas pārstrāde	Nav analīzes reģionu sadalījumā	Ir analīze pa galvenajām nozarēm	

Kooperācijas trūkums starp vietējiem ražotājiem, lai kopīgi piedāvātu savu produkciju pārstrādes uzņēmumiem un publiskajos iepirkumos, komplektējot produkciju piegādi. 5.4	V	SM3		Kooperācijas trūkums mazina lauksaimnieku tirgus varu, piedāvājot produkciju pārstrādei un publiskajos iepirkumos 5.4			
Finansējuma trūkums un pārāk augstās inovāciju izmaksas. 5.5	V	SM3					Būtu jāprecizē, par kādu finansējuma trūkumu ir runa. arī dārgās inovācijas
Kooperācijas veidošanās citos sektoros vai esošo kooperatīvu konsolidācija. 1.2 / 4.1	I	SM3		Jaunu kooperatīvu veidošanās un esošo kooperatīvu konsolidācija. 1.2 / 4.1			Būtu skaidrāk jānoformulē, ko saprast ar citiem sektoriem
Produktu ar augstāku pievienoto vērtību ražošana. 1.3	I	SM3				Ir analīze pa galvenajām nozarēm - piens, graudi, dārzeņi	Ierosinām pārformulēt nevis kā mērķi, bet ārēju faktoru.
Lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas konkurētspējas veicināšana, stiprinot lauksaimnieciskās	I	SM3		Vertikālā integrācija			Iespējas ir ārēji faktori, kuriem var būt pozitīva ietekme vai kurus var izmantot. Vairākas no augstākminētajām iespējām ir formulētas nevis kā ārēji faktori (O02-O06), bet gan rīcības virzieni,

produkcijas ražošanas pozīcijas piegādes ķēdē							kuriem varētu būt pozitīva ietekme
Atbalsts alternatīvo mazumtirdzniecības kanālu attīstīšanai	I	SM3		Alternatīvo mazumtirdzniecības kanālu attīstīšana			
Vietējo ražotāju līdzdalības un konkurētspējas veicināšana publiskajos iepirkumos, tostarp, izmantojot zaļā publiskā iepirkuma sniegtās iespējas. 5.4	I	SM3		Zaļā un zaļā publiskā iepirkuma principu lietošanas paplašināšanās pārtikas produktu tirgū			
Inovatīvu produktu un procesu radīšana, ņemot vērā patērētāju vēlmes. 5.5	I	SM3					
Nelabvēlīgi klimatiskie apstākļi. 1.3	D	SM2		Vēlams precizēt, piemēram, dabas apstākļu izraisītas iegūtās ražas svārstības u.tml.		Analizēts graudkopības sektors	
Globālās tirgus svārstības, politikas izmaiņas un politiski ekonomiskie faktori atstāj ietekmi uz lauksaimnieku ienākumiem. 1.3	D	SM2					

Liberalizācijas procesi starptautiskajā tirdzniecībā saasina konkurenci gan ES iekšējā tirgū, gan ārējos tirgos. 4.1	D	SM2				Galvenie sektori ir analizēti	
Augsta koncentrācija mazumtirdzniecības sektorā. 5.2	D	SM3					Aprēķinātā HHI koncentrācijas indeksa vērtība sasniedz 2200. Par augstu koncentrāciju liecina indeksa vērtība, kura pārsniedz 2500. Tādējādi koncentrācija Latvijas pārtikas mazumtirdzniecībā ir uzskatāma tikai par mērenu

SM3: Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM3: Uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanās ķēdē

SVID elementi	**S V I D**	**Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas?** (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	**Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID** (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris**)**	**Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu**	**Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu**	**Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu**	**Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu**
Kooperācijas loma kopējā izlaidē pieaug. 1.3 / 2.1	S	J		Atbilstīgo graudu, piena, gaļas, augļu un dārzeņu LPKS un atzīto augļu un dārzeņu RO apgrozījums (ZM pēc LLKA un LAD datiem) Piena, graudu, gaļas, augļu un dārzeņu nozares LPKS un atzīto augļu un dārzeņu RO pienesums valsts izlaidē (ZM pēc LLKA datiem)			
Kooperatīvos iesaistīto lauksaimnieku skaits pieaug 1.2 / 1.3.	S	J		Biedru skaits LPKS/RO (ZM pēc LLKA datiem)			

Spēcīgi attīstīta kooperācija graudkopības nozarē, vērojama kooperatīvu konsolidēšanās. 1.2 / 2.1 / 4.1	S	J		Graudu atbilstīgo LPKS skaits un to biedru skaits (ZM pēc LLKA datiem)			
Attīstīta kooperācija primārās produkcijas savākšanā piena, augļu un dārzeņu nozarēs. 1.2 / 2.1	S	J		Svaigpiena iepirkums pa pirmo svaigpiena pircēju kategorijām (ZM pēc LDC datiem) Augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju darbības rādītāji (ZM pēc LAD datiem)			
Augļu un dārzeņu nozarē caur RO, un graudu nozarē caur kooperatīviem attīstās produkcijas pārstrāde. 1.3 / 2.1	S	Būtu papildus konkretizējams. Ir norādīts ka kooperatīvi galvenokārt nodarbojas ar izejvielu savākšanu.		Situācijas aprakstā pamatojuma nav			
Cūkgaļas nozarē sasniegts augsts koncentrācijas līmenis, neveidojot kooperatīvus. 4.1	S	J		Cūkgaļas nozarē Latvijā nav izveidots neviens kooperatīvs (ZM pēc LLKA datiem)			

Piena un graudu nozarēs augsta pašnodrošinājuma, bet gaļas nozarēs tirgus konjunktūras ietekmē lieli eksporta apjomi 4.1	S	Nepietiekami skaidri. Būtu vēlams konkrētāks skaitliskais pamatojums	C.30 Lauksaimniecības eksports un imports	Situācijas aprakstā pašnodrošinājums produktu grupās nav analizēts Arī eksporta apjomu statistika nav iekļauta			
Sadrumstalota saimniecību struktūra. 1.1 / 4.1	V	J	C.12 Lauku saimniecības	Saimniecību skaits sadalījumā pēc ekonomiskā lieluma (ZM no CSP datiem)			
Lauksaimniekiem maza tirgus vara. 1.1 / 4.1	V	J		Lauksaimniecības pamatpreču iepirkuma cenas (ZM pēc LDC un EK datiem)			
Sadrumstaloti piena nozares kooperatīvi, tiem pienu nodod tikai trešā daļa no visiem piena ražotājiem. 1.2 / 1.3 / 4.1	V	J		Svaigpiena iepirkums pa pirmo svaigpiena pircēju kategorijām (ZM pēc LDC datiem)			
Piena nozarē maz kooperatīvu ar pārstrādi, lieli svaigpiena apjomi tiek izvesti pārstrādei ārpus Latvijas. 1.3	**V**	J	C.30 Lauksaimniecības eksports un imports		ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		

Neveidojas jauni kooperatīvi augļu un dārzeņu nozarē. 1.2	**V**	J		Augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju darbības rādītāji (ZM pēc LAD datiem)	ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019	Vērtēta līdzšinējā atalsta ietekme	Finanšu pieejamība nav analizēta
Vāji attīstīta kooperācijas gaļas nozarē un bioloģiskajā lauksaimniecībā. 1.2 / 1.3 / 3 / 4.1	**V**	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		Finanšu pieejamība nav analizēta
Kooperatīvi nespēj nodrošināt saviem biedriem ienākumu līmeni tirgus krīžu laikā. 2.1	**V**	J		Atbilstīgo KS apgrozījuma īpatsvars nozares kopējā apgrozījumā			Finanšu pieejamība nav analizēta
Nepietiekamas zināšanas par kooperācijas ieguvumiem, līderu trūkums. 1.2 / 5.1	**V**	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		
Kooperatīvu biedru vidū svārstīga atbildības noturība un izpratne par kooperācijas būtību un ieguvumiem. 5.1	**V**	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		
Nav tehniskais nodrošinājums kooperatīvu izveidei. 1.2	**V**	Daļēji, vairāk pieņēmuma līmenī; nav tuvāk analizēts,			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2020		Finanšu pieejamība nav analizēta

		kāds tieši nodrošinājums trūkst					
Neražo produktus ar pievienoto vērtību. 1.3	**V**	J, tomēr precizējams	C.11 Bruto pievienotā vērtība		ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		Finanšu pieejamība nav analizēta
Primāro ražotāju daļa pārtikas ķēdē ir zema. 2.2	V	N, no 1.23. attēla izriet ka tā ir daudz augstāka nekā ES vidēji. Būtu vajadzīgs cits pamatojums.	C.11 Bruto pievienotā vērtība	Pārtikas ķēdes posmu īpatsvars pievienotajā vērtībā Latvijā un ES (ZM pēc CSP datiem)			
Trūkst bioloģiskās pārstrādes. 3	V	J		Bioloģisko lauksaimniecības produktu apjoma īpatsvars, kas tiek tālāk pārstrādāts bioloģiskajos produktos, atsevišķos sektoros nav pietiekams (LDC)			Finanšu pieejamība nav analizēta
Kooperācijas trūkums starp vietējiem ražotājiem, lai kopīgi piedāvātu savu produkciju pārstrādes uzņēmumiem un publiskajos iepirkumos, komplektējot produkciju piegādi.	V	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		Finanšu pieejamība nav analizēta

5.4							
Finansējuma trūkums un pārāk augstās inovāciju izmaksas. 5.5	V	J			Pārāk augstas inovāciju izmaksas (CSP Inovāciju apsekojuma dati par 2014-2016; OECD pētījums "Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība Latvijā" (2019))		Ir, avots pie kvalitatīvā pamatojuma
Kooperācijas veidošanās citos sektoros vai esošo kooperatīvu konsolidācija. 1.2 / 4.1	I	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		
Produktu ar augstāku pievienoto vērtību ražošana. 1.3	I	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019	LLU Zinātniskā pētījuma "Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam" projekta atskaite, 2016	Finanšu pieejamība nav analizēta

Lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas konkurētspējas veicināšana, stiprinot lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas pozīcijas piegādes ķēdē	I	Nepietiekami skaidri. Atbilstoši datiem, šīs pozīcijas iznāk labas. Vai ir runa par tālākas pārstrādes stimulēšanu?		Pārtikas ķēdes posmu īpatsvars pievienotajā vērtībā Latvijā un ES (ZM pēc CSP datiem)	ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		Finanšu pieejamība nav analizēta
Atbalsts alternatīvo mazumtirdzniecības kanālu attīstīšanai	I	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		Finanšu pieejamība nav analizēta
Vietējo ražotāju līdzdalības un konkurētspējas veicināšana publiskajos iepirkumos, tostarp, izmantojot zaļā publiskā iepirkuma sniegtās iespējas. 5.4	I	J			ZM darba grupas tikšanās "Kooperācija" 18.03.2019;14.06.2019		Finanšu pieejamība nav analizēta
Inovatīvu produktu un procesu radīšana, ņemot vērā patērētāju vēlmes. 5.5	I	Daļēji - Situācijas aprakstā nav analizētas patērētāju vēlmes		Inovatīvi aktīvo apstrādes rūpniecības uzņēmumu īpatsvars Latvijā un citās Baltijas valstīs			Finanšu pieejamība nav analizēta
Nelabvēlīgi klimatiskie apstākļi. 1.3	D	J		Graudu kopražas un importa-eksporta apjomi 2017.-2018.g.			Finanšu pieejamība nav analizēta

Globālās tirgus svārstības, politikas izmaiņas un politiski ekonomiskie faktori atstāj ietekmi uz lauksaimnieku ienākumiem. 1.3	D	J				LLU Zinātniskā pētījuma "Lauksaimniecības attīstības prognozēšana un politikas scenāriju izstrāde līdz 2050. gadam" projekta atskaite, 2016	Finanšu pieejamība nav analizēta
Liberalizācijas procesi starptautiskajā tirdzniecībā saasina konkurenci gan ES iekšējā tirgū, gan ārējos tirgos. 4.1	D	J		Galveno lauksaimniecības produktu cenas Latvijā un ES 2010.-2019.g. ZM no EK datiem			Finanšu pieejamība nav analizēta
Augsta koncentrācija mazumtirdzniecības sektorā. 5.2	D	l		Mazumtirgotāju tirgus daļa % no kopējā apgrozījuma			

SM3: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM3: Uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanās ķēdē

Nr.p.k.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās? (ja attiecināms)**
1	**Vidēja vajadzība:** 1. Veicināt konkurētspējīgu visu sadarbības formu un līmeņu veidošanos.	Augsta koncentrācija mazumtirdzniecības sektorā (T) Kooperācijas veidošanās citos sektoros vai esošo kooperatīvu konsolidācija (O) Kooperācijas loma kopējā izlaidē pieaug (S) Kooperatīvos iesaistīto lauksaimnieku skaits pieaug (S) Kooperācijas trūkums starp vietējiem ražotājiem, lai kopīgi piedāvātu savu produkciju pārstrādes uzņēmumiem un publiskajos iepirkumos, komplektējot produkciju piegādi (W) Sadrumstalota saimniecību struktūra (W) Lauksaimniekiem maza tirgus vara (W) Sadrumstaloti piena nozares kooperatīvi, tiem pienu nodod tikai trešā daļa no visiem piena ražotājiem (W) Piena nozarē maz kooperatīvu ar pārstrādi, lieli svaigpiena apjomi tiek izvesti pārstrādei ārpus Latvijas (W) Neveidojas jauni kooperatīvi augļu un dārzeņu nozarē (W) Vāji attīstīta kooperācijas gaļas nozarē un bioloģiskajā lauksaimniecībā (W) Nav tehniskais nodrošinājums kooperatīvu izveidei (W)	Skaidri, detalizēti un pamatoti	Attiecināms bet nav minēts

2	**Augsta vajadzība:** 2. Veicināt augstāku pievienotās vērtības radīšanu biedru saražotajai produkcijai, veicinot biedru produktivitāti un ienākumu pieaugumu (t.sk., vertikālās integrācijas attīstība). Veicināt kopīgas loģistikas veidošanu un pakalpojumu sniegšanu.	Augsta koncentrācija mazumtirdzniecības sektorā (T) Kooperācijas veidošanās citos sektoros vai esošo kooperatīvu konsolidācija (O) Kooperācijas loma kopējā izlaidē pieaug (S) Kooperatīvos iesaistīto lauksaimnieku skaits pieaug (S) Kooperācijas trūkums starp vietējiem ražotājiem, lai kopīgi piedāvātu savu produkciju pārstrādes uzņēmumiem un publiskajos iepirkumos, komplektējot produkciju piegādi (W) Sadrumstalota saimniecību struktūra (W) Lauksaimniekiem maza tirgus vara (W) Sadrumstaloti piena nozares kooperatīvi, tiem pienu nodod tikai trešā daļa no visiem piena ražotājiem (W) Piena nozarē maz kooperatīvu ar pārstrādi, lieli svaigpiena apjomi tiek izvesti pārstrādei ārpus Latvijas (W) Neveidojas jauni kooperatīvi augļu un dārzeņu nozarē (W) Vāji attīstīta kooperācijas gaļas nozarē un bioloģiskajā lauksaimniecībā (W) Nav tehniskais nodrošinājums kooperatīvu izveidei (W)	Skaidri, detalizēti un pamatoti	Nav attiecināms
3	**Zema vajadzība**: 3. Jaunu tehnoloģiju, tai skaitā, digitālo tehnoloģiju izmantošana. Veicināt pētniecību un eksperimentālo ražošanu. Veicināt apmācības, konsultācijas un pieredzes apmaiņu par labāko praksi par lauksaimnieku kooperācijas iespējām un ieguvumiem (līderiem, vadītājiem,	Inovatīvu produktu un procesu radīšana, ņemot vērā patērētāju vēlmes (O) Kooperācijas veidošanās citos sektoros vai esošo kooperatīvu konsolidācija (O) Piena un graudu nozarēs augsta pašnodrošinājuma, bet gaļas nozarēs tirgus konjunktūras ietekmē lieli eksporta apjomi (S) Nepietiekamas zināšanas par kooperācijas ieguvumiem, līderu trūkums (W) Kooperatīvu biedru vidū svārstīga atbildības noturība un izpratne par kooperācijas būtību un ieguvumiem (W) Finansējuma trūkums un pārāk augstās inovāciju izmaksas (W)	Digitālo tehnoloģiju, pētniecības un eksperimentālās ražošanas izmantošanas vajadzības nav pamatotas ar SVID elementiem	Attiecināms bet nav minēts

	biedriem).			
4	**Augsta vajadzība**: 4. Lai atbalstītu vietējos ražotājus un veicinātu vietējo sezonālo produktu patēriņu valsts un pašvaldību iestādēs ZPI ietvaros, ir nepieciešams paredzēt atbalsta pasākumus sadarbības, kooperācijas veicināšanai ražotāju starpā, kas ļautu daudz vienkāršāk un efektīvāk vietējiem (t.sk. pārtikas kvalitātes shēmu produktu) ražotājiem savu produkciju piedāvāt iepirkumos, piemēram, ar	Atbalsts alternatīvo mazumtirdzniecības kanālu attīstīšanai (piem (O) Augsta koncentrācija mazumtirdzniecības sektorā (T) Kooperācijas veidošanās citos sektoros vai esošo kooperatīvu konsolidācija (O) Lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas konkurētspējas veicināšana, stiprinot lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas pozīcijas piegādes ķēdē (piemēram, īstenojot pasākumus, kas vērsti uz vertikālās integrācijas attīstību) (O) Vietējo ražotāju līdzdalības un konkurētspējas veicināšana publiskajos iepirkumos, tostarp, izmantojot zaļā publiskā iepirkuma sniegtās iespējas (O) Spēcīgi attīstīta kooperācija graudkopības nozarē, vērojama kooperatīvu konsolidēšanās (S) Attīstīta kooperācija primārās produkcijas savākšanā piena, augļu un dārzeņu nozarēs (S) Primāro ražotāju daļa pārtikas ķēdē ir zema (W) Kooperācijas trūkums starp vietējiem ražotājiem, lai kopīgi piedāvātu savu produkciju pārstrādes uzņēmumiem un publiskajos iepirkumos, komplektējot produkciju piegādi (W) Kooperācijas loma kopējā izlaidē pieaug (S) Kooperatīvos iesaistīto lauksaimnieku skaits pieaug (S) Sadrumstalota saimniecību struktūra (W) Lauksaimniekiem maza tirgus vara (W) Sadrumstaloti piena nozares kooperatīvi, tiem pienu nodod tikai trešā daļa no visiem piena ražotājiem (W) Piena nozarē maz kooperatīvu ar pārstrādi, lieli svaigpiena apjomi tiek izvesti	Skaidri, detalizēti un pamatoti, bet par plašu	Attiecināms bet nav minēts

	kooperatīva vai citas sadarbības formas palīdzību, t.sk. atbalsts uzņēmējdarbības veicināšanai (produkcijas transportēšanai, uzglabāšanai u.c.). Atbalstīt pasākumus vietējās produkcijas realizācijas iespēju palielināšanai ārpus mazumtirdzniecības tīklu sistēmām (t.sk. tirdziņi un tiešā piegāde).	pārstrādei ārpus Latvijas (W) Neveidojas jauni kooperatīvi augļu un dārzeņu nozarē (W) Vāji attīstīta kooperācijas gaļas nozarē un bioloģiskajā lauksaimniecībā (W)		
5	**Zema vajadzība** 5. Patēriņa veicināšanas kampaņas, zīmolu veidošana, sabiedrības izpratnes celšana, informēšana.	Vietējo ražotāju līdzdalības un konkurētspējas veicināšana publiskajos iepirkumos, tostarp, izmantojot zaļā publiskā iepirkuma sniegtās iespējas. 5.4 (O) Augsta koncentrācija mazumtirdzniecības sektorā. 5.2 (T) Kooperācijas trūkums starp vietējiem ražotājiem, lai kopīgi piedāvātu savu produkciju pārstrādes uzņēmumiem un publiskajos iepirkumos, komplektējot produkciju piegādi. 5.4 (W)	Nepietiekami skaidri. Vajadzības pamatojums nav tieši saistīts ar nevienu no SVID elementiem	Nav attiecināms

SM3: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM3: Uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanās ķēdē

Nr.p.k.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēt KLP SP** (Jā/Nē)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)
1	**Vidēja vajadzība:** 1. Veicināt konkurētspējīgu visu sadarbības formu un līmeņu veidošanos.	J, kvantitatīvā analīze, apstiprināta ar iesaistīto pušu viedokli	Specifiska, ir norādīti lauksaimnieciskās ražošanas sektori ar izteiktāku vajadzību	Jā		Ir veikta analīze nozīmīgākajos sektoros, raksturojot būtiskās atšķirības tajos (graudi, piens, gaļa, dārzeņi un augļi)
2	**Augsta vajadzība:** 2. Veicināt augstāku pievienotās vērtības radīšanu biedru saražotajai produkcijai, veicinot biedru produktivitāti un ienākumu pieaugumu (t.sk., vertikālās integrācijas attīstība). Veicināt kopīgas loģistikas veidošanu un pakalpojumu sniegšanu.	J, kvantitatīvā analīze, apstiprināta ar iesaistīto pušu viedokli	Vispārēja, nav norādīti lauksaimnieciskās ražošanas sektori ar izteiktāku vajadzību	Jā		Ir vērtēti atsevišķi sektori, tomēr tas netiek nostiprināts vajadzībā

3	**Zema vajadzība**: 3. Jaunu tehnoloģiju, tai skaitā, digitālo tehnoloģiju izmantošana. Veicināt pētniecību un eksperimentālo ražošanu. Veicināt apmācības, konsultācijas un pieredzes apmaiņu par labāko praksi par lauksaimnieku kooperācijas iespējām un ieguvumiem (līderiem, vadītājiem, biedriem).	J, pamatojums vairāk no kvalitatīviem avotiem	Vispārēja, nav norādīti lauksaimnieciskās ražošanas sektori ar izteiktāku vajadzību	Jā		Ir vērtēti atsevišķi sektori, tomēr tas netiek nostiprināts vajadzībā
4	**Augsta vajadzība**: 4. Lai atbalstītu vietējos ražotājus un veicinātu vietējo sezonālo produktu patēriņu valsts un pašvaldību iestādēs ZPI ietvaros, ir nepieciešams paredzēt atbalsta pasākumus sadarbības, kooperācijas veicināšanai ražotāju starpā, kas ļautu daudz vienkāršāk un efektīvāk vietējiem (t.sk. pārtikas kvalitātes shēmu produktu) ražotājiem savu produkciju piedāvāt iepirkumos, piemēram, ar kooperatīva vai citas sadarbības formas palīdzību, t.sk. atbalsts uzņēmējdarbības veicināšanai (produkcijas transportēšanai, uzglabāšanai u.c.). Atbalstīt pasākumus vietējās produkcijas realizācijas iespēju palielināšanai ārpus mazumtirdzniecības tīklu sistēmām (t.sk. tirdziņi un tiešā piegāde).	J, kooperācijas veicināšana rakstorota kā nozīmīga iespēja	Vispārēja	Jā		Vajadzība attiecināta uz visiem sektoriem
5	**Zema vajadzība** 5. Patēriņa veicināšanas kampaņas, zīmolu veidošana, sabiedrības izpratnes celšana, informēšana.	J, nav izvērsta pamatojuma situācijas analīzē	Vispārēja	Jā		Vajadzība attiecināta uz visiem sektoriem

SM 3: Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste

SM3: Uzlabot lauksaimnieku stāvokli pievienotās vērtības veidošanās ķēdē

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (konference, darba grupa, vadošā komiteja, ...)	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, atsevišķi lauksaimnieki, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	visi	Nacionālais, reģionālais	Reģionālās lauksaimniecības konferences	5 konferences	Jā	Lielākā daļa ieteikumu ir ņemti vērā, izņemot sekojošos - Kooperācijas juridiskā ietvara izmaiņu vajadzība: efektīvāka RO/KS un biedru attiecību regulēšana; [mazo] ražotāju motivēšana iziet no "pelēkās zonas" un iesaistīties kooperācijā; piemērotākā juridiskā forma starpvalstu sadarbībai; nemotivējoši apgrozījuma ierobežojumi no biedra (RO nav, bet KS ir); prasības par saistītām personām (KS stingrākas prasības); lēmumu pieņemšana KS (katram biedram 1 balss); peļņas sadale (atšķirīga pieeja KS un RO); Kooperācijas jautājumu aptvēruma uzlabošana izglītības sistēmā Kooperācijas informācijas pieejamības uzlabošana
Lauksaimnieku organizācijas, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	SM3	Nacionālais	Tematiskā darba grupa	2 tematiskās darba grupas	Jā	

SM 4: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM 4: Dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgoties tām un attīstīt ilgtspējīgu enerģētiku

	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategori-zācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Latvijas lauksaimniecība ir viena no Eiropas Savienības valstīm ar vismazāko nelabvēlīgo ietekmi uz klimata pārmaiņām uz 1 LIZ ha. *(20.)*	S	SM4, SM5		Latvijas lauksaimniecība, salīdzinājumā ar citu ES valstu lauksaimniecības sistēmām, attiecībā pret 1 LIZ ha, rada salīdzinoši nelielu nelabvēlīgu ietekmi uz klimata pārmaiņām.	Reģionāli lauksiamniecības intensitātei ir būtiskas atšķirības, taču SEG dati ir pieejami tikai valsts līmenī.		1)neveiksmīga teikuma konstrukcija; 2) nevar teikt, ka LV ir vismazākā ietekme, ja attēlā redzams, ka tā ir piektā mazākā. Šo varētu apvienot ar V1 un akcentu likt uz to, ka ir daudz resursu (zeme) ar potenciālu tos izmantot efektīvāk. Šī ir drīzāk vājā, nevis stiprā puse, jo ir skaidrs, ka emisijas palielināsies, attīstoties ražošanai (korelējoši procesi, lai kā strādātu uz atsaisti) un palielināsies straujāk, nekā valstīm ar jau sasniegtu zināmu piesātinājuma līmeni. Sanāk, ka Latvijai ir jāpārvar dubultas grūtības - jāattīsta ražošana un vienlaikus jāsamazina emisijas. Tomēr no klimata viedokļa labi, ka neesam Nīderlandes situācijā.

								Jebkurā gadījumā jāprecizē formulējums un varētu apvienot ar V1, izdalīt kā atsevišķu V vai atstāt kā maznozīmīgu S.
2	Liels meža īpatsvars, vairāk kā pusi Latvijas teritorijas klāj meži. *(29.)*	S	SM4, SM6		Mežainuma platību un krājas pieauguma palielināšanās pozitīvi ietekmē oglekļa uzkrāšanos.	Aprakstā minēt, ka teritoriālā griezumā meža īpatsvars būtiski mainās.		Zināmā mērā pašsaprotams, tāpēc ieteicams precizēt. Būtisks ilgtermiņa klimata neitralitātes kontekstā (šobrīd gan nav zināms, kā to uzskaitīs), bet nebūtiski šā perioda KLP kontekstā, jo fakts "per se"neatvieglo 2030 klimata mērķa sasniegšanu, lai gan ieguldījums klimata pārmaiņu mazināšanā tiek dots - CO2 piesaistīšana. Varētu būt būtiski kontekstā ar vides mērķiem, kas iespējams varētu būt atviegloti pateicoties jau esošajam lielajam meža īpatsvaram.

3	Gūtā pieredze ilgtspējīgas saimniekošanas prakses ieviešanā lauksaimniecībā, īstenojot zaļināšanas pasākumus un bioloģisko lauksaimniecību, sniedzot atbalstu investīcijām SEG emisiju mazināšanai u.c. (8.nodaļa)	S	SM4, SM5, SM6		Gūta pieredze SEG emisijas samazinošo pasākumu ieviešanā lauksaimniecībā.		Atsevišķi zaļināšanas pasākumi vai atsevišķu kultūru audzēšana bioloģiskās lauksaimniecības sistēmā varbūt varētu atbilst šim SVID elementam, bet daļa pasākumu noteikti neatbilst. Nepieciešama sektorāla analīze.	Diskutabli minēt "zaļināšanu", jo nav pārliecinošu zinātnisku pamatojumu, lai apgalvotu, ka mazina SEG emisijas. Vairāk jāpamato Bioloģiskās lauksaimniecības ietekme uz SEG emisiju mazināšanu. Arī zaļināšanas pasākumu ieviešana Latvijā ir apšaubāms pasākums klimata pārmaiņu mazināšanas kontekstā, drīzāk saistāms ar SM5 un SM6. Piemēram, ilggadīgo zālāju saglabāšana to pļaujot un neļaujot tam apmežoties, ir diskutabls pasākums klimata kontekstā. Bioloģiskā lauksaimniecība mazina lauksaimniecības sektora SEG emisijas tādejādi, ka netiek lietoti minerālmēsli, kas ir viens no galvenajiem emisiju avotiem l/s sektorā. Bet ir relatīvi mazākas ražas, nereti noplicinās augsne un ir nepieciešamas lielākas platības produkcijas saražošanai. Zaļināšanas pasākumi ir dažādi - t.sk. kultūraugu dažādošana un ekoloģiskās platības, bet kopumā SEG samazinošais efekts nav konkrēti pierādāms un uzskaitāms. Par investīcijām tiešajos SEG samazināšanas pasākumos (kūsmēslu krātuves, biogāzes stacijas, precīzās tehnoloģija) gan

								to īsti nevarētu teikt, ka nav nekāda efekta. Ieteicams precizēt.
4	Likumdošanā ir noteiktas prasības kūtsmēslu savākšanai, novadīšanai, uzglabāšanai, kas dod savu ieguldījumu SEG emisiju ierobežošanai. *(68.)*	S	SM4; SM5		Ieviests normatīvs regulējums kūtsmēslu apsaimniekošanas un mēslojuma lietošanas radīto SEG emisiju ierobežošanai.			Šis elements ir zināmā mērā pašsaprotams un ārēju prasību noteikts, bet, ja atstāj (jo normatīvais regulējums ir viens no spēcīgākajiem SEG samazināšanas instrumentiem), tad neuzsvērt kūtsmēslu apsaimniekošanu, kas nav starp būtiskākajiem SEG emisiju avotiem. Ieteicams formulēt vispārīgāk. Likumdošanā noteiktas un aprakstā pieminētas prasības ne tikai kūtsmēslu apsaimniekošanai, bet arī mēslojuma lietošanai un iestrādei.

5	Meža apsaimniekošanas metodes, kas ļauj palielināt CO2 piesaistes apjomu. *(29. - 33.)*	S	SM4		Izmantotās meža apsaimniekošanas metodes ļauj palielināt piesaistītā CO2 apjomu un veicina koksnes produktu apjoma un pievienotās vērtības kāpumu (fosilo resursu aizstāšanas efekts).			CO2 piesaiste ir komplekss rādītājs, kas ietver pieauguma, mežistrādes un atmiruma attiecību svārstības (Latvijas Nacionālie SEG emisiju inventarizācijas ziņojumi) un šis rādītājs pēdējos gados svārstās, bet kopumā samazinās, nevis palielinās, būtu jālieto - piesaistītais CO2 apjoms.
6	Latvijā ir augsts AER īpatsvars energoresursu patēriņā.	S	SM4		Latvijā ir augsts AER īpatsvars energoresursu patēriņā un pieejami vietēji resursi (koksne) šī īpatsvara kāpināšanai.			Sanāk pretstatā, jo tālāk minēts kā V10, būtu jāapvieno pie stiprajām pusēm.
7	Bioekonomikas attīstībai Latvijā ir labvēlīgi priekšnosacījumi. *(56.)*	S	SM4, SMH, SM3		Latvijā ir lieli zemes resursi ar potenciālu uzlabot ražošanas efektivitāti zināšu ietilpīgas bioekonomikas nozaru attīstībai.		Situācijas analīzes tekstā, kurš saistīts ar šo SVID elementu nepieciešams minēt, ka galvenās nozares ir lauksaimniecība un mežsaimniecība.	SVID elementā un tā pamatojumā iekļaujama par devumu SEG emisiju mazināšanā.

8	Zinātnisko institūciju pieredze klimata pārmaiņu mazināšanas pētījumu veikšanā lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoros.	S						Iesakam papildināt ar šādu elementu
9	Ievērojamas platības LIZ ar zemu augsnes auglību, kas ir pieejamas apmežošanai un CO2 piesaistes palielināšanai biomasā un augsnē.	S						Situācijas analīzē pamtojums ir ietverts, tādēļ iesakam papildināt ar šādu elementu.
1	Latvijā salīdzinājumā ar pārējām Eiropas valstīm ir liels lauksaimniecības emisiju apjoms uz saražotās produkcijas vienību, proti, lauksaimniecībā ir zema resursu izmantošanas efektivitāte. *(21.)*	V	SM4				Nepieciešams sektoriāls izvērsums - piena, gaļas, graudkopības, tehnisko kultūru nozares. Emisiju ietilpība atšķiras, piemēram, pienam tā tuvojas ES vidējiem rādītājiem, graudiem ir zema, bet liellopu gaļas nozarei salīdzinoši ļoti augsta (LLU pētījums, 2018)	Šis elements norāda uz to, ka Latvijā ir daudz resursu produkcijas ražošanai, bet tie tiek izmantoti neefektīvi. Ieteiktu apvienot ar S1 un pārformulēt, ka IR daudz neizmantotu resursu efektīvākai produkcijas ražošanai vai kā tamlīdzīgi. Šis nav tik daudz resursu, kā saimniekošanas veida jautājums. Problēma ir tā, ka, piemēram, izlietoto minerālmēslu daudzums ir neatbilstošs ražai, izslaukums joprojām nav optimāls, tā pat kā l/s dzīvnieku barošanas stratēģijas (zarnu fermentācijas emisijas). T.sk. šis rādītājs ir ļoti atkarīgs no izmantotās metodoloģijas - piemēram, vai ieskaita zemes izmantošanas veida maiņu- un izmantotajiem statistikas datiem. Rādītāju var uzlabot, izvēloties optimālas saimniekošanas stratēģijas un strādājot pie tā, lai modernizācijas pasākumu efekts atspoguļotos SEG

								emisiju inventarizācijas datos.
2	Lauksaimniecības radīto emisiju apjoms augsnes un kūtsmēslu apsaimniekošanā, dzīvnieku turēšanā. *(15. - 18.)*	V	SM4		Lielākais lauksaimniecības SEG emisiju apjoms rodas augsnes apsaimniekošanas un lauksaimniecības dzīvnieku zarnu fermentācijas procesos.		Ieteicams saistīt ar saimniecību specializāciju.	Ieteiktu analītiski izcelt augsnes un zarnu fermentācijas emisijas, kas tiešām veido lielāko l/s SEG emisiju apjomu. Tas dotu ieskatu, kur virzāmi SEG samazināšanas pasākumi. Šobrīd nav saprotams, kāpēc šis ir V elements.

3	Organisko augšņu īpatsvars, ko izmanto kultūraugu audzēšanai kā aramzemi. *(25.)*	V	SM4		Liels organisko augšņu īpatsvars aramzemēs un zālājos.		Ieteicams raksturot teritoriālo sadalījumu	Aramzemei SEG emisiju koeficienti ir lielāki N20un CO2 emisijām, bet mazāki CH4. Abi saimniekošanas veidi LIZ rada lielu emisiju apjomu - 2017.gadā 25.8% no kopējām l/s sektora emisijām un faktiski 100% no ZIZIMM sektora aramzemju un zālāju kategoriju emisijām.
4	Nav aktuālas telpiskās informācijas par reālo organisko augšņu izplatību Latvijā. *(25.)*	V	SM4					
5	Lielākajā Latvijas daļā ir augsts augsnes skābums, kura neitralizēšanai ir nepieciešama augsnes kaļķošana, kas savukārt rada CO2 emisijas. *(19.)*	V	SM4		Palielināts lauksaimniecības augšņu skābums, kas apgrūtina ražošanas efektivitātes kāpināšanu un SEG emisiju ietilpības samazināšanas iespējas.	Nepieciešams precizēt, ka ārpus Zemgales līdzenuma.		Nepieciešams pārformulējums, akcents liekams uz problēmas būtību - ietekmi uz ražošanu un emisiju apjomu. Aprakstā minēts, ka skābuma novēršanas rezultātā, samazinātos N20 emisijas.
6	Lauksaimniekiem nav pietiekošas izpratnes par iespējām klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgošanos tām un lauksaimniecības/mežsaimniecības lomu. *(67., 73.)*	V	SM4, SMH		Lauksaimniekiem un mežsaimniekiem trūkst izpratnes par to saimnieciskās darbības ietekmi uz klimata pārmaiņām, iespējām to			

					mazināt un tām pielāgoties.			
7	Nepietiekami dati precīzu SEG emisiju aprēķinu veikšanai un SEG samazināšanas pasākumu ietekmes novērtēšanai (nepieciešami nacionāli pētījumi). *(73.)*	V	SM4;SM5					
8	Meliorācijas sistēmu nepietiekama apsaimniekošana un atjaunošana. *(36., 37.)*	V	SM4??, SM2				Precizēt par ko iet runa, meži (mežu tipi), aramzemes vai zālāji - organiskās vai minerālaugsnes	Šis apgalvojums nebūs patiess vai ir ļoti diskutabls, piemēram, auglīgajos meža tipos, ka arī lauksaimniecības zemēs uz organiskajām augsnēm.
9	Audžu nekopšanas rezultātā palielinās SEG emisijas, samazinās CO2 piesaiste, audzes kļūst nenoturīgākas pret klimata ekstrēmiem. *(31., 38.)*	V	SM4		Jaunaudžu kopšana tiek veikta nepietiekamā daudzumā, kas samazina CO2 piesaistes potenciālu.		Nepieciešama analīze par jaunaudžu kopšanu atsevišķi LVM un privātajos mežos. Tāpat arī atsevišķi par jaunaudžu kopšanu un sanitārajām kopšanas cirtēm, kas īpaši aktuāli ir mizgraužu	

							bojājumu kontekstā.	
10	Latvijā jau ir būtiski liels AER īpatsvars enerģijas ražošanā un tā turpmāka būtiska palielināšana ir īpaši apgrūtinoša. *(50.)*	V	SM4	Jāliek pie D un I, jo ārējais SVID elements			Pamatojumā vairāk jāizceļ ar KLP saistītie sektori un tas, ka Latvijā enerģētiskās koksnes resursi ir krietni lielāki nekā pašreiz tiek izmantots.	Pamatojumā minēts: "gandrīz izsmeltas iespējas palielināt AER īpatsvaru elektroenerģijā", taču SVID elementā minēta "enerģijas ražošana".
11	Trūkst informācijas par augsnes oglekļa krājumiem	V						Priekšlikums iekļaut pie vājajām pusēm.
1	Piesaistes pasākumi mežsaimniecībā (meža meliorācija, retināšana, ieaudzēšana, meža reproduktīvai materiāls). *(30. - 33.)*	I	SM4	Sakrīt ar S05, neatbilst I, jo tieši saistīts ar KLP un nozari.	Piesaistes pasākumu mežsaimniecībā (meža meliorācija, ieaudzēšana, meža reproduktīvais materiāls, meža kopšana, efektīva saimnieciskās darbības plānošana			

2	Informācijas pasākumu, konsultāciju pieejamība lauksaimniekiem un mežsaimniekiem. *(67., 73.)*	I	SM4, SMH	Iekļaujams pie S, jo iekšējais SVID elements	Informatīvo un izglītojošo atbalsta iespēju pieejamība lauksaimniekiem un mežsaimniekiem			Ja tiek saglabāts pie I, tad jāpārformulē tā, lai atbilstu ārējai iespējai un attiecīgi jāpapildina apraksts par izglītības iespējām ārpus nozares un KLP pasākumiem.
3	Stimuls nozares attīstībai, pateicoties jaunu tehnoloģiju un klimatam/videi draudzīgu prakšu pielietošanai, inovatīvu risinājumu izmantošanai. *(71.)*	I	SM4		Jaunas tehnoloģiskās iespējas, klimatam un videi draudzīgu prakšu un inovaīvu risinājumu pieejamība zināšanu ietilpīgas bioekonomikas attīstībai.			
4	Veicot savlaicīgu jaunaudžu kopšanu, palielināt mežaudžu ražību un noturību pret klimata ekstrēmiem, tādējādi veicinot CO2 piesaisti. *(31.)*	I	SM4	Neatbilst I, jo nav ārējais SVID elements.	Savlaicīga jaunaudžu kopšana palielina mežaudžu ražību un noturību pret klimata ekstrēmiem, tādējādi veicinot CO2 piesaisti. *(31.)*			Izslēdzams vai apvienojams ar ar I05

5	Veicot neproduktīvo un pāraugušo baltalkšņu un blīgznu mežaudžu nomaiņu, ilgtermiņā tiek panākta gan CO2 piesaiste koku biomasā, gan nodrošināta skujukoku mežaudžu īpatsvara turpmāka saglabāšanās. *(34.)*	I	SM4	Neatbilst I, jo nav ārējais SVID elements.				Izslēdzams vai apvienojams ar ar I04
6	Neizmantoto platību racionāla apsaimniekošana, veicot lauksaimniecībai mazpiemēroto (it īpaši organisko augšņu, kūdrāju) un citu, bijušo karjeru, zemju apmežošanu. *(30.)*	I	SM4		Salīdzinoši liels mazproduktīvu un ražošanā neizmantoto zemju īpatsvars, kuras iespējams apmežot.			Nepieciešams būtiski paplašināt situācijas aprakstu.
7	Veikt meža meliorācijas sistēmu renovāciju un rekonstrukciju, īpašu vērību veltot koplietošanas sistēmu un maģistrālo grāvju renovācijai un rekonstrukcijai. Jutīgās teritorijās meliorācijas renovācijas laikā izbūvēt biogēno piesārņojumu mazinošus risinājumus. *(35., 36.)*	I	SM4, SM5		Palielināt CO2 piesaisti ar meža meliorācijas sistēmu renovāciju un rekonstrukciju.			
8	Veģetācijas sezonas pagarināšanās radīto iespēju izmantošana lauksaimniecības produktivitātes kāpināšanai	I						Iesakam papildināt ar šādu elementu. Pieaugot vidējai gaisa temperatūrai, tas paver jaunas iespējas palielināt produktivitāti gan lauksaimniecībā, gan mežsaimniecībā.
	Izmantot jaunākās tehnoloģiskās iespējas zināšanu ietilpīgas bioekonomikas nozares attīstībai.	I						Iesakam papildināt ar šādu elementu

1	Pieaug klimata ekstrēmu biežums un spēks. Ekstremāli klimatiskie apstākļi pēdējos gados un paredzamā nākotnē, to radītie zaudējumi palielina spiedienu uz lauksaimniecības/mežsaimniecības nozarēm, ietekmējot kultūru ražību un palielinot neražas riskus. *(2., 3.)*	D	SM4		Pieaug klimata ekstrēmu biežums un spēks, kas var radīt zaudējumus lauksaimniecībai un mežsaimniecībai, ietekmējot kultūru ražību un palielinot neražas riskus.			SVID elementu iespējams sadalīt divās daļās. Var būt arī pie Iespējām. Vai riski nebūtu saistāmi ar citu SM?
2	Attīstoties lauksaimniecības sektoram var palielināties no lauksaimniecības radīto emisiju apjoms. *(22.)*	D	SM4	Jābūt V, nav ārēju apstākļu ietekmēts.	Attīstoties lauksaimniecības sektoram, var palielināties lauksaimniecības SEG emisiju apjoms.			Nav ārējs apstāklis, pārvietojams pie V, apvienojot ar V01 un šobrīd esošo S01.
3	Meža zemju pārpurvošanās dēļ var samazināties koksnes pieaugums un CO2 piesaiste. *(35.)*	D	SM4					Aprakstošajā daļā pagaidām nav atbilstoši pamatots kā drauds, kaut arī konstatējums pareizs.
4	SEG emisiju ierobežošana bioekonomikā var būtiski kavēt sektora attīstību. *(58.)*	D	SM4?, SM2					SVID elementam nav pietiekama pamatojuma situācijas analīzē, zināma pretruna ar 71.rinkopu. Galvenais uzsvars par ietekmi uz konkurētspēju, tāpēc precizējama saikne ar SM4.
	Ieviešot ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, var samazināties pieejamie koksnes	D						Dokumentā vajadzētu ievērtēt ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas 2030. ietekmi

	biomasas resursi.							

SM 4: Analītiskā Tabula 2. SVID pierādījumu bāze

SM 4: Dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgoties tām un attīstīt ilgtspējīgu enerģētiku

	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), J/N, ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums,kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), J/N ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Latvijas lauksaimniecība ir viena no Eiropas Savienības valstīm ar vismazāko nelabvēlīgo ietekmi uz klimata pārmaiņām uz 1 LIZ ha. (20.)	S	J	C.33 "Farming intensity"; C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 1) GHG emissions from agriculture	J, Eurostat, 2018; National Inventory Report 1990 – 2016.	J, veikta datu analīze.	N, jo nav arī specifisku pētījumu	
2	Liels meža īpatsvars, vairāk kā pusi Latvijas teritorijas klāj meži. (29.)	S	J	Minēti 52% meža zemes, bet nav minēta rādītāja vērtība kā konteksta rādītājs, t.i., norādīta konkrēta platība (km2/ha) vai C.05 "Land cover" vai tml.	Daļēji, jo nav atsauces uz avotu, piemēram, CSP datiem vai Nacionālā meža monitoringa datiem.	J, minēts, ka lielais mežu īpatsvars ir nozīmīgs CO2 piesaistē	N, jo specifisku pētījumu par ietekmi	

3	Gūtā pieredze ilgtspējīgas saimniekošanas prakses ieviešanā lauksaimniecībā, īstenojot zaļināšanas pasākumus un bioloģisko lauksaimniecību, sniedzot atbalstu investīcijām SEG emisiju mazināšanai u.c. (8.nodaļa)	S	Nepieciešama papildus izpēte, jo informācija ir vairāk apgalvojuma formā, bez atsaucēm uz pētījumiem. Nav skaidras norādes uz gūtās pieredzes pozitīvo efektu, tikai uzskaitīti iepriekšējo periodu LAP pasākumi.		Daļēji, jo nav atsauces uz avotu, piemēram, LAP GĪZ u.tml.	Daļēji, jo informācija sniegta, nav atsauces uz avotu.	Daļēji, aprakstīts līdzšinējais LAP devums.	
4	Likumdošanā ir noteiktas prasības kūtsmēslu savākšanai, novadīšanai, uzglabāšanai, kas dod savu ieguldījumu SEG emisiju ierobežošanai. (68.)	S	N		J, trūkst informācijas par to, cik prasības ir bijušas nozīmīgas SEG emisiju samazināšanā.	J, dota atsauce uz MK noteikumiem.	N, jo nav specifisku pētījumu.	
5	Meža apsaimniekošanas metodes, kas ļauj palielināt CO2 piesaistes apjomu. (29. - 33.)	S	Nepieciešama papildus izpēte, elementam pievienojot fosilo resursu aizstāšanas efektu.	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	J, dotas atsauces uz zinātniskām publikācijām (Jansons & Baumanis, 2008; Lazdiņš et al., 2012.b, 2013) un nacionālajiem ziņojumiem.	J, dotas atsauces uz LAP novērtēšanas ziņojumu - AREI, Metodoloģiskie risinājumi LAP 2014-2020 pasākumu ieguldījuma novērtēšanai klimata prioritātē mērķa virzienā Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti mežsaimniecībā,	J, dotas atsauces uz LAP novērtēšanas ziņojumu - AREI, Metodoloģiskie risinājumi LAP 2014-2020 pasākumu ieguldījuma novērtēšanai klimata prioritātē mērķa virzienā Veicināt oglekļa uzglabāšanu un	

						2018	piesaisti mežsaimniecībā, 2018	
6	Latvijā ir augsts AER īpatsvars energoresursu patēriņā.	S	Nepieciešama papildus izpēte, jo 2020.mērķis netika sasniegts un pēdējos gados īpatsvars stagnē, savukārt augošais granulu eksporta apjoms liecina par iespējām koksnes resursu vietējai enenerģētiskai izmantošanai. Sasaiste ar 55 rindkopu.	C.41 "Production of renewable energy from agriculture and forestry"	J, Eurostat, 2017; CSP, 2018; DG AGRI, 2016.	J, analizētas statistisko datu tendences	N, nav specifisku pētījumu.	
7	Bioekonomikas attīstībai Latvijā ir labvēlīgi priekšnosacījumi. (56.)	S	Nepieciešama papildus izpēte, jo aprakstā trūkst attīstības iespēju un labvēlīgo priekšnosacījumu pamatojuma, lai gan pēc būtības SVID elements ir atbilstošs.		Daļēji, jo ir atsauce uz Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030, taču nav atbilstoša pamatojuma ar kvantitatīviem rādītājiem.	J, Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030	N, nav specifisku pētījumu.	Finanšu pieejamība nav analizēta
8	Zinātnisko institūciju pieredze klimata pārmaiņu mazināšanas pētījumu veikšanā lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoros.	S						

9	Ievērojamas platības LIZ ar zemu augsnes auglību, kas ir pieejamas apmežošanai un CO2 piesaistes palielināšanai biomasā un augsnē.	S						
1	Latvijā salīdzinājumā ar pārējām Eiropas valstīm ir liels lauksaimniecības emisiju apjoms uz saražotās produkcijas vienību, proti, lauksaimniecībā ir zema resursu izmantošanas efektivitāte. (21.)	V	Nepieciešams izvērstāks pamatojums, jo tekstā nav kvantitatīvo rādītāju, nepieciešams salīdzinošs izvērtējums un pamatojums.		Daļēji, pamatojumā norādītas daudzas atsauces, bet nav sniegti kvantitatīvi rādītāji.	Daļēji, pamatojumā sniegtas atsauces, bet pamatojums nav pietiekami izvērsts.	N, Izmantojami LLU 2018.gada pētījuma (ZM "subsīdiju" pētījums) dati "Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) sasaiste ar oglekļa piesaisti un tā uzkrāšanu aramzemēs, ilggadīgajos zālājos un mitrājos" (ietver uzdevumu - SEG emisiju ietilpības izvērtējums galvenajiem lauksaimniecības produktiem un tās samazināšanas iespējas)	
2	Lauksaimniecības radīto emisiju apjoms augsnes un kūtsmēslu apsaimniekošanā, dzīvnieku turēšanā. (15. - 18.)	V	Nepieciešams papildināt, jo neskaidra doma - vai ir bijusi doma uzsvērt	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 1) GHG	J, Latvia’s National Inventory Report 1990 – 2016.	J, statistisko datu analīze	Daļēji. Izmantojami LLU 2018.gada monogrāfijas "Siltumnīcefekta	

			būtiskākos emisiju avotus? Ja tā, tad kūtsmēslu apsaimniekošana nav starp tiem. Aprakstā trūkst analīzes, ir tikai SEG emisiju inventarizācijas ziņojuma teksts. Pievienojama analītiskā daļa par to, kāpēc šī ir vājā puse - jo augsnes un zarnu fermentācijas procesu emisijas ir sarežģīti samazināmas (jo īpaši tas attiecas uz zarnu fermentāciju).	emissions from agriculture			gāzu emisiju samazināšanas iespējas ar klimatam draudzīgu lauksaimniecību un mežsaimniecību Latvijā" un LLU 2019.gada pētījuma (ZM "subsīdiju" pētījums) rezultāti "Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu un amonjaka emisiju, kā arī un CO2 piesaistes (aramzemēs un zālājos) robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) pielāgošana izmantošanai lauksaimniecības, vides un klimata politikas veidošanā."	
3	Organisko augšņu īpatsvars, ko izmanto kultūraugu audzēšanai kā aramzemi. (25.)	V	J	C.39. Soil organic matter in arable land	J, Organisko augšņu devuma novērtējums Latvijas lauksaimniecībā – daudzfaktoru ietekmes izvērtējums efektīvas zemes izmantošanas risinājumu	J, trūkst informācijas no ZIZIMM sektora datiem.	J, Organisko augšņu devuma novērtējums Latvijas lauksaimniecībā – daudzfaktoru	

					piedāvājumā (2017) Pētījums: projekta vadītājs I.Pilvere, LLU		ietekmes izvērtējums efektīvas zemes izmantošanas risinājumu piedāvājumā (2017) Pētījums: projekta vadītājs I.Pilvere, LLU	
4	Nav aktuālas telpiskās informācijas par reālo organisko augšņu izplatību Latvijā. (25.)	V	J	C.39. Soil organic matter in arable land	Daļēji, organisko augšņu īpatsvars %, informācija papildināma ar teritoriālo griezumu	J, sniegts pamatojums	Daļēji, papildināms ar teritoriālo griezumu no pētījuma par organiskajām augsnēm.	
5	Lielākajā Latvijas daļā ir augsts augsnes skābums, kura neitralizēšanai ir nepieciešama augsnes kaļķošana, kas savukārt rada CO2 emisijas. (19.)	V	Nepieciešama papildus izpēte, jo aprakstā trūkst augsnes skābuma izplatības reģionālās analīzes.	C.39. Soil organic matter in arable land	Daļēji, augšņu ar paaugstinātu skābumu īpatsvars %, trūkst informācijas par SEG emisijām no kaļķošanas.	N, trūkst pamatojuma par CO2 emisijām kaļķošanas rezultātā.	J, VAAD agroķīmiskās izpētes dati.	Finanšu pieejamība nav analizēta
6	Lauksaimniekiem nav pietiekošas izpratnes par iespējām klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgošanos tām un lauksaimniecības/mežsaimniecības lomu. (67., 73.)	V	Ieteicams precizēt, jo 67.rindkopa runā gan par lauksaimniekiem, gan mežsaimniekiem. Pie V6 parādās tikai lauksaimnieki.		N, trūkst rādītāju par lauksiamnieku/mežsaimnieku informētību un izglītības līmeni.	Daļēji, sniegta atsauce, ka tiek veikti izglītojoši pasākumu. Nav atziņu no LLKC apmācību pašnovērtējuma ziņojumiem.	N, trūkst informācijas par zināšanām un realizētajām apmācībām.	

7	Nepietiekami dati precīzu SEG emisiju aprēķinu veikšanai un SEG samazināšanas pasākumu ietekmes novērtēšanai (nepieciešami nacionāli pētījumi). (73.)	V	Nepieciešams papildinājums, jo aprakstā nepieciešams izvērst problēmu un tās pamatojumu, bet SVID elements atbilstošs.	C.43. "Greenhouse gas emissions" - ir minēts par augstāku "Tier" metožu nepieciešamību.	N, trūkst rādītāju/novērtējuma par esošo datu kvalitāti.	Daļēji, pamatojums sniegts apgalvojuma formā, to nepieciešams izvērst.	Izmantojamas pēdējo gadu ZM "subsīdiju" pētījumu atskaites pētījumu virzienos "Aramzemes un ilggadīgo zālāju apsaimniekošanas radīto siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisiju un oglekļa dioksīda (CO_2) piesaistes uzskaites sistēmas pilnveidošana un atbilstošu metodisko risinājumu izstrādāšana", "Meliorācijas ietekmes novērtēšana klimata pārmaiņu (plūdu riska) mazināšanā" un "Latvijas lauksaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju robežsamazinājuma izmaksu līkņu (MACC) aktualizācija".	

8	Meliorācijas sistēmu nepietiekama apsaimniekošana un atjaunošana. (36., 37.)	V	Nepieciešama papildus izpēte, jo izvēršams pamatojums. Šobrīd 37 rindkopa pasaka tikai to, ka apmēri nepietiekoši - bez atsauces un skaitļiem.	Daļēji, C.43. "Greenhouse gas emissions"	J, AREI, Metodoloģiskie risinājumi LAP 2014-2020 pasākumu ieguldījuma novērtēšanai klimata prioritātē mērķa virzienā Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti mežsaimniecībā (MV 5E), 2018	N, trūkst izvērsta pamatojuma.	J, AREI, Metodoloģiskie risinājumi LAP 2014-2020 pasākumu ieguldījuma novērtēšanai klimata prioritātē mērķa virzienā Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti mežsaimniecībā (MV 5E), 2018	
9	Audžu nekopšanas rezultātā palielinās SEG emisijas, samazinās CO2 piesaiste, audzes kļūst nenoturīgākas pret klimata ekstrēmiem. (31., 38.)	V	Nepieciešama papildus izpēte, jo šobrīd ir nepietiekami izvērsts problēmas apraksts.	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	Daļēji, sniegtie dati ir par koptajām audzēm, nevis nekoptām, Jansons & Baumanis, 2008; Lazdiņš et al., 2012.b, 2013	Daļēji, sniegts pamatojums par ieguvumiem no mežaudžu kopšanas.	J, AREI, Metodoloģiskie risinājumi LAP 2014-2020 pasākumu ieguldījuma novērtēšanai klimata prioritātē mērķa virzienā Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti mežsaimniecībā (MV 5E), 2018	
10	Latvijā jau ir būtiski liels AER īpatsvars enerģijas ražošanā un tā turpmāka būtiska palielināšana ir īpaši apgrūtinoša. (50.)	V	Nepieciešama papildus izpēte, nav skaidrs un saprotams pamatojums - īpaši attiecībā uz	C.41 "Production of renewable energy from agriculture and forestry"	J, Eurostat, 2017; CSP, 2018; DG AGRI, 2016.	N, trūkst informācijas, kāpēc "īpaši apgrūtinoša".	N, nav specifisku pētījumu.	

			vietējo koksnes resursu izmantošanu					
11	Trūkst informācijas par augsnes oglekļa krājumiem	V						
1	Piesaistes pasākumi mežsaimniecībā (meža meliorācija, retināšana, ieaudzēšana, meža reproduktīvai materiāls). (30. - 33.)	I	J	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	J, ZIZIMM ziņojums; Jansons & Baumanis, 2008; Lazdiņš et al., 2012.b, 2013; AREI, 2018.	J, sniegts pamatojums balstoties uz statistiku/pētījumiem.	J, ZIZIMM ziņojums; AREI, 2018.	
2	Informācijas pasākumu, konsultāciju pieejamība lauksaimniekiem un mežsaimniekiem. (67., 73.)	I	Nepieciešama papildināt aprakstu, jo tekstā tiek runāts tikai par LAP, kā mehānismu informācijas pārnesei.		N, trūkst rādītāju par lauksiamnieku/mežsaimnieku informētību un izglītības līmeni.	Daļēji, sniegta atsauce, ka tiek veikti izglītojoši pasākumu. Nav atziņu no LLKC apmācību pašnovērtējuma ziņojumiem.	N, trūkst informācijas par zināšanām un realizētajām apmācībām.	
3	Stimuls nozares attīstībai, pateicoties jaunu tehnoloģiju un klimatam/videi draudzīgu prakšu pielietošanai, inovatīvu risinājumu izmantošanai. (71.)	I	Nepieciešams papildus pamatojums. Jaunie risinājumi attiecināmi uz bioekonomiku kopumā.	I.1 "Sharing knowledge and innovation"	N, trūkst kvantitatīvo rādītāju.	Daļēji, nepieciešams detalizētāks pamatojums.	N, jo nav specifisku pētījumu.	

4	Veicot savlaicīgu jaunaudžu kopšanu, palielināt mežaudžu ražību un noturību pret klimata ekstrēmiem, tādējādi veicinot CO2 piesaisti. (31.)	I	J	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	J, Jansons & Baumanis, 2008; Lazdiņš et al., 2012.b, 2013.	J, sniegts pamatojums par iegumiem no mežaudžu kopšanas.	J, AREI, 2018.	
5	Veicot neproduktīvo un pāraugušo baltalkšņu un blīgznu mežaudžu nomaiņu, ilgtermiņā tiek panākta gan CO2 piesaiste koku biomasā, gan nodrošināta skujukoku mežaudžu īpatsvara turpmāka saglabāšanās. (34.)	I	J	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	J, AREI, Metodoloģiskie risinājumi LAP 2014-2020 pasākumu ieguldījuma novērtēšanai klimata prioritātē mērķa virzienā Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti mežsaimniecībā, 2018.	J, sniegts pamatojums balstoties uz pētījumiem.	J, AREI, 2018.	
6	Neizmantoto platību racionāla apsaimniekošana, veicot lauksaimniecībai mazpiemēroto (it īpaši organisko augšņu, kūdrāju) un citu, bijušo karjeru, zemju apmežošanu. (30.)	I	Nepieciešama papildus izpēte, jo nepieciešama detalizētāka analīze vērtējot "mazpiemērotību" lauksaimnieciskai apsaimniekošanai, šobrīd situācijas analīzē nav pamatojuma karjeru ietveršanai.	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	Daļēji, ZIZIMM ziņojums. Trūkst detalizētāku rādītāju.	N, trūkst atsauces un pamatojuma par neizmantotajām platībām.	LLU 2017.gada pētījums "Organisko augšņu devuma novērtējums Latvijas lauksaimniecībā – daudzfaktoru ietekmes izvērtējums efektīvas zemes izmantošanas risinājumu piedāvājumā" un citi LLU pētījumi saistībā ar zemes izmantošanu (I.Pilvere,	Finanšu pieejamība nav analizēta

							A.Nipers).	
7	Veikt meža meliorācijas sistēmu renovāciju un rekonstrukciju, īpašu vērību veltot koplietošanas sistēmu un maģistrālo grāvju renovācijai un rekonstrukcijai. Jutīgās teritorijās meliorācijas renovācijas laikā izbūvēt biogēno piesārņojumu mazinošus risinājumus. (35., 36.)	I	Nepieciešams papildu pamatojums attiecībā uz biogēno piesārņojumu - neizriet no situācijas apraksta, jo saistās ar SM5.	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	Daļēji, AREI, Metodoloģiskie risinājumi LAP 2014-2020 pasākumu ieguldījuma novērtēšanai klimata prioritātē mērķa virzienā Veicināt oglekļa uzglabāšanu un piesaisti mežsaimniecībā, 2018.	Daļēji, trūkst atbilstoša pamatojuma.	Daļēji, jo trūkst par biogēno piesārņojumu	
8	Veģetācijas sezonas pagarināšanās radīto iespēju izmantošana lauksaimniecības produktivitātes kāpināšanai	I						
	Izmantot jaunākās tehnoloģiskās iespējas zināšanu ietilpīgas bioekonomikas nozares attīstībai.	I						
1	Pieaug klimata ekstrēmu biežums un spēks. Ekstremāli klimatiskie apstākļi pēdējos gados un paredzamā nākotnē, to radītie zaudējumi palielina spiedienu uz lauksaimniecības/mežsaimniecības nozarēm, ietekmējot kultūru ražību un palielinot neražas riskus. (2., 3.)	D	Nepieciešama papildus izpēte, saistībā ar iepējām, ko rada klimata pārmaiņas mūsu reģionā (pagarināta veģetācijas sezona), nav aprakstīts, kādi varētu būt	Daļēji, C.44 "Improving farm resilience", C.45 "Direct agricultural loss attributed to disasters"	Daļēji, jo pamatojumā nav minēti rādītāji. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam.	J, pamatojums balstīts uz pētījumu atziņām.	Daļēji, zaudējumi piesaukti, taču trūkst konkrētu datu par zaudējumu apmēru.	Finanšu pieejamība nav analizēta

			pielāgošanās pasākumi.					
2	Attīstoties lauksaimniecības sektoram var palielināties no lauksaimniecības radīto emisiju apjoms. (22.)	D	J	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 1) GHG emissions from agriculture	J, VPP projekts Evident, 2018.	J, Latvijas lauksaimniecības SEG emisijas (2005.-2016.gads), to prognozes (2017.-2030.gads) un samazināšanas iespējas ar pasākumiem (2017.-2030.gads), kt CO2eq.	J, VPP projekts Evident, 2018.	
3	Meža zemju pārpurvošanās dēļ var samazināties koksnes pieaugums un CO2 piesaiste. (35.)	D	Nepieciešami papildinājumi.	C.43 "Greenhouse gas emissions" - sub-indicator 2) GHG emissions and removals from LULUCF	Daļēji, trūkst informācijas par pārpurvošanās tempiem, koksnes krājas pieauguma samazinājumu un CO2 piesaistes kritumu.	Daļēji, trūkst atbilstoša pamatojuma.	N, trūkst informācijas par CO2 samazinājumu pārpurvošanās rezultātā.	
4	SEG emisiju ierobežošana bioekonomikā var būtiski kavēt sektora attīstību. (58.)	D	Nepieciešami papildinājumi, jo apgalvojums pēc būtības nav korekts. Bioekonomika ietver augstas pievienotās vērtības produkcijas		N, kvantitatīvi rādītāji nav sniegti.	J, Latvijas Bioekonomikas stratēģija 2030.	N, trūkst informācijas.	

			ražošanu, aizstājot fosilos kurināmos enerģijas ražošanā, izstrādājot nākotnes bioloģiskas izcelsmes produktus un samazinot SEG emisijas.					
	Ieviešot ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, var samazināties pieejamie koksnes biomasas resursi.	D						

SM 4: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM 4: Dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgoties tām un attīstīt ilgtspējīgu enerģētiku

Nr.	Vajdzības	SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību	Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās? (ja attiecināms)
1	**Augsta vajadzība:** Veicināt SEG emisiju samazinošo pasākumu īstenošanu lauksaimniecībā, jo īpaši, sekmēt ražošanas attīstības un SEG emisiju atsaisti, samazinot SEG emisijas uz vienu produkcijas vienību	Latvijas lauksaimniecība ir viena no Eiropas Savienības valstīm ar vismazāko nelabvēlīgo ietekmi uz klimata pārmaiņām uz 1 LIZ ha. (20.) S01; Gūtā pieredze ilgtspējīgas saimniekošanas prakses ieviešanā lauksaimniecībā, īstenojot zaļināšanas pasākumus un bioloģisko lauksaimniecību, sniedzot atbalstu investīcijām SEG emisiju mazināšanai u.c. (8.nodaļa). S03; Likumdošanā ir noteiktas prasības kūtsmēslu savākšanai, novadīšanai, uzglabāšanai, kas dod savu ieguldījumu SEG emisiju ierobežošanai. (68.) S04; Bioekonomikas attīstībai Latvijā ir labvēlīgi priekšnosacījumi. (56.) S07; Latvijā salīdzinājumā ar pārējām Eiropas valstīm ir liels lauksaimniecības emisiju apjoms uz saražotās produkcijas vienību, proti, lauksaimniecībā ir zema resursu izmantošanas efektivitāte. (21.) V01; Lauksaimniecības radīto emisiju apjoms augsnes un kūtsmēslu apsaimniekošanā, dzīvnieku turēšanā. (15. - 18.) V02; Organisko augšņu īpatsvars, ko izmanto kultūraugu audzēšanai kā aramzemi. (25.) V03; Nav aktuālas telpiskās informācijas par reālo organisko augšņu izplatību Latvijā. (25.) V04; Lielākajā Latvijas daļā ir augsts augsnes skābums, kura neitralizēšanai ir nepieciešama augsnes kaļķošana, kas savukārt rada CO2 emisijas. (19.) V05; Lauksaimniekiem nav pietiekošas izpratnes par iespējām klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgošanos tām un lauksaimniecības/mežsaimniecības lomu. (67., 73.) V06; Nepietiekami dati precīzu SEG emisiju aprēķinu veikšanai un SEG samazināšanas pasākumu ietekmes novērtēšanai (nepieciešami nacionāli pētījumi). (73.) V07; Informācijas pasākumu, konsultāciju pieejamība lauksaimniekiem un mežsaimniekiem. (67., 73.) I02; Stimuls nozares attīstībai, pateicoties jaunu tehnoloģiju un klimatam/videi draudzīgu prakšu pielietošanai, inovatīvu risinājumu	Vajadzība izriet no SVID, sasaiste ir.	

		izmantošanai. (71.) I03; Attīstoties lauksaimniecības sektoram var palielināties no lauksaimniecības radīto emisiju apjoms. (22.) D02; SEG emisiju ierobežošana bioekonomikā var būtiski kavēt sektora attīstību. (58.) D04.		
2	**Vidēja vajadzība:** Atbalstīt klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumu īstenošanu	Latvijā ir augsts AER īpatsvars energoresursu patēriņā. (40.)S06; Lauksaimniekiem nav pietiekošas izpratnes par iespējām klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgošanos tām un lauksaimniecības/mežsaimniecības lomu. (67., 73.) V06; Latvijā jau ir būtiski liels AER īpatsvars enerģijas ražošanā un tā turpmāka būtiska palielināšana ir īpaši apgrūtinoša. (50.) V10; Informācijas pasākumu, konsultāciju pieejamība lauksaimniekiem un mežsaimniekiem. (67., 73.) I02; Stimuls nozares attīstībai, pateicoties jaunu tehnoloģiju un klimatam/videi draudzīgu prakšu pielietošanai, inovatīvu risinājumu izmantošanai. (71.) I03; Pieaug klimata ekstrēmu biežums un spēks. Ekstremāli klimatiskie apstākļi pēdējos gados un paredzamā nākotnē, to radītie zaudējumi palielina spiedienu uz lauksaimniecības/mežsaimniecības nozarēm, ietekmējot kultūru ražību un palielinot neražas riskus. (2., 3.) D01.	Vajadzībai ir samērā vāja sasaiste ar SVID - tikai ar atsevišķiem SVID elementiem, daļai no kuriem saikne ir vāja. Daļa SVID elementu drīzāk saistāma ar risku mazināšanu, kas tiek plānots caur	

			citu SM.	
3	**Augsta vajadzība:** Veicināt emisiju piesaistes pasākumu īstenošanu	Liels meža īpatsvars, vairāk kā pusi Latvijas teritorijas klāj meži. (29.)S02; Meža apsaimniekošanas metodes, kas ļauj palielināt CO2 piesaistes apjomu. (29. - 33.) S05; Bioekonomikas attīstībai Latvijā ir labvēlīgi priekšnosacījumi. (56.) S07; 3. Organisko augšņu īpatsvars, ko izmanto kultūraugu audzēšanai kā aramzemi. (25.) V03; Lauksaimniekiem nav pietiekošas izpratnes par iespējām klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgošanos tām un lauksaimniecības/mežsaimniecības lomu. (67., 73.) V06; Meliorācijas sistēmu nepietiekama apsaimniekošana un atjaunošana. (36., 37.) V08; Audžu nekopšanas rezultātā palielinās SEG emisijas, samazinās CO2 piesaiste, audzes kļūst nenoturīgākas pret klimata ekstrēmiem. (31., 38.) V09; Latvijā jau ir būtiski liels AER īpatsvars enerģijas ražošanā un tā turpmāka būtiska palielināšana ir īpaši apgrūtinoša. (50.) V10; Piesaistes pasākumi mežsaimniecībā (meža meliorācija, retināšana, ieaudzēšana, meža reproduktīvai materiāls). (30. - 33.) I01; Informācijas pasākumu, konsultāciju pieejamība lauksaimniekiem un mežsaimniekiem. (67., 73.) I02; Stimuls nozares attīstībai, pateicoties jaunu tehnoloģiju un klimatam/videi draudzīgu prakšu pielietošanai, inovatīvu risinājumu izmantošanai. (71.) I03; Veicot savlaicīgu jaunaudžu kopšanu, palielināt mežaudžu ražību un noturību pret klimata ekstrēmiem, tādējādi veicinot CO2 piesaisti. (31.) I04; Veicot neproduktīvo un pāraugušo baltalkšņu un blīgznu mežaudžu nomaiņu, ilgtermiņā tiek panākta gan CO2 piesaiste koku biomasā, gan nodrošināta skujukoku mežaudžu īpatsvara turpmāka saglabāšanās. (34.) I05; Neizmantoto platību racionāla apsaimniekošana, veicot lauksaimniecībai mazpiemēroto (it īpaši organisko augšņu, kūdrāju) un citu, bijušo karjeru, zemju apmežošanu. (30.) I06; Veikt meža meliorācijas sistēmu renovāciju un rekonstrukciju, īpašu vērību veltot koplietošanas sistēmu un maģistrālo grāvju	Vajadzība izriet no SVID, sasaiste ir. Ar atsevišķiem SVID elementiem saikne ir vāja, galvenokārt saikne ar mežsaimniecību, pietiekami nav ietverts lauksaimniecības potenciāls. Nav skaidra saikne ar meliorāciju.	

		renovācijai un rekonstrukcijai. Jutīgās teritorijās meliorācijas renovācijas laikā izbūvēt biogēno piesārņojumu mazinošus risinājumus. (35., 36.) I07; Meža zemju pārpurvošanās dēļ var samazināties koksnes pieaugums un CO2 piesaiste. (35.) D03.		
	Sekmēt zināšanu ietilpīgas bioekonomikas attīstību, veicinot maksimāli efektīvu vietējo resursu izmantošanu un samazinot produkcijas SEG emisiju ietilpību.			
	Palielināt AER īpatsvaru enerģētikā			

SM 4: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM 4: Dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgoties tām un attīstīt ilgtspējīgu enerģētiku

Nr.	Vajdzības	Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)	Pastāv stingrs pamatojums vajadzības prioritizācijai (J/N)	Cik specifiska ir noteiktā vajadzība (Specifiska/ vispārīga)	Vai adresēt KLP SP (J/N)	Ja /nē, kāpēc	Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai (kā pēc Article 96 no SPR)	Piezīmes
1	**Augsta vajadzība:** Veicināt SEG emisiju samazinošo pasākumu īstenošanu lauksaimniecībā, jo īpaši, sekmēt ražošanas attīstības un SEG emisiju atsaisti, samazinot SEG emisijas uz vienu produkcijas vienību	J, vajadzības identifikācija atbilstoša.	J	Specifiska, tomēr nepieciešams precizēt, ka vajadzība ir nevis veicināt pasākumu īstenošanu, bet gan samazināt SEG emisijas. Kā arī būtu jāprecizē attiecībā uz atsaistes veidu - ražošanas attīstības un SEG emisiju kāpuma savstarpējās atsaistes sekmēšana.	J		Daļēji, pamatojums ražošanas attīstības un SEG emisiju kāpuma savstarpējās atsaistes sekmēšanai precizējams.	Vajadzība ir nevis veicināt pasākumu īstenošanu, bet samazināt SEG emisijas un sekmēt atsaisti. Atsaiste absolūtā izteiksmē ir faktiski neiespējama, jāsekmē būtu ražošanas attīstības kāpuma un SEG emisiju kāpuma atsaiste, respektīvi, lai ražošanas rādītāji kāpj relatīvi straujāk, nekā SEG emisiju rādītāji. Piedāvājums - Sekmēt SEG emisiju samazināšanu lauksaimniecībā, jo īpaši, sekmēt

								ražošanas attīstības un SEG emisiju kāpuma atsaisti, samazinot SEG emisijas uz vienu produkcijas vienību.
2	**Vidēja vajadzība:** Atbalstīt klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumu īstenošanu	N, vajadzības identifikācija precizējama.	Daļēji	Vispārīga, nav skaidra formulējuma vai tā attiecās gan uz lauksaimniecību, gan mežsaimniecību.	Daļēji	Pamatojums saistīts ar risku mazināšanas aspektiem, nevis pielāgošanos klimata pārmaiņām.		Vajadzība ir nevis atbalstīt pasākumu īstenošanu, bet gan veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām. Piedāvājums (ja tiek papildināts apraksts ar izvērsumu) - Veicināt lauksaimniecības un mežsaimniecības pielāgošanos klimata pārmaiņām.
3	**Augsta vajadzība:** Veicināt emisiju piesaistes pasākumu īstenošanu	J, vajadzības identifikācija atbilstoša.	Daļēji	Vispārīga, patiesā vajadzība nav veicināt pasākumu īstenošanu, bet gan nodrošināt piesaistītā CO2 apjoma (vai oglekļa krājumu) palielināšanos	N	ZIZIMM sektors nav iekļauts. Mežsaimniecība klimata mērķu kontekstā nav iekļauta KLP SP.		Piesaistīt var tikai CO2 un patiesā vajadzība ir palielināt piesaistītā CO2 apjomu, nevis veicināt pasākumu īstenošanu. Būtiska ir ne tikai CO2 piesaistīšana dzīvajā biomasā, bet arī kopējo oglekļa krājumu palielināšana, t.sk. augsnē. Piedāvājums pārformulēt - Sekmēt

								piesaistītā CO2 apjoma un augsnes oglekļa krājumu palielināšanos.
	Sekmēt zināšanu ietilpīgas bioekonomikas attīstību, veicinot maksimāli efektīvu vietējo resursu izmantošanu un samazinot produkcijas SEG emisiju ietilpību.							Priekšlikums iekļaut šādas vajadzības.
	Palielināt AER īpatsvaru enerģētikā							

SM 4: Analītiskā tabula 6.. Ieinteresēto pušu iesaistes novērtējums

SM 4 : Dot ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, pielāgoties tām un attīstīt ilgtspējīgu enerģētiku

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, mītiņš, vadības komiteja,u.tml.)	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	visi	Nacionālais, reģionālais	Reģionālās konferences	5	J	Ieteiktās rekomendācijas Situācijas analīzē, SVID un vajadzībās ir iekļautas.
Lauksaimnieku organizācijas, politikas veidotāji, zinātnieki	visi	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	Visas sanāksmes par visiem SM	J	Ieteiktās rekomendācijas Situācijas analīzē, SVID un vajadzībās ir iekļautas.

SM 5: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM 5: Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu

	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
S01	Latvija var lepoties ar bagātīgiem ūdens resursiem – gan ar virszemes, gan ar pazemes ūdens krājumiem. (2.)	S	SM5			Visa teritorija analīzēta, iekļautas kartes.		
S02	Auglīgākās Latvijas augsnes atrodas Zemgales līdzenumā un daļēji tam piegulošajās Viduslatvijas zemienes un Austrumkursas augstienes daļās. (42.)	S	SM5, SM6			Visa teritorija analīzēta, iekļautas kartes.		
S03	Palielinās apsaimniekotā lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība un samazinās nekoptā platība. (38., 39.)	S	SM6			Visa teritorija analīzēta, iekļautas kartes.		Nav dots pamatojums kā apsaimniekotās LIZ uzlabo augsnes un ūdens kvalitāti. Pārcelt uz SM6.
S04	Tikai atsevišķos urbumos pazemes ūdens kvalitātes rādītāji uzrāda paaugstināta nitrāta jona saturu, kas pārsniedz pieļaujamās robežvērtības 50mg/l. (20.)	S	SM5			Visa teritorija analīzēta.		Jāaktualizē ar jaunākiem datiem.

S05	Saskaņā ar Upju baseinu apsaimniekošanas plānos 2016.-2021. gadam sniegto informāciju Gaujas, Ventas un Daugavas upju baseinos robežlieluma 11.3 mg/l N-NO3 pārsniegumi 2006.-2014.g. nav konstatēti ne vidējām, ne maksimālajām N-NO3 koncentrācijām. (11.)	S	SM5			Visa teritorija analīzēta.		Jāaktualizē ar jaunākiem datiem.
S06	Dzīvnieku skaits uz aramzemes hektāra kopumā Latvijā ir zemāks par noteiktajiem mēslošanas ierobežojumiem (1,7 dzīvnieku vienību uz ha). (25.)	S	SM5			Nav dots teritoriālais pārklājums, bet pamatojumā norādīts uz iespējamiem riskiem teritorijās, kurās atrodas lielās novietnes.		
	Latvijā ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apsaimniekoti 14% no LIZ platībām.	S						
V01	Saskaņā ar upju baseinu apsaimniekošanas plānā izstrādes gaitā veikto ūdens ekoloģiskās kvalitātes novērtējumu lielākā daļa ūdens objektu nav sasnieguši labu ūdens kvalitāti. (4.)	V	SM5			Visa teritorija analīzēta, iekļautas kartes.		Precīzāk būtu izteikt ūdens kvalitātes rādītāju % no Latvijas platības. Jāaktualizē ar jaunākiem datiem.
V02	Lielupes upes baseinā 2014.gadā robežlieluma 11.3 mg/l N-NO3 pārsniegumi novēroti 4 upju ūdensobjektos – Tērvete, Svitene, Īslīce un Mūsa. (11.)	V	SM5					Jāaktualizē ar jaunākiem datiem.
V03	Gaisa piesārņotāju emisiju apjoma izmaiņām ir tieša sakarība ar minerālmēslu izmantošanu: pieaugot slāpekļa mēslojuma izmantotajam daudzumam pieaug emisiju apjomi. Laika periodā no 2005-2016.gadam minerālmēslojuma patēriņš ir gandrīz dubultojies. (60.)	V	SM5, SM4		Kopš 2005. gada minerālmēslojuma patēriņš ir dubultojies, pieaugot arī tā emisijām apkārtējā vidē.		Aprakstā minēts sadalījums nozaru griezumā.	

V04	Kopumā Latvijā ir vāja augsnes monitoringa sistēma lauksaimniecības izmantojamo zemju novērtēšanai un par vairākiem kvalitātes (sablīvēšanās pētījumi u.c.), kā arī erozijas riskiem nav pieejami pietiekami daudz pētījumu un novērtējumu, lai pilnīgi izvērtētu augsnes stāvokli un degradāciju Latvijā (50, 55)	V	SM5		(..augsnes erozija, biotas..)			
V05	Augšu agroķīmiskā izpēte tiek veikta nepietiekamā apjomā. (44.)	V	SM5					
V06	Augsnes kvalitātes rādītāji VAAD veiktajos novērtējumos pasliktinās un ir nepieciešami augsnes kvalitāti uzlabojoši pasākumi. (67.)	V	SM5		..., tāpēc ir nepieciešama augsnes ielabošana un augsnes kvalitāti uzlabojoši pasākumi.	Dati analizēti reģionu griezumā.		Nepieciešams pamatojumā iekļaut vairāk informācijas no veiktajiem pētījumiem. 67. rindkopā jāprecizē: "VAAD un AREI veiktajā pētījumā"
V07	Vairāk nekā puse Latvijas augšņu ir ar skābu augsnes reakciju , kas rada traucējumus augu augšanai un attīstībai, un palielina barības vielu noplūdi. (46.)	V	SM5			Dati analizēti reģionu griezumā.		Apvienot ar V06
V08	Latvijas teritorijā vislielākie ir tieši augsnes ūdens erozijas riski , īpaši augstieņu nogāzēs. (53.)	V	SM5	Pārcelt uz D		Visa teritorija analīzēta, iekļautas kartes.		Nav pietiekami pamatots, tekstā arī minēts, ka nav pētījumu, tāpēc atbilstošāks D.
V09	Lauksaimniecības sektorā radītām amonjaka emisijām ir pieaugoša tendence. (59.)	V	SM5					Zināma pārklāšanās ar V03, kur vairāk vajadzētu likt uzsvaru uz izkliedēto piesārņojumu,

								nevis emisijām gaisā.
	Latvijā netiek ieviesti uz rezultātiem balstīti agrovides pasākumi mērķteritorijās.	V						
	Latvijā izveidojies nevienmērīgs vides pasākumu teritoriālais sadalījums - platībās ar vislielāko ietekmi uz vidi no lauksaimniecības ar augsnes un ūdens kvalitātes uzlabošanu saistīti agrovides pasākumi tiek realizēti vismazāk.	V						
	Lauksaimniekiem trūkst zināšanu par vidi saudzējošām metodēm.	V						
I01	Jaunas tehnoloģiskās iespējas ļauj precīzāk izmantot mēslojumu . (24.)	I	SM5, SM4					Apvienojams ar I02
I02	Pētījumos pierādītu vidi saudzējošu rīcību/tehnoloģiju pielietošana dod iespēju samazināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radušos vides piesārņojumu. (63., 64.)	I	SM5					Apvienojams ar I01
I03	Paaugstinot lauksaimniecībā nodarbināto prasmju un zināšanu līmeni , palielinātos izpratne par augsnes degradāciju un tās novēršanu, iespējām samazināt ūdens un gaisa piesārņojumu, kas rodas no lauksaimnieciskās darbības. (67.)	I	SM5	Iekšējais SVID elements, iekļaut pie V				
	Latvijā ilgstoši tiek ieviesti agrovides pasākumi ar pamata prasībām, tādējādi ievērojamās LIZ platības veido piemērotu potenciālu ieviest mērķtiecīgus agrovides pasākumus.	I						

D01	Latvijā raksturīga vislielākā pārrobežu ietekme un riski Baltijas jūras reģionā attiecībā uz virszemes ūdeņu kvalitāti. (2.)	D	SM5					Papildu 55% pārrobežu notecei, būtu minami arī pārrobežu piesārņojuma apjomi.
D02	Barības vielu notecei un ietekmei uz biogēnu koncentrācijām ir sezonāls raksturs. Tāpēc klimata pārmaiņu radītā ietekme uz ūdens apjomu (nokrišņu daudzums) un tā ekoloģisko stāvokli (temperatūras) var izmainīt ūdens režīmu ziemas sezonā un pasliktināt ūdens kvalitāti. (32.)		SM5					
D03	Klimatisko apstākļu izmaiņu ietekme uz nokrišņu apjomu, tiem kļūstot izteikti intensīviem atsevišķos periodos, var ietekmēt lauksaimniecības sektora ekonomiskos aspektus. (33.)	D	SM2					Attiecināms uz SM par konkurētspēju
D04	Pieaugoša amonjaka emisiju apjoma tendence rada bažas par valsts emisiju samazināšanas saistību izpildi noteiktajā termiņā. (59.)	D	SM5	Iekšējais SVID elements, iekļaut pie V09				Apvienojams ar V09
	Vairāku stratēģijās definēto vides mērķu nesasniegšana							Amonjaka emisijas, izmantotās LIZ īpatsvars, ūdens kvalitātes rādītāji ..
	Pieaugot sausuma periodiem klimata izmaiņu ietekmē var tikt apgrūtināta lauksaimnieciskā ražošana, jo īpaši dārzkopības nozarē.							

SM 5: Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM 5: Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu

	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
S01	Latvija var lepoties ar bagātīgiem ūdens resursiem – gan ar virszemes, gan ar pazemes ūdens krājumiem. (2.)	S	J	C.37. Water use in agriculture; C.38. Water quality.	J, ūdensobjektu - upju, ezeru, pazemes ūdens rādītāji (platības, ieguves apjoms, potenciālie resursi)	J, virszemes un pazemes ūdensobjektu un apjoma raksturojums, izmantojot rādītājus (platības, ieguves apjoms, resursi)	N, jo nav arī specifisku pētījumu	
S02	Auglīgākās Latvijas augsnes atrodas Zemgales līdzenumā un daļēji tam piegulošajās Viduslatvijas zemienes un Austrumkursas augstienes daļās. (42.)	S	J	C.39. Soil organic matter in arable land - SVID elementam atbilst daļēji.	J, LIZ balles	J, iekļauta karte ar telpisko sadalījumu un apraksts (https://geolatvija.lv/geo/p/247; R. Kasparinskis)		
S03	Palielinās apsaimniekotā lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība un samazinās nekoptā platība. (38.,	S	Daļēji	C.17. Agricultural area - SVID elementam atbilst daļēji.	J, LIZ platības un to struktūra. CSP, 2000-1018.	J, analizēti rādītāji. ZM, LLU, 2018.		

	39.)							
S04	Tikai atsevišķos urbumos pazemes ūdens kvalitātes rādītāji uzrāda paaugstināta nitrāta jona saturu, kas pārsniedz pieļaujamās robežvērtības 50mg/l. (20.)	S	J	C.38. Water quality; Nitrates in ground water.	J, pazemes ūdeņu ķīmiskā kvalitāte (mg/l). LLU, 2004-2018.	J, analizēti pazemes ūdeņu kvalitātes rādītāji. LLU, 2004-2018.	J, izmantoti LLU veiktā monitoringa rezultāti.	
S05	Saskaņā ar Upju baseinu apsaimniekošanas plānos 2016.-2021. gadam sniegto informāciju Gaujas, Ventas un Daugavas upju baseinos robežlieluma 11.3 mg/l N-NO3 pārsniegumi 2006.-2014.g. nav konstatēti ne vidējām, ne maksimālajām N-NO3 koncentrācijām. (11.)	S	J	C.38. Water quality; Gross nutrient balance – nitrogen; Gross nutrient balance – phosphorus.	J, virszemes ūdeņu ķīmiskā kvalitāte (mg/l). LVĢMC, Lielupes, Gaujas, Ventas upju baseinu apsaimniekošanas plāni 2016-2021.gadam.	J, analizēti ūdeņu kvalitātes rādītāji. LVĢMC, LLU.	J, izmantoti LVĢMC sagatavotie upju baseinu apsaimniekošanas plāni.	
S06	Dzīvnieku skaits uz aramzemes hektāra kopumā Latvijā ir zemāks par noteiktajiem mēslošanas ierobežojumiem (1,7 dzīvnieku vienību uz ha). (25.)	S	Daļēji	C.23. Livestock density	J, dzīvnieku un novietņu skaits. CSP, 2004-2018; LLU, 2017.	Daļēji, analizēti rādītāji, t.sk., par kūtsmēslu apsaimniekošanu. LLU, 2017. Nav aprēķināts dzīvnieku skaita uz ha rādītājs vairākiem gadiem.	J, izmantoti rādītāji no 2004. gada. CSP.	
	Latvijā ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apsaimniekoti	S						

	14% no LIZ platībām.							
V01	Saskaņā ar upju baseinu apsaimniekošanas plānā izstrādes gaitā veikto ūdens ekoloģiskās kvalitātes novērtējumu lielākā daļa ūdens objektu nav sasnieguši labu ūdens kvalitāti. (4.)	V	J	C.38. Water quality; Gross nutrient balance – nitrogen; Gross nutrient balance – phosphorus.	J, virszemes ūdeņu ķīmiskā kvalitāte (mg/l). LVĢMC, Lielupes, Gaujas, Ventas upju baseinu apsaimniekošanas plāni 2016-2021.gadam.	J, analizēti ūdeņu kvalitātes rādītāji. LVĢMC, LLU, 2017.	J, izmantoti LVĢMC, LLU monitoringa rezultāti.	
V02	Lielupes upes baseinā 2014.gadā robežlieluma 11.3 mg/l N-NO3 pārsniegumi novēroti 4 upju ūdensobjektos – Tērvete, Svitene, Īslīce un Mūsa. (11.)	V	N	C.38. Water quality; Gross nutrient balance – nitrogen; Gross nutrient balance – phosphorus.	J, virszemes ūdeņu ķīmiskā kvalitāte (mg/l). LVĢMC, dati 2006-2014.gadam.	J, analizēti ūdeņu kvalitātes rādītāji. LVĢMC, 2014.	J, izmantoti LVĢMC, LLU monitoringa rezultāti.	
V03	Gaisa piesārņotāju emisiju apjoma izmaiņām ir tieša sakarība ar minerālmēslu izmantošanu: pieaugot slāpekļa mēslojuma izmantotajam daudzumam pieaug emisiju apjomi. Laika periodā no 2005-2016.gadam minerālmēslojuma patēriņš ir gandrīz dubultojies. (60.)	V	J	C.46. Ammonia emissions	J, emisiju apjoms no dažādiem avotiem kt. Latvia's Informative Inventory report 1990 – 2016.	J, datu analīze, Latvia's Informative Inventory report 1990 – 2016.	J, izmantoti rezultāti par iepriekšējo periodu. Latvia's Informative Inventory report 1990 – 2016.	

V04	Kopumā Latvijā ir vāja augsnes monitoringa sistēma lauksaimniecības izmantojamo zemju novērtēšanai un par vairākiem kvalitātes (sablīvēšanās pētījumi u.c.), kā arī erozijas riskiem nav pieejami pietiekami daudz pētījumu un novērtējumu, lai pilnīgi izvērtētu augsnes stāvokli un degradāciju Latvijā (50.,55.)	V	J	C.39. Soil organic matter in arable land. C.40. Soil erosion by water.	Daļēji, ūdens erozijas potenciālās platības, Soms, J., Kasparinskis, R., Ruskule, A. 2015. Augsnes ūdens erozija un tās novērtēšana. Informatīvs izdevums. Latvijas Universitāte.	Daļēji, Kārkliņš, A., Bērziņa, M. 2016. Priekšlikumi zemes un augsnes degradācijas klasifikācijas, kritēriju un novērtēšanas kārtības izstrādei. VARAM.	N, jo nav arī specifisku pētījumu.	
V05	Augšu agroķīmiskā izpēte tiek veikta nepietiekamā apjomā. (44.)	V	Daļēji, jo nav minēts, ka līdzšinējie apjomi ir nepietiekami.	C.39. Soil organic matter in arable land.	J, augsnes kvalitātes rādītāji (OV, AIP, ph, P, K). Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās, AREI, VAAD, 2019.	J, augsnes kvalitātes rādītāju (OV, AIP, ph, P, K) analīze. Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās, AREI, VAAD, 2019.	J, izmantoti rezultāti par iepriekšējo periodu. AREI, VAAD, 2016-2019.	
V06	Augsnes kvalitātes rādītāji VAAD veiktajos novērtējumos pasliktinās un ir nepieciešami augsnes kvalitāti uzlabojoši pasākumi. (67.)	V	Daļēji, nepieciešams iekļaut vairāk indormācijas no veiktajiem pētījumiem.	C.39. Soil organic matter in arable land.	J, augsnes kvalitātes rādītāji (OV, AIP, ph, P, K). Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās, AREI, VAAD, 2019.	J, augsnes kvalitātes rādītāju (OV, AIP, ph, P, K) analīze. Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās, AREI, VAAD, 2019.	J, izmantoti rezultāti par iepriekšējo periodu. AREI, VAAD, 2016-2019.	

V07	Vairāk nekā puse Latvijas augšņu ir ar skābu augsnes reakciju , kas rada traucējumus augu augšanai un attīstībai, un palielina barības vielu noplūdi. (46.)	V	J	C.39. Soil organic matter in arable land.	J, augsnes kvalitātes rādītāji (OV, ph u.c.). Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās, AREI, VAAD, 2019.	J, augsnes kvalitātes rādītāju (OV, AIP, ph, P, K) analīze. Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās, AREI, VAAD, 2019.	J, izmantoti rezultāti par iepriekšējo periodu. AREI, VAAD, 2016-2019.	
V08	Latvijas teritorijā vislielākie ir tieši augsnes ūdens erozijas riski , īpaši augstieņu nogāzēs. (53.)	V	Daļēji, apzinātas potenciālās erozijai pakļautās teritorijas, par pārējiem erozijas veidiem informācijas nav.	C.39. Soil organic matter in arable land. C.40. Soil erosion by water.	J, ūdens erozijas potenciālās platības. Soms, J., Kasparinskis, R., Ruskule, A. 2015. Augsnes ūdens erozija un tās novērtēšana. Informatīvs izdevums. Latvijas Universitāte. Kārkliņš, A., Bērziņa, M. 2016. Priekšlikumi zemes un augsnes degradācijas klasifikācijas, kritēriju un novērtēšanas kārtības izstrādei. VARAM.	J, ūdens erozijas potenciālo platību apraksts un karte. Soms, J., Kasparinskis, R., Ruskule, A. 2015. Augsnes ūdens erozija un tās novērtēšana. Informatīvs izdevums. Latvijas Universitāte. Kārkliņš, A., Bērziņa, M. 2016. Priekšlikumi zemes un augsnes degradācijas klasifikācijas, kritēriju un novērtēšanas kārtības izstrādei. VARAM.	N, jo nav arī specifisku pētījumu.	
V09	Lauksaimniecības sektorā radītām amonjaka emisijām ir pieaugoša tendence. (59.)	V	J	C.46. Ammonia emissions	J, emisiju apjoms no dažādiem avotiem kt. Latvia's Informative Inventory report 1990 – 2016.	J, datu analīze, Latvia's Informative Inventory report 1990 – 2016.	J, izmantoti rezultāti par iepriekšējo periodu. Latvia's Informative Inventory report 1990 – 2016.	

	Latvijā netiek ieviesti uz rezultātiem balstīti agrovides pasākumi mērķteritorijās.	V						
	Latvijā izveidojies nevienmērīgs vides pasākumu teritoriālais sadalījums - platībās ar vislielāko ietekmi uz vidi no lauksaimniecības ar augsnes un ūdens kvalitātes uzlabošanu saistīti agrovides pasākumi tiek realizēti vismazāk.	V						
	Lauksaimniekiem trūkst zināšanu par vidi saudzējošām metodēm.	V						
I01	Jaunas tehnoloģiskās iespējas ļauj precīzāk izmantot mēslojumu . (24.)	I	J, lai gan pamatojums saistīts ar izmantotā slāpekļa samazinājumu kopumā un emisiju samazinājumu, nevis piesārņojuma samazinājumu ūdens objektos.	C.38. Water quality; Gross nutrient balance – nitrogen; Gross nutrient balance – phosphorus. Nitrates in ground water. C.46. Ammonia emissions	J, minēts 8% samazinājums slāpekļa patēriņā. Lēnerts u.c., 2016; Pellerin et al., 2013.	J, sniegts apraksts. Atsauce uz - Gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas rīcības plāns 2019. - 2030. gadam.	N, jo nav arī specifisku pētījumu.	

I02	Pētījumos pierādītu vidi saudzējošu rīcību/tehnoloģiju pielietošana dod iespēju samazināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radušos vides piesārņojumu. (63., 64.)	I	Daļēji, pētījumos pierādīta efektivitāte nav pietiekami pamatota, informācija sniegta apgalvojuma formā.	C.38. Water quality; Gross nutrient balance – nitrogen; Gross nutrient balance – phosphorus. Nitrates in ground water. C.46. Ammonia emissions	J, minēts 8% samazinājums slāpekļa patēriņā. Lēnerts u.c., 2016; Pellerin et al., 2013.	Daļēji, sniegts apraksts. Atsauce uz - Gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas rīcības plāns 2019. - 2030. gadam.	N, nepieciešams iekļaut informāciju no LLU pētījumiem (t.sk., pasākumu efektivitāti) saistībā ar SEG emisijām.	
I03	Paaugstinot lauksaimniecībā nodarbināto prasmju un zināšanu līmeni , palielinātos izpratne par augsnes degradāciju un tās novēršanu, iespējām samazināt ūdens un gaisa piesārņojumu, kas rodas no lauksaimnieciskās darbības. (67.)	I	Daļēji, nav tiešas informācijas par lauksiamniecībā nodarbināto zināšanām saistībā ar vides jautājumiem.	C.15. Agricultural training of farm managers	J, AREI, VAAD, 2019, Augsnes kvalitātes rādītāju novērtējums dažādos LAP 2014-2020 pasākumos atbalstītajās platībās.	Daļēji, nepieciešams izvērstāks pamatojums.	N, jo nav arī specifisku pētījumu, iespējams izmantot informāciju no AREI GĪZ novērtējuma 2019.	
	Latvijā ilgstoši tiek ieviesti agrovides pasākumi ar pamata prasībām, tādējādi ievērojamās LIZ platības veido piemērotu potenciālu ieviest mērķtiecīgus agrovides pasākumus.	I						

D01	Latvijā raksturīga vislielākā pārrobežu ietekme un riski Baltijas jūras reģionā attiecībā uz virszemes ūdeņu kvalitāti. (2.)	D	Daļēji, jo apgalvojums nav pamatots ar datiem par pārrobežu piesārņojumu.	C.38. Water quality; Gross nutrient balance – nitrogen; Gross nutrient balance – phosphorus.	J, virszemes ūdeņu ķīmiskā kvalitāte (mg/l). LVĢMC, Lielupes, Gaujas, Ventas upju baseinu apsaimniekošanas plāni 2016-2021.gadam.	Daļēji, sniegts apraksts. Pārskats par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2017.gadā. LVĢMC	Daļēji, izmantoti LVĢMC, LLU monitoringa rezultāti, taču tie nav analizēti pārrobežu piesārņojuma kontekstā.	
D02	Barības vielu notecei un ietekmei uz biogēnu koncentrācijām ir sezonāls raksturs. Tāpēc klimata pārmaiņu radītā ietekme uz ūdens apjomu (nokrišņu daudzums) un tā ekoloģisko stāvokli (temperatūras) var izmainīt ūdens režīmu ziemas sezonā un pasliktināt ūdens kvalitāti. (32.)		J	C.38. Water quality; Gross nutrient balance – nitrogen; Gross nutrient balance – phosphorus. Nitrates in ground water.	J, nokrišņu sezonālais sadalījums. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam	J, apraksts par nokrišņu sezonālo sadalījumu. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam	N, izmantojamas atsauces uz LLU (A. Lagzdiņa) pētījumiem un publikācijām.	
D03	Klimatisko apstākļu izmaiņu ietekme uz nokrišņu apjomu, tiem kļūstot izteikti intensīviem atsevišķos periodos, var ietekmēt lauksaimniecības sektora ekonomiskos aspektus. (33.)	D	Daļēji	SVID elements nav tieši saistāms ar SM5 rādītājiem.	J, nokrišņu sezonālais sadalījums. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam	J, vispārīgs apraksts par nokrišņu sezonālo sadalījumu. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam	N, izmantojamas atsauces uz iepriekšējo pieredzi (plūdiem) Latvijā.	
D04	Pieaugoša amonjaka emisiju apjoma tendence rada bažas par valsts emisiju samazināšanas	D	J	C.46. Ammonia emissions	J, emisiju apjoms no dažādiem avotiem kt. Latvia's Informative Inventory report 1990	J, datu analīze, Latvia's Informative Inventory report 1990 – 2016.	J, izmantoti rezultāti par iepriekšējo periodu. Latvia's	

	saistību izpildi noteiktajā termiņā. (59.)				– 2016.		Informative Inventory report 1990 – 2016.	
	Vairāku stratēģijās definēto vides mērķu nesasniegšana							
	Pieaugot sausuma periodiem klimata izmaiņu ietekmē var tikt apgrūtināta lauksaimnieciskā ražošana, jo īpaši dārzkopības nozarē.							

SM 5: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM 5: Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās? (ja attiecināms)**
1	**Augsta vajadzība:** Augsnes kvalitātes uzlabošana, veicinot augsnes struktūras uzlabošanos un mazinot barības vielu noteci	Auglīgākās Latvijas augsnes atrodas Zemgales līdzenumā un daļēji tam piegulošajās Viduslatvijas zemienes un Austrumkursas augstienes daļās. (42.) S02; Saskaņā ar Upju baseinu apsaimniekošanas plānos 2016.-2021. gadam sniegto informāciju Gaujas, Ventas un Daugavas upju baseinos robežlieluma 11.3 mg/l N-NO3 pārsniegumi 2006.-2014.g. nav konstatēti ne vidējām, ne maksimālajām N-NO3 koncentrācijām. (11.) S05; Dzīvnieku skaits uz aramzemes hektāra kopumā Latvijā ir zemāks par noteiktajiem mēslošanas noteiktie ierobežojumiem (1,7 dzīvnieku vienību uz ha). (25.) S06; Saskaņā ar upju baseinu apsaimniekošanas plānā izstrādes gaitā veikto ūdens ekoloģiskās kvalitātes novērtējumu lielākā daļa ūdens objektu nav sasnieguši labu ūdens kvalitāti. (4.) V01; Laika periodā no 2005-2016.gadam minerālmēslojuma patēriņš ir gandrīz dubultojies. (60.) V03; Kopumā Latvijā ir vāja augsnes monitoringa sistēma lauksaimniecības izmantojamo zemju novērtēšanai un par vairākiem kvalitātes (sablīvēšanās, augsnes erozija, biotas pētījumi u.c.), kā arī erozijas riskiem nav pieejami pietiekami daudz pētījumu un novērtējumu, lai pilnīgi izvērtētu augsnes stāvokli un degradāciju Latvijā . (50., 55.) V04; Augšu agroķīmiskā izpēte tiek veikta nepietiekamā apjomā. (44.) V05; Augsnes kvalitātes rādītāji VAAD veiktajos novērtējumos pasliktinās un ir nepieciešami augsnes kvalitāti uzlabojoši pasākumi. (67.) V06; Vairāk nekā puse Latvijas augšņu ir ar skābu augsnes reakciju , kas rada traucējumus augu augšanai un attīstībai, un palielina barības vielu noplūdi. (46.) V07; Latvijas teritorijā vislielākie ir tieši augsnes ūdens erozijas riski , īpaši augstieņu nogāzēs. (53.)	Vajadzība izriet no SVID, sasaiste ar atsevišķiem SVID elementiem ir daļēji pamatota. Vairāki no saistītajiem SVID elementiem uz vajadzību attiecināmi netieši - S02, S06, V04, V05. Atbilstoši nav analizēta augsnes apsaimniekošanas nozīme - kultūraugu maiņas ievērošana u.c.	Nav attiecināms

		V08; Jaunas tehnoloģiskās iespējas ļauj precīzāk izmantot mēslojumu . (24.) I01; Pētījumos pierādītu vidi saudzējošu rīcību/tehnoloģiju pielietošana dod iespēju samazināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radušos vides piesārņojumu. (63., 64.) I02; Barības vielu notecei un ietekmei uz biogēnu koncentrācijām ir sezonāls raksturs. Tāpēc klimata pārmaiņu radītā ietekme uz ūdens apjomu (nokrišņu daudzums) un tā ekoloģisko stāvokli (temperatūras) var izmainīt ūdens režīmu ziemas sezonā un pasliktināt ūdens kvalitāti. (32.) D02.		
2	**Augsta vajadzība:** Ūdens kvalitātes uzlabošana, mazinot barības vielu noteci no lauksaimniecības zemēm, īpaši riska ūdens objektu teritorijās.	Tikai atsevišķos urbumos pazemes ūdens kvalitātes rādītāji uzrāda paaugstināta nitrāta jona saturu, kas pārsniedz pieļaujamās robežvērtības 50mg/l. (20.) S04; Saskaņā ar Upju baseinu apsaimniekošanas plānos 2016.-2021. gadam sniegto informāciju Gaujas, Ventas un Daugavas upju baseinos robežlieluma 11.3 mg/l N-NO3 pārsniegumi 2006.-2014.g. nav konstatēti ne vidējām, ne maksimālajām N-NO3 koncentrācijām. (11.) S05; Dzīvnieku skaits uz aramzemes hektāra kopumā Latvijā ir zemāks par noteiktajiem mēslošanas noteiktie ierobežojumiem (1,7 dzīvnieku vienību uz ha). (25.) S06; Saskaņā ar upju baseinu apsaimniekošanas plānā izstrādes gaitā veikto ūdens ekoloģiskās kvalitātes novērtējumu lielākā daļa ūdens objektu nav sasnieguši labu ūdens kvalitāti. (4.) V01; Lielupes upes baseinā 2014.gadā robežlieluma 11.3 mg/l N-NO3 pārsniegumi novēroti 4 upju ūdensobjektos – Tērvete, Svitene, Īslīce un Mūsa. (11.) V02; Laika periodā no 2005-2016.gadam minerālmēslojuma patēriņš ir gandrīz dubultojies. (60.) V03; Jaunas tehnoloģiskās iespējas ļauj precīzāk izmantot mēslojumu . (24.) I01; Pētījumos pierādītu vidi saudzējošu rīcību/tehnoloģiju pielietošana dod iespēju samazināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radušos vides piesārņojumu. (63., 64.) I02; Paaugstinot lauksaimniecībā nodarbināto prasmju un zināšanu līmeni , palielinātos izpratne par augsnes degradāciju un tās novēršanu, iespējām samazināt ūdens un gaisa piesārņojumu, kas rodas no lauksaimnieciskās darbības. (67.) I03; Latvijā raksturīga vislielākā pārrobežu ietekme un riski Baltijas jūras reģionā attiecībā uz virszemes ūdeņu kvalitāti. (2.) D01; Barības vielu notecei un ietekmei uz biogēnu koncentrācijām ir sezonāls raksturs. Tāpēc klimata pārmaiņu radītā ietekme uz ūdens apjomu (nokrišņu daudzums) un tā ekoloģisko stāvokli (temperatūras) var izmainīt ūdens režīmu ziemas sezonā un pasliktināt ūdens kvalitāti. (32.) D02.	Vajadzība izriet no SVID, sasaiste ar atsevišķiem SVID elementiem ir daļēji pamatota, dzīzāk netieša. Nepieciešams pamatojumā vairāk izcelt mērķteritorijas (t.sk., riska ūdensobjektus).	Nav attiecināms

3	**Augsta vajadzība:** Īstenot amonjaka emisijas samazinošus pasākumus.	Gaisa piesārņotāju emisiju apjoma izmaiņām ir tieša sakarība ar minerālmēslu izmantošanu: pieaugot slāpekļa mēslojuma izmantotajam daudzumam pieaug emisiju apjomi. Laika periodā no 2005-2016.gadam minerālmēslojuma patēriņš ir gandrīz dubultojies. (60.) V03; 9. Lauksaimniecības sektorā radītām amonjaka emisijām ir pieaugoša tendence. (59.) V09; Jaunas tehnoloģiskās iespējas ļauj precīzāk izmantot mēslojumu . (24.) I01; Pētījumos pierādītu vidi saudzējošu rīcību/tehnoloģiju pielietošana dod iespēju samazināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radušos vides piesārņojumu. (63., 64.) I02; Paaugstinot lauksaimniecībā nodarbināto prasmju un zināšanu līmeni , palielinātos izpratne par augsnes degradāciju un tās novēršanu, iespējām samazināt ūdens un gaisa piesārņojumu, kas rodas no lauksaimnieciskās darbības. (67.) I03; Pieaugoša amonjaka emisiju apjoma tendence rada bažas par valsts emisiju samazināšanas saistību izpildi noteiktajā termiņā. (59.) D04.	Vajadzība izriet no SVID, sasaiste ir.	Nav attiecināms

4	**Zema vajadzība:** Nodrošināt ūdens pieejamību un efektīvi izmantot ūdens resursus, īpaši tādās nozarēs kā dārzkopība, tādējādi īstenojot klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumus.	Latvija var lepoties ar bagātīgiem ūdens resursiem – gan ar virszemes, gan ar pazemes ūdens krājumiem. (2.) S01.	Vajadzība neizriet no SVID.	Nav attiecināms
5	**Vidēja vajadzība:** Veicināt zināšanu pilnveidošanos un pieredzes apmaiņu ilgtspējīgu lauksaimniecisko darbību īstenošanai praksē.	Augsnes kvalitātes rādītāji VAAD veiktajos novērtējumos pasliktinās un ir nepieciešami augsnes kvalitāti uzlabojoši pasākumi. (67.) V06; Pētījumos pierādītu vidi saudzējošu rīcību/tehnoloģiju pielietošana dod iespēju samazināt lauksaimnieciskās darbības rezultātā radušos vides piesārņojumu. (63., 64.) I02; Paaugstinot lauksaimniecībā nodarbināto prasmju un zināšanu līmeni , palielinātos izpratne par augsnes degradāciju un tās novēršanu, iespējām samazināt ūdens un gaisa piesārņojumu, kas rodas no lauksaimnieciskās darbības. (67.) I03.	Vajadzība daļēji izriet no SVID, sasaiste ar atsevišķiem SVID elementiem ir daļēji pamatota. Nepieciešams pamatojumā vairāk izcelt zināšanu nozīmi.	Nav attiecināms
	Palielināt ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apsaimniekoto platību un saražotās produkcijas īpatsvaru, veicinot ieguldījumu vides stāvokļa uzlabošanā.			
	Nodrošināt mērķtiecīgu Agrovides pasākumu ieviešanu īpaši jutīgās platībās un riska ūdensobjektos ar nozīmīgu izkliedētā piesārņojuma ietekmi.			

SM 5: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM 5: Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu

Nr.	**Vajdzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Pastāv stingrs pamatojums vajadzības prioritizācijai** (J/N)	**Cik specifiska ir noteiktā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēt KLP SP, NAP utt.** (J/N)	**Ja /nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)	**Piezīmes**
1	**Augsta vajadzība:** Augsnes kvalitātes uzlabošana, veicinot augsnes struktūras uzlabošanos un mazinot barības vielu noteci	Daļēji, vajadzības identifikācija precizējama.	J	Vispārīga	N	KLP SP augsnes kvalitātes rādītāji un aspekti nav iekļauti.		Precizēt formulējumu, iekļaujot arī ".. videi draudzīgu augsnes apsaimniekošanas pasākumu ieviešanu..".
2	**Augsta vajadzība:** Ūdens kvalitātes uzlabošana, mazinot barības vielu noteci no lauksaimniecības zemēm, īpaši riska ūdens objektu teritorijās.	Daļēji, vajadzības identifikācija precizējama.	J	Specifiska	N	KLP SP ūdens kvalitātes rādītāji un aspekti nav iekļauti.	Īpaši jutīgās teritorijās un riska ūdensobjektos ar nozīmīgu izkliedēto piesārņojumu netiek veikti vides pasākumi pietiekamā apjomā.	

3	**Augsta vajadzība:** Īstenot amonjaka emisijas samazinošus pasākumus.	J, vajadzības identifikācija atbilstoša.	J	Vispārīga	Daļēji	KLP SP gaisa kvalitātes rādītāji un aspekti nav iekļauti.		Vajadzības definējumā iekļaujams jēdziens ".. efektīvus pasākumus .." (emisiju samazināšanā).
4	**Zema vajadzība:** Nodrošināt ūdens pieejamību un efektīvi izmantot ūdens resursus, īpaši tādās nozarēs kā dārzkopība, tādējādi īstenojot klimata pārmaiņu pielāgošanās pasākumus.	N, vajadzības identifikācija neatbilstoša.	N	Vispārīga	Daļēji	KLP SP minēta efektīva resursu izmantošana.		Aprakstā un SVID elementos iekļaujams uz vajadzību attiecināms pamatojums.
5	**Vidēja vajadzība:** Veicināt zināšanu pilnveidošanos un pieredzes apmaiņu ilgtspējīgu lauksaimniecisko darbību īstenošanai praksē.	N, vajadzības identifikācija precizējama.	N	Vispārīga	Daļēji	KLP SP izglītošana minēta tikai inovāciju attīstības kontekstā.		Pamatojums papildināms ar Latvijā jau veiktajiem zināšanu pārneses pasākumiem un atziņām no tiem.
	Palielināt ar bioloģiskās lauksaimniecības metodēm apsaimniekoto platību un saražotās produkcijas īpatsvaru, veicinot ieguldījumu vides stāvokļa uzlabošanā.							
	Nodrošināt mērķtiecīgu Agrovides pasākumu ieviešanu īpaši jutīgās platībās un riska ūdensobjektos ar nozīmīgu izkliedētā piesārņojuma ietekmi.							

SM 5: 6. Tabula. Ieinteresēto pušu iesaistes novērtējums

SM 5: Veicināt ilgtspējīgu attīstību un dabas resursu – ūdens, augsnes un gaisa – efektīvu pārvaldīšanu

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, tikšanās, vadošā komiteja)	**Regularitāte** (ik nedēļu, mēnesi, ceturksni, ad hoc)	**Doku-mentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, lauku konsultanti, pašvaldības, valsts institūcijas.	visi	Nacionālais, daļēji reģionālais	Reģionālās konferences	5	J	Reģionālajās konferencēs priekšlikumi saistībā ar vides stāvokļa uzturēšanu un aizsardzību saņemti salīdzinoši maz, galvenokārt saistībā ar precīzo tehnoloģiju lietošanu un bioloģisko lauksaimniecību. Līdz šim sagatavotajā materiālā minētie priekšlikumi iekļauti vispārīgi, SM5 kontekstā nepietiekami analizēts bioloģiskās lauksaimniecības devums un potenciāls sasniegt vides mērķus.
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, vides NVO, lauku konsultanti, vides institūcijas, zinātnieki.	SM4, SM5, SM6	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	Reizi ceturksnī	J	Ieinteresēto pušu ieteiktās rekomendācijas (saistībā ar zināšanu pārnesi, precīzo tehnoloģiju lietošanu, slāpekli piesaistošu kultūraugu audzēšana u.c.) Situācijas analīzē, SVID un vajadzībās lielākoties ir iekļautas. Atzīmējams, ka daudzi saņemtie priekšlikumi attiecināmi uz konkrētiem pasākumiem vai atbalsta saņemšanas nosacījumiem, tāpēc šajā stadijā nav pilnvērtīgi novērtējami. Organizētajās diskusijās par bioloģisko lauksaimniecību galvenokārt apspriesti jautājumi par bioloģiskās produkcijas ražošanu, pārdošanas iespējām, taču netiek pievērsta pietiekama uzmanība bioloģiskās lauksaimniecības devumam vides

						stāvokļa uzlabošanā.

SM 6: Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM 6: Palīdzēt aizsargāt bioloģisko daudzveidību, stiprināt ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Latvijā ir izveidots Natura 2000 teritoriju tīkls. *(4., 5.)*	S	SM6	izslēgt no SVID vai pārveidot	Iespējams pārveidot saistībā ar N2000 (t.sk., LIZ un mežu) īpatsvaru Latvijā			Pašsaprotams, neko nepasaka, vai N2000 tīkls ir atbilstošs, N2000 tīkls kopš 2004. gada ir visās ES valstīs. Jāveido rādītāja C.19 kontekstā.
2	Latvijā ainavām ir izteikta reģionāla dažādība. To nosaka dažādi ainavu veidojošie virzītājspēki: gan dabas apstākļi (reljefs, augsne, klimats), gan socio-ekonomiskie un kulturālie faktori. *(56., 57.)*	S	SM6	izslēgt no SVID vai pārveidot	Latvijā ainavām ir izteikta reģionāla dažādība. Ar lauksaimniecību saistīto ainavu uzturēšanā KLP ir būtiska nozīme.	Ir pamatots, iekļaujot ainavu karti		Esošajā redakcijā pašsaprotams, neko nepasaka SM6 kontekstā
3	Latvijā ir pieredze un atbalsts bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai zālājos. *(12. - 20.)*	S	SM6		".. ievērojama institucionālā pieredze.."			Pamatojumā runa galvenokārt ir par vides (t.sk., BDUZ) pasākumu izmaiņām. Taču atsauce ir sniegta 21.-25.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
4	Apmācības par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu ir veicinājušas izpratni par bioloģisko daudzveidību. *(23.)*	S	SM6, SMH	izslēgt no S (paliek V06)				Veicinājušas ir, bet tās vēl nav apmierinošas, tāpēc lai paliek V06
	Salīdzinoši liela daļēji ielabotu ilggadīgo zālāju platība, ar potenciālu uzlabot bioloģiskās daudzveidības stāvokli un nodrošināt pārvietošanās koridorus ES zālāju biotopu sugām.	S	SM6					Rosinām papildināt stiprās puses.
1	ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu stāvoklis joprojām ir nelabvēlīgā stāvoklī. *(8.)*	V	SM6		"..nelabvēlīgs, jo īpaši biotopos ar mazu kopējo platību."			Ieteicams izcelt retās zālāju biotopu grupas.
2	Ekonomiskā spiediena rezultātā tiek zaudēti/netiek veidoti jauni ainavu elementi (dižkoki, alejas, vecas mājvietas/viensētas), netiek nodrošināta to pēctecība. *(60., 64.)*	V	SM6		"Lauksiamniecības intensifikācijas .."			Precizējams formulējums
3	Lauku putnu indeksā pēdējos gados ir vērojama samazinājuma tendence. *(36.)*	V	SM6		"..indeksam.."			Situācijas aprakstā jāizmanto dati no jaunākās LPI atskaites.
4	LIZ atstāšana novārtā un aizaugšana, palielinās invazīvo augu aizņemtā platība. *(62., 52.)*	V	SM6	Šobrīd kā D, tāpēc jāporformulē.	Atsevišķās teritorijās ..	Iekļauta latvāna izplatības karte		Situācijas aprakstā (62.) uz šo neattiecas.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
5	Būtiski palielinājies atklāto lauku ainavu īpatsvars, samazinoties ainavu elementiem, kas samazina dabas daudzveidību, ainavu vizuālo vērtību. *(64.)*	V	SM6		Jāporformulē, apvienojot ar V02			Izņemams, pārklājas ar citu V, D01 tas pats
6	Latvijas sabiedrībā un zemju īpašniekiem vēl joprojām ir nepietiekama izpratne par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un nepieciešamību veikt saglabāšanas un apsaimniekošanas pasākumus. *(23.)*	V	SMH		Lauksaimniekiem ir nepietiekama izpratne par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un nepieciešamību veikt saglabāšanas un apsaimniekošanas pasākumus.			23. runa ir tikai par BDUZ, bet SVID elementā par BD kā tādu
7	Kompensācijas (atbalsts) par dabas aizsardzības teritorijās noteiktajiem saimnieciskajiem ierobežojumiem ir nesamērīgi zems un nemotivējošs. *(33.)*	V	SM6		Atstāt tikai "nemotivējošs"			33. rindkopā nav teikts, ka būtu nesamērīgi zems un nemotivējošs
	Ārpus Natura 2000 tīkla atrodas vairāk nekā 60% no ES zālāju biotopiem un daļa no ES meža biotopiem ārpus valsts meža platībām, un šīs platības ir atkarīgas no LAP atbalsta, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību	V	SM6	uz D	Pārformulēt par mežiem			Rosinam papildināt

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
	Latvijā nav apzināta lauksaimniecības radīto ekosistēmas pakalpojumu vērtība un nozīme, piemēram, ES zālāju biotopu radītie produkti nav atpazīstami tirgū.	V	SM6					Rosinām papildināt SVID kontekstā ar ekosistēmu pakalpojumiem
	Zālāju apsaimniekošana nav ekonomiski izdevīga	V	SM6					Saistāms ne tikai ar finansējuma trūkumu, zemniekiem nav atbilstošas tehnikas dažādiem zālājiem, zālāju platības nav pieejamas ar tehniku.
	Latvijā nav apzinātas iespējas agrovides (biotehniskajiem) pasākumiem privātajos mežos bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā un aizsardzībā.	V						
1	Eiropas Savienības atbalsts paver jaunas un konkrētākas iespējas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, nosakot konkrētākus un mērķtiecīgākus apsaimniekošanas pasākumus, ietverot arī bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas prasības atbalsta saņemšanas nosacījumos. *(12. - 19.)*	I	SM6	Pārcelt pie S				ES atbalsts ir iekšējais SVID elements.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
2	Pateicoties uzkrātajām zināšanām un pieredzei ir iespēja turpināt gan izskaidrošanas darbu par bioloģiskās daudzveidības nozīmi, gan apmācību organizēšanu lauksaimniekiem par bioloģisko daudzveidību. *(23.)*	I	SM6, SMH					
3	Ir iespējas palielināt dabisko zālāju platības, veicot pasākumus pašreiz neizmantoto/degradēto platību rekultivācijai/atjaunošanai. *(10.)*	I	SM6	Uz S	izņemt vārdu "degradēto" un "rekultivācijai".			
4	Ekstensīvas lauksaimniecības prakses, kā bioloģiskā lauksaimniecība, var veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos *(42.)*	I	SM6		"Lauksaimniecības prakses .."			BLS ne vienmēr ir ekstensīvs. Kopumā apgalvojums ir pareizs, bet praksē mūsu rezultāti to neuzrāda, tāpēc jāpiedomā kā nodrošināt "veicināšanu".
5	Dabas vērtību skaitīšanas rezultāti sniegs precīzu pamatinformāciju un kartogrāfisko materiālu par ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem un to stāvokļa novērtējumu visā Latvijas teritorijā. *(11.)*	I	SM6		"..līdz šim precīzāko.."			Papildināt: Ļauj veidot uz mērķi un rezultātu orientētus atbalsta pasākumus

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
6	NATURA 2000 un citu aizsargājamu teritoriju pārvērtēšana un kompensāciju sistēmas uzlabošana, to papildinot ar citiem mehānismiem, kas zemes īpašniekam dod iespēju saņemt atbilstošu kompensāciju apmēru par noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem, veicinās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. *(33.)*	I	SM6					
	Izveidojusies laba sadarbība starp Dabas aizsardzības pārvaldi un Lauku atbalsta dienestu bioloģiskās daudzveidības atbalsta pasākumu administrēšanai, kuru nepieciešams paplašināt.	I						Rosinām papildināt iespējas
1	Mazo ainavas elementu izzušana. *(43.)*	D	SM6	Izslēgt, jo pateikts pie V05, V02.				Jau tiek minēts V05, V02. Vai vajag likt vēlreiz draudos?
2	Intensīvās lauksaimniecības metodes iznīcina tās sugas, kas gadsimtu gaitā piemērojušās izdzīvošanai tradicionālās saimniekošanas apstākļos *(10.)*	D	SM6					Nav pamatojuma situācijas analīzē.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
3	Invazīvo sugu ekspansija var apdraudēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu sasniegto rezultātu ilglaicīgumu. *(49.)*	D	SM6		Invazīvo sugu ekspansija negatīvi ietekmē BD un ainavas"	Iekļauta latvāņa izplatības karte		Papildināt: LIZ atstāšana novārtā un aizaugšana, palielinās invazīvo augu aizņemto platību. (62., 52.)
4	Neatbilstoša zālāju biotopu apsaimniekošana apdraud dabisko pļavu pastāvēšanu. *(10., 19.)*	D	SM6	Pārcelt pie V				
5	Nozīmīga daļa dabisko zālāju platības atrodas ārpus īpaši aizsargājamām teritorijām un ārpus lauku blokiem. *(20., 24.)*	D	SM6					
	Mežsaimniecības intensifikācija un ciršanas caurmēra samazināšana apdraud meža bioloģisko daudzveidību un samazina ES mežu biotopu noturību pret malas efektu un samazina konektivitāti.	D	SM6					Ierosinām papildināt

SM 6: Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM 6: Palīdzēt aizsargāt bioloģisko daudzveidību, stiprināt ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Latvijā ir izveidots Natura 2000 teritoriju tīkls. *(4., 5.)*	S	J	C.19. Farming in Natura 2000 areas	N, nepieciešama informācija par LIZ platībām Natura 2000	J, likumdošana	Daļēji, aprakstīta iepriekšējā pieredze	
2	Latvijā ainavām ir izteikta reģionāla dažādība. To nosaka dažādi ainavu veidojošie virzītājspēki: gan dabas apstākļi (reljefs, augsne, klimats), gan socio-ekonomiskie un kulturālie faktori. *(56., 57.)*	S	Nepieciešama papildu informācija, izmantojot kvantitatīvos (t.sk., konteksta rādītājus).	Rādītāja nav, tikai apraksts. Ieteicams izmantot - *C.21. Agricultural land covered with landscape features un C.35. Farmland birds index (FBI)*	N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	J, situācijas aprakstā iekļauta ainavu karte	N, var atsaukties uz N2000 maksājumu novērtējuma atskaiti, AREI gatavotajiem materiāliem par ADVZ	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
3	Latvijā ir pieredze un atbalsts bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai zālājos. *(12. - 20.)*	S	J	*C.36. Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends*	J, zālāju botāniskās kvalitātes rādītāji. Rūsiņa S., 2019	J, aprakstīti novērtēšanas ietvaros veikta pētījuma rezultāti. AREI, 2019	J, sniegtas atsauces uz vairākiem pētījumiem, AREI 2019; Rūsiņa S., 2019.	
4	Apmācības par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu ir veicinājušas izpratni par bioloģisko daudzveidību. *(23.)*	S	J		N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	J, sniegta atsauce balstoties uz apmācīto lauksaimnieku aptauju un eksperta viedokli.	J, sniegta atsauce uz novērtēšanas ziņojumu. AREI, 2019.	
	Salīdzinoši liela daļēji ielabotu ilggadīgo zālāju platība, ar potenciālu uzlabot bioloģiskās daudzveidības stāvokli un nodrošināt pārvietošanās koridorus ES zālāju biotopu sugām.	S						
1	ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu stāvoklis joprojām ir nelabvēlīgā stāvoklī. *(8.)*	V	J	*C.36. Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or*	J, zālāju botāniskās kvalitātes rādītāji. Rūsiņa, 2019	J, aprakstīti novērtēšanas ietvaros veikta pētījuma rezultāti. AREI, 2019	J, sniegtas atsauces uz vairākiem pētījumiem, AREI 2019;	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
				increasing trends			Rūsiņa, 2019.	
2	Ekonomiskā spiediena rezultātā tiek zaudēti/netiek veidoti jauni ainavu elementi (dižkoki, alejas, vecas mājvietas/viensētas), netiek nodrošināta to pēctecība. *(60., 64.)*	V	J	Rādītāja nav, tikai apraksts. Ieteicams izmantot - *C.21. Agricultural land covered with landscape features un C.35. Farmland birds index (FBI)*	J, LIZ dinamika	J ,sniegts apraksts ar attēliem	N, nav bijuši specifiski pētījumi	
3	Lauku putnu indeksā pēdējos gados ir vērojama samazinājuma tendence. *(36.)*	V	J	*C.35. Farmland birds index (FBI)*	J, taču jāpapildina ar aktuālākajiem LPI datiem	J, aprakstītas LPI un atsevišķu sugu izmaiņas	Daļēji, trūkst specifisku pētījumu KLP ietekmei uz LPI	
4	LIZ atstāšana novārtā un aizaugšana, palielinās invazīvo augu aizņemtā platība. *(62., 52.)*	V	J		J, iekļauta latvāna izplatības karte un nekoptās LIZ īpatsvars	J ,sniegts apraksts ar attēliem	N, nav iekļauti specifiski pētījumi par pamesto LIZ un invazīvo sugu korelāciju.	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
5	Būtiski palielinājies atklāto lauku ainavu īpatsvars, samazinoties ainavu elementiem, kas samazina dabas daudzveidību, ainavu vizuālo vērtību. *(64.)*	V	J	Rādītāja nav, tikai apraksts. Ieteicams izmantot - *C.21. Agricultural land covered with landscape features un C.35. Farmland birds index (FBI)*	N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	J, ietverts apraksts ar attēliem	J, LATVIJA.ZEME, DABA, TAUTA, VALSTS. Oļģerts Nikodemus, Māris Kļaviņš, Zaiga Krišjāne, Vitālijs Zelčs (zin. red.)., 2018	
6	Latvijas sabiedrībā un zemju īpašniekiem vēl joprojām ir nepietiekama izpratne par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un nepieciešamību veikt saglabāšanas un apsaimniekošanas pasākumus. *(23.)*	V	J		N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	J, sniegts īss skaidrojums	J, AREI, S. Rūsiņa, 2019. Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020. gadam ietekme uz bioloģisko daudzveidību: ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu botāniskā daudzveidība	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
7	Kompensācijas (atbalsts) par dabas aizsardzības teritorijās noteiktajiem saimnieciskajiem ierobežojumiem ir nesamērīgi zems un nemotivējošs. *(33.)*	V	N, nepieciešams pamatot zemo kompensācijas apmēru ar ekonomiskiem aprēķiniem.		N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	Daļēji, SVID elementa pamatojums sniegts, balstoties uz ieinteresēto pušu viedokli	Aktuāli pētījumi par kompensācijām nav veikti, iespējams atsaukties uz agrākiem pētījumiem, kuri veikti novērtēšanas ietvaros	Finanšu pieejamība nav analizēta
	Ārpus Natura 2000 tīkla atrodas vairāk nekā 60% no ES zālāju biotopiem un daļa no ES meža biotopiem ārpus valsts meža platībām, un šīs platības ir atkarīgas no LAP atbalsta, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību	V						
	Latvijā nav apzināta lauksaimniecības radīto ekosistēmas pakalpojumu vērtība un nozīme, piemēram, ES zālāju	V						

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	biotopu radītie produkti nav atpazīstami tirgū.							
	Zālāju apsaimniekošana nav ekonomiski izdevīga	V						
	Latvijā nav apzinātas iespējas agrovides (biotehniskajiem) pasākumiem privātajos mežos bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā un aizsardzībā.	V						
1	Eiropas Savienības atbalsts paver jaunas un konkrētākas iespējas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, nosakot konkrētākus un mērķtiecīgākus apsaimniekošanas pasākumus, ietverot arī bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas prasības atbalsta saņemšanas	I	J		J, sniegta informācija par atbalstītajām platībām	J, aprakstīta pieredze pasākumu ieviešanā	J, aprakstīta pieredze pasākumu ieviešanā un novērtēšanas rezultāti. AREI, 2019.	Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	nosacījumos. *(12. - 19.)*							
2	Pateicoties uzkrātajām zināšanām un pieredzei ir iespēja turpināt gan izskaidrošanas darbu par bioloģiskās daudzveidības nozīmi, gan apmācību organizēšanu lauksaimniekiem par bioloģisko daudzveidību. *(23.)*	I	J		N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	J, sniegta atsauce balstoties uz apmācīto lauksaimnieku aptauju un eksperta viedokli.	J, sniegta atsauce uz novērtēšanas ziņojumu. AREI, 2019.	
3	Ir iespējas palielināt dabisko zālāju platības, veicot pasākumus pašreiz neizmantoto/degradēto platību rekultivācijai/atjaunošanai.	I	J	*C.36. Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends*	J, neizmantoto LIZ rādītāji	J, pamatotas iespējas palielināt zālāju platības	J, LAD datu analīze; BEF, 2019	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	(10.)							
4	Ekstensīvas lauksaimniecības prakses, kā bioloģiskā lauksaimniecība, var veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos *(42.)*	I	Daļēji, nepieciešams papildus pamatojums, ar atsauci uz skrejvaboļu pētījumu nepietiek.	*C.32. Agricultural area under organic farming.* Ieteicams izmantot arī *C33. Farming intensity; C.35. Farmland birds index (FBI).*	J, skrejvaboļu kā indikatorsugu izmaiņu pētījums	Trūkst atsauces uz pētījumiem par ekstensīvas lauksaimniecības devumu.	Daļēji, iespējams atsaukties uz VAAD/AREI pētījumu.	
5	Dabas vērtību skaitīšanas rezultāti sniegs precīzu pamatinformāciju un kartogrāfisko materiālu par ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem un to stāvokļa novērtējumu visā Latvijas teritorijā. *(11.)*	I	J	*Ieteicams saistīt ar - C.36. Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends*	J, minētas BVZ platības	J, aprakstīta kvalitatīvu datu nozīme	Pamatota dabas skaitīšanas rezultātu nozīme.	
6	NATURA 2000 un citu aizsargājamu teritoriju pārvērtēšana un kompensāciju sistēmas uzlabošana, to papildinot ar citiem mehānismiem,	I	Daļēji, par to, ka kompensācijas ir neatbilstošas minēts		N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	Nav sniegti pierādījumi, ka kompensāciju pieejas izmaiņas uzlabos bioloģisko daudzveidību.	N, iespējams atsaukties uz N2000 maksājuma novērtējuma atskaiti, AREI,	Finanšu pieejamība nav vērtēta

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	kas zemes īpašniekam dod iespēju saņemt atbilstošu kompensāciju apmēru par noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem, veicinās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. *(33.)*		apgalvojuma formā. Nav atsauces uz pētījumiem, aptaujām u.c.				2013.	
	Izveidojusies laba sadarbība starp Dabas aizsardzības pārvaldi un Lauku atbalsta dienestu bioloģiskās daudzveidības atbalsta pasākumu administrēšanai, kuru nepieciešams paplašināt.	I						

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Mazo ainavas elementu izzušana. *(43.)*	D	J	Rādītāja nav, tikai apraksts. Ieteicams saistīt ar - *C.21. Agricultural land covered with landscape features.*	N, kvantitatīvie rādītāji nav sniegti	J sniegts apraksts ar attēliem, LATVIJA ZEME, DABA, TAUTA, VALSTS. Oļģerts Nikodemus, Māris Kļaviņš, Zaiga Krišjāne, Vitālijs Zelčs (zin. red.), 2018.	N, nav bijuši specifiski pētījumi	
2	Intensīvās lauksaimniecības metodes iznīcina tās sugas, kas gadsimtu gaitā piemērojušās izdzīvošanai tradicionālās saimniekošanas apstākļos *(10.)*	D	N	*Ieteicams saistīt ar - C.36. Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends*	J, bet atbilstoši jāpamato ar pētījumiem par skrejvabolēm un zālāju botānisko kvalitāti. DU, Rūsiņa S., AREI, 2019.	J, bet atbilstoši jāpamato ar pētījumiem par skrejvabolēm un zālāju botānisko kvalitāti. DU, Rūsiņa S., AREI, 2019.	J, bet atbilstoši jāpamato ar pētījumiem par skrejvabolēm un zālāju botānisko kvalitāti. DU, Rūsiņa S., AREI, 2016-2019.	
3	Invazīvo sugu ekspansija var apdraudēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu sasniegto rezultātu ilglaicīgumu. *(49.)*	D	Daļēji, nepieciešams papildus pamatojums ietekmei tieši uz bioloģisko daudzveidību.		J, ietverti rādītāji par latvāņa izplatību.	J, sniegts pamatojums aprakstā.	Nav informācijas par specifiskiem pētījumiem par invazīvo sugu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurš minēts situācijas aprakstā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
							Latvijā.	
4	Neatbilstoša zālāju biotopu apsaimniekošana apdraud dabisko pļavu pastāvēšanu. *(10., 19.)*	D	J	*C.36. Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends*	J, ietverti rādītāji par zālāju botānisko kvalitāti. Rūsiņa S., 2019.	J, sniegts pamatojums aprakstā, balstoties uz pētījumiem. AREI, Rūsiņa S., 2019.	J, sniegtas atsauces uz vairākiem pētījumiem, AREI 2019; Rūsiņa, 2016-2019.	
5	Nozīmīga daļa dabisko zālāju platības atrodas ārpus īpaši aizsargājamām teritorijām un ārpus lauku blokiem. *(20., 24.)*	D	J	*C.36. Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends*	J, sniegti jaunākie un dabas skaitīšanas dati.	J, sniegts pamatojums aprakstā, balstoties uz pētījumiem. AREI, Rūsiņa S., 2019.	J, sniegtas atsauces uz vairākiem pētījumiem, AREI 2019; Rūsiņa, 2016-2019.	
	Mežsaimniecības intensifikācija un ciršanas caurmēra samazināšana apdraud meža bioloģisko daudzveidību un samazina ES mežu biotopu noturību pret malas efektu un samazina konektivitāti.	D						

SM 6: Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM 6: Palīdzēt aizsargāt bioloģisko daudzveidību, stiprināt ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
1	Veicināt bioloģiskās daudzveidības rādītāju uzlabošanos, ainavas elementu saglabāšanu.	Latvijā ainavām ir izteikta reģionāla dažādība. To nosaka dažādi ainavu veidojošie virzītājspēki: gan dabas apstākļi (reljefs, augsne, klimats), gan socio-ekonomiskie un kulturālie faktori. (56., 57.) S02; ES nozīmes aizsargājamo zālāju biotopu stāvoklis joprojām ir nelabvēlīgā stāvoklī. (8.) V01; Ekonomiskā spiediena rezultātā tiek zaudēti/netiek veidoti jauni ainavu elementi (dižkoki, alejas, vecas mājvietas/viensētas), netiek nodrošināta to pēctecība. (60., 64.) V02; Lauku putnu indeksā pēdējos gados ir vērojama samazinājuma tendence. (36.) V03; Būtiski palielinājies atklāto lauku ainavu īpatsvars, samazinoties ainavu elementiem, kas samazina dabas daudzveidību, ainavu vizuālo vērtību. (64.) V05; Eiropas Savienības atbalsts paver jaunas un konkrētākas iespējas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, nosakot konkrētākus un mērķtiecīgākus apsaimniekošanas pasākumus, ietverot arī bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas prasības atbalsta saņemšanas nosacījumos. (12. - 19.) I01; Ir iespējas palielināt dabisko zālāju platības, veicot pasākumus pašreiz neizmantoto/degradēto platību rekultivācijai/atjaunošanai. (10.) I03; Ekstensīvas lauksaimniecības prakses, kā bioloģiskā lauksaimniecība, var veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos (42.) I04; Dabas vērtību skaitīšanas rezultāti sniegs precīzu pamatinformāciju un kartogrāfisko materiālu par ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem un to stāvokļa novērtējumu visā Latvijas teritorijā. (11.) I05; Mazo ainavas elementu izzušana. (43.) D01; Intensīvās lauksaimniecības metodes iznīcina tās sugas, kas gadsimtu gaitā piemērojušās izdzīvošanai tradicionālās saimniekošanas apstākļos (10.) D02; Invazīvo sugu ekspansija var apdraudēt bioloģiskās	Vajadzība izriet no SVID, sasaiste ir.	

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
		daudzveidības saglabāšanas pasākumu sasniegto rezultātu ilglaicīgumu. (49.) D03; Neatbilstoša zālāju biotopu apsaimniekošana apdraud dabisko pļavu pastāvēšanu. (10., 19.) D04; Nozīmīga daļa dabisko zālāju platības atrodas ārpus īpaši aizsargājamām teritorijām un ārpus lauku blokiem. (20., 24.) D05.		

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
2	Veicināt bioloģiskās daudzveidības kvalitatīvo rādītāju uzlabošanos meža zemē.	Latvijā ir izveidots Natura 2000 teritoriju tīkls. (4., 5.) S01; Kompensācijas (atbalsts) par dabas aizsardzības teritorijās noteiktajiem saimnieciskajiem ierobežojumiem ir nesamērīgi zems un nemotivējošs. (33.) V07; Eiropas Savienības atbalsts paver jaunas un konkrētākas iespējas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, nosakot konkrētākus un mērķtiecīgākus apsaimniekošanas pasākumus, ietverot arī bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas prasības atbalsta saņemšanas nosacījumos. (12. - 19.) I01; Dabas vērtību skaitīšanas rezultāti sniegs precīzu pamatinformāciju un kartogrāfisko materiālu par ES nozīmes aizsargājamiem biotopiem un to stāvokļa novērtējumu visā Latvijas teritorijā. (11.) I05; NATURA 2000 un citu aizsargājamu teritoriju pārvērtēšana un kompensāciju sistēmas uzlabošana, to papildinot ar citiem mehānismiem, kas zemes īpašniekam dod iespēju saņemt atbilstošu kompensāciju apmēru par noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem, veicinās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. (33.) I06; Invazīvo sugu ekspansija var apdraudēt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu sasniegto rezultātu ilglaicīgumu. (49.) D03.	Vajadzībai ir daļēja sasaiste ar SVID. Atsevišķiem SVID elementiem saikne ar vajadzību ir pašsaprotama, netieša un vāja.	Attiecināms, nav ietverts
3	Sabiedrības, lauksaimnieku/mežsaimnieku, kā arī zemes īpašnieku izglītošana par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un saglabāšanas nepieciešamību un iespējām.	Latvijā ir pieredze un atbalsts bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai zālājos. (12. - 20.) S03; Apmācības par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu ir veicinājušas izpratni par bioloģisko daudzveidību. (23.) S04; Latvijas sabiedrībā un zemju īpašniekiem vēl joprojām ir nepietiekama izpratne par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un nepieciešamību veikt saglabāšanas un apsaimniekošanas pasākumus. (23.) V06; Pateicoties uzkrātajām zināšanām un pieredzei ir iespēja turpināt gan izskaidrošanas darbu par bioloģiskās daudzveidības nozīmi, gan apmācību organizēšanu lauksaimniekiem par bioloģisko daudzveidību. (23.) I02; Neatbilstoša zālāju biotopu apsaimniekošana apdraud dabisko pļavu pastāvēšanu. (10., 19.) D04.	Vajadzība izriet no SVID, sasaiste ir. Ar atsevišķiem SVID elementiem saikne ir netieša.	
	Uzlabot bioloģisko daudzveidību aizsargājamos zālājos			

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
	Nodrošināt tipisko lauksaimniecības zemju ainavu un to elementu aizsardzību, saglabājot daudzveidīgu, vizuāli pievilcīgu un ekoloģiski funkcionālu ainavu struktūru un elementu daudzveidību.			
	Palielināt bioloģiskās lauksaimniecības un vides pasākumu ieguldījumu ekosistēmas pakalpojumu sniegšanā			
	Nodrošināt atbilstošas kompensācijas par ierobežojumiem bioloģiskās daudveidības aizsardzībai			

SM 6: Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM 6: Palīdzēt aizsargāt bioloģisko daudzveidību, stiprināt ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas

Nr.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Pastāv stingrs pamatojums vajadzības priorīti-zācijai** (J/N)	**Cik specifiska ir noteiktā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēt KLP SP** (J/N)	**Ja /nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)	**Piezīmes**
1	Veicināt bioloģiskās daudzveidības rādītāju uzlabošanos, ainavas elementu saglabāšanu.	J, vajadzības identifikācija atbilstoša.	J	Vispārīga, ieteicams sadalīt vairākās specifiskās vajadzībās.	J		Nepieciešama vajadzībā ietverto risināmo jautājumu precizēšana un prioritizēšana.	Ieteicams vajadzību precizēt, sadalīt vairākās vajadzībās. Piemēram, bioloģiski vērtīgiem zālājiem veidojama atsevišķa vajadzība (skat. priekšlikumus).
2	Veicināt bioloģiskās daudzveidības kvalitatīvo rādītāju uzlabošanos meža zemē.	N, vajadzības identifikācija precizējama.	N	Vispārīga, tā pamatota tikai ar kompensācijām meža zemēs, ieteicams precizēt un definēt kā specifisku vajadzību.	N	Meža zemes, mežsaimniecība KLP SP nav ietverta.	Nepieciešama vajadzībā ietverto risināmo jautājumu precizēšana un prioritizēšana.	Saistībā ar šo vajadzību izsekojama saikne galvenokārt kompensāciju kontekstā par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem. Trūkst informācijas par iespējām uzlabot BD mežos.

Nr.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Pastāv stingrs pamatojums vajadzības prioritizācijai** (J/N)	**Cik specifiska ir noteiktā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēt KLP SP** (J/N)	**Ja /nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)	**Piezīmes**
3	Sabiedrības, lauksaimnieku/mežsaimnieku, kā arī zemes īpašnieku izglītošana par bioloģiskās daudzveidības nozīmi un saglabāšanas nepieciešamību un iespējām.	J, vajadzības identifikācija atbilstoša.	J	Vispārīga, bet atbilstoša pamatojumam un situācijai.	Daļēji	KLP SP izglītošana minēta tikai inovāciju attīstības kontekstā.		
	Uzlabot bioloģisko daudzveidību aizsargājamos zālājos							Priekšlikums iekļaut šādas vajadzības.
	Nodrošināt tipisko lauksaimniecības zemju ainavu un to elementu aizsardzību, saglabājot daudzveidīgu, vizuāli pievilcīgu un ekoloģiski funkcionālu ainavu struktūru un elementu daudzveidību.							
	Palielināt bioloģiskās lauksaimniecības un vides pasākumu ieguldījumu ekosistēmas pakalpojumu sniegšanā							

Nr.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Pastāv stingrs pamatojums vajadzības priorīti-zācijai** (J/N)	**Cik specifiska ir noteiktā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēt KLP SP** (J/N)	**Ja /nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)	**Piezīmes**
	Nodrošināt atbilstošas kompensācijas par ierobežojumiem bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai							

SM 6: 6. Tabula. Ieinteresēto pušu iesaistes novērtējums

SM 6: Palīdzēt aizsargāt bioloģisko daudzveidību, stiprināt ekosistēmu pakalpojumus un saglabāt biotopus un ainavas

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, mītiņš, vadības komiteja,u.tml.)	**Biežums** (ik nedēļu, mēnesi, ceturksni, ad hoc)	**Dokumentēti iznākumi** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku/mežsaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, lauku konsultanti, pašvaldības, valsts institūcijas.	visi	Nacionālais, daļēji reģionālais	Reģionālās konferences	5	J	Reģionālajās konferencēs priekšlikumi saistībā ar bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu un aizsardzību saņemti ļoti maz, galvenokārt saistībā ar kompensācijām par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem un migrējošo putnu radītajiem zaudējumiem. Kompensācija par mežsaimnieciskajiem ierobežojumiem ir ietverta situācijas aprakstā, bet migrējošo putnu radītie zaudējumi nav ietverti aprakstā un SVID.
Lauksaimnieku/mežsaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, vides NVO, lauku konsultanti, vides institūcijas, zinātnieki.	SM4, SM5, SM6	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	Reizi ceturksnī	J	Ieinteresēto pušu ieteiktās rekomendācijas Situācijas analīzē, SVID un vajadzībās lielākoties ir iekļautas. Atzīmējams, ka daudzi saņemtie priekšlikumi attiecināmi uz konkrētiem pasākumiem vai atbalsta saņemšanas nosacījumiem, tāpēc šajā stadijā nav pilnvērtīgi novērtējami. Kā atsevišķi priekšlikumi, kuri nav ietverti minami - migrējošo putnu radīto zaudējumu kompensēšana, specifisks

						atbalsts zālāju uzturēšanai Zemgalē (upju ielejās un palienēs).

Stratēģiskais mērķis Nr.7

Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM 7: Piesaistīt gados jaunus lauksaimniekus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Jaunie lauksaimnieki ir atvērti inovācijām un jauniem risinājumiem (21).	S	SM7					Nav pamatoti dati.
2	Atbalsts kopumā ir veicinājis lauksaimniecībā esošo saimnieku zināšanu līmeņa palielināšanos (19, 25)	S	SM7		Pieaudzis jauno lauksaimnieku īpatsvars ar speciālo lauksaimniecisko izglītību		Nav analizēts, cik ļoti veicinātas tieši jauno lauksaimnieku zināšanas, kā arī dažādās nozarēs.	67.rindkopa ir attiecināma uz apgalvojumu, bet jāprecizē, vai tas ir domāts LAP 2007-2013 periods? Formulējot elementu, pārdomāt vai "stiprā puse" ir atbalsta pieejamība un visiem vai tikai gados jauniem lauksaimniekiem, vai zināšanu līmeņa palielināšanās. Precizējot SVID elementa piedāvāto formulējumu, lauksaimnieciskās izglītības īpatsvaru raksturo 1.7. attēls.
3	Jaunie lauksaimnieki atgūst un atgriež lauksaimnieciskā darbībā tās	S	SM7		Jauniem lauksaimniekiem augsta motivācija	Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēts, bet varētu tikt analizēts. Piemēram, nekoptās un aizaugušās zemes	Jauno lauksaimnieku motivāciju pamato situācijas apraksta 41.rindkopa, GĪZ '19, Bioloģiskās lauksaimniecības

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
	lauksaimniecības zemes, kas nav tikušas izmantotas pēdējos gados (41)				veidot un attīstīt saimniecības		visvairāk tiek izmantotas gaļas lopkopībai.	analīze
4	Pieaug vidējais lauku saimniecību vadītāju vecums (11)	V	SM7		Palielinās vidējais lauku saimniecību vadītāju vecums vai Samazinās gados jauno lauksaimnieku skaits	Reģionālais aspekts ir analizēts		Arī 62.rindkopa pamatotu jauno lauksaimnieku skaitu reģionos, bet par dinamiku datu nav.
5	Jauno lauksaimnieku (līdz 35) proporcija pret tiem, kam pāri 65	V	SM7		Zems jauno lauksaimnieku īpatsvars			Neatbilstošs formulējums - proporcija nevar būt vājā puse, bet tā var liecināt, vai jauno lauksaimnieku skaits kļūst par stipro vai vājo pusi. Situācijas aprakstā jāvadās no EK apstiprinātiem KKR, kuros tiek salīdzinātas vecuma grupas līdz 40 gadiem pret tiem, kuriem pāri 55 gadi.
6	Nepieciešami nozīmīgi finanšu resursi darbības uzsākšanai (40), (61)	V	SM7		Nepietiekami finanšu resursi darbības uzsākšanai	Reģionālais aspekts ir analizēts	Nav izvērtēts, bet varētu būt noderīgi, jo katrai nozarei ir atšķirīgas saimniekošanas	Aprakstā analizētas zemes resursu iegādes izmaksas (40.rindkopa).

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
							uzsākšanas izmaksas. Nav analizēts, bet būtu noderīgi saprast, kuras nozares un kāpēc izvēlas jaunie lauksaimnieki darījumdarbības uzsākšanai.	
7	Trūkst zināšanas, prasmes lauksaimniecības jomās (21, 25)	V	SM7				Sektorālais pārklājums nav analizēts.	Nav analizēts, cik lielā mērā veicinātas tieši jauno lauksaimnieku zināšanas dažādos lauksaimnieciskās ražošanas sektoros.
8	Zemes resursu pieejamība (4.1)	V	SM7			Reģionālais aspekts nav analizēts	n/a	Nav skaidrots, ko nozīmē pieejamība. Administratīvi šķēršļi, finanšu un kredītresursu pieejamība vai kaut kas cits?
9	Lauksaimniecības kā nodarbošanās veida popularizēšana, lai veicinātu jauniešu motivāciju apgūt ar nozari saistītas profesijas (18)	**I**	SM7		Jauniešu piesaiste lauksaimniecībai	n/a	n/a	Nav pamatojuma no citām nozarēm vai citu valstu pētījumiem, ka kādas popularizēšanas kampaņas būtu sasniegušas mērķi. Vai šī SVID elementa nodoms ir popularizēt lauksaimniecības nozari vai piesaistīt jauniešus lauksaimniecības nozarē?

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
10	Apsaimniekoto lauksaimniecības zemju palielināšana (33)	I	SM7		Apsaimniekoto LIZ platību palielināšana	Reģionālais aspekts nav analizēts	n/a	SVID apgalvojuma pamatojošai rindkopai (33.rindkopa) nav skaidrs datu avots.
11	Jaunu tehnoloģiju un inovāciju izmantošana praksē (20, 21)	**I**	SM7			Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālais pārklājums nav analizēts.	
12	Konsultāciju un padomdevēja atbalsta iespējas (3.2)	I	SM7			Reģionālais aspekts ir analizēts	n/a	
13	Jaunu cilvēku migrācija un dzimstības samazināšanās (3, 5, 18, 21)	D	SM7			Reģionālais aspekts daļēji analizēts	n/a	
14	Nodokļu sistēmas nepastāvība (54)	D	SM7			n/a	n/a	
15	Ierobežota finanšu resursu pieejamība (40)	D	SM7			Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālais pārklājums nav analizēts.	62.rindkopā un 1.15. attēlā nesaskan 2017. gadā maksājumu gados jaunajiem lauksaimniekiem (JAL) saņēmēju skaits.

Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM 7: Piesaistīt gados jaunus lauksaimniekus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Jaunie lauksaimnieki ir atvērti inovācijām un jauniem risinājumiem (21).	S	N, nav pamatoti dati, kas apliecina jauno lauksaimnieku atvērtību inovācijām. Aprakstā norādītā 21.rindkopa (OECD 2019. gada pētījums) neapstiprina SVID elementa apgalvojumu. Tieši otrādi, OECD pētījumā teikts: "Jaunu tehnoloģiju un iekārtu ieviešana un ārvalstu pieredze ir svarīgs inovācijuelements, tomēr ir pieejams maz informācijas par	N	N, nav kvantitatīva pamatojuma	Kļūdaini (nevietā) interpretēts OECD pētījums Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība Latvijā (2019., 23.lpp. Pieejams: https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/inovacijas-lauksaimniecibas-produktivitate-un-ilgtspejiba-latvija_279bde8c-lv#page1) secinājums par inovācijām uzņēmējdarbībā (apraksta 21.rindkopa). OECD pētījumā teikts: "Jaunu tehnoloģiju un iekārtu ieviešana un ārvalstu pieredze ir svarīgs inovācijuelements, tomēr ir pieejams maz informācijas par		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
			lauksaimnieku līdzdalību šādās aktivitātēs, un tās netiek uzraudzītas un uzskaitītas.", kā arī "Ir maz zināms par faktoriem, kas veicina inovāciju ieviešanu saimniecību līmenī."			lauksaimnieku līdzdalību šādās aktivitātēs, un tās netiek uzraudzītas un uzskaitītas.", kā arī "Ir maz zināms par faktoriem, kas veicina inovāciju ieviešanu saimniecību līmenī."		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
2	Atbalsts kopumā ir veicinājis lauksaimniecībā esošo saimnieku zināšanu līmeņa palielināšanos (19, 25)	S	J, tomēr nav izvērtētas gados jauno lauksaimnieku zināšanu līmeņa izmaiņas. Nav izvērtēts Latvijas Lauksaimniecības Universitātes un tās Mūžizglītības centra piedāvājums un ietekme, citu mācību institūciju piedāvāto 160 st. un 320 st. apmācību programmu ietekme.	C.15 (CMEF C24) Agricultural training of farm managers	N, nav kvantitatīva pamatojuma 243	**1)** OECD pētījums Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība Latvijā (2019., 23.lpp. Pieejams: https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/inovacijas-lauksaimniecibas-produktivitate-un-ilgtspejiba-latvija_279bde8c-lv#page1) **2)** Pilvere I., Krieviņa A., Upīte I., Nipers A. "Analīzes veikšana un priekšlikumu sagatavošana Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna izstrādei" (2019)		Atbalsta pasākumu sasaiste ar iegūtu augstāko vai vidējo profesionālo lauksaimniecības izglītību vai lauksaimniecības pamatzināšanu apgūšanu vismaz 160 stundu apjomā apakšpasākumā "Atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauku saimniecības", vai gados jaunajiem lauksaimniekiem atbalsta pasākuma sasaiste ar iegūtu augstāko vai vidējo profesionālo lauksaimniecības izglītību, apgūstot lauksaimniecības priekšmetus vismaz 320 stundu apakšpasākumā "Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai".

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
3	Jaunie lauksaimnieki atgūst un atgriež lauksaimnieciskā darbībā tās lauksaimniecības zemes, kas nav tikušas izmantotas pēdējos gados (41)	S	N, nav datu pamatojuma	N	N, nav kvantitatīva pamatojuma			

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
4	Pieaug vidējais lauku saimniecību vadītāju vecums (11)	V	J, tomēr nav datu par jauno lauksaimnieku skaita dinamiku iepriekšējos periodos.	C14 (CMEF C23) Age structure of farm managers	J, dati par demogrāfisko situāciju valstī un tās reģionos (Centrālās Statistikas Pārvaldes (CSP)).			Par Priekšlaicīgās pensionēšanas pasākumu LAP 2004-2006 ietvaros; Par atbalsta pasākumu jaunajiem lauksaimniekiem LAP 2014-2020 ietvaros; Par paaugstinātu atbalsta intensitāti pasākuma "Ieguldījumi materiālajos aktīvos" ietvaros LAP 20140-2020 (ZM informācija)
5	Jauno lauksaimnieku (līdz 35) proporcija pret tiem, kam pāri 65	V	N	N, bet var izmantot C14 (CMEF C23) Age structure of farm managers	J, lauku saimniecību grupējums pēc vadītāju vecuma un izglītības līmeņa (CSP)			

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
6	Nepieciešami nozīmīgi finanšu resursi darbības uzsākšanai (40), (61)	V	J	N	J, dati par lauksaimniecībā izmantojamās zemes nomas cenu statistiskajos reģionos (EUR par ha) (CSP); Pilvere I., Krieviņa A., Upīte I., Nipers A. "Analīzes veikšana un priekšlikumu sagatavošana Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna izstrādei" (2019); Zigfrīds Dzedulis. Tirgū trūkst zemes. 08.03.2019. Latvijas Avīze. Pieejams: http://news.lv/Latvijas_Avize/2019/03/08/tirgu-trukst-zemes	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		**1)** Par LAP atbalsta pieejamību un ietekmi uz saimniecības apgrozījuma palielināšanos (LAP 2007-2013 Ex-post novērtējums); **2)** Par Latvijas Zemes fondu un Altum atbalstu (OECD, 2019. https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/OECD_petijums_LAT.pdf); **3)** LAP 2014-2020 maksājums gados jaunajiem lauksaimniekiem (JAL) 2017. gadā (ZM informācija)

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
7	Trūkst zināšanas, prasmes lauksaimniecības jomās (21, 25)	V	J, tomēr nav izvērtētas gados jauno lauksaimnieku zināšanu līmeņa izmaiņas	C.15 (CMEF C.24) Agricultural training of farm managers	Norādīti divi avoti ZM un OECD mājas lapas, tomēr informatīvais ziņojums ir viens un tas pats: 1) Inovācijas, lauksaimniecības produktivitāte un ilgtspējība Latvijā, OECD, 23.lpp. Pieejams: https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/inovacijas-lauksaimniecibas-produktivitate-un-ilgtspejiba-latvija_279bde8c-lv#page1; 2) OECD, 2019. https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/OECD_petijums_LAT.pdf	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
8	Zemes resursu pieejamība (4.1)	V	J	C.12 (CMEF C.17) Agricultural holdings (farms) / C.17 (CMEF C.18) Agricultural area / C.32 (CMEF C.19) Agricultural area under organic farming / C.19 (CMEF C.34) Natura 2000 areas	**1)** Pilvere I., Krieviņa A., Upīte I., Nipers A. "Analīzes veikšana un priekšlikumu sagatavošana Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna izstrādei" (2019); **2)** Zemkopības ministrija, gada ziņojums "Latvijas lauksaimniecība 2018" https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/01/33/19/Gadazinojums.pdf; **3)** Zemes sadalījums pa zemes lietošanas veidiem (Valsts Zemes dienests)	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
9	Lauksaimniecības kā nodarbošanās veida popularizēšana, lai veicinātu jauniešu motivāciju apgūt ar nozari saistītas profesijas (18)	**I**	J	C14 Age structure of farm managers (CMEF C23)	J, jauno lauksaimnieku ar lauksaimniecisko izglītību skaita samazināšanās vecuma grupā 18-44 gadi (CSP)	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
10	Apsaimniekoto lauksaimniecības zemju palielināšana (33)	I	N, nav skaidrot, uz kādas bāzes un ar kādiem rīkiem to sasniegt.	C.17 (CMEF C.18)Agricultural area / C.19 (CMEF C.34) Natura 2000 areas	J, **1)** Zemes sadalījums pa zemes lietošanas veidiem(Valsts Zemes dienests); **2)** Pilvere I., Krieviņa A., Upīte I., Nipers A. "Analīzes veikšana un priekšlikumu sagatavošana Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna izstrādei" (2019)	N		
11	Jaunu tehnoloģiju un inovāciju izmantošana praksē (20, 21)	**I**	N, datu par konkrētiem indikatoriem, kas raksturotu inovācijas lauksaimniecībā, nav.	N	N, nav kvantitatīva pamatojuma	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
12	Konsultāciju un padomdevēja atbalsta iespējas (3.2)	I	J	C.15 (CMEF C.24) Agricultural training of farm managers	J, LLKC atbalsta pieejamība 26 pakalpojumu sniegšanas punktos (LLKC dati)	Ieinteresēto pušu viedoklis (Speciālizētās darba grupas)		Ar ES finansējuma palīdzību konsultatīvie un izglītības pakalpojumi lauksaimniecībā un pārtikas ražošanā ir kļuvuši plašāk pieejami (OECD, 2019. https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/OECD_petijums_LAT.pdf)
13	Jaunu cilvēku migrācija un dzimstības samazināšanās (3, 5, 18, 21)	D	J	C.01 (CMEF C.01) Population/ C.03 (CMEF C.02) Age structure	J, iedzīvotāju skaita izmaiņas (CSP dati)	N		
14	Nodokļu sistēmas nepastāvība (54)	D	N	N	N, pamatojums nav atrodams	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
15	Ierobežota finanšu resursu pieejamība (40)	D	J	N	J, dati par lauksaimniecībā izmantojamās zemes nomas cenu statistiskajos reģionos (EUR par ha) (CSP); Pilvere I., Krieviņa A., Upīte I., Nipers A. "Analīzes veikšana un priekšlikumu sagatavošana Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna izstrādei" (2019); Zigfrīds Dzedulis. Tirgū trūkst zemes. 08.03.2019. Latvijas Avīze. Pieejams: http://news.lv/Latvijas_Avize/2019/03/08/tirgu-trukst-zemes	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		**1)** Ar ES finansējuma palīdzību konsultatīvie un izglītības pakalpojumi lauksaimniecībā un pārtikas ražošanā ir kļuvuši plašāk pieejami (OECD, 2019. https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/OECD_petijums_LAT.pdf); **2)** Atbalsts sekmējis apgrozījuma palielināšanos saimniecībās (LAP 2007-2013 Ex-post novērtējums)

Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM 7: Piesaistīt gados jaunus lauksaimniekus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
1	**Augsta vajadzība:** Finanšu resursu pieejamība darbības uzsākšanai (atbalsts tiešmaksājumu, grantu un finanšu instrumentu veidā), t.sk, lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai.Secība	Atbalsts kopumā ir veicinājis lauksaimniecībā esošo saimnieku zināšanu līmeņa palielināšanos (S) Nepieciešami nozīmīgi finanšu resursi darbības uzsākšanai (V) Apsaimniekoto lauksaimniecības zemju palielināšana (I) Ierobežota finanšu resursu pieejamība (D)	Pietiekami skaidri un pamatoti par LIZ iegādi, bet ne par produkcijas ražošanu.	J
2	**Augsta vajadzība**: Veicināt saimniecību nodošanu jaunajai paaudzei.	Jaunie lauksaimnieki ir atvērti inovācijām un jauniem risinājumiem (S). Jaunie lauksaimnieki atgūst un atgriež lauksaimnieciskā darbībā tās lauksaimniecības zemes, kas nav tikušas izmantotas pēdējos gados (S) Pieaug vidējais lauku saimniecību vadītāju vecums (V) Jauno lauksaimnieku (līdz 35) proporcija pret tiem, kam pāri 65 (V) Zemes resursu pieejamība (V) Lauksaimniecības kā nodarbošanās veida popularizēšana, lai veicinātu jauniešu motivāciju apgūt ar nozari saistītas profesijas (I) Jaunu cilvēku migrācija un dzimstības samazināšanās (D) Nodokļu sistēmas nepastāvība (D)	Daļēji pamatoti; nepietiekami skaidrotas saimniecību nodošanas/pārņemšanas iespējas.	
3	**Zema vajadzība:** Nodrošināt infrastruktūras uzlabošanu.	N	Nav skaidrs, par kādu infrastruktūru tiek domāts, tāpēc grūti izvērtēt, vai SVID elementi atbilstoši vajadzībai.	

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
4	**Zema vajadzība**: Kooperācijas stiprināšana (jauno lauksaimnieku iesaistīšanās, kā arī sadarbības sekmēšana).	N	SVID neietver kooperācijas jautājuma izvērtējumu	
	Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības			
	Veicināt lauksaimniecības izglītības kvalitātes paaugstināšanu.	N	Nepietiekami pamatots; trūkst sasaistes ar SVID elementiem; aprakstā nav analizēti līdzšinējie trūkumi	
	Veicināt mācībspēku/konsultantu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu lauksaimnieciskajā izglītībā.	Konsultāciju un padomdevēja atbalsta iespējas (I) Trūkst zināšanas, prasmes lauksaimniecības jomās (V)	Nepietiekami pamatots, trūkst profesionālās kvalifikācijas izvērtējuma.	
	Veicināt lauksaimniecības izglītības apgūšanu.	Atbalsts kopumā ir veicinājis lauksaimniecībā esošo saimnieku zināšanu līmeņa palielināšanos (S) Trūkst zināšanas, prasmes lauksaimniecības jomās (V)	Skaidri un pamatoti; tomēr aprakstā trūkst norādes uz nepieicešamajām izmaiņām vajadzības sekmēšanai	
	Veicināt lauksaimniecības popularizēšanu gan skolas vecuma bērnu un jauniešu vidū, gan sabiedrībā kopumā.	Pieaug vidējais lauku saimniecību vadītāju vecums (V) Lauksaimniecības kā nodarbošanās veida popularizēšana, lai veicinātu jauniešu motivāciju apgūt ar nozari saistītas profesijas (I)	Daļēji pamatoti, trūkst apraksta par līdzšinējām un plānotām aktivitātēm, to efektivitāti.	

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
	Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm			
	Radīt iespējas dzīvojamā fonda būvniecībai/rekonstrukcijai, paredzot atbalstu mērķētu finanšu instrumentu veidā .	Jaunie lauksaimnieki atgūst un atgriež lauksaimnieciskā darbībā tās lauksaimniecības zemes, kas nav tikušas izmantotas pēdējos gados (S) Lauksaimniecības kā nodarbošanās veida popularizēšana, lai veicinātu jauniešu motivāciju apgūt ar nozari saistītas profesijas (I) Jaunu cilvēku migrācija un dzimstības samazināšanās (D)	Daļēji pamatoti; netieši izriet no apraksta un ir minēts partneru diskusijās, taču mērķa aprakstā nav tieši analizēts	J
	Rosināt priekšlikumus nodokļu atvieglojumiem (darbaspēka un NĪN).	Nepieciešami nozīmīgi finanšu resursi darbības uzsākšanai (V) Nodokļu sistēmas nepastāvība (D)	Nepietiekami pamatots; aprakstā ir atsauce uz partneru viedokli, taču iztrūkst kvantitatīvā analīze un konkrēti priekšlikumi	

Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM 7: Piesaistīt gados jaunus lauksaimniekus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos

Nr.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)
1	**Augsta vajadzība:** Finanšu resursu pieejamība darbības uzsākšanai (atbalsts tiešmaksājumu, grantu un finanšu instrumentu veidā), t.sk, lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai.	J, aprakstā akcentē finanšu nepieciešamību zemes iegādei, bet netiek analizēta darījumdarbība un produkcijas ražošana.	Specifiska	J		Jā, pamatojumā norādīta resursu pieejamības nozīme gados jaunu lauksaimnieku ienākšanai nozarē.
2	**Augsta vajadzība**: Veicināt saimniecību nodošanu jaunajai paaudzei.	J, apraksts akcentē nekopto un aizaugušo zemju apgūšanu kā gados jauno lauksaimnieku iespēju, bet ne esošo saimniecību pārņemšanu.	Specifiska	J		Jā, pamatojumā izvērtēta zemes resursu pieejamība jaunu saimniecību veidošanai.
3	**Zema vajadzība:** Nodrošināt infrastruktūras uzlabošanu.	N, situācijas parakstā netiek skaidrots, kas tiek domāts ar "infrastruktūra".	Vispārīga	N	Vispārējā lauku infrastruktūra būtu ārpus KLP SP risināma vajadzība	
4	**Zema vajadzība**: Kooperācijas stiprināšana (jauno lauksaimnieku iesaistīšanās, kā arī sadarbības sekmēšana).	N, situācijas aprakstā netiek pieminēts un skaidrots. Tematiskā darba grupā jaunajiem lauksaimniekiem kooperācija netiek pieminēta, bet tā tiek pieminēta darba grupā par kooperācijas sekmēšanu (14.06.2019).	Specifiska	J		Nē, pamatojumā nav norādīts skaidrojums.

Nr.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)
	Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības					
	Veicināt lauksaimniecības izglītības kvalitātes paaugstināšanu.	svarīgums nav vērtēts	Vispārīga	J		
	Veicināt mācībspēku/konsultantu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu lauksaimnieciskajā izglītībā.	svarīgums nav vērtēts	Vispārīga	J		
	Veicināt lauksaimniecības izglītības apgūšanu.	svarīgums nav vērtēts	Vispārīga	J		
	Veicināt lauksaimniecības popularizēšanu gan skolas vecuma bērnu un jauniešu vidū, gan sabiedrībā kopumā.	svarīgums nav vērtēts	Vispārīga	J		
	Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm					
	Radīt iespējas dzīvojamā fonda būvniecībai/rekonstrukcijai, paredzot atbalstu mērķētu finanšu instrumentu veidā .	svarīgums nav vērtēts	Specifiska	N	Nav atbilstošu pasākumu KLP	Atsaucēs uz problēmu norādita aktualitāte tieši jaunajiem lauksaimniekiem un kas uzsāk lauksaimneicības darbību
	Rosināt priekšlikumus nodokļu atvieglojumiem (darbaspēka un NĪN).	svarīgums nav vērtēts	Specifiska	N	Attiecas uz valsts pārvaldes kompetences jomu	Atsaucēs uz problēmu norādita aktualitāte tieši jaunajiem lauksaimniekiem un kas uzsāk lauksaimneicības darbību

Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste

SM 7: Piesaistīt gados jaunus lauksaimniekus un veicināt darījumdarbību lauku apvidos

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, mītiņš, vadības komiteja,u.tml.)	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	visi	Nacionālais, reģionālais	Reģionālās konferences	5	Jā	J, kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās, taču daļa nav attiecināmas uz KLP SP (vispārējā lauku infrastruktūra u.c.)
Lauksaimnieku organizācijas, politikas veidotāji, zinātnieki	SM7	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	2	Jā	J, kopumā rekomendācijas ir iekļautas; vienlaikus var norādīt, ka darba grupu materiālos ir vairākkārt norādīts uz nepietiekamu lauksaimnieciskās izglītības pieejamību un problēmām tās apguvē, kas tālāk neparādās
ZM, LAD, LLKC, zinātnieki	SM7	Nacionālais	Speciālās darba grupas	2	Jā	Kopumā rekomendācijas ir iekļautas

Stratēģiskais mērķis Nr.8

Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM 8: Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, tostarp veicināt bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Lauki ir nozīmīgāko dabas resursu, tai skaitā bioekonomikas un ekosistēmu pakalpojumu avots, dzīves, darba un atpūtas vide, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daudzveidības krātuve un sargātāja (62);	S	SM8		Šo nevar uzskatīt par elementu.Vai nu sadalāms vairākos atsevišķos elementos vai ņemams ārā.		Nav analizēts dabas resursu situācija un potenciāls lauksaimniecības, mežsaimniecības, derīgo izrakteņu un citos sektoros.	Trūkst kvantitatīva apliecinājuma šim apgalvojumam. Turklāt 62.rindkopā izteiktais apgalvojums, ka lauki ir "saimnieciskajai darbībai nepietiekami novērtēts resurss" ir kļūdains, par ko liecina strauji pieaugošās LIZ un meža zemes cenas. Arī pats formulējums ir neskaidrs un tik plašs, ka nav saprotams, kas tad ir tā stiprā puse.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
2	Visā teritorijā izveidotas vietējās rīcības grupas (kopā 35 VRG 2014.-2020. gada plānošanas periodā) ar mērķi veicināt savas teritorijas attīstību. LEADER pieejas īstenošana ir devusi nozīmīgu atbalstu vietējām iniciatīvām, aktivizējot lauku iedzīvotāju iesaistīšanos, apzinot un realizējot vietējās vajadzības (75,76);	S	SM8		VRG iepriekšējā pieredze LEADER pieejas īstenošanā	Reģionālais aspekts ir analizēts		Ir pretruna ar 76.rindkopā izteikto apgalvojumu par VRG, jo minētajā pētījumā AREI veiktā analīze par LEADER liecina, ka stratēģijas ir pakārtotas ES regulējumam un noteiktajiem pasākumiem, kas ne vienmēr atbilst vietējām interesēm. Būtisks pamatojums ir 78., 81. un 82.rindkopa.
3	Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, mežsaimniecību un amatniecību, sadzīves tradīcijām un mākslinieciško jaunradi, veidojot nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas	S	SM8		Attīstīts lauku tūrisma piedāvājums (56., 59.)	Reģionālais aspekts ir analizēts	Nav analizēts lauku tūrisma piedāvājums (piem., gastronomiskais, kulturvēsturiskais, agro-tūrisms u.tml.), izaicinājumi un perspektīva.Izvērtēts gultas vietu skaits un reģionālais tūrisms skatīts no tā eksporta potenciāla jeb ārvalstu tūristu piesaites (atbilstoši pētījumam, uz kuru	Reference ir tikai uz tūrismu, aprakstā nav par dažādošanu, reģenerāciju. Nav skaidrs, kas tiek domāts ar ekonomisko reģenerāciju. / Nav vērtēta COVID-19 ietekme uz tūrisma nozares turpmāku attīstību, bet tāda neapšaubāmi būs.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
	ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai (55, 59);						atsaucas, bet nav nekādi izvērtēts valsts iekšējais tūrisms.	
4	Nodrošināta interneta pieejamība (47).	S	SM8			Reģionālais aspekts ir analizēts		Jau citos SM ir runa par digitalizāciju un te ir problēma, ka intenets īpaši platjoslas, kas ir nepieciešams nākotnes attīstībā, bieži nenonāk līdz mājsasimniecībām.Jāprecizē, ja šo raksta kā S
5	Iedzīvotāju vecuma struktūrā ir zems iedzīvotāju īpatsvars darbaspējas vecumā un augsts pensijas vecumā (10,11);	V	SM8		Augsts pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars laukos	Reģionālais aspekts ir analizēts		Nav korekts apgalvojums, tas arī neparādās analizētajos datos. (skat nosauktās rindkopas attiecībā uz darbspējas īpatsvaru un reģionālām atšķirībām, kas ir niecīgas). Nav analizēts, cik minētie skaitļi ir nozīmīgi vai maznozīmīgi lauku attīstībā.Problēma drīzāk ir jaunie pret vecajiem, kur gan ir atšķirības.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
6	Reģionālās atšķirības ir būtisks MVU attīstības kavēklis (35,36)	V	SM8		Finanšu pieejamības trūkums reģionos	Reģionālais aspekts ir analizēts	Nav analizēts	IKP ir sekas nevis cēlonis un IKP nevar būt pamatojums šim apgalvojumam (35., 36.rindkopas). Reģionālās atšķirības pamato nabadzības riskam pakļauto skaits (44.,45.rindkopa), darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits (11.rindkopa), iedzīvotāju skaita izmaiņas (6.,7., 13., 14.rindkopa), darba alga (30.rindkopa), darba tirgus reģionālās disproporcijas (32.rindkopa), attālums līdz Rīgai (39., 40.rindkopas) Šeit minētais būtu jāpārskata, piemēram, vai darbspējas vecuma iedzīvotāju skaits, kas nav īpaši atšķirīgs reģionālā līmenī, ir noteicošs MVU attīstībai? Svarīgas ir investīciju apjoms uz uzņēmumu,IKP reģ. un Rīgā, Investīciju ieguldījumi Rīgā un reģ. un saražotās produkcijas apjoms uz vienu strādājošo.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
7	Kvalificētu speciālistu trūkums (32);	V	SM8			Reģionālais aspekts nav analizēts	Nav analizēts, kādi speciālisti un kurās nozarēs trūkst.	Būtu precizējams, kur, laukos, nozarēs, kādās, kādu speciālistu?
8	Zema sociāli mazaizsargātu personu iesaiste (46)	V	SM8		Zema nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju iesaiste kopienas dzīvē	Reģionālais aspekts ir analizēts		46.rindkopa kļūdaini pamato šo SVID elementu, jo rindkopā norādīts par LAP 2014-2020 Zināšanu un informācijas pārneses pasākumiem un sasniegto mērķauditoriju, bet tā nav ne ne nabadzībai, ne sociālai atstumtībai pakļautā grupa, bet gan saimnieciskā darba veicēji un/vai meža īpašnieki. Iesaiste kur? sabiedriskajā dzīvē, laukos, ražošanā, lauksaimniecībā ... ? Ja gribam attīstīt uzņēmējdarbību, tad jārunā par sociālās uzņēmējdarbības trūkumu laukos, kas var sniegt atbalstu šim personām un palīdzēt iesaistīties ar NVO palīdzību.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
9	Zemas kvalitātes ceļu infrastruktūra (60);	V	SM8			Reģionālais aspekts nav analizēts		Nav sakaidrs, vai ar KLP SP palīdzību veiks ceļu remontus vai tas būs sasitāms ar ārpus KLP SP darbībām, kas nepieciešamas laukiem.
10	Ierobežota finanšu resursu pieejamība (70,71).	V	SM8			Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālais pārklājums nav analizēts.	Šis apgalvojums ir par ierobežotu finanšu resursu pieejamību MVU un to pamato arī 40.rindkopā.
11	Vietējo resursu produktīva izmantošana, pievienotās vērtības radīšanā - bioekonomikas izmantošana (63,64);	I	SM8	drīzāk S	Vietējo resursu produktīva izmantošana, pievienotās vērtības radīšanā un uzņēmumu attīstībā	Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālais pārklājums nav analizēts.	Arī te jau bija S, tātad, nav korekta kategorizācija
12	VRG potenciāla un kapacitātes pilnvērtīga izmantošana, nodrošinot lauku teritoriju attīstību balstītu uz vietējām vajadzībām, vietējās sabiedrības aktivizēšanu, sadarbību (76,77);	I	SM8		VRG potenciāla un kapacitātes izmantošana	Reģionālais aspekts ir analizēts		VRG ir iekšējā vide, kategorizācija nepareiza, Ja tā, tad tas jau atkārtojas S

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
13	Ražošanas uzņēmumu attīstība (nišas produkti, produkti ar pievienoto vērtību, tai skaitā arī lauksaimniecības produkti) (40);	I	SM8		Uzņēmējdarbības videi pievilcīgas vides veidošana.	Reģionālais aspekts ir analizēts	Sektorālais pārklājums daļēji analizēts	Ja tiek pieņermts ieteiktais formulējums, būtu jābūt atbilstošai analīze
14	Sabiedrības pieprasījums pēc apkārtējās vides kā kvalitatīvas dzīves un rekreācijas telpas;	I	SM8		Veidot un popularizēt lauku apvidu kā kvalitatīvas dzīves un rekreācijas telpu	Rģionālais aspekts nav analizēts		Ja tiek pieņermts ieteiktais formulējums, būtu jābūt atbilstošai analīze
15	Reemigrācija, atgriežoties no ārvalstīm izglītību/pieredzi guvušajiem (13,14);	I	SM8		Izmantot reemigrantu zināšanas/pieredzi lauku uzņēmējdarbības sekmēšanai	Reģionālais aspekts ir analizēts		Ja tiek pieņermts ieteiktais formulējums, būtu jābūt atbilstošai analīze.
16	Sadarbības stiprināšana starp pilsētu un lauku teritorijām (77);	I	SM8			Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālais pārklājums un sadarbības potenciālie veidi nav analizēti	Tekstā sadarbība ir izprasta sašaurināti – kā VRG aktivitāte. 77.rindkopa vāji pamato šo apgalvojumu.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
17	Attālinātās darba iespējas (50);	I	SM8			Reģionālais aspekts ir analizēts		
18	Sociālā uzņēmējdarbība (46).	I	SM8		Sociālās uzņēmējdarbības attīstības iespējas.	Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālais pārklājums nav analizēts	Nav analizēta līdzšinējā sociālās uzņēmējdarbības pieredze lauku apvidos. Par NVO drabību lukos vajag papildināt, jo tās ir aktīvas.
19	Latvijas lauku teritorijā ir vērojama izteikta apdzīvotības blīvuma samazināšanās (trešais zemākais rādītājs starp ES valstīm), it īpaši attālinoties no galvaspilsētas (5,8);	D	SM8	V	Iedzīvotāju skaita samazināšanās lauku apvidos	J, daļēji, jo atsauce uz statistiskajiem reģioniem nepilnīgi raksturo teritoriālās atšķirības, ko labāk spētu raksturot dati pašvaldību līmenī vai administratīvo teritoriju līmenī.		Nav skaidra apdzīvotības blīvuma ietekme uz SM.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
20	Jaunu cilvēku emigrācija un dzimstības samazināšanās (12);	D	SM8	Šādā formulējumā tas ir V				Drauds var būt jaunu cilvēku samazināšanās emigrējot nākotnē. Analīzē būtu jānorāda celoņi, jo, ja ir konstatācija ,bet nav cēloņu, tad nav arī risinājuma
21	Darbaspēka trūkums (31,32);	D	SM8	V				Būtu norādāms, vai tas ir tagad (V) vai arī nākotnē (D)Atbilstoši analizējot datus.
22	Ierobežota finanšu resursu pieejamība (70,71).	D	SM8	V		Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektorālais pārklājums nav analizēts.	Cik ļoti mainās finanšu resursu pieejamība/nepieejamība lauku teritorijās, kas atrodas tālāk no Rīgas (uz ko ir norādījušas ieinteresētās puses)

Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM 8: Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, tostarp veicināt bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Lauki ir nozīmīgāko dabas resursu, tai skaitā bioekonomikas un ekosistēmu pakalpojumu avots, dzīves, darba un atpūtas vide, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daudzveidības krātuve un sargātāja (62);	S	N, bet šo varētu uzskatīt par vispārpieņemtu apgalvojumu		N, nav pietiekama kvantitatīva pamatojuma. Uzskaitītas Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Latvijā (Dabas aizsardzības pārvalde), bet nav ietverta informācija par dabas resursu bioekonomikas un ekosistēmu pakalpojumu kvantitatīvo un kvalitatīvo raksturojumu			

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
2	Visā teritorijā izveidotas vietējās rīcības grupas (kopā 35 VRG 2014.-2020. gada plānošanas periodā) ar mērķi veicināt savas teritorijas attīstību. LEADER pieejas īstenošana ir devusi nozīmīgu atbalstu vietējām iniciatīvām, aktivizējot lauku iedzīvotāju iesaistīšanos, apzinot un realizējot vietējās vajadzības (75,76);	S	J		J, dati par Vietējo rīcības grupu pārklājumu Latvijas teritorijā (Lauku atbalsta dienests)	AREI, "LAP 2014 - 2020 novērtēšana paplašinātajam Ikgadējam īstenošanas ziņojumam 2019" atskaite (148.lpp) (Pieejams: https://www.arei.lv/sites/arei/files/files/lapas/AIR2019_LAPnovert%20_zinojums_2019.%20%281%29.pdf), tomēr ir pretruna ar 76.rindkopā izteikto apgalvojumu par VRG, jo minētajā pētījumā AREI veiktā analīze par LEADER liecina, ka stratēģijas ir pakārtotas ES regulējumam un noteiktajiem pasākumiem, kas ne vienmēr atbilst vietējām interesēm.		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
3	Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, mežsaimniecību un amatniecību, sadzīves tradīcijām un mākslinieciskojaunradi, veidojot nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai (55, 59);	S	J, daļēji.	C.31 (CMEF C.30) Tourisms infrastructure	J daļēji.	**1)** Tūrisma mītņu apkalpotie ārvalstu viesi un Latvijas iedzīvotāji valstī un reģionos (CSP); **2)** Pētījums "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas reģionos." (2018) https://www.saeima.lv/petijumi/Turisma_attistibas_veicinasana_Latvijas_regionos-2018.pdf	Par tūrisma potenciālu ekonomiskā izaugsmē un reģionu attīstībāskatīt pētījums "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas reģionos." (2018) (32.lpp.) https://www.saeima.lv/petijumi/Turisma_attistibas_veicinasana_Latvijas_regionos-2018.pdf	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
4	Nodrošināta interneta pieejamība (47).	S	dāļēji		J, dati par platjoslas interneta pieslēgumu skaitu valstī un tās reģionos (Centrālās Statistikas Pārvalde (CSP)).		Par interneta pieejamību pieejami dati LR Valsts Kontroles ziņojumā (2020) "Vai valsts ieguldījumi interneta pieejamībā sasniedz iedzīvotāju?" pieejams http://egov.nik.gov.pl/g/egov/LV/2020/internetAccess/internetAccess_LV.pdf	
5	Iedzīvotāju vecuma struktūrā ir zems iedzīvotāju īpatsvars darbaspējas vecumā un augsts pensijas vecumā (10,11);	V	dāļēji	C.01 (CMEF C.01) Population numbers; C.03 (CMEF C.02) Age structure of the population	J, iedzīvotāju skaita izmaiņas (CSP dati)		Darbaspēka vecuma iedzīvotāju skaita prognozes minētas "KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS2019. gada ziņojums par Latviju Pavaddokuments dokumentam KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
							PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EUROGRUPAI2019. gada Eiropas pusgads - novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti{COM(2019)150final} (Briselē, 27.2.2019, SWD(2019) 1013 final)" https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
6	Reģionālās atšķirības ir būtisks MVU attīstības kavēklis (35,36)	V	Dāļēji	C.01 (CMEF C.01) Population numbers; C.02 (CMEF C.04) Population density; C.03 (CMEF C.02) Age structure of the population; C.06 (CMEF C.05) Employment rate; C.07	J, dati par iekšzemes kopproduktu (EUROSTAT, CSP, "LAP 2014 - 2020 novērtēšana paplašinātajam Ikgadējam īstenošanas ziņojumam 2019" atskaite, kas pieejama https://www.arei.lv/sites/arei/files/files/lapas/AIR2019_LAPnovert%20_zinojums_2019.%20%281%29.pdf)	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)	**1)** Pamatojums par investīciju trūkumu reģionālo atšķirību mazināšanai un par reģionu ekonomiskajām atšķirībām " "PADOMES IETEIKUMS par Latvijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2019. gada stabilitātes programmu (Briselē, 5.6.2019., COM (2019) 514 final)." Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1560258468841&uri=CELEX:52019DC0514 ; **2)** Ekonomiskās attīstības un nodarbinātības iespējas Latvijas reģionos	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
				(CMEF C.07) Unemployment rate; C.08 (CMEF C.11, C.13) Employment by sector, by type of region, by economic activity; C.09 (CMEF C.08) GDP per capita			ievērojami atšķiras."KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS2019. gada ziņojums par Latviju Pavaddokuments dokumentam KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EUROGRUPAI2019. gada Eiropas pusgads - novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
							padziļināto pārskatu rezultāti{COM(2019)150final} (Briselē, 27.2.2019, SWD(2019) 1013 final) "Pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
7	Kvalificētu speciālistu trūkums (32);	V	N, nav izmantotas "Informatīvsajā ziņojumā par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm" ietvertās darba tirgus un tā dalībnieku attīstība		**1)** Informatīvs ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm (2018) pieejams https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/dsp/EMZino_06072018_full.pdf; **2)** Informatīvo ziņojumu par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm (2020) pieejams https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/dsp/EMzino_03062020-ar-pielikumiem.pdf	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)	Par prasmju neatbilstību darba tirgum "Latvijas ekonomikas pārskats. 2019.gads" (95.lpp.) Pieejams: https://www.em.gov.lv/files/tautsaimniecibas_attistiba/leap/leap2019_3.pdf	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
			s tendences lauku apvidos nozīmīgākajās nozarēs.					
8	Zema sociāli mazaizsargātu personu iesaiste (46)	V	N	C.10 (CMEF C.09) Poverty rate	**1)** Nabadzības riska indekss Latvijas reģionos (CSP); **2)**Nabadzības līmenis Latvijā un vidēji ES-28 (EUROSTAT); **3)** Zināšanas pasākumu saņēmēju dati (AREI ziņojums "LAP 2014 - 2020 novērtēšana paplašinātajam Ikgadējam īstenošanas ziņojumam 2019" atskaite, Pieejams: https://www.arei.lv/sites/	N	**1)** Par sociālās atstumtības novēršanu PADOMES IETEIKUMS par Latvijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2019. gada stabilitātes programmu (Briselē, 5.6.2019., COM (2019) 514 final). Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=156	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
					arei/files/files/lapas/AIR2019_LAPnovert%20_zinojums_2019.%20%281%29.pdf)		0258468841&uri=CELEX:52019DC0514 ; **2)** Par Pieaugušo līdzdalību izglītībā un bezdarbnieku iesaisti aktīvos darba tirgus pasākumos , kas ir zemāka nekā vidēji Eiropas Savienībā "PADOMES IETEIKUMS par Latvijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2019. gada stabilitātes programmu (Briselē, 5.6.2019., COM (2019) 514 final)." Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1560258468841&uri=CELEX:52019DC0514	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
9	Zemas kvalitātes ceļu infrastruktūra (60);	**V**	J		Valsts vietējās nozīmes autoceļu stāvoklis (VAS „Latvijas valsts ceļi")	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)	**1)** Par ceļu infrastruktūras negatīvu ietekmi uz reģionu attīstību, Latvijas saimniecisko darbību un eksportu "PADOMES IETEIKUMS par Latvijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2019. gada stabilitātes programmu (Briselē, 5.6.2019., COM (2019) 514 final)." Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1560258468841&uri=CELEX:52019DC0514; **2)** Par ceļu infrastruktūras ietekmi uz tūtrsima attīstību reģionos "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
							reģionos 2018."(26.lpp.) Pieejams: https://www.saeima.lv/petijumi/Turisma_attistibas_veicinasana_Latvijas_regionos-2018.pdf	
10	Ierobežota finanšu resursu pieejamība (70,71).	V	J		**1)** ECB Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area − October 2016 to March 2017. Pieejams: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.accesstofinancesmallmediumsizedenterprises201705.en.pdf?0543ff3b129e346a10363074a651bd98 **2)**Domnīca "Certus". Latvijas konkurētspējas ziņojums, 2015, Finanšu pieejamība. Pieejams: http://certusdomnica.lv/w	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
					p-content/uploads/2015/07/CertusFinansuPieejamiba_2015.pdf			
11	Vietējo resursu produktīva izmantošana, pievienotās vērtības radīšanā - bioekonomikas izmantošana (63,64);	**I**	N		N, nav kvantitatīva pamatojuma			
12	VRG potenciāla un kapacitātes pilnvērtīga izmantošana, nodrošinot lauku teritoriju attīstību balstītu uz vietējām vajadzībām, vietējās sabiedrības aktivizēšanu, sadarbību (76,77);	I	J, drīzāk daļēji		J, dati par Vietējo rīcības grupu pārklājumu Latvijas teritorijā (Lauku atbalsta dienests.	AREI, "LAP 2014 - 2020 novērtēšana paplašinātajam Ikgadējam īstenošanas ziņojumam 2019" atskaite (148.lpp) (Pieejams: https://www.arei.lv/sites/arei/files/files/lapas/AIR2019_LAPnovert%20_zinojums_2019.%20%281%29.pdf), tomēr ir pretruna ar 76.rindkopā izteikto	**1)** Par vietējās kopienas un pilsoniskās sabiedrības iesaisti nabadzības un sociālās atstumtības mazināšanā "KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS2019. gada ziņojums par Latviju Pavaddokuments dokumentam KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EUROGRUPAI2019. gada Eiropas pusgads -novērtējums par progresu	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
						apgalvojumu par VRG, jo minētajā pētījumā AREI veiktā analīze par LEADER liecina, ka stratēģijas ir pakārtotas ES regulējumam un noteiktajiem pasākumiem, kas ne vienmēr atbilst vietējām interesēm.	strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti{COM(2019)150final} (Briselē, 27.2.2019, SWD(2019) 1013 final)" https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf; **2)** Parteritoriālu klasteru un mikroklasteru veidošana reģionu tūrisma attīstībai "Tūrisma attīstības veicināšana Latvijas reģionos 2018."(24.lpp.) Pieejams: https://www.saeima.lv/petijumi/Turisma_attistibas_veicinasana_Latvijas_regionos-2018.pdf	
13	Ražošanas uzņēmumu attīstība (nišas produkti, produkti ar pievienoto vērtību, tai skaitā arī lauksaimniecības	I	daļēji		J, dati par tirgus sektora ekonomiski aktīviem uzņēmumiem reģionos (CSP dati) bet tie neraksturo nišas	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)		

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	produkti) (40);				produktus, un ar pievienoto vērtību, kas minēti elementā			
14	Sabiedrības pieprasījums pēc apkārtējās vides kā kvalitatīvas dzīves un rekreācijas telpas;	I	N		N, pamatojums nav atrodams ne par sabiedrības pieprasījumu pēc kvalitatīvas dzīves telpas, ne rekreācijas telpas.			
15	Reemigrācija, atgriežoties no ārvalstīm izglītību/pieredzi guvušajiem (13,14);	I	J	C.01 (CMEF C.01) Population numbers	J, dati par iedzīvotāju mirgāciju (CSP dati). Jāņem vērā, ka migrācijas dati kopumā raksturo tikai daļu no kopējās migrācijas plūsmas.			

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
16	Sadarbības stiprināšana starp pilsētu un lauku teritorijām (77);	I	J, daļēji, jo nav precizēts sadarbības potenciālie veidi		N, nav kvantitatīva pamatojuma.	N	Par pilsētu, lauku un piekrastes teritoriju pielāgotu, ilgtspējīgu un integrētu attīstību un vietējā līmenī veiktiem pasākumiem, kas pievēršas pilsētu un lauku saiknēm nolūkā papildināt politiku, lai mazinātu sociālekonomiskās atšķirības un risinātu demogrāfiskās problēmas "KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS2019. gada ziņojums par Latviju Pavaddokuments dokumentam KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EUROGRUPAI2019. gada Eiropas pusgads -novērtējums par progresu strukturālo	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
							reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti{COM(2019)150final } (Briselē, 27.2.2019, SWD(2019) 1013 final)" https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
17	Attālinātās darba iespējas (50);	I	daļēji, jo attālinātās darba iespējas saistās ar pašu darba organizāciju un arī tehnisko nodrošinājumu, kam trūkst analīzes		J, dati par platjoslas interneta pieslēgumu skaitu valstī un tās reģionos (Centrālās Statistikas Pārvalde (CSP dati). Nav analizēta pieejamība mājsaimniecībām, uz ko ir norādes citos SM par digitalizāciju		Par interneta pieejamību dati atrodami LR Valsts Kontroles ziņojumā (2020) "Vai valsts ieguldījumi interneta pieejamībā sasniedz iedzīvotāju?" pieejams http://egov.nik.gov.pl/g/egov/LV/2020/internetAccess/internetAccess_LV.pdf	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
18	Sociālā uzņēmējdarbība (46).	I	Nepilnīgi, Jāprecizē, vai tiek domāta tikai sociālā uzņēmējdarbība vai arī sabiedriskā labuma organizāciju aktivitātes	C.10 (CMEF C.09) Poverty rate	N, nav kvantitatīvā pamatojuma.	N	**1)** Par sociālās ekonomikas sekmēšanu un atbalstu sociālajiem jaunuzņēmējiem "KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS2019. gada ziņojums par Latviju Pavaddokuments dokumentam KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI UN EUROGRUPAI2019. gada Eiropas pusgads - novērtējums par progresu strukturālo reformu īstenošanā, makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanā	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
							un koriģēšanā, un saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 veikto padziļināto pārskatu rezultāti{COM(2019)150final} (Briselē, 27.2.2019, SWD(2019) 1013 final)" https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_lv.pdf; **2)** informācija arī šeit https://lpr.gov.lv/lv/2020/latvija-registreti-jau-100-socialie-uznemumi/#.XvoJDsDHNaR	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
19	Latvijas lauku teritorijā ir vērojama izteikta apdzīvotības blīvuma samazināšanās (trešais zemākais rādītājs starp ES valstīm), it īpaši attālinoties no galvaspilsētas (5,8);	D	J	C.02 (CMEF C.04) Population density;	Dati par Patstāvīgo iedzīvotāju blīvumu Latvijā 2019.gadā un par iedzīvotāju skaitu (CSP dati)		Dati par dzīvojamā fonda situāciju Latvijā "Policy Actions for Affordable Housing in Latvia" (OECD, 2020) pieejams https://issuu.com/oecd.publishing/docs/latvia_housing_report_web-1	
20	Jaunu cilvēku emigrācija un dzimstības samazināšanās (12);	D	J	C.01 (CMEF C.01) Population numbers; C.03 (CMEF C.02) Age structure of the population	J, dati par iedzīvotāju skaita izmaiņām un migrāciju (CSP dati)	Ieinteresēto pušu viedoklis (Reģionālās konferences un Tematiskās darba grupas)	Par emigrācijas un negatīva dzimstības saldo ietekmi uz nodarbināto skaitu un to atšķirībām reģionos "PADOMES IETEIKUMS par Latvijas 2019. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2019. gada stabilitātes programmu (Briselē, 5.6.2019., COM (2019) 514 final)." Pieejams: https://eur-	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
							lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1560258468841&uri=CELEX:52019DC0514	
21	Darbaspēka trūkums (31,32);	D	J	C.01 (CMEF C.01) Population numbers; C.03 (CMEF C.02) Age structure of the population; C.06 (CMEF		Nav	Nav analīzes kur un kādās specialitātēs to trūkst laukos. Vajadzīgo informāciju meklēt šeit: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/regionos-trukst-kvalificeta-darbaspeka-uznemejiem-darbinieki-jaapmaca-pasiem.a294503/ https://www.makroekonomika.lv/tris-veidu-darbaspeka-trukums-un-viens-ne-	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
				C.05) Employment rate; C.07 (CMEF C.07) Unemployment rate; C.08 (CMEF C.11, C.13) Employment by sector, by type of regioon, by economic activity - šie rādītāji **neraksturo darbspēka trūkumu**			trukums	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu (exp.ieteikumi avotam)	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
22	Ierobežota finanšu resursu pieejamība (70,71).	D	J		**1)** ECB Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area − October 2016 to March 2017. Pieejams: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.accesstofinancesmallmediumsizedenterprises201705.en.pdf?0543ff3b129e346a10363074a651bd98 **2)**Domnīca "Certus". Latvijas konkurētspējas ziņojums, 2015, Finanšu pieejamība. Pieejams: http://certusdomnica.lv/wp-content/uploads/2015/07/CertusFinansuPieejamiba_2015.pdf			

Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM 8: Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, tostarp veicināt bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
1	**Augsta vajadzība**: Nodarbinātības un ienākumu iespējas, atbalstot uzņēmējdarbību un ražošanu, t.sk., bioekonomikas veicināšana alternatīvu ienākumu gūšanai un papildus nodarbinātības iespēju radīšanai.	• Lauki ir nozīmīgāko dabas resursu, tai skaitā bioekonomikas un ekosistēmu pakalpojumu avots, dzīves, darba un atpūtas vide, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daudzveidības krātuve un sargātāja (S); • Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, mežsaimniecību un amatniecību, sadzīves tradīcijām un mākslinieciskо jaunradi, veidojot nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai (S) • Nodrošināta interneta pieejamība (S) • Iedzīvotāju vecuma struktūrā ir zems iedzīvotāju īpatsvars darbaspējas vecumā un augsts pensijas vecumā (V) • Reģionālās atšķirības ir būtisks MVU attīstības kavēklis (V) • Kvalificētu speciālistu trūkums (V) • Zema sociāli mazaizsargātu personu iesaiste (V) • Zemas kvalitātes ceļu infrastruktūra (V) • Ierobežota finanšu resursu pieejamība (V) • Vietējo resursu produktīva izmantošana, pievienotās vērtības radīšanā - bioekonomikas izmantošana (I) • Ražošanas uzņēmumu attīstība (nišas produkti, produkti ar pievienoto vērtību, tai skaitā arī lauksaimniecības produkti) (I) • Reemigrācija, atgriežoties no ārvalstīm izglītību/pieredzi guvušajiem (I) • Sadarbības stiprināšana starp pilsētu un lauku teritorijām (I) • Attālinātās darba iespējas (I) • Sociālā uzņēmējdarbība (I) • Jaunu cilvēku emigrācija un dzimstības samazināšanās (D) • Darbaspēka trūkums (D) • Ierobežota finanšu resursu pieejamība (D)	Pietiekami skaidri un pamatoti.	J

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
2	**Augsta vajadzība:** Sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm kompleksi risināmi lauku teritoriju izaicinājumi kvalitatīvas dzīves vides saglabāšanai un izveidei, nodrošinot pakalpojumu pieejamību (t.sk., medicīna, izglītība, kultūra, komercbankas), infrastruktūras pieejamību (ceļi, interneta pārklājums, elektroenerģijas pieslēgumi, dzīvojamais fonds, mobilitāte), kā rezultātā saglabātos apdzīvotība laukos.	• Lauki ir nozīmīgāko dabas resursu, tai skaitā bioekonomikas un ekosistēmu pakalpojumu avots, dzīves, darba un atpūtas vide, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daudzveidības krātuve un sargātāja (S); • Visā teritorijā izveidotas vietējās rīcības grupas (kopā 35 VRG 2014.-2020. gada plānošanas periodā) ar mērķi veicināt savas teritorijas attīstību. LEADER pieejas īstenošana ir devusi nozīmīgu atbalstu vietējām iniciatīvām, aktivizējot lauku iedzīvotāju iesaistīšanos, apzinot un realizējot vietējās vajadzības (S) • Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, mežsaimniecību un amatniecību, sadzīves tradīcijām un mākslinieciskо jaunradi, veidojot nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai (S) • Nodrošināta interneta pieejamība (S) • Zema sociāli mazaizsargātu personu iesaiste (V) • Zemas kvalitātes ceļu infrastruktūra (V) • Ierobežota finanšu resursu pieejamība (V) • VRG potenciāla un kapacitātes pilnvērtīga izmantošana, nodrošinot lauku teritoriju attīstību balstītu uz vietējām vajadzībām, vietējās sabiedrības aktivizēšanu, sadarbību (I) • Sabiedrības pieprasījums pēc apkārtējās vides kā kvalitatīvas dzīves un rekreācijas telpas (I) • Sadarbības stiprināšana starp pilsētu un lauku teritorijām (I) • Sociālā uzņēmējdarbība (I) • Latvijas lauku teritorijā ir vērojama izteikta apdzīvotības blīvuma samazināšanās (trešais zemākais rādītājs starp ES valstīm), it īpaši attālinoties no galvaspilsētas (D) • Jaunu cilvēku emigrācija un dzimstības samazināšanās (D) • Ierobežota finanšu resursu pieejamība (D)	Pietiekami pamatots, tomēr aprakstā virspusēji tiek aprakstīts konkrētu pakalpojumu un infrastruktūras pieejamības novērtējums. Pēc būtības šī ir vispārīga ārpus KLP SP risināma vajadzība.	

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
3	**Augsta vajadzība**: Finanšu resursu pieejamība uzņēmējdarbībai (īpaši, mazajiem un vidējiem).	• Reģionālās atšķirības ir būtisks MVU attīstības kavēklis (V) • Ierobežota finanšu resursu pieejamība (V) • Sadarbības stiprināšana starp pilsētu un lauku teritorijām (I) • Ierobežota finanšu resursu pieejamība (D)	Skaidrs un pamatots ceļš no SVID elementiem uz identificēto vajadzību. Bet nav pats SVID pietiekami pamatots	J
	Vidēja vajadzība: Teritorijas identitāte (t.sk., teritoriju zīmoli).	• Lauki ir nozīmīgāko dabas resursu, tai skaitā bioekonomikas un ekosistēmu pakalpojumu avots, dzīves, darba un atpūtas vide, dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daudzveidības krātuve un sargātāja (S); • Sakopta kultūrvide ar katram reģionam raksturīgām viensētām, ēkām un bagātīgu kultūrvēsturisko mantojumu, tradicionālajām lauksaimniecības nozarēm, mežsaimniecību un amatniecību, sadzīves tradīcijām un māksliniecisko jaunradi, veidojot nozīmīgus resursus lauku tūrisma attīstībai, lauku teritorijas ekonomikas dažādošanai un ekonomiskajai reģenerācijai (S) • Ražošanas uzņēmumu attīstība (nišas produkti, produkti ar pievienoto vērtību, tai skaitā arī lauksaimniecības produkti) (I) • Sabiedrības pieprasījums pēc apkārtējās vides kā kvalitatīvas dzīves un rekreācijas telpas (I) • Sadarbības stiprināšana starp pilsētu un lauku teritorijām (I)	Daļēju pamatoti, netieši izriet no apraksta. Neskaidri formulēta vajadzība.	
5	**Vidēja vajadzība:** Kopdarbības atbalsts, t.sk., zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai, īsajām piegādes ķēdēm.	N	SVID neietver ne zaļā publiskā iepirkuma, ne īso piegāžu ķēžu izvērtējumu.	
	Horizontālā mērķa			

Nr.	**Vajadzības**	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
	ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības			
	Kvalitatīva izglītība un zināšanas – pieejamība, gan kvalifikācijas celšana, gan pārkvalificēšanās.	• Kvalificētu speciālistu trūkums (V) • Zema sociāli mazaizsargātu personu iesaiste (V) • Darbaspēka trūkums (D)	Pietiekami pamatots. Bet pats SVID nav pietiekami pamatots	
	Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm			
	Atvieglota nodokļu politika mazajiem uzņēmējiem lauku teritorijā, īpaši, uzsācējiem.	N	Aprakstā ir analizēta finanšu resursu pieejamība MVU, bet nav analizēta nodokļu politika un tās ietekme uz uzņēmējdarbības attīstību lauku apvidos.	

Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM 8: Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, tostarp veicināt bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību

Nr.	Vajadzības	Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)	Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība (Specifiska / vispārīga)	Vai adresēts KLP SP (J/N)	Ja nē, kāpēc	Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai (kā pēc Article 96 no SPR)
1	***Augsta vajadzība**: Nodarbinātības un ienākumu iespējas, atbalstot uzņēmējdarbību un ražošanu, t.sk., bioekonomikas veicināšana alternatīvu ienākumu gūšanai un papildus nodarbinātības iespēju radīšanai.*	*J, bet nav skaidrojuma un pamatojuma*	*Vispārēja*	*J*		*Nav*
2	***Augsta vajadzība:** Sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm kompleksi risināmi lauku teritoriju izaicinājumi kvalitatīvas dzīves vides saglabāšanai un izveidei, nodrošinot pakalpojumu pieejamību (t.sk., medicīna, izglītība, kultūra, komercbankas), infrastruktūras pieejamību (ceļi, interneta pārklājums, elektroenerģijas pieslēgumi, dzīvojamais fonds, mobilitāte), kā rezultātā saglabātos apdzīvotība laukos.*	*J, bet nav skaidrojuma un pamatojuma*	*Vispārīga*	*N*	*Vispārējā lauku infrastruktūra būtu ārpus KLP SP risināma vajadzība*	*Nav*
3	***Augsta vajadzība**: Finanšu resursu pieejamība uzņēmējdarbībai (īpaši, mazajiem un vidējiem).*	*J, bet nav skaidrojuma un pamatojuma*	*Vispārīga*	*J*		*Nav*
	***Vidēja vajadzība**: Teritorijas identitāte (t.sk., teritoriju zīmoli).*	*J, bet nav skaidrojuma un pamatojuma*	*Specifiska*	*J*		*Nē, pamatojumā nav norādīts skaidrojums.*

Nr.	**Vajadzības**	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska / vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)
5	***Vidēja vajadzība:*** *Kopdarbības atbalsts, t.sk., zaļā publiskā iepirkuma veicināšanai, īsajām piegādes ķēdēm.*	*N, situācijas aprakstā netiek pieminēts un skaidrots.*	*Specifiska*	*J*		*Nē, pamatojumā nav norādīts skaidrojums.*
	Horizontālā mērķa ietvaros īstenojamās paaudžu nomaiņu sekmējošās vajadzības					
	Kvalitatīva izglītība un zināšanas – pieejamība, gan kvalifikācijas celšana, gan pārkvalificēšanās.	*Svarīgums nav vērtēts*	*Vispārīga*	*J*		
	Ārpus KLP SP risināmās vajadzības, sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm					
	Atvieglota nodokļu politika mazajiem uzņēmējiem lauku teritorijā, īpaši, uzsācējiem.	*Svarīgums nav vērtēts*	*Specifiska*	*N*	*Nodokļu politikas regulējums ir ārpus KLP SP risināms jautājums.*	

Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste

SM 8: Veicināt nodarbinātību, izaugsmi, sociālo iekļautību un vietējo attīstību lauku apvidos, tostarp veicināt bioekonomiku un ilgtspējīgu mežsaimniecību

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, mītiņš, vadības komiteja,u.tml.)	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	visi	Nacionālais, reģionālais	Reģionālās konferences	5	Jā	J, kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās, taču daļa nav attiecināmas uz KLP SP (vispārējā lauku infrastruktūra u.c.)
Lauksaimnieku organizācijas, politikas veidotāji, zinātnieki	SM8	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	2	Jā	J, kopumā rekomendācijas ir iekļautas
ZM, LAD, LLKC, zinātnieki	SM8	Nacionālais	Speciālās darba grupas	2	Jā	Kopumā rekomendācijas ir iekļautas

Stratēģiskais mērķis Nr.9

Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SM 9: Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu pārtiku, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Ieviestas un sekmīgi darbojas pārtikas kvalitātes shēmas – NPKS un ES pārtikas kvalitātes shēmas, kā arī LPIA sistēma;	**S**	SM9		Palielinās pārtikas kvalitātes shēmās strādājošo uzņēmumu skaits		Sektorālais pārklājums analizēts daļēji	
2	Palielinās bioloģiskās lauksaimniecības un to pārstrādes produktu ražošanas apjoms;	**S**	SM9		Attīstās bioloģiskās lauksiamniecības sistēma		Sektorālais pārklājums analizēts daļēji	
3	Ieviestas ZPI prasības pārtikas piegādes un ēdināšanas pakalpojumu jomā;	**S**	SM9					Nosacījumus nosaka normatīvie akti . Un to izpilde nav iespējama mazajiem zemniekiem un vietējiem ražotājiem. Tad vai tā ir S puse?

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
4	Augstāku dzīvnieku labturības prasību piemērošana mazina dzīvnieku saslimšanas un mirstības risku un pozitīvi ietekmē pārtikas produktu kvalitāti.	**S**	SM9		Augstāku labturības prasību piemērošanas rezultātā ir mazinājies dzīvnieku ārstēšanas gadījumu skaits ar AML		Sektorālais pārklājums analizēts daļēji.	
5	Uzlabojot dzīvnieku labturību, dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem nerodas zaudējumi nekvalitatīva produkta dēļ.	**S**	SM9		Augstāku labturības prasību rezultātā ir uzlabojusies produkcijas kvalitāte		Sektorālais pārklājums analizēts daļēji	
6	Sekmīgi realizētas ES lauksaimniecības produktu tirgus veicināšanas programmas (uzsvērti veselīgākas pārtikas lietošanas aspekti);	**S**	SM2					
7	Sekmīgi īstenota integrētās augu audzēšanas metodes ieviešana (veicināta lauksaimniecības produktu integrētā audzēšana, nodrošināts integrēti audzēto produktu nonākšanu tirgū, piemēram, “Zaļā karotīte” un dalība ES atbalsta programmā “Piens un augļi skolai”).	**S**	SM9		Palielinās integrētās augu audzēšanas sistēmā strādajošo uzņēmumu skaits un apsaimniekotā platība		Sektori analizēti pēc darbības veida (augļkopība, dārzeņkopība) vērtību nosakot pēc apsaimniekotās platības (ha)	

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Grūtības ražotājiem pielāgoties ES noteiktajām aizvien stingrākajām prasībām un ierobežojumiem saistībā ar pārtikas iepakojumu;	V	SM9	Pēc esošā formulējuma jābūt pie D			Sektoriālais pārklājums nav analizēts	
2	Nepietiekama informācija par pārtikas kvalitātes shēmām un to produktiem;	V	SM9		Lauksaimniekiem ir nepietiekamas zināšanas par pārtikas kvalitātes shēmu darbību			
3	Liela daļa bioloģiski saražotās izejvielas tiek tālāk izmantotas konvencionālajā pārstrādē (zaudējot savu pievienoto vērtību), kas skaidrojama ar bioloģiskās pārstrādes trūkumu;	V	SM9		Liela daļa bioloģiski ražotas produkcijas tiek izmantota konvecionālā lauksaimniecībā, zaudējot savu pievienoto vērtību		Sektoriālā pārklājums ir analizēts daļēji , izstrūkst dati par to cik no saražotās produkcijas tiek izmantots pašpatēriņas un cik daudz realizē. Kā arī cik daudz produkciju realizē kā BL un cik kā KL	Svarīgi apzināt kas ir par iemeslu, vai tiešam tikai pārstrādes trūkums? Skatiet AREI tematisko atskaiti par bioloģisko lauksaimniecību, kurā redzams, ka vispārīgs apgalvojums par lieliem konvenc. Apstrādātiem apjomiem nav korekts.https://www.arei.lv/sites/arei/files/files/lapas/Atskaite_LAP%202014-

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
								2020%20ietekme%20uz%20BLS_att%C4%ABst%C4%ABbu.pdf
4	Zema patērētāju pirktspēja, tāpēc netiek pieprasīti augstas kvalitātes produkti (t.sk. arī bioloģiskie) lielos apjomos;	V	SM9	jābūt pie D				
5	Grūtības nodrošināt pieprasījumu pēc augstvērtīgas sēklas “Kaupo” šķirnei, kas piemērota kvalitatīvas rudzu maizes cepšanai;	V	SM9		Rudzu šķirnes "Kaupo" sēklas deficīts			Vajadzētu apdomāt vai tomēr kvalitatīvu rudzu šķirņu uzturēšana un tālāka izplatīšana nav būtiska, kā tikai 1 šķirne. Arī pateriņa apjomi rudzu maizei ir svarīgi.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
6	Sertificētu sēklu trūkums bioloģiskajā lauksaimniecībā;	V	SM9		Izejvielu trūkums bioloģiskās lauksaimniecības sistēmā (dzīvnieku mazuļi, sēklas materiāls u.c)		Sektoriālais pārklajums analizets daļēji. Ir norādīts, ka sēklas materiāls ir pieteikams tikai kartupeļiem un griķiem	Statistikas datus var apkopot par VAAD datu bāzē ievietoto sertificēto sēklu apjomu ka sugām un šķirnēm, kā arī pieprasīto individuālo atļauju skaitu un sēklu daudzumu pa sugām. Par dzīvnieku mažuļu iegādi var apkopot statistikas datus no PVD par izniegto individuālo atļauju skaitu KL dzīvnieku mazuļu iegādei pa sugām
7	Nepietiekami izmantotas ZPI iespējas un potenciāls paaugstinātas kvalitātes lauksaimniecības un pārtikas produktu noieta sekmēšanai;	V	SM9		Mazs īpatsvars paaugstinātas kvalitātes lauksaimniecības produkcijas ZPI	Reģionālais apskets nav analizēts	Sektoriālais pārklājums nav analizēts	

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
8	Patērētājiem trūkst izpratnes par pārtikas kvalitātes shēmām un to produktiem, augu aizsardzības līdzekļu lietošanu;	V	SM9	jābūt pie D				
9	Zināšanu un pieredzes trūkums saimniekošanas metožu izmantošanai, lai aizstātu AAL izmantošanu;	V	SM9				Sektoriālais pārklājums nav analizēts	
10	Zināšanu un prasmju trūkums par preventīviem pasākumiem dzīvnieku veselības nodrošināšanai, lai samazinātu AML lietošanu dzīvniekiem;	V	SM9				Sektoriālais pārklājums analizēts nosakot galvenās labturības prasību problēmas dažādu sugu lauksaimniecības dzīvniekiem	
11	Ilgstošs un resursus patērējošs process, lai pilnveidotu pārtikas ķēdes izsekojamības elektronisko datu uzskaites sistēmu AML lietošanas dzīvniekiem uzskaitei;	V	SM9		Zemas kvalitātes elektronisko datu uzskaites sistēma AML uzskaitei lauskiamniecības dzīvniekiem			

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
12	Arvien pieaugošais patērētāju un pārtikas ražotāju pieprasījums pēc augstākas kvalitātes lauksaimniecības produktiem ne vienmēr ir savienojams ar pamatizejvielu ražotāju ekonomiskajām interesēm (gala produkcijas kvalitātes ieguvums neatsver veiktos ieguldījumus pamatizejvielas ražošanā);	V	SM9	jābūt pie D				
13	Augstāku labturības prasību nodrošināšanas rezultātā pieaug produkta pašizmaksa un samazinās uzņēmuma peļņa attīstībai un darbības paplašināšanai	V	SM9		Augstāku labturības prasību nodrošināšanas rezultātā pieaug produkta pašizmaksa un samazinās uzņēmuma peļņa			
1	Atbalsts pārtikas ražotājiem, t.sk. sadarbībai ar zinātniekiem, alternatīvu iepakojuma veidu, jauno tehnoloģiju un materiālu ieviešanai ražošanā (piemēram, bez BPA tehnoloģijas, tehnoloģijas akrilamīda koncentrācijas pārtikā samazināšanai);	I	SM9				Sektoriālais pārklājums nav analizēts	
2	Veicināt bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu, attīstīt to tālāku pārstrādi un šādu produktu eksportu;	I	SM9				Sektoriālais pārklājums nav analizēts	

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
3	Turpināt attīstīt pārtikas kvalitātes shēmas un to produktu ražošanu un patēriņu, tostarp, ZPI ietvaros, kā arī veicināt ražotāju iesaistīšanos tajās;	I	SM9			Reģionālais apskets nav analizēts	Sektoriālais pārklājums nav analizēts	
4	Atbalsts rudzu audzētājiem tradicionālās rudzu šķirnes audzēšanai (kvalitatīvas rudzu maizes cepšanai);	I	SM9					
5	Veicināt lauksaimnieku pāreju uz lauksaimniecības produktu integrēto ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību;	I	SM9					
6	Sabiedrības izpratnes veicināšana par augu aizsardzības pasākumu nozīmi ražības un patērētājiem drošas lauksaimniecības produkcijas ieguvē, kā arī par zemo augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas līmeni Latvijā;	I	SM9		Sabiedrības izpratnes veicināšana par AAL lietošanu augkopībā un to ietekmi uz pārtikas nekaitīgumu			
7	Sekmēt vietējās izcelsmes paaugstinātu pārtikas produktu noietu ZPI ietvaros;	I	SM9			Reģionālais apskets nav analizēts	Sektoriāli nav analizēts	Sasaitāms ar I 3. punktu
8	Attīstīt konkurētspējīgu bioloģisko sēklu ražošanu, lai nodrošinātu iespēju bioloģiskiem lauksaimniekiem iegādāties sertificētu bioloģisko sēklu;	I	SM9		Attīstīt bioloģisko sēklu ražošanu		Sektoriāli nav analizēts, nav noteiktas sugas, šķirnes, kuras identificējamas kā	Sasaitāms ar I 4. punktu

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
							konkurētspējīgas	
9	Pārtikas ražošanas atlikumu tālāka izmantošana (bezatlikumu tehnoloģija);	I	SM9					
10	Izstrādāt īpašu marķējumu produktiem, kas saražoti ievērojot augstākas dzīvnieku labturības prasības, lai veicinātu to atpazīstamību tirgū;	I	SM9					
11	Sabiedrības izglītošana (atsevišķos gadījumos arī uzņēmēju - dzīvnieku izcelsmes produktu ražotāju un pārstrādātāju informēšana) par produktiem, kas saražoti ievērojot augtākas dzīvnieku labturības prasības (piem., nekastrētu kuiļu gaļas smarža);	I	SM9		Sabiedrības izglītošana par produktiem, kas ražoti ievērojot augstakus dzīvnieku labturības standartus			Sasaistāms ar I 10. punktu
12	Primāro ražotāju izglītošana par efektīvākām, dzīvniekiem un videi saudzējošākām saimniekošanas praksēm un metodēm, lai kāpinātu produktivitāti un produkta kvalitāti;	I	SM9					

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
13	Sekmēt pakāpenisku AML lietošanas samazināšanu dzīvniekiem AMR sekmīgas dzīvnieku veselības pārvaldības rezultātā, tostarp pilnveidojot AML lietošanas uzskaiti dzīvniekiem.	I	SM9				Sektoriālais pārklājums nav analizēts, izņemot noteikta, ka broileriem ir augsts AMR pret Campylobacter spp un E. Coli, tāpat arī norādīts cūkām, par citām sugām nav nekas minēts	Broileri u.c. kas šeit minēti ir tikai piemēri. Latvijā gan Eiropas monitoringa programmu ietvaros, gan VPP ietvaros ir uzkrāta ļoti plaša informācija par AMR lauksaimniecības dzīvnieku populācijā! Turpinot analizēt šo programmu rezultātus var analizēt arī tendences!
1	Patērētājiem trūkst zināšanas un ir zema pirktspēja, lai iegādātos pārtiku ar paaugstinātām kvalitātes prasībām;	D	SM9					
2	Komerciālie produkti izspiedīs no tirgus tradicionāli ražotos produktus (piemēram, pēc sentēvu metodēm ražota maize, jo nebūs atbilstošas izejvielas (rudzu));	D	SM9					
3	Krāpšanās produktu ražošanā iedragā patērētāju uzticību produktu izcelsmei, kvalitātei;	D	SM9		Nepietiekama kontrole krāpniecības gadījumu			

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
					novēršanai pārtikas kvalitātes jautājumos.			
4	Dzīvnieku īpašniekiem (turētājiem) trūkst zināšanas un prasmes par sekmīgu dzīvnieku veselības pārvaldību un AML piesardzīgu un atbildīgu lietošanu;	**D**	SM9	jābūt pie V				
5	Ja netiks samazināta AML lietošana, pieaugs apdraudējums sabiedrības veselībai un dzīvnieku dzīvībai, kā arī dzīvnieku īpašnieku/turētāju ekonomiskie zaudējumi neiegūtās produkcijas vai dzīvnieku nāves dēļ, jo AMR attīstība apgrūtinās dzīvnieku ārstēšanu (pieaugs dzīvnieku ārstēšanas ilgums un izmaksas).	**D**	SM9	ar esošo formulējumu jābūt pie V	Pārmērīga AML lietošana un augsts AMR līmenis rada apdraudējumu sabiedrības veselībai			
6	Neievērojot labturības prasības, nav iespējams nodrošināt dzīvniekiem un videi saudzīgu lauksaimniecisko ražošanu un nav iespējams pozitīvi veicināt saimniecības ekonomisko izaugsmi, jo finanšu resursi jānovirza barības līdzekļu un piedevu iegādei, dzīvnieku slimību profilaksei un ārstēšanai, kā arī nepieciešams lielāks dzīvnieku skaits, lai saražotu noteiktu produktu apjomu;	**D**	SM9		Labturības prasību neievērošana apdraud ilgtspējīgu ražošanas prakšu attīstību			
7	Produkti, kas ražoti ievērojot zemus standartus, bez pievienotās vērtību un mazos daudzumos, nav konkurētspējīgi eksporta tirgos.	**D**	SM2					

Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SM 9: Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu pārtiku, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Ieviestas un sekmīgi darbojas pārtikas kvalitātes shēmas – NPKS un ES pārtikas kvalitātes shēmas, kā arī LPIA sistēma;	S	Daļēji, nav kvanitatīvo datu analīzes par bioloģiskās lauksiamniecības shēmu	C32 - Agricultural area under organic farming	J, BLS sertificēto kultūru platības 2018.g. (ZM un LDC dati. Apraksta daļā norādīta informācija par sertificeto uzņēmumu skaitu un LIZ platību 2018.g. Uzrādīti BLS ražošanas apjomi 2016 un 2017.g., dati LDC. BLS produktu īpatsvars 2018.g., dati LDC un CSP, aprakstoša sadaļa par pārstrādes uzņēmumu skaitu, datu avots nav zināms .	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Nepieciešams aprēķins par samaksāto atbalstu bioloģiskajiem uz saražoto vienību		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
					Norādīts zaļā un bordo karotītē iesaistīto uzņemumu skaits, bet datu avots nav norādīts			
2	Palielinās bioloģiskās lauksaimniecības un to pārstrādes produktu ražošanas apjoms;	S	Daļēji, Izvērtēts LIZ pieaugums bioloģiskā lauksaimniecības metodē, kā arī BLS ražošanas apjomi un BLS īpatsvars kopējā saražotā produkcijā. Trūkst datu par eksporta apjomiem BLS un pašpatēriņam saražotās produkcijas apjoms.	C32 - Agricultural area under organic farming	J, BLS sertificēto kultūru platības 2018.g. (ZM un LDC dati. Apraksta daļā norādīta informācija par sertificeto uzņēmumu skaitu un LIZ platību 2018.g. Uzrādīti BLS ražošanas apjomi 2016 un 2017.g., dati LDC. BLS produktu īpatsvars 2018.g., dati LDC un CSP, aprakstoša sadaļa par pārstrādes uzņēmumu skaitu, datu avots nav zināms	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas):Iespējas jauniem tirgus dalībniekiem (bio ražotājiem) iesaistīties jebkurā brīdī;		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
3	Ieviestas ZPI prasības pārtikas piegādes un ēdināšanas pakalpojumu jomā;	S	J	N	Apraksta veidā, kvantitatīvi dati nav izmantoti	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas)		
4	Augstāku dzīvnieku labturības prasību piemērošana mazina dzīvnieku saslimšanas un mirstības risku un pozitīvi ietekmē pārtikas produktu kvalitāti.	S	N, ir aprakstoša sadaļa bez datu avota, nav statistikas datu. Trūkst datu par AML izlietojumu un veikatjiem investīcju pasākumiem saistībā ar dzīvnieku labturību. Nav norādītas nozares, kurās visvairāk ir grūtības nodrošināt labturības prasības	N	N			

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
5	Uzlabojot dzīvnieku labturību, dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem nerodas zaudējumi nekvalitatīva produkta dēļ.	S	N, ir aprakstoša sadaļa bez datu avota, nav statistikas datu. Trūkst datu par brāķētās produkcijas apjomiem un kvalitātes rādītājiem	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas)Jāuzlabo dzīvnieku labturība un jāveicina augstāku dzīvnieku labturības prasību piemērošanu		
6	Sekmīgi realizētas ES lauksaimniecības produktu tirgus veicināšanas programmas (uzsvērti	S						

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	veselīgākas pārtikas lietošanas aspekti);							
7	Sekmīgi īstenota integrētās augu audzēšanas metodes ieviešana (veicināta lauksaimniecības produktu integrētā audzēšana, nodrošināts integrēti audzēto produktu nonākšanu	S	N, nav statistikas datu , kas pierāda integrētās augu audzēšanas metodes produkcijas noietu tirgū	N	nav datu par produkcijas noietu, statistikas dati par integrētās audzēšanas sistēmā reģistrētām saimniecībām un to platībām 2014-2018.g., dati VAAD un LAD	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	tirgū, piemēram, "Zaļā karotīte" un dalība ES atbalsta programmā "Piens un augļi skolai").							
1	Grūtības ražotājiem pielāgoties ES noteiktajām aizvien stingrākajām prasībām un ierobežojumiem saistībā ar pārtikas iepakojumu;	**V**	N, ir norādīti sasniedzamie rādītāji, bet nav statistikas datu par situāciju Latvijā	N	N	Daļēji, Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Jāveicina augstāku nekaitīguma kritēriju sasniegšanu pārtikai un materiāliem, kas paredzēti saskarei ar pārtiku		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
2	Nepietiekama informācija par pārtikas kvalitātes shēmām un to produktiem;	**V**	N, nav datu kas pierāda zināšanu trūkumu zemniekiem par pārtikas kvalitātes shēmām	N	N	N		
3	Liela daļa bioloģiski saražotās izejvielas tiek tālāk izmantotas konvencionālajā pārstrādē (zaudējot savu pievienoto vērtību), kas skaidrojama ar	**V**	Daļēji, statistikas dati norādīti par atsevišķiem produktiem uzsverot pārstrādes nozīmi	N	BLS produktu īpatsvars 2018.g., dati LDC un CSP, aprakstoša sadaļa par pārstrādes uzņēmumu skaitu un apjomu, datu avots nav zināms	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	bioloģiskās pārstrādes trūkumu;							
4	Zema patērētāju pirktspēja, tāpēc netiek pieprasīti augstas kvalitātes produkti (t.sk. arī bioloģiskie) lielos apjomos;	**V**	N, nav analizeti dati par patērētāju pirktspēju	N	Mazumtirgotāja «Rimi Latvija» un pētījuma centra SKDS 2016. gada monitoringa «Kā ēd Latvijā» dati	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Latvijā joprojām zems pieprasījums pēc bioloģiskās produkcijas;	J	
5	Grūtības nodrošināt pieprasījumu pēc augstvērtīgas sēklas "Kaupo" šķirnei, kas	**V**	Daļēji , ir dati par sējplatībām, bet viennozīmīgi nevar apgalvot, ka platības samazinājušās, pieņemot ka trūkst sēklas materiāls.	N	Apraksta veidā Salīdzināta sējplatība 2000.g./ 2017. gadu. , nav datu avota	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	piemērota kvalitatīvas rudzu maizes cepšanai;							
6	Sertificētu sēklu trūkums bioloģiskajā lauksaimniecībā;	V	Daļēji, norādīts ka 4% pieprasītā daudzuma ir BLS sēklas materiāls (nav datu avota)	N	Apraksta veidā norādīts, ka Sertificētās bioloģiskās sēklas graudaugiem nepārsniedz 4% no pieprasītā sēklu daudzuma, datu avots nav zināms	N		
7	Nepietiekami izmantotas ZPI iespējas un potenciāls	V	N, nav statistikas datu par saimniecību lielumu un citiem rādītājiem , kas	N	N	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	paaugstināta s kvalitātes lauksaimnie cības un pārtikas produktu noieta sekmēšanai;		raksturo problēmu. Nav datu par to ZPI iepirkto produktu daudzumu ar paaugstinātu kvalitāti no kopējā apjoma. Nav raksturota situācija pa preču grupām. Kā arī nav analizēts reģionālā griezumā kā veidot šo preču nodrošinājumu, jo BLS un integrētā lauskiamniecības metodes izmantošana Latvijas reģionos ir neviendabīga.					

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
8	Patērētājiem trūkst izpratnes par pārtikas kvalitātes shēmām un to produktiem, augu aizsardzības līdzekļu lietošanu;	V	N, nav statistikas datu par zināšanu un izpratnes trūkumu	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Jāīsteno patērētāju informēšanas pasākumi par AAL atliekvielām valstī nopērkamajā pārtikā		
9	Zināšanu un pieredzes trūkums saimniekošanas metožu izmantošanai, lai aizstātu AAL izmantošanu;	V	N,ir vairākas vietas, kur ir minēti "novērojumi" vai emocionāli apsvērumi, bet nav datos/ pētījumos argumentēti fakti.	C48 - Risk and impacts of pesticides (* I .27)	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Veicināt zināšanu apguvi un konsultācijas bioloģiskajiem/integrētajiem lauksaimniekiem		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
10	Zināšanu un prasmju trūkums par preventīvie m pasākumiem dzīvnieku veselības nodrošināša nai, lai samazinātu AML lietošanu dzīvniekiem;	V	N, nav staistikas datu par lauksaimnieku zināšanu trūkumu	N	N	N		
11	Ilgstošs un resursus patērējošs process, lai pilnveidotu pārtikas ķēdes izsekojamīb as	V	N, nav informācijas kas atspoguļo pašreizējās datu uzskiates pilnveides nepieciešamību	N	N	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	elektronisko datu uzskaites sistēmu AML lietošanas dzīvniekiem uzskaitei;							
12	Arvien pieaugošais patērētāju un pārtikas ražotāju pieprasījums pēc augstākas kvalitātes lauksaimniecības produktiem ne vienmēr ir savienojams	**V**	N, nav datu kas to pierāda	N	N	Daļēji, Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Nosakot standartus nacionālajā līmenī svarīgi ievērot samērīgumu un nenoteikt tos pārāk stingrus, jo ražotājiem jākonkurē kopējā ES tirgū un tiem, kam standarti stingrāki (lielākas ražošanas		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	ar pamatizejvielu ražotāju ekonomiskajām interesēm (gala produkcijas kvalitātes ieguvums neatsver veiktos ieguldījumus pamatizejvielas ražošanā);					izmaksas), kļūs mazāk konkurētspējīgi		
13	Augstāku labturības prasību nodrošināšanas rezultātā pieaug produkta	V	N, nav datu, kas to pierāda. Nav datu kādu ietekmi dod investīciju pasakumi labturības prasību uzlabošanai	N	N	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	pašizmaksa un samazinās uzņēmuma peļņa attīstībai un darbības paplašināšanai							
1	Atbalsts pārtikas ražotājiem, t.sk. sadarbībai ar zinātniekiem, alternatīvu iepakojuma veidu, jauno tehnoloģiju un materiālu ieviešanai ražošanā	**I**	N, atbalsta nepieciešamība nav analizēta	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Izstrādāt pētījumus lopkopībā un augkopības sektora kultūraugu audzēšanai ar bioloģiskām metodēm;		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	(piemēram, bez BPA tehnoloģijas, tehnoloģijas akrilamīda koncentrācijas pārtikā samazināšanai);							
2	Veicināt bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu, attīstīt to tālāku pārstrādi un šādu produktu eksportu;	I	Daļēji, informācija par produkcijas pārstrādi nav visaptveroša, jo iztrūkst dati par produkcijas pašpatēriņu. Nav analizēts eksporta potenciāls bioloģiskai produkcijai	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Jāveicina pārtikas kvalitātes shēmu (NPKS, AĢINS, CVNS, GTĪS) attīstība; Papildus pievienotās vērtības radīšanas iespējas (t.sk., pārstrāde);		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
3	Turpināt attīstīt pārtikas kvalitātes shēmas un to produktu ražošanu un patēriņu, tostarp, ZPI ietvaros, kā arī veicināt ražotāju iesaistīšanos tajās;	I	Daļēji, nav datu par bioloģiskās lauksiamniecības shēmu. Nav aprakstīti iespējamie risinājumi konstatētajām problēmām, kas saistītas ar ZPI un mazo saimniecību dalību tajā.	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Jāveicina Latvijas izcelsmes pārtikas produktu noiets valsts un pašvaldību publiskajos iepirkumos		Finanšu pieejamība nav analizēta
4	Atbalsts rudzu audzētājiem tradicionālās rudzu šķirnes audzēšanai (kvalitatīvas rudzu	I	Daļēji, minetie apsvērumi kā rezultātā ir samazinājies Kaupo šķirnes rudzu audzētāju skaits ir bez datu avota no kā izdarīti secinājumi	N	N	N		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	maizes cepšanai);							
5	Veicināt lauksaimniecību pāreju uz lauksaimniecības produktu integrēto ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību;	I	N,Situācijas aprakstā nav attiecīgās iespēju analīzes	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Būtu jāveicina saimniecību pārorientēšanos uz integrēto ražošanu		Finanšu pieejamība nav analizēta
6	Sabiedrības izpratnes veicināšana par augu aizsardzības pasākumu nozīmi ražības un patērētājiem	I	Daļēji, nav datu par patērētāju informētību un zināšanām attiecībā par AAL un atliekvielu klātbūtni pārtikas produktos	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): jāīsteno patērētāju informēšanas pasākumi par AAL atliekvielām valstī nopērkamajā pārtikā		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	drošas lauksaimniecības produkcijas ieguvē, kā arī par zemo augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas līmeni Latvijā;							
7	Sekmēt vietējās izcelsmes paaugstinātu pārtikas produktu noietu ZPI ietvaros;	I	N,Situācijas aprakstā nav attiecīgās iespēju analīzes ar kādiem instrumentiem tas tiks darīts	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Jāveicina Latvijas izcelsmes pārtikas produktu noiets valsts un pašvaldību publiskajos iepirkumos		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
8	Attīstīt konkurētspējīgu bioloģisko sēklu ražošanu, lai nodrošinātu iespēju bioloģiskiem lauksaimniekiem iegādāties sertificētu bioloģisko sēklu;	I	J	N	N	N		Finanšu pieejamība nav analizēta
9	Pārtikas ražošanas atlikumu tālāka izmantošana (bezatlikumu tehnoloģija);	I	Daļēji, nav datu par faktiskajiem partikas, lauksiamniecības izejvielu zudumiem, ir izdarīti grozījumi normatīvajos aktos	N	N	N		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
10	Izstrādāt īpašu marķējumu produktiem, kas saražoti ievērojot augstākas dzīvnieku labturības prasības, lai veicinātu to atpazīstamību tirgū;	I	N, nav datu, kas parāda, ka papildus marķējuma izstrāde veicinātu šādas produkcijas atpazīstamību tirgū. Turklāt pirms marķējuma izstrādes organizācijām ir jāizstrādā dzīvnieku labturības standarti un jāievieš tie saimniekošanas sistēmās.	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Būtu apsverama īpašas labturības preču zīmes ieviešana Latvijā		Finanšu pieejamība nav analizēta
11	Sabiedrības izglītošana (atsevišķos gadījumos arī uzņēmēju - dzīvnieku izcelsmes	I	N, nav datu par sabiedrības zināšanu trūkumu par paaugstinātas dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktiem	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): NAPa izstrādes procesā būtu iespējams paredzēt pasākumus		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	produktu ražotāju un pārstrādātāju informēšana) par produktiem, kas saražoti ievērojot augtākas dzīvnieku labturības prasības (piem., nekastrētu kuiļu gaļas smarža);					sabiedrības informētībai par vietējiem produktiem		
12	Primāro ražotāju izglītošana par efektīvākām, dzīvniekiem un videi	I	N, nav datu, kas pierāda zināšanu trūkumu produkcijas ražotājiem. Nav skaidri atspoguļots, kāda veida	N	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Veicināt zināšanu apguvi un konsultācijas bioloģiskajiem/integ		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	saudzējošāk ām saimniekoša nas praksēm un metodēm, lai kāpinātu produktivitāt i un produkta kvalitāti;		zināsanas tieši ir nepieciešamas			rētajiem lauksaimniekiem		
13	Sekmēt pakāpenisku AML lietošanas samazināšan u dzīvniekiem AMR sekmīgas dzīvnieku veselības pārvaldības rezultātā,	**I**	N, nav datu kas to pierāda	C47 - Antimicrobials sales in food produ cing animals (* I.26)	N	N		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	tostarp pilnveidojot AML lietošanas uzskaiti dzīvniekiem.							
1	Patērētājiem trūkst zināšanas un ir zema pirktspēja, lai iegādātos pārtiku ar paaugstinātām kvalitātes prasībām;	**D**	N, nav datu kas to pierāda	N	N	Daļēji, Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Nepieciešams veicināt iekšējo patēriņu, t.sk., veicinot sabiedrības informētību		
2	Komerciālie produkti izspiedīs no tirgus	**D**	Daļēji, ja skata tikai rudzu šķirnes saražotās produkcijas apjoma	N	N	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	tradicionāli ražotos produktus (piemēram, pēc sentēvu metodēm ražota maize, jo nebūs atbilstošas izejvielas (rudzu));		pieauguma nepieciešamību, lai nodrošinātu pieprasījumu pēc šiem graudiem Latvijas tirgū					
3	Krāpšanās produktu ražošanā iedragā patērētāju uzticību produktu izcelsmei, kvalitātei;	**D**	N, nav datu, kas to pierāda		N	N		
4	Dzīvnieku īpašniekiem	**D**	N, nav datu kas to pierāda	N	N	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	(turētājiem) trūkst zināšanas un prasmes par sekmīgu dzīvnieku veselības pārvaldību un AML piesardzīgu un atbildīgu lietošanu;							
5	Ja netiks samazināta AML lietošana, pieaugs apdraudējums sabiedrības veselībai un dzīvnieku dzīvībai, kā arī dzīvnieku	**D**	N, nav datu kas to pierāda. Iespejams izmantot FVO (EK) auditus Latvijā attiecībā uz dzīvnieku labturību.	C47 - Antimicrobials sales in food producing animals (* I.26)	N	Ieinteresēto pušu viedoklis (tematiskās darba grupas): Jāsamazina antimikrobiālo līdzekļu lietošana dzīvniekiem		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	īpašnieku/turētāju ekonomiskie zaudējumi neiegūtās produkcijas vai dzīvnieku nāves dēļ, jo AMR attīstība apgrūtinās dzīvnieku ārstēšanu (pieaugs dzīvnieku ārstēšanas ilgums un izmaksas).							

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
6	Neievērojot labturības prasības, nav iespējams nodrošināt dzīvniekiem un videi saudzīgu lauksaimniecisko ražošanu un nav iespējams pozitīvi veicināt saimniecības ekonomisko izaugsmi, jo finanšu resursi jānovirza barības līdzekļu un	**D**	N, nav datu kas to pierāda	N	N	N		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	piedevu iegādei, dzīvnieku slimību profilaksei un ārstēšanai, kā arī nepieciešams lielāks dzīvnieku skaits, lai saražotu noteiktu produktu apjomu;							
7	Produkti, kas ražoti ievērojot zemus standartus, bez pievienotās	**D**						

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	vērtību un mazos daudzumos, nav konkurētspējīgi eksporta tirgos.							

Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SM 9: Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu pārtiku, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību

Vajadzības	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
Augsta vajadzība: Veicināt kvalitātes shēmu produktu ražošanu.	2. Veicināt bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu, attīstīt to tālāku pārstrādi un šādu produktu eksportu (I); 3. Turpināt attīstīt pārtikas kvalitātes shēmas un to produktu ražošanu un patēriņu, tostarp, ZPI ietvaros, kā arī veicināt ražotāju iesaistīšanos tajās (I) 5. Veicināt lauksaimnieku pāreju uz lauksaimniecības produktu integrēto ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību (I); 2. Komerciālie produkti izspiedīs no tirgus tradicionāli ražotos produktus (piemēram, pēc sentēvu metodēm ražota maize, jo nebūs atbilstošas izejvielas (rudzu)) (D) 1. Ieviestas un sekmīgi darbojas pārtikas kvalitātes shēmas – NPKS un ES pārtikas kvalitātes shēmas, kā arī LPIA sistēma (S) 2. Palielinās bioloģiskās lauksaimniecības un to pārstrādes produktu ražošanas apjoms (S) 3. Ieviestas ZPI prasības pārtikas piegādes un ēdināšanas pakalpojumu jomā (S) 4. Augstāku dzīvnieku labturības prasību piemērošana mazina dzīvnieku saslimšanas un mirstības risku un pozitīvi ietekmē pārtikas produktu kvalitāti (S) 5. Uzlabojot dzīvnieku labturību, dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem nerodas zaudējumi nekvalitatīva produkta dēļ (S) 7. Sekmīgi īstenota integrētās augu audzēšanas metodes ieviešana (veicināta lauksaimniecības produktu integrētā audzēšana, nodrošināts integrēti audzēto produktu nonākšanu tirgū, piemēram, "Zaļā karotīte" un dalība ES atbalsta programmā "Piens un augļi skolai") (S) 3. Liela daļa bioloģiski saražotās izejvielas tiek tālāk izmantotas konvencionālajā pārstrādē (zaudējot savu pievienoto vērtību), kas skaidrojama ar bioloģiskās pārstrādes trūkumu (V) 9. Zināšanu un pieredzes trūkums saimniekošanas metožu izmantošanai, lai aizstātu AAL izmantošanu (V) 7. Nepietiekami izmantotas ZPI iespējas un potenciāls paaugstinātas kvalitātes lauksaimniecības un pārtikas produktu noieta sekmēšanai (V) 5. Grūtības nodrošināt pieprasījumu pēc augstvērtīgas sēklas "Kaupo" šķirnei, kas piemērota kvalitatīvas rudzu maizes cepšanai (V); 6. Sertificētu sēklu trūkums bioloģiskajā lauksaimniecībā (V)	Daļēji pamatoti; nepietiekama detalizācijas pakāpe atsevišķiem SVID elemntiem, kuriem vajadzība piesaistīta.	Nav minēts

Vajadzības	SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību	Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās? (ja attiecināms)
Augsta vajadzība: Samazināt antimikrobiālo līdzekļu lietošanu, t.sk., ieviešot augstākus dzīvnieku labturības standartus lauksaimniecības praksē.	10. Izstrādāt īpašu marķējumu produktiem, kas saražoti ievērojot augstākas dzīvnieku labturības prasības, lai veicinātu to atpazīstamību tirgū (I) 13. Sekmēt pakāpenisku AML lietošanas samazināšanu dzīvniekiem AMR sekmīgas dzīvnieku veselības pārvaldības rezultātā, tostarp pilnveidojot AML lietošanas uzskaiti dzīvniekiem. (I) 5. Ja netiks samazināta AML lietošana, pieaugs apdraudējums sabiedrības veselībai un dzīvnieku dzīvībai, kā arī dzīvnieku īpašnieku/turētāju ekonomiskie zaudējumi neiegūtās produkcijas vai dzīvnieku nāves dēļ, jo AMR attīstība apgrūtinās dzīvnieku ārstēšanu (pieaugs dzīvnieku ārstēšanas ilgums un izmaksas) (D) 6. Neievērojot labturības prasības, nav iespējams nodrošināt dzīvniekiem un videi saudzīgu lauksaimniecisko ražošanu un nav iespējams pozitīvi veicināt saimniecības ekonomisko izaugsmi, jo finanšu resursi jānovirza barības līdzekļu un piedevu iegādei, dzīvnieku slimību profilaksei un ārstēšanai, kā arī nepieciešams lielāks dzīvnieku skaits, lai saražotu noteiktu produktu apjomu (D) 2. Veicināt bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu, attīstīt to tālāku pārstrādi un šādu produktu eksportu (I) 5. Veicināt lauksaimnieku pāreju uz lauksaimniecības produktu integrēto ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību (I) 4. Augstāku dzīvnieku labturības prasību piemērošana mazina dzīvnieku saslimšanas un mirstības risku un pozitīvi ietekmē pārtikas produktu kvalitāti (S) 5. Uzlabojot dzīvnieku labturību, dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem nerodas zaudējumi nekvalitatīva produkta dēļ (S) 10. Zināšanu un prasmju trūkums par preventīviem pasākumiem dzīvnieku veselības nodrošināšanai, lai samazinātu AML lietošanu dzīvniekiem (V) 11. Ilgstošs un resursus patērējošs process, lai pilnveidotu pārtikas ķēdes izsekojamības elektronisko datu uzskaites sistēmu AML lietošanas dzīvniekiem uzskaitei (V) 4. Zema patērētāju pirktspēja, tāpēc netiek pieprasīti augstas kvalitātes produkti (t.sk. arī bioloģiskie) lielos apjomos (V) 5. Grūtības nodrošināt pieprasījumu pēc augstvērtīgas sēklas “Kaupo” šķirnei, kas piemērota kvalitatīvas rudzu maizes cepšanai (V)	Nav skaidra pamatojuma, nav statistikas datu par antimikrobiālo līdzekļu izlietojumu pa nozarēm, datu par saimniecību skaitu, kas veikušas ieguldījumus labturības prasību uzlabošanai . Nav informācijas par to, cik būtiska ir šī problēma Latvijā.	Nav minēts

Vajadzības	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
Zema vajadzība: Veicināt videi draudzīga iepakojuma izstrādi, ilgtspējību.	1. Atbalsts pārtikas ražotājiem, t.sk. sadarbībai ar zinātniekiem, alternatīvu iepakojuma veidu, jauno tehnoloģiju un materiālu ieviešanai ražošanā (piemēram, bez BPA tehnoloģijas, tehnoloģijas akrilamīda koncentrācijas pārtikā samazināšanai) (I) 15. Vāji attīstītas pārtikas zudumu un izšķērdēšanas samazināšanas iniciatīvas (V)	Daļēji, pamatojums izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu uzstādītajiem mērķiem, bet nav situācijas analīzes par pašreizējo situāciju Latvijā lauksiamniecības nozarē.	Nav minēts

Vajadzības	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
Zema vajadzība: Veicināt produkta atpazīstamību un sabiedrības informētību par kvalitatīviem produktiem (t.sk., kvalitātes shēmām).	6. Sabiedrības izpratnes veicināšana par augu aizsardzības pasākumu nozīmi ražības un patērētājiem drošas lauksaimniecības produkcijas ieguvē, kā arī par zemo augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas līmeni Latvijā (I) 1. Atbalsts pārtikas ražotājiem, t.sk. sadarbībai ar zinātniekiem, alternatīvu iepakojuma veidu, jauno tehnoloģiju un materiālu ieviešanai ražošanā (piemēram, bez BPA tehnoloģijas, tehnoloģijas akrilamīda koncentrācijas pārtikā samazināšanai) (I) 1. Patērētājiem trūkst zināšanas un ir zema pirktspēja, lai iegādātos pārtiku ar paaugstinātām kvalitātes prasībām (D) 10. Izstrādāt īpašu marķējumu produktiem, kas saražoti ievērojot augstākas dzīvnieku labturības prasības, lai veicinātu to atpazīstamību tirgū (I) 13. Sekmēt pakāpenisku AML lietošanas samazināšanu dzīvniekiem AMR sekmīgas dzīvnieku veselības pārvaldības rezultātā, tostarp pilnveidojot AML lietošanas uzskaiti dzīvniekiem. (85. (I) 2. Komerciālie produkti izspiedīs no tirgus tradicionāli ražotos produktus (piemēram, pēc sentēvu metodēm ražota maize, jo nebūs atbilstošas izejvielas (rudzu)) (D) 8. Latvijas lauksaimnieku ražotā produkcija AAL atliekvielu ziņā ir viena no tīrākajām Baltijas jūras reģiona un arī ES mērogā, arī AAL darbīgo vielu apjomi uz LIZ platību ir vieni no zemākajiem (S) 1. Grūtības ražotājiem pielāgoties ES noteiktajām aizvien stingrākajām prasībām un ierobežojumiem saistībā ar pārtikas iepakojumu (V) 1. Ieviestas un sekmīgi darbojas pārtikas kvalitātes shēmas – NPKS un ES pārtikas kvalitātes shēmas, kā arī LPIA sistēma (S) 4. Augstāku dzīvnieku labturības prasību piemērošana mazina dzīvnieku saslimšanas un mirstības risku un pozitīvi ietekmē pārtikas produktu kvalitāti (S) 5. Uzlabojot dzīvnieku labturību, dzīvnieku izcelsmes pārtikas ražotājiem un pārstrādātājiem nerodas zaudējumi nekvalitatīva produkta dēļ (S)	Daļējs pamatojums , vairāk apraksta veidā, nepietiekama detalizācijas pakāpe. Nav pētījuma datu par patērētāju informētību un zināšanām par NPKS un ES shēmām, kā arī integrētā lauksaimniecībā audzēto produkciju un to atpazīšanu.	Nav minēts

Vajadzības	SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību	Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās? (ja attiecināms)
Vidēja vajadzība: Sekmēt zaļo publisko iepirkumu, izmantojot tā sniegtās iespējas un potenciālu.	3. Turpināt attīstīt pārtikas kvalitātes shēmas un to produktu ražošanu un patēriņu, tostarp, ZPI ietvaros, kā arī veicināt ražotāju iesaistīšanos tajās (I) 7. Sekmēt vietējās izcelsmes paaugstinātu pārtikas produktu noietu ZPI ietvaros (I) 2. Veicināt bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu, attīstīt to tālāku pārstrādi un šādu produktu eksportu (I) 5. Veicināt lauksaimnieku pāreju uz lauksaimniecības produktu integrēto ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību (I) 3. Ieviestas ZPI prasības pārtikas piegādes un ēdināšanas pakalpojumu jomā (S) 7. Nepietiekami izmantotas ZPI iespējas un potenciāls paaugstinātas kvalitātes lauksaimniecības un pārtikas produktu noieta sekmēšanai (V) 1. Ieviestas un sekmīgi darbojas pārtikas kvalitātes shēmas – NPKS un ES pārtikas kvalitātes shēmas, kā arī LPIA sistēma (S) 2. Palielinās bioloģiskās lauksaimniecības un to pārstrādes produktu ražošanas apjoms (S)	Nav skaidra pamatojuma, situācijas aprakstā nav statistikas datu par pašreizējo paaugstinātas kvalitātes produkcijas noietu ZPI , kā arī nav datu avota, kas apliecina identificētās problēmas BLS un integrētās audzēšanas sistēmā strādājošiem uzņēmumiem piedalīties ZPI. No situācijas apraksta par pārtikas kvalitātes shēmām neizriet informācija par to cik daudz no	Nav attiecināms

Vajadzības	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
		saražotās BLS produkcijas izmanto pašpatēriņam un cik realizē, kā arī integretā audzēšanas sistēmā saražotās produkcijas apjomi nav uzrādīti un informācija par produkcijas izlietojumu.	

Vajadzības	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
Zema vajadzība: Informācijas pieejamības/izpratnes veicināšana par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu.	5. Veicināt lauksaimnieku pāreju uz lauksaimniecības produktu integrēto ražošanu un bioloģisko lauksaimniecību (I) 12. Primāro ražotāju izglītošana par efektīvākām dzīvniekiem un videi saudzējošākām saimniekošanas praksēm un metodēm, lai kāpinātu produktivitāti un produkta kvalitāti (I) 1. Patērētājiem trūkst zināšanas un ir zema pirktspēja, lai iegādātos pārtiku ar paaugstinātām kvalitātes prasībām (D) 6. Sabiedrības izpratnes veicināšana par augu aizsardzības pasākumu nozīmi ražības un patērētājiem drošas lauksaimniecības produkcijas ieguvē, kā arī par zemo augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas līmeni Latvijā (I) 2. Veicināt bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanu, attīstīt to tālāku pārstrādi un šādu produktu eksportu (I) 9. Zināšanu un pieredzes trūkums saimniekošanas metožu izmantošanai, lai aizstātu AAL izmantošanu (V) 10. Zināšanu un prasmju trūkums par preventīviem pasākumiem dzīvnieku veselības nodrošināšanai, lai samazinātu AML lietošanu dzīvniekiem (V) 7. Nepietiekami izmantotas ZPI iespējas un potenciāls paaugstinātas kvalitātes lauksaimniecības un pārtikas produktu noieta sekmēšanai (V) 8. Latvijas lauksaimnieku ražotā produkcija AAL atliekvielu ziņā ir viena no tīrākajām Baltijas jūras reģiona un arī ES mērogā, arī AAL darbīgo vielu apjomi uz LIZ platību ir vieni no zemākajiem (S)	Situācijas aprakstā nav skaidra pamatojuma, nav datu par patērētāju informētību saistībā ar AAL lietošanu un atliekvielu klātbūtni pārtikas produktos.	Nav attiecināms

Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SM 9: Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu pārtiku, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību

Vajadzības	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)
Augsta vajadzība: Veicināt kvalitātes shēmu produktu ražošanu.	N, apraksts augstas prioritātes vajadzības izvēli nepamato detalizēti.	Specifiska	J		Jā,vajadzība nosaka atbalstīt tos lauksaimniekus, kas darbojas kādas shēmas ietvaros t.sk. attīsta bioloģisko un integrēto lauksaimniecību. Lauksaimnieku iesaiste shēmā saistīta ar paaugstinātas kvalitātes produktiem.
Augsta vajadzība: Samazināt antimikrobiālo līdzekļu lietošanu, t.sk., ieviešot augstākus dzīvnieku labturības standartus lauksaimniecības praksē.	N, apraksts vidējas prioritātes vajadzības izvēli nepamato detalizēti.	Specifiska	J		Jā, vajadzība raksturīga lopkopības jomai. Pamatojums norāda uz vajadzību samazināt antimikrobiālo līdzekļu lietošanu
Zema vajadzība: Veicināt videi draudzīga iepakojuma izstrādi, ilgtspējību.	N, apraksts zemas prioritātes vajadzības izvēli nepamato detalizēti.	Vispārēja	J		Vajadzība attiecināma uz jebkuru produkciju, kam vajadzīgs iepakojums. Nav noteiktas konkrētas nozares vai jomas.
Zema vajadzība: Veicināt produkta atpazīstamību un sabiedrības informētību par kvalitatīviem produktiem (t.sk., kvalitātes shēmām).	N, apraksts augstas prioritātes vajadzības izvēli nepamato detalizēti.	Vispārēja	J		Vajadzība attiecināma uz visu sabiedrību

Vajadzības	Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)	Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība (Specifiska/ vispārīga)	Vai adresēts KLP SP (J/N)	Ja nē, kāpēc	Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai (kā pēc Article 96 no SPR)
Vidēja vajadzība: Sekmēt zaļo publisko iepirkumu, izmantojot tā sniegtās iespējas un potenciālu.	N, apraksts vidējas prioritātes vajadzības izvēli nepamato detalizēti.	Specifiska	J		Jā,situācijas apraksts pamato vajadzību sekmēt ZPI. Iesaistītās puses ir pašvaldības un zemnieki, kas strādā ar bioloģiskās un integrētās lauksaimniecības metodēm. Reģionālās atšķirības situācijas aprakstā nav norādītas, tāpat nav veikta analīze pa sektoriem
Zema vajadzība: Informācijas pieejamības/izpratnes veicināšana par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu.	N, apraksts zemas prioritātes vajadzības izvēli nepamato detalizēti.	Vispārēja	J		Vajadzība attiecināma uz visu sabiedrību

Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste

SM 9: Uzlabot ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz sabiedrības prasībām pārtikas un veselības jomā, tostarp uz prasībām par nekaitīgu, uzturvielām bagātu un ilgtspējīgi ražotu pārtiku, par pārtikas atkritumiem un par dzīvnieku labturību

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, mītiņš, vadības komiteja,u.tml.)	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	visi	Nacionālais, reģionālais	Reģionālās konferences	5	Jā	J, kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās, taču jāņem vērā ka daļa rekomendāciju ir savstarpēji pretrunīgas
Lauksaimnieku organizācijas, politikas veidotāji, zinātnieki	SM9	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	3	Jā	Daļēji, SVID papildināts ar rekomendāciju: Latvijā ir zems augu aizsardzības līdzekļu izmantošanas līmenis salīdzinājumā ar citām ES valstīm. Pārejās rekomendācijas ir analizētas, detalizēti nosacījumi SVID nav akcentēti . Nav ņemta vērā rekomendācija par kooperācijas attīstību un sadarbību ar zinātniekiem un pārstrādatājiem, kā arī nav akcentēta nepieciešamība veikt LIZ augšņu analīzes, lai uzlabotu ražības rādītājus
ZM, LAD, LLKC, zinātnieki	SM9	Nacionālais	Speciālās darba grupas	2	Jā	Kopumā rekomendācijas ir iekļautas

Stratēģiskais mērķis HORIZONTĀLAIS

Analītiskā Tabula 1. Apmērs, kādā SVID ir visaptverošs, pilnīgs un specifisks

SMH: Ar zināšanām, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu

Nr.	SVID elementi	S V I D	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Izveidota lauku konsultatīvā sistēma, nodrošinot lauku attīstības speciālistu pakalpojumu pieejamību visā Latvijas teritorijā, kas sniedz atbalstu un informāciju lauksaimniekiem, mežsaimniekiem, pārtikas ražotājiem un plašākai sabiedrībai par ES atbalsta iespējām, aktualitātēm un tā saņemšanas nosacījumiem. (13.,14.)	S	SMH		Pieejami konsultatīvie pakalpojumi visā Latvijas teritorijā		Sektori daļēji analizēti, sadalījums aprobežojas ar lauksaimniecību un mežsaimniecību.	
2	ZM kapitālsabiedrības SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" plašais struktūrvienību pārklājums visā teritorijā nodrošina ar nozari saistītu zināšanu pārnesei un mērķa grupu vajadzībām piemērotu infrastruktūru. (58.)	S	SMH		Nodrošināta infrastruktūra zināšanu pārnesei visā valstī			Nebūtu jānosauc konkrēta institūcija. Vai minēts vai citiem iespējamiem pakalpojuma sniedzējiem nav kas līdzīgs un cik tas ir svarīgi.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
3	Līdzšinējā pieredze zināšanu pārneses un konsultāciju pasākumu īstenošanā, nodrošinot gan teorētiskās, gan praktiskās nodarbības nozares jautājumos, kuros piedalījušos gandrīz 23 000 lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un pārtikas ražošanā iesaistītās personas. (19.)	S	SMH		Uzkrāta pieredze zināšanu pārneses un konsultāciju pasākumu īstenošanā		Sektori daļēji analizēti, sadalījums aprobežojas ar laukaimniecību un mežsaimniecību.	
4	Pateicoties ātrdarbīgu un īpaši ātrdarbīgu fiksēto un mobilo platjoslas tīklu plašajai pieejamībai un arvien lielākai e-pārvaldes pakalpojumu izmantošanai, Latvijā labi darbojas digitālie publiskie pakalpojumi un savienojamība. (26., 27., 31.)	S	SMH		Izveidota atbilstoša digitālā infrastruktūra publiskajiem pakalpojumiem un savienojamībai	Reģionālais aspekts nav analizēts		
5	Labi attīstīti digitālie publiskie pakalpojumi, t.sk. izveidotā Lauku atbalsta dienesta elektroniskā pieteikšanās sistēma (EPS) ES atbalsta saņemšanai lauksaimniecības un lauku attīstības jomā, atbalsta pieteikumu administrēšana, dronu un robotu izmantošana administratīvajās pārbaudēs un kontrolēs uz vietas. (32., 34., 35.)	S	SMH		Attīstīti digitālie publiskie pakalpojumi, t.sk. LAP administrēšanā			Neskaidrs formulējums, jāpārveido

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Saimniecību vadītāju un darbinieku nepietiekamās profesionālās zināšanas – kavēta saimniecību konkurētspējas celšana. (1., 4., 8.)	V	SMH		Prefesionālo zināšanu trūkums saimniecību vadītājiem un darbiniekiem	Reģionālais aspekts nav analizēts	Sektori nav analizēti	
2	Inovāciju trūkums nozarē – kavē arī taisnīgu ienākumu gūšanu.	V	SMH		Nozarē trūkst inovācijas		Sektori daļēji analizēti, balstīšanās uz EIP datiem, kas nav pietiekami	Nekas nav par taisnīgiem ienākumiem
3	Nepietiekama (vāja) zinātnisko institūciju un nozaru uzņēmumu sadarbība. (43.)	V	SMH					
4	Fiksētās platjoslas infrastruktūras nepieejamība atsevišķās lauku teritorijās kavē mājsaimniecību un uzņēmējdarbības, t.sk. lauksaimniecības digitalizācijas procesus. (28.)	V	SMH		Platjoslu interneta nepieejamība atsevišķās lauku teritorijās	Reģionālais aspekts nav analizēts		Formulējums prasa teritoriālo analīzi, kas nav ietverta
5	Zems iedzīvotāju (t.sk. uzņēmēju) digitālo prasmju — gan pamatprasmju, gan padziļinātu prasmju — līmenis. (30.)	V	SMH					

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
1	Zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveide un attīstība, t.sk. pēc nepieciešamības piesaistot ārvalstu lektorus un konsultantus. Konsultantu kapacitātes stiprināšana, atbildot uz KLP jaunajiem izaicinājumiem un nozares pieprasījumu. (24.)	I	SMH		Pieejami zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu t.sk. pēc nepieciešamības piesaistot ārvalstu lektorus un konsultantus		Sektori nav analizēti	Nevar apkopot vienā elementā iespējas un nepieciešamības.Jābūt reģionālai analīzei. Šeit aprakstā jābūt pamatojumam, lai būtu skaidri saprotams vai tas ir iekšējais (S)vai ārējais(I) elements
2	Pilnībā izmantot digitālo tehnoloģiju potenciālu lauksaimniecībā, t. sk. pilnveidot e-komercijas izmantošanu, izmantojot piekļuvi platjoslas internetam. (39.)	I	SMH		Digitālo tehnoloģiju pieejamība		Sektori nav analizēti	Jābūt reģionālai analīzei un detalizētākai informācijai par to, kur kas trūkst.
3	Aktīvāka sadarbība ar zinātniekiem produktu un metožu izstrādei un ieviešanai ražošanā, kas balstīta uz praktiskām vajadzībām. (43.)	I	SMH		Sadarbības iespējas ar zinātniskajām institūcijām un zinātniekiem		Sektori nav analizēti	Nepieciešama plašāka analīze sektoru vidū
4	AKIS darbības pilnveidošana, sadarbības attīstība un pilna potenciāla izmantošana nozares attīstībai, nodrošinot zināšanu radīšanu un to pārnesi. (65.)	I	SMH		AKIS potenciāla pilnīgāka izmantošana		Sektori nav analizēti	Formulējums nav saprotams, kas tad ir tā iespēja. Trūkst analīzes par AKIS darbības pilnveidošanu. 57.rindk.norāda uz AKIS problēmu.

Nr.	SVID elementi	SVID	Atbilstība SM	Atzīme, ja nekorekta SVID kategorizācija	Ieteicamais SVID elementu formulējums	Teritoriālais pārklājums	Sektorālais pārklājums	Piezīmes
5	Sadarbības veidošana ar ārvalstu pētniekiem, attīstot pārrobežu sadarbību, lai izstrādātu un ieviestu inovatīvus, konkurētspējīgus produktus, tehnoloģijas, procesus vai pakalpojumus izmantojot atbalstu Horizon 2020. (56.)	I	SMH		Pārrobežu sadarbība starp valsts un ārvalstu pētniekiem		Sektori nav analizēti	Esošais formulējums nav atbilstošs iespējai kā elementa definējumam. Nekas nav par Horizon2020
1	Izvēloties zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu sniedzējus publiskā iepirkuma procedūrā, pastāv risks nespēt pietiekami ātri reaģēt uz nozares vajadzībām un aktualitātēm, ievērojot publisko iepirkumu likumdošanas nosacījumus. (12.)	D	SMH		Publiskā iepirkuma procedūru regulējums var kavēt nozares vajadzību īstenošanu			Elemets formulēts neatbilstoši.
2	Nepietiekama zināšanu pilnveides pakalpojumu pieejamība iedzīvotāju digitālo pamatprasmju attīstībai, jo īpaši lauku teritorijās. (38., 39.)	D	SMH	jābūt V	Nepietiekamas zināšanas un digitālo pamatprasmju trūkums iedzīvotājiem laukos	Reģionālais aspekts nav analizēts		Jāpārveido formulējums. Šeit nepieciešama teritoriālā analīze
3	AKIS sistēmas efektīvas darbības un pilnveides atkarība no publiskā atbalsta pieejamības nozarē. (59.)	D	SMH	jābūt V	Nepietiekams publiskais finansējums AKIS darbībai.			Bez minētā elementa ir iespējams formulēt arī personāla kapacitātes trūkumu.

Analītiskā Tabula 3. SVID pierādījumu bāze

SMH: Ar zināšanām, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Izveidota lauku konsultatīvā sistēma, nodrošinot lauku attīstības speciālistu pakalpojumu pieejamību visā Latvijas teritorijā, kas sniedz atbalstu un informāciju lauksaimniekiem, mežsaimniekiem, pārtikas ražotājiem un plašākai sabiedrībai par ES atbalsta iespējām, aktualitātēm un tā saņemšanas nosacījumiem. (13.,14.)	S	J		LLKC rģionālo biroju skaits, trūkst atsauces	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu,piem., LLKC pašnovērtējuma ziņojums (2018.)	Trūkstatsauces uz iepriekšējiem pētījumiem,pieredzēm: piem., LAP 2007-2013 ex-post; GĪZ19,	
2	ZM kapitālsabiedrības SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" plašais struktūrvienību pārklājums visā teritorijā nodrošina ar nozari saistītu zināšanu pārnesei un mērķa grupu vajadzībām piemērotu infrastruktūru. (58.)	S	J		LLKC rģionālo biroju skaits, trūkst atsauces	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu , piem., pētījumi: LAP2007-2013 ex-post; GĪZ19, u.c. par LLKC, VLT nozīmi	Trūkstatsauces uz iepriekšējiem pētījumiem,pieredzēm: piem., LAP 2007-2013 ex-post; GĪZ19,	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
3	Līdzšinējā pieredze zināšanu pārneses un konsultāciju pasākumu īstenošanā, nodrošinot gan teorētiskās, gan praktiskās nodarbības nozares jautājumos, kuros piedalījušos gandrīz 23 000 lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un pārtikas ražošanā iesaistītās personas. (19.)	S	J		Apmācīto un konsultēto saimniecību vadītāju skaits, % no visām saimniecībām, sadalījums pa nozarēm. Demonstrējumu un lauku dienu skaits, dalībnieku skaits, sadalījums pa nozarēm. Klimata un vides, bioloģiskās saimniekošanas tematikas dalībnieku skaits un īpatsvars mācībās un konsultācijās. Trūkst atsauces uz avotu. Lauku attīstības finansējuma īpatsvars %, kas paredzēts zināšanu pārnesei, konsultāciju pakalpojumiem un EIP LAP 2014-2020. Avots: DV informācija SFC		Trūkst atsauces uz iepriekšējiem pētījumiem, pieredzēm: piem.,LAP 2007-2013 ex-post; GĪZ19,	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
4	Pateicoties ātrdarbīgu un īpaši ātrdarbīgu fiksēto un mobilo platjoslas tīklu plašajai pieejamībai un arvien lielākai e-pārvaldes pakalpojumu izmantošanai, Latvijā labi darbojas digitālie publiskie pakalpojumi un savienojamība. (26., 27., 31.)	S	J		Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI) DESI 2019. gada ziņojums; platjoslas tīkla pārklājums % no mājsaimniecībām; platjoslas tīkla abonentu skaits % mājsaimniecībām; Nav atsauces uz datu avotu			
5	Labi attīstīti digitālie publiskie pakalpojumi, t.sk. izveidotā Lauku atbalsta dienesta elektroniskā pieteikšanās sistēma (EPS) ES atbalsta saņemšanai lauksaimniecības un lauku attīstības jomā, atbalsta pieteikumu administrēšana, dronu un robotu izmantošana administratīvajās pārbaudēs un kontrolēs uz vietas. (32., 34., 35.)	S	J		E-pārvaldes pakalpojumu izmantotāju skaits % no mājsaimniecībām; Nav atsauce uz avotu		Nav atsauces uz iepriekšējo pieredzi un pēījumiem (piem.,GIZ19)	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
1	Saimniecību vadītāju un darbinieku nepietiekamās profesionālās zināšanas – kavēta saimniecību konkurētspējas celšana. (1., 4., 8.)	V	J	C12 Agricultural holdings (farms) C14 Age structure of farm managers C15 Agricultural training of farm managers ieteikums - izmantot C16 New farmers	Latvijas lauku saimniecību vadītāju lauksaimnieciskā izglītība. Avots: CSP, 2010, 2013, 2016.; Lauku saimniecību vadītāju apmācības lauksaimniecībā Latvijā un ES. Avots: DG AGRI – EUROSTAT, 2005-2016; Saimniecības vadītāju izglītības līmeņa izmaiņu dinamika attiecīgajā vecuma grupā, %, CSP, 2010-2016.	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu, skat. SM darba grupu materiālus		
2	Inovāciju trūkums nozarē – kavē arī taisnīgu ienākumu gūšanu.	V	J- nepietiekošs pamatojums ar datiem.		Lauku attīstības finansējuma īpatsvars %, kas paredzēts zināšanu pārnesei, konsultāciju pakalpojumiem un EIP LAP 2014-2020. Avots: DV informācija SFC; ES dalībvalstu inovāciju	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu, skat, piemēram, GIZ19; Pārtikas un		Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
					sistēmu darbības rezultāti. Avots: DG Growth ikgadējais ziņojums «European Innovation Scoreboard 2019»	lauksaimniecības nākotne COM(2017) 713 final.		
3	Nepietiekama (vāja) zinātnisko institūciju un nozaru uzņēmumu sadarbība. (43.)	V	Nav pamatojuma ar datiem.		EIP darba grupu / projektu skaits, Prioritāri atbalstītās tēmas Avots. ZM aprēķini, 2020.g. februāris	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu, skat. GIZ19		
4	Fiksētās platjoslas infrastruktūras nepieejamība atsevišķās lauku teritorijās kavē mājsaimniecību un uzņēmējdarbības, t.sk. lauksaimniecības digitalizācijas procesus. (28.)	V	Nav pamatojuma ar teritoriālajiem datiem.		Platjoslas tīkla pārklājums % no mājsaimniecībām; Nav atsauce uz avotu	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu. Piem.,http://www.sam.gov.lv/sm/content/?cat=433; https://www.lvrtc.lv/par-platjoslas-projektu.html	Trūkst atsauces uz iepriekšējo pieredzi, piem., https://www.lvrtc.lv/platjoslas-projekts.html	

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
5	Zems iedzīvotāju (t.sk. uzņēmēju) digitālo prasmju — gan pamatprasmju, gan padziļinātu prasmju — līmenis. (30.)	V	J		Digitālās pamatprasmes. Nav atsauce uz avotu		Nav atsauces uz pētījumiem, piem.,http://www.varam.gov.lv/lat/aktual/preses_relizes/?doc=27974	Finanšu pieejamība nav analizēta
1	Zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveide un attīstība, t.sk. pēc nepieciešamības piesaistot ārvalstu lektorus un konsultantus. Konsultantu kapacitātes stiprināšana, atbildot uz KLP jaunajiem izaicinājumiem un nozares pieprasījumu. (24.)	I	Iespējas nav analizētas		Nav izmantoti dati, lai raksturotu konsultantu kapacitāti, kvalitāti un nepieciešamību piesaistīt ārvalstu ekspertus.	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu, piem. ekspertu vērtējums, LAP 2014-2020 atbalsta ietekme uz bioloģiskās lauksaimniecības attīstību, 2019.		Finanšu pieejamība nav analizēta
2	Pilnībā izmantot digitālo tehnoloģiju potenciālu lauksaimniecībā, t. sk. pilnveidot e-komercijas izmantošanu, izmantojot piekļuvi platjoslas	I	J-nepietiekošs pamatojums ar datiem.		Nav izmantoti dati par digitālo tehnoloģiju potenciālu lauksaimniecībā	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu,	Trūkst atsauces uz iepriekšējo pieredzi un mācībām,	Finanšu pieejamība nav analizēta

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
	internetam. (39.)					piem., EIP-AGRI Seminar 'Data revolution: emerging new data-driven business models in the agri-food sector' SEMINAR REPORT22-23 JUNE 2016	piem.,http://www.sam.gov.lv/satmin/content/?cat=297	
3	Aktīvāka sadarbība ar zinātniekiem produktu un metožu izstrādei un ieviešanai ražošanā, kas balstīta uz praktiskām vajadzībām. (43.)	I	J- nepietiekošs pamatojums ar datiem.		EIP projektu skaits, nav atsauces uz avotu	EIP projektu tematika, nav atsauces uz avotu, trūkst atsauces uz GIZ19, tematisko darba grupu rezultātiem.		

Nr.	SVID elementi	SVID	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
4	AKIS darbības pilnveidošana, sadarbības attīstība un pilna potenciāla izmantošana nozares attīstībai, nodrošinot zināšanu radīšanu un to pārnesi. (65.)	I	J- nepietiekošs pamatojums ar datiem.		Nav izmantoti dati, kas pamato šo iespēju	PROAKIS projekts, 2014. Trūkst atsauce uz kvalitatīvu vērtējumu, piemēram, bastoties uz tematisko darba grupu diskusijām		
5	Sadarbības veidošana ar ārvalstu pētniekiem, attīstot pārrobežu sadarbību, lai izstrādātu un ieviestu inovatīvus, konkurētspējīgus produktus, tehnoloģijas, procesus vai pakalpojumus izmantojot atbalstu Horizon 2020. (56.)	I	J		EIP projektu skaits, nav atsauces uz avotu	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu, piemēram, EIP-AGRI		Finanšu pieejamība nav analizēta
1	Izvēloties zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu sniedzējus publiskā iepirkuma procedūrā, pastāv risks nespēt pietiekami ātri reaģēt uz nozares vajadzībām un aktualitātēm, ievērojot publisko iepirkumu likumdošanas nosacījumus. (12.)	D	J		Noraidīto iepirkuma procedūru skaits, trūkst atsauce uz avotu			

Nr.	SVID elementi	S V I D	Vai SVID elements skaidri izriet no esošās situācijas? (J/N vai arī nepieciešama papildus izpēte)	Atbilstošais KKR situācijas analīzei vai SVID (numerācija atbilstoši PMEF 2019.g.novembris)	Pārējā kvantitatīvā informācija pamatota, minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Kvalitatīvais pamatojums, kurā minēta esošajā situācijā vai SVID (izņemot KKR), ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums no iepriekšējām pieredzēm un mācībām, ieskaitot avotu un datumu	Pamatojums par finanšu pieejamību (ja attiecas), ieskaitot avotu
2	Nepietiekama zināšanu pilnveides pakalpojumu pieejamība iedzīvotāju digitālo pamatprasmju attīstībai, jo īpaši lauku teritorijās. (38., 39.)	D	Nav pamatojuma/ datu		Digitālās pamatprasmes. Tekstā nav atsauce uz avotu	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu. Skat. informāciju apraksta skaidrojumā		Finanšu pieejamība nav analizēta
3	AKIS sistēmas efektīvas darbības un pilnveides atkarība no publiskā atbalsta pieejamības nozarē. (59.)	D	J		Lauku attīstības finansējuma īpatsvars %, kas paredzēts zināšanu pārnesei, konsultāciju pakalpojumiem un EIP LAP 2014-2020. Avots: DV informācija SFC;	Trūkst atsauces uz kvalitatīvo pamatojumu, piem., tematiskajām darba grupām.		Finanšu pieejamība nav analizēta

Analītiskā Tabula 4. Vajadzību pierādījumu bāze

SMH: Ar zināšanām, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu

Vajadzības	**SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta** (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	**Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību**	**Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās?** (ja attiecināms)
Augsta vajadzība: Zināšanu, izpratnes un prasmju celšana. (21., 22.)	Saimniecību vadītāju un darbinieku nepietiekamās profesionālās zināšanas – kavēta saimniecību konkurētspējas celšana. (1., 4., 8.) V01; Zems iedzīvotāju (t.sk. uzņēmēju) digitālo prasmju — gan pamatprasmju, gan padziļinātu prasmju — līmenis. (30.) V05; Zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveide un attīstība, t.sk. pēc nepieciešamības piesaistot ārvalstu lektorus un konsultantus. Konsultantu kapacitātes stiprināšana, atbildot uz KLP jaunajiem izaicinājumiem un nozares pieprasījumu. (24.) I01; Nepietiekama zināšanu pilnveides pakalpojumu pieejamība iedzīvotāju digitālo pamatprasmju attīstībai, jo īpaši lauku teritorijās. (38., 39.) D02;	Daļējs pamatojums - trūkst atsauce uz kvalitatīviem datiem, datu avotiem, nav analizētas iespējas I01, nav pamatojuma D02.	Nav attiecināms

Vajadzības	SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību	Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās? (ja attiecināms)
Augsta vajadzība: Inovāciju radīšana un izmantošana (pētniecība un eksperimentālā ražošana). (44.)	Inovāciju trūkums nozarē – kavē arī taisnīgu ienākumu gūšanu.V02; Aktīvāka sadarbība ar zinātniekiem produktu un metožu izstrādei un ieviešanai ražošanā, kas balstīta uz praktiskām vajadzībām. (43.) I03 AKIS darbības pilnveidošana, sadarbības attīstība un pilna potenciāla izmantošana nozares attīstībai, nodrošinot zināšanu radīšanu un to pārnesi. (65.) I04; Sadarbības veidošana ar ārvalstu pētniekiem, attīstot pārrobežu sadarbību, lai izstrādātu un ieviestu inovatīvus, konkurētspējīgus produktus, tehnoloģijas, procesus vai pakalpojumus izmantojot atbalstu Horizon 2020. (56.) I05 AKIS sistēmas efektīvas darbības un pilnveides atkarība no publiskā atbalsta pieejamības nozarē. (59.)D03	Daļēji pamatots; nepietiekošs pamatojums ar datiem V02; iespējas nav analizētas I03; I04; Nav parādīta sasaiste I05; atsauce uz kvalitatīvo informāciju	Nav attiecināms
Vidēja vajadzība: Konsultatīvā atbalsta pieejamība, īpaši, jaunajiem lauksaimniekiem un uzsācējiem. (9.)	Zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveide un attīstība, t.sk. pēc nepieciešamības piesaistot ārvalstu lektorus un konsultantus. Konsultantu kapacitātes stiprināšana, atbildot uz KLP jaunajiem izaicinājumiem un nozares pieprasījumu. (24.) I01;	Daļēji pamatots; nepietiekošs pamatojums ar datiem I01	Attiecināms, nav ietverts
Vidēja vajadzība: Konsultantu kapacitātes/kvalifikācijas stiprināšana. Izglītības kvalitāte, t.sk., materiāltehniskās bāzes stiprināšana valsts līmenī (sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm). (24.)	Zināšanu pārneses un konsultāciju pakalpojumu pieejamības un kvalitātes pilnveide un attīstība, t.sk. pēc nepieciešamības piesaistot ārvalstu lektorus un konsultantus. Konsultantu kapacitātes stiprināšana, atbildot uz KLP jaunajiem izaicinājumiem un nozares pieprasījumu. (24.) I01; Atkārtojas no 3. vajadzības	Daļēji pamatots; nepietiekošs pamatojums ar datiem I01	Attiecināms, nav ietverts

Vajadzības	SVID elements (i), kuram (iem) vajadzība piesaistīta (atzīmēt, ja no SVID atkārtojas)	Skaidrs un pamatots ceļš no SVID uz identificēto vajadzību	Vai pieeja finansējumam ir ietverta vajadzībās? (ja attiecināms)
Vidēja vajadzība: Tehnoloģijas, lai celtu efektivitāti un risinātu darbaspēka trūkuma problēmu, t.sk., digitalizācija (e-pakalpojumi, datu pieejamība lēmumu pieņemšanai, interneta pieejamība attālinātā darba un pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai). IKT attīstība (sadarbībā ar iesaistītajām pusēm). (37., 38.)	Fiksētās platjoslas infrastruktūras nepieejamība atsevišķās lauku teritorijās kavē mājsaimniecību un uzņēmējdarbības, t.sk. lauksaimniecības digitalizācijas procesus. (28.) V04; Pilnībā izmantot digitālo tehnoloģiju potenciālu lauksaimniecībā, t. sk. pilnveidot e-komercijas izmantošanu, izmantojot piekļuvi platjoslas internetam. (39.) I02;	Daļēji pamatots; Nav pamatojuma ar teritoriālajiem datiem. V04; Iespējas nav analizētas, atsauce uz datiem I02;	Attiecināms, nav ietverts
Zema vajadzība: Lauksaimniecības popularizēšana un prestiža celšana. (9.)	Izveidota lauku konsultatīvā sistēma, nodrošinot lauku attīstības speciālistu pakalpojumu pieejamību visā Latvijas teritorijā, kas sniedz atbalstu un informāciju lauksaimniekiem, mežsaimniekiem, pārtikas ražotājiem un plašākai sabiedrībai par ES atbalsta iespējām, aktualitātēm un tā saņemšanas nosacījumiem. (13.,14.) S01	Daļēji pamatots; Aprakstā netiek piesaukti dati par LS prestīžu, popularitāti. Pats par sevi S01 nesaista to ar 6. vajadzību	Attiecināms, nav ietverts

Analītiskā Tabula 5. Apmērs, kādā vajadzību izvērtējums ir caurskatāms, specifisks un pilnīgs

SMH: Ar zināšanām, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu

Vajadzības	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)	Piezīmes
Augsta vajadzība: Zināšanu, izpratnes un prasmju celšana. (21., 22.)	J, ir kvantitatīvā analīze,kas apstiprināta ar iesaistīto pušu viedokli	Vispārīga	J		Daļēji. Pamatojumā ir norādītas tēmas, kas ir aktuālas, bet tas nav ietverts vajadzības formulējumā.	Lai gan kopumā ceļš no SVID uz vajadzībām ir saprotams, ir problēmas ar SVID elementu pamatojumu aprakstā, un daļa no SVID elementiem netiek iekļauti vajadzībās.6. vajadzība īsti neizriet ne no viena SVID elementa
Augsta vajadzība: Inovāciju radīšana un izmantošana (pētniecība un eksperimentālā ražošana). (44.)	J, ir kvantitatīvā analīze, tomēr pietrūkst aprakstā pamatojum, īpaši, kvalitatīvais vērtējums	Vispārīga	J		Nē- trūkst sīkāka inovāciju vajadzību analīze	

Vajadzības	Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)	Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība (Specifiska/ vispārīga)	Vai adresēts KLP SP (J/N)	Ja nē, kāpēc	Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai (kā pēc Article 96 no SPR)	Piezīmes
Vidēja vajadzība: Konsultatīvā atbalsta pieejamība, īpaši, jaunajiem lauksaimniekiem un uzsācējiem. (9.)	J, ir kvantitatīvā analīze, tomēr pietrūkst specifiskās grupas vajadzību analīze	Specifiska	J		Jā, uzsvērts atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem un uzsācējiem	
Vidēja vajadzība: Konsultantu kapacitātes/kvalifikācijas stiprināšana. Izglītības kvalitāte, t.sk., materiāltehniskās bāzes stiprināšana valsts līmenī (sadarbībā ar citām iesaistītajām pusēm). (24.)	J, bet iztrūkst pamatojums un dati par konsultantu kapacitāti un kvalifikāciju, izglītības kvalitāti, vajadzība netiek pamatota.	Vispārīga	J		Daļēji - aprakstā nosaukti jaunie izaicinājumi KLP.	
Vidēja vajadzība: Tehnoloģijas, lai celtu efektivitāti un risinātu darbaspēka trūkuma problēmu, t.sk., digitalizācija (e-pakalpojumi, datu pieejamība lēmumu pieņemšanai, interneta pieejamība attālinātā darba un pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai). IKT	J, bet iztrūkst pamatojums un dati par efektivitāti un darbaspēka trūkumu. Pamatojumā nav specificētas IKT attīstības vajadzības.	Vispārīga	J		Nē- nav teritoriālas analīzes	

Vajadzības	**Pareizi noteikts svarīgums (J/N kāpēc)**	**Cik specifiska ir izvēlētā vajadzība** (Specifiska/ vispārīga)	**Vai adresēts KLP SP** (J/N)	**Ja nē, kāpēc**	**Pamatojums specifisko jautājumu adresēšanai** (kā pēc Article 96 no SPR)	Piezīmes
attīstība (sadarbībā ar iesaistītajām pusēm). (37., 38.)						
Zema vajadzība: Lauksaimniecības popularizēšana un prestiža celšana. (9.)	J, bet nav pamatojuma par lauksaimniecības prestižu, popularitāti un vajadzības nepieciešamību	Vispārīga	J			

Analītiskā Tabula 6. Aktīva partneru iesaiste

SMH: Ar zināšanām, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu

Iesaistītās puses konsultēti	**Specifiskie mērķi**	**Nosegtās teritorijas**	**Izmantotā metode** (darba grupa, mītiņš, vadības komiteja,u.tml.)	**Biežums**	**Dokumentēti iznākumi?** (J/N)	**Vērā ņemtās rekomendācijas** (Visas / Dažas un kāpēc / Neviena un kāpēc)
Lauksaimnieku organizācijas, lauksaimnieki, ZM, LAD, zinātnieki, lauku konsultanti, valsts institūcijas	visi	Nacionālais, reģionālais	Reģionālās konferences	5	J	J, kopumā ir iekļautas SVID un vajadzībās
Lauksaimnieku organizācijas, politikas veidotāji, zinātnieki	visi	Nacionālais	Tematiskās darba grupas	Visas sanāksmes par visiem SM	J	J, kopumā rekomendācijas ir iekļautas, lai arī bieži vien vispārīgā veidā. Nav iekļauti ieteikumi par datiem, kas var tikt papildināti nākošajos izstrādes posmos. Par iedzīvotāju zināšanām - var tikt iekļauti 1. un 6. vajadzībā, administratīvo procedūru regulējuma ietekme var tikt iekļauta SVID D1 mainot formulējumu